

N° 9 - 3^m

Bureau - n° 592 -

Ouvr. opera. Perimé. Sous l'édifice
1929 3 Vol. en 8.

Belle édition, dont on trouve bien
souvent réunis les trois volumes, qui
ont paru séparément et avec des titres
différents.

9746

250

Est Aries, Taurus, Gemini, Cancer,
 Leo, Virgo, Libra, Scorpius, Sagittarius,
 Capricornus, Aquarius, Pisces.

Sunt Aries, Taurus, Gemini, Cancer,
 Leo, Virgo, Libra, Scorpius, Sagittarius,
 Capricornus, Aquarius, Pisces.

Quis Casus? Augustus Germanicus in Augusta
 uxore uxorem suam Livia Drusillam gerens
 ex ante tempore iam apud se Tyberium mixtum
 sit, quia cum Augusto misisset in ira et morbo. Drus
 Germanicus patrem populi, tametsi ab Augusto dicitur
 et hoc credens factus sit cum Druso fratre et Druso Tib
 eris filio et Germanici patris primogenito, deinde ex adoptione
 frater eam conditionem Tyberium Augustus adpauit ut ipse
 Germanicam fratris filium adpauit et quam saxam ex
 Tarpeio hac inscriptione Tyberii Germanici Germanici
 No credas impatoris Tyberii ora, Nam subitum filii Augusti
 nepotis, cuius nomen erat Drusus Tyberii filius, et nepos Ty
 berii, huius Drusi filius

Augustus, Livia
 Tyberius, Drusus Germanicus
 Germanicus, Claudius

PVBLII OVIDII NA-
SONIS FASTORVM, AD CAE-
SAREM GERMANICVM, LI-
BER PRIMVS.

Dico tibi romanis
Empora cum causis latinum dige-
sta per annum,
t ordo prep Lapsaq; sub terras, ortaq; si-
ostens. gna canam. *qu' oriantur*
Germanicus no? Excipe pacato Caesar germanico *Pacatus*
filio? Caesaris vultu *Gymnarchus*
Adoptione? Hoc opus, & timide dirige navis iter,
no? sp. Germanicus Officioq; se nem non auersatus honorem *quod tibi exibat?*
reparato tibi tuo favore propitius Huic tibi deuoto, numine dexter ades.
relecta fastis Sacra recognoscas annalibus eruta priscis,
quo msc? Et quo sit merito quaeq; notata dies. *fastis assumpta*
in his laboribus Inuenies illic & festa domestica vobis. *festa sacra Iomae*
Tabernis Sepe tibi pater est, sepe legendus annus. *octan? et familia? Ves?*
fastis Quaeq; ferunt illi, pictos signantia fastos, *ut? fastis? et*
no? Tu quoq; cum Druso praemia fratre feres. *de famio.*
similis honoris Caesaris arma canant alij, nos Caesaris aras, *arros? bonores?*
Octan? Et quoscunq; sacris addidit ille dies. *irripues?*
Am et pris Annue conanti per laudes ire tuorum,
Deq; meo pauidos excute corde metus.
Da mihi te placidum, dederis in carmina vires.
ma? msc? Ingenium vultu statq; caditq; tuo.
timet Pagina iudicium docti subitura mouetur *Germanicus*

FASTORVM

Principis, vt Clario missa legenda deo.

Quæ sit enim culti facundia sensimus oris,

Cinica pro trepidis cum tulit arma reis.

Scimus, & ad nostras cum se tulit impetus artes,

Ingenij currant flumina quanta tui.

Si licet, & fas est, Vates rege Vatis habenas,

Auspicio felix totus vt annus eat.

Tempora digereret cum conditor vrbis, in anno

Constituit menses quinqz bis esse suo.

Scilicet arma magis, quàm Sydera, Romule noras,

Curâqz finitimos vincere maior erat.

Est tamen & ratio Caesar, quæ mouerit illum,

Errorémqz suum quo tneatur, habet.

Quod satis est utero matris dum prodeat infans,

Hoc anno statuit temporis esse satis.

Per totidem menses à fuhere coniugis vxor.

Sustinet in vidua tristia signa domo.

Hoc igitur vidit trabeati cura Quirini,

Cum rudibus populis annua iura daret.

Primus mensis, Venerisqz secundus,

Hec generis princeps, ipsius ille pater.

Tertius a senibus, iuuenum de nomine quartus.

Quæ sequitur, numero turba notata fuit.

At Numa nec Ianum, nec auitas præterit umbras,

Mensibus antiquis præposuitqz duos.

Ne tamen ignores variorum iura dierum,

Non habet officium Lucifer omnis idem.

Ille nefastus erit, per quem tria verba silentur,

Fastus erit, per quem lege licebit agi.

addidit ille duos.

Do, Dno, addno.

Do, Dno, addno.
Do, Dno, addno.
Do, Dno, addno.
Do, Dno, addno.

FASTORVM

Et tremulum summa spargit in aede iubar.

Vestibus intactis Tarpeias itur in arces,

Et populus festo concolor ipse suo est.

Tamq̃ noui praeunt fascēs, noua purpura fulget,

Et noua conspicuum pondera sentit ebur.

Colla rudes operum praebeant ferienda iuuenti,

Quos gluit campis herba phalisca suis.

Iuppiter arce sua totum cum spectet in orbem,

Nil nisi romanum, quod tueatur habet.

Salue festa dies, meliorq̃ reuertere semper

A populo rerum digna potente coli.

Quem tamen esse deum dicam te Iane biformis

habere mores

in nunc habet.

testibus vnus,

ante vides?

in mente tabellis,

ante, domus.

Tum Jacer ancipiti mirantibus imagine

Bina repente oculis obtulit ora meis.

Extimui, sensi q̃ metu riguisse capillos,

Et gelidum subito frigore pectus erat,

Ille tenens dextra baculum, clauemq̃ sinistra,

Edidit hos nobis ore priore sonos.

Disce metu posito Vates operose dierum

Quod petis, & voces concipe mente meas.

Me chaos antiqui (nam sum res prisca) vocabant.

Aspice quàm longi temporis acta canam.

Lucidus hic aër, & quæ tria corpora restant,

Ignis, aqua, & tellus, vnus acernus erant.

indigesta
molles

Ut semel hac rerum secessit lite suarum,

Inqz novas abiit massa soluta domos,

Altum flamma petit. propior locus aëra cepit.

Sederunt medio terra, fretumqz loco.

Tunc ego qui fueram globus, & sine imagine moles,

In faciem redij, dignaqz membra deo.

Nunc quoqz confusa, quoniam nota parua figura,

Ante quod est in me, postqz videtur idem.

Accipe quesita quæ causa sit altera formæ,

Hanc simul ut noris, officiūqz meum,

Quidquid ubiqz vides, cælum, mare, nubila, terras,

Omnia sunt nostra clausa, patentqz manu.

Me penes est vnum vasti custodia mundi,

Et ius vertendi cardinis omne meum est.

Cum libuit pacem placidis emittere tectis,

Libera per tutas ambulat illa vias.

Sanguine letifero totus miscebitur orbis,

Ni teneant rigide condita bella seræ.

Presideo foribus cæli cum mitibus horis,

Et redit officio Iuppiter ipse meo.

Inde vocor Ianus cui cum cereale sacerdos

Imponit libum, farræqz mista sale.

Nomina ridebis, modo nanqz Patulcius idem,

Et modo sacrtifico Clusius ore vocor.

Scilicet alterno voluit rudis illa vetustas

Nomine diuersas significare vices.

Vis mea narrata est, causam nunc disce figure,

Iam tamen hanc aliqua tu quoqz parte vides.

Omnis habet geminas hinc atqz hinc ianna frontes,

FASTORVM

E quibus hæc, populum spectat, at illa larem.

Utq; sedens vester primi prope limina tecti

Ianitor, egressus, introitusq; videt.

Sic ego perspicio celestis ianitor aula

Eoas partes, hesperiasq; simul.

O ra vides Hecates in treis vergentia partes

Seruet ut internas compita secta vias.

Et mihi, ne flexu cernicis tempora perdam,

Cernere non moto corpore bina licet.

Dixerat, & vultu, si plura requirere vellem,

Difficilem mihi se non fore pactus erat.

Sumpsi animum, gratèsq; deo non territus egi,

Verbaq; sum spectans pauca locutus humum.

Dic age frigoribus quare nouus incipit annus,

Qui melius per Ver incipiendus erat.

Omnia tunc florent, tunc est noua temporis ætas,

Et noua de granido palmitè gemma tumet.

Et modo formatis operitur frondibus arbos,

Prodit & in summum seminis herba solum.

Et tepidum volucres concentibus aëra mulcent.

Ludit & in pratis, luxuriatq; pecus.

Tunc blandi soles, ignotaq; prodit hirundo,

Et luteum celsa sub trabe fingit opus.

Tunc patitur cultus ager, & renouatur aratro.

Hæc anni nouitas iure vocanda fuit.

Quæsieram multis, non multis ille moratus.

Contulit in versus sic sua verba duos.

Bruma noui prima est, veterisq; nouissima solis

Principium capiunt Phœbus, & annus idem.

Præterea sequuntur momenta horarum

hyberum erat solstitium,

præterea erat ad 3 idus Iulias,

propter reliqua momenta horarum

quæ in annum vertuntur ædificatio no. postquam.

Postea mirabar cur non sine litibus esset

Prima dies. causam percipe Ianus ait.

Tempora commisi nascentia rebus agendis.

Totus ab auspicio ne foret annus iners.

Quisq; suas artes ob idem delibat agendo,

Nec plus quam solitum est testificatur opus.

Mox ego, cur quannis aliorum numina placem,

Iane tibi primum thura, merumq; fero?

Ut possis aditum per me, qui limina seruo,

Ad quoscunq; voles, inquit habere deos.

At cur leta tuis dicuntur verba Calendis?

Et damus alternas, accipimusq; preces?

Tunc deus incumbens baculo, quem dextra gerebat,

Omina principiis inquit inesse solent.

Ad primam vocem timidas advertimus aures,

Et primum visam consulit augur anem.

Templa patent, auresq; deum, nec lingua caducas

Concipit vlla preces, dictaq; pondus habent,

Desierat Ianus. nec longa silentia feci,

Sed tetigi verbis ultima verba meis.

Quid vult palma sibi, rugosaq; carica dixi,

Et data sub nixeo condita mella cado.

Omen ait causa est, ut res sapor ille sequatur,

Et peragat coeptum dulcis ut annus iter.

Dulcia cur dentur video. stipis adijce causam,

Pars mihi de festo ne labet vlla tuo.

Risit, & o quam te fallunt tua secula dixit,

Qui stipe mel sumpta dulcius esse putas.

Vix ego Saturno quengquam regnante videbam,

Stips non est

Stips non est / sed sumpta
nomen recte prius
sed cuiusvis munitioris
timor.

Alia non regnat
est et m. d.

hinc 9015
hinc 615

fructus palmarum
qui dat
fuit r. d. d. d.

ut 9015
fuit bonis omnes
ut res ut

Ingresso
et videret
m. d. d. d. d.
postea d. d. d.
m. d. d. d.

Carica, quis est
spernas h. d. d.
ponitur pro qua
ut firmus, et
firmus pot. et

ut d. d. d. d.
ut d. d. d. d.
ut d. d. d. d.

Cadas est
d. d. d. d.
d. d. d. d.

Stips non est / sed sumpta
nomen recte prius
sed cuiusvis munitioris
timor.

FASTORVM

Cuius non animo dulcia lucra forent.

Tempore creuit amor, qui nunc est summus, habendi,

Vix vltra quò iam progrediatur habet.

Pluris opes nunc sunt, quàm prisci temporis annis conditi

Dum populus pauper, dum noua Roma fuit.

Dum casa Martigenam capiebat parua Quirinum,

Et dabat exiguum fluminis vlna torum.

Iuppiter angusta vix totus stabat in aede,

Inq; Iouis dextra fictile fulmen erat.

Fondibus ornabant, quæ nunc capitolia gemmis,

Pascebâtq; suas ipse senator oues.

Nec pudor in stipula placidam cepisse quietem,

Nec fœnum capiti supposuisse fuit.

Iura dabat populis posito modo prætor aratro

Et levis argenti lamina crimen erat.

At postquam fortuna soci caput extulit huius,

Et tetigit summo vertice Roma deos.

Creuerunt & opes, & opum furiosa cupido,

Et cum possideant plurima, plura petunt,

Querere vt absument, absumpta requirere certant,

Atq; ipse vitij sunt alimenta vices.

Sic, quibus intumuit suffusa venter ab vnda,

Quo plus sunt pote, plus sitiuntur aquæ.

In pretio pretium nunc est. dat census honores,

Census amicitias. pauper ubiq; iacet.

Tu tamen auspicium cur sit stipis vtile queris,

Curq; inuent nostras æra vetusta manus.

Æra dabant olim. melius nunc omen in auro est,

Victâq; concessit prisca moneta nouæ.

LIB. I.

familia 6

q. fuerat obliu. ualens fugiura
Nos quoq; templa inuāt, quāuis antiqua probemus,
q. gatas huius
 Aurea, maiestas conuenit ipsa deo.

q. dicitur maiorem
Laudamus veteres, sed nostris utimur annis.
q. dicitur maiorem
 Mos tamen est aequē dignus uterq; coli.
q. dicitur maiorem
Finierat monitus placidis ita rursus ut ante
q. dicitur maiorem
 Clauigerum verbis alloquor ipse deum.

q. dicitur maiorem
Multa quidem didici, sed cur naualis in ere
q. dicitur maiorem
 Altera signata est, altera forma biceps?

q. dicitur maiorem
Noscere me duplici posses ut imagine dixit,
q. dicitur maiorem
 Ni vetus ipsa dies extenuasset opus.

q. dicitur maiorem
Causa ratis superest. thuscum rate venit in amnem,
q. dicitur maiorem
 Ante pererrato falcifer orbe deus.

q. dicitur maiorem
Hac ego Saturnum memini tellure receptum.

q. dicitur maiorem
 Celitibus regnis ab Ioue pulsus erat.

q. dicitur maiorem
Inde diu genti mansit Saturnia nomen.

q. dicitur maiorem
 Dicta fuit latium terra latente deo.

q. dicitur maiorem
At bona posteritas puppim formauit in ere,

q. dicitur maiorem
 Hospitis aduentum testificata dei.

q. dicitur maiorem
Ipse solum colui cuius placidissima leuum

q. dicitur maiorem
 Radit arenosi Tybridis vnda latus.

q. dicitur maiorem
Hic ubi nunc Roma est, tunc ardua sylua virebat,

q. dicitur maiorem
 Tantāq; res paucis pascua bubus erat.

q. dicitur maiorem
Arx mea collis erat, quam vulgus homine nostro

q. dicitur maiorem
 Nuncupat, haec etas ianiculumq; vocat:

q. dicitur maiorem
Tunc ego regnabam, patiens cum terra deorum

q. dicitur maiorem
 Esset & humanis numina mista locis.

q. dicitur maiorem
 Nondum iusticiam facinus mortale fugarat.

q. dicitur maiorem
 Ultima de superis illa reliquit humum.

q. dicitur maiorem
Proq; metu populum sine vi pudor ipse regebat,

FASTORVM

Dives in Cato Nullus erat iustis reddere iura labor.

abunt in iustis N il mihi cum bello, pacem postesq; tuebar,
elusa ad Et clauem ostendens, hæc ait arma gero.

et hoc fani. Presserat ora deus. tunc sic ego nostra resolui,
et hoc fani.

et hoc fani. Voce mea voces eliciente dei.

et hoc fani. Cum tot sint Iani, cur sic sacratus in vno es,

et hoc fani. Hic vbi templa foris innecta duobus habes?

et hoc fani. Ille manu mulcens propexam ad pectora barbam,

et hoc fani. Protinus Oebalij rettulit arma Tati,

et hoc fani. Utq; levis custos armillis capta Sabinis

et hoc fani. Ad summæ Tatiū duxerat arcis iter.

et hoc fani. Inde velut nunc est, per quem descenditis inquit,

et hoc fani. Arduus in valles per fora cliuus erat.

et hoc fani. Et iam contigerant portam, saturnia cuius

et hoc fani. Dempserat oppositas insidiosa seras.

et hoc fani. Cum tanto veritus committere numine pugnam,

et hoc fani. Ipse meæ moni callidus artis opem.

et hoc fani. Oraq; quæ pollens ope sum, fontana reclusi,

et hoc fani. Sumq; repentinas ei aculatus aquas.

et hoc fani. Ante tamen madidis subieci sulfura venis,

et hoc fani. Clauderet ut Tatio feruidus humor iter.

et hoc fani. Cuius ut utilitas pulsus comperta sabinis,

et hoc fani. Quæ fuerat, tuto reddita forma loco est.

et hoc fani. Ara mihi posita est paruo coniuncta sacello,

et hoc fani. Hæc adolet flammis cum strue farra suis.

et hoc fani. At cur pace lates, motisq; recluderis armis?

et hoc fani. Nec mora quæ sit reddita causa mihi est.

et hoc fani. Ut pateant populo reditus ad bella profecto,

et hoc fani. Tota patet dempta ianua nostra sera.

et hoc fani.

et hoc fani.

et hoc fani.

et hoc fani.

et hoc fani.

Pace fores obdo, ne quā discedere possit,
 Casareoq; diu numine clausus ero.

Dixit, & attollens oculos diuersa tuentes,
 Aspexit toto quicquid in orbe fuit.

Pax erat, & vestri Germanice causa triumpho

Tradiderat famulas iam tibi Rhenus aquas.

Iane face eternos pacem, pacisq; ministros.

Nēve suum praesta deserat author opus,

Quod tamen ex ipsis licuit mihi discere Fastis,

Sacrauere patres hac duo templa die.

Accepit Phœbo, Nymphāq; Coronide natum

Insula, diuidua quam premit amnis aqua.

Iuppiter in parte est, cœpit locus vnus vtrunq;

Iunctaq; sunt magno templa nepotis ano.

Quis vetat & stellas, vt quæq; oriturq; caditq;

Dicere? promissi pars fuit illa mei.

Felices animæ, quibus hæc cognoscere primum,

Inq; domos superas scandere cura fuit.

Credibile est illos pariter vitiisq; iocisq;

Altiys humanis exeruisse caput.

Non Venus, & vinum sublimia pectora fregit,

Officiūq; fori, militiæq; labor.

Nec lenis ambitio, perfusāq; gloria fuco,

Magnarūve fames sollicitauit opum.

Admonere oculis distantia sydera nostris.

Ætheraq; ingenio supposuere suo.

Sic petitur cælum, non vt ferat Ossan Olympus,

Summāq; peliacus sydera tangat apex.

Nos quoq; sub ducibus cælum metabimur illis,

Sub Augusto fan
 templum clausu

L. Drusus

et filius Germani

in germanos bel

gesserunt, de

de trihu pgaru

hæc templa de

uato sunt ad

Sexagesimū da

in 6 orbem codi

adit Astrol

ceptem Sino ad

farra in infiner

et ideo posse nre

sed quia Ines fide

abz metum? in a

ne Ino fide et fide

Agresio de

Land by margemat

rupedtas ut

corrumperet

ut in bello gigante

per contempe

ationem et

rationem

FASTORVM

Ponemusq; suos ad vaga signa dies.

Ergo ubi nox aderit venturis tertia Nonis,

Sparsaq; caelesti rore madebit humus,

O Etipedis frustra quærentur brachia Cancræ.

Præceps occiduas ille subibit aquas,

Institerint imbres missi tibi nubibus atris,

Non signa dabunt exoriente Lyra.

Quattuor adde dies, ductis ex ordine Nonis,

Ianus agonali luce piandus erit.

Nominis esse potest succinctus causa minister,

Hostia cælitibus quo feriente cadit.

Qui calido strictos tincturus sanguine cultros,

Semper agatne rogat, nec nisi iussus agit.

Pars, quia non veniant pecudes, sed agantur, ab ætæ

Nomen Agonalem credit habere diem.

Pars putat hoc festum priscis Agnalia dictum,

Vna sit ut proprio littera dempta loco.

Aut, quia præcisos in aqua timet hostia cultros,

A pecoris lux est ipsa notata metu.

Fas etiam, fieri solitis ætate priorum

Nomina de ludis Græca, tulisse diem.

Et prius antiquus dicebat Agonia sermo,

Verâq; iudicio est vltima causa meo.

Utq; ea nunc certa est, ita rex placare sacrorum

Numina lanigera coninge debet onis.

Victima, quæ dextra cecidit victrice, vocatur.

Hostibus à domitis hostia nomen habet.

Ante, deos homini quod conciliare valeret,

Far erat, & puri lucida mica salis.

Nondum pertulerat lachrymatas cortice myrrhas ^{scilicet}
Acta per equoreas hospita navis aquas. ^{myrrha p[ro]p[ri]a}

Thura nec Euphrates, nec miserat India Costum, ^{maropolis} equans.

Nec fuerant rubri cognita fila croci.

Ara dabat fumos herbis contenta Sabinis, ^{superates}

Et non exiguo laurus adusta sono. ^{in mare p[ro]p[ri]a}

Si quis erat, prati factis de flore coronis, ^{quod d[icitur] h[ic]}

Qui posset violas addere, dines erat. ^{ut d[icitur] h[ic]}

Hic, qui nunc aperit percussit viscera tauri ^{et m[ult]a}

In sacris, nullum culter habebat opus. ^{subma}

Prima Ceres avida ganisa est sanguine porcae ^{fructus, vulgo}

Ultas suas merita cade nocentis opes. ^{segetes}

Nam sata vere nouo teneris lactentia succis ^{in herba}

Eruta setigera comperit ore suis. ^{manus}

Sus dederat poenas, exemplo territus huius ^{porcae}

Palmitum debueras abstinuisse caper. ^{in p[ro]p[ri]a}

Quem spectans aliquis dentes in vite prementem, ^{porcae}

Talia non tacito dicta dolore dedit. ^{porcae}

Rode caper vitem, tamen hinc cum stabis ad aram, ^{porcae}

In tua quod spargi cornua possit, erit. ^{porcae}

Verba fides sequitur noxae tibi deditus hostis ^{porcae}

Spargitur effuso cornua Bacche mero. ^{porcae}

Culpa Sui nocuit, nocuit quoque culpa Capellae. ^{porcae}

Quid Bos? quid placida commernuisti Oves? ^{porcae}

Flebat Aristaeus, quod apes cum stirpe necatas ^{porcae}

Viderat inceptos destituisse fauos. ^{porcae}

Cœrula quem genitrix egre solata dolentem, ^{porcae}

Addidit hac dictis ultima verba suis. ^{porcae}

Siste puer lachrymas, Proteus tua damna lenabit, ^{porcae}

Quippe Salsus etoi oizav, oizav etoizav oizav. ^{porcae}

etoi oizav oizav oizav oizav oizav. ^{porcae}

etoi oizav oizav oizav oizav oizav. ^{porcae}

FASTORVM

Quoq; modo repares, quæ periere, dabit.

Decipiat ne te versis tamen ille figuris,

Impediant geminas vincula firma manus.

Peruenit ad Vatem iuuenis, resolutaq; somno

Alligat æquorei brachia capta Senis.

Ille suam faciem transformat, & alterat arte,

Mox domitus vinclis in sua membra redit.

Oraq; cœrulea tollens rorantia barba,

Qua dixit repares arte requiris apes?

O brue mactati corpus tellure Iuueni,

Quod petis à nobis obrutus ille dabit.

Iussa facit pastor. feruent examina putri

De boue. mille animas vna necata dedit.

Panit ouis pratum, verbenas improba carpsit,

Quas pia dis ruris ferre solebat anus.

Quid tuti superest? animam cum ponat in aris

Lanigerumq; pecus, ruricolæq; boues?

Placat equo Persis radijs Hyperiona cinctum,

Ne detur celeri victima tarda deo.

Quæ semel est triplici pro virgine cesa Diane,

Nunc quoq; pro nulla virgine cerna cadit.

Extâ canum triniæ vidi libare Sapeos,

Et quicumq; tuas accolit & me nives.

Ceditur & rigido custodi ruris asellus,

Causa pudenda quidem, sed tamen apta deo.

Festa Corymbiferi celebrabat Græcia Bacchi,

Tertîa quæ solito tempore bruma refert.

Di quoq; cultores in idem venere Lycei,

Et quicumq; loci non alienus erat.

in cupio bono

Direct

Altero.

Virgastus

Hyperion

Hyperion

Hyperion

Hyperion

Hyperion

Hyperion

Hyperion

199. Panes, & in Venerem Satyrorum prona iuventus,
 Quæq; colunt amnes, solaq; rura deæ.

Venerat & senior pando Silenus asello,

Quiq; rubro panidas inguine terret aues,

Dulcia qui dignum nemus in conuiuia nacti

Gramine vestitis accubuerunt toris.

Vina dabat Liber, tulerat sibi quisq; coronam.

Miscendas large riuus agebat aquas.

Naiades effusis aliæ sine pectinis usu,

Pars aderat comptis arte, manuq; comis.

E. motus super Gelas, quem suum virtus adsignat, si fide.

Altera dissuto pectus aperta sinu.

Exerit hæc humerum, vestes trahit illa per herbas.

Impediunt teneros vincula nulla pedes.

Inc aliæ Satyris incendia mitia præbent,

Pars tibi, qui pinu tempora nexa geris.

E quoq; inextinctæ Silene libidinis vrunt.

Nequitia est, quæ te non sinit esse senem.

At ruber hortorum deus, & tutela Priapus.

Omni bus ex illis Lotide captus erat.

Hanc cupit. hanc optat. solam suspirat in illam.

Signaq; dat nutu, sollicitatq; notis.

Fastus inest pulchris, sequiturq; superbia formam.

Irrisum vultu despicit illa suo.

Nox erat, & vino somnum faciente, iacebant,

Corpora diuersis victa sopore locis.

Lotis in herbosa sub acernis vltima ramis,

Sicut erat lusu lassæ, quieuit humo.

Surgit amans, animamq; tenens vestigia furtim

Suspensio digitis fert taciturna gradu.
Ut tetigit nixæ secreta cubilia Nymphæ,
Ipse sui flatus, ne sonet aura, canet.

Et iam finitima corpus librabat in herba,
Illa tamen multi plena soporis erat.
Gaudet, & à pedibus tracto velamine, vota
Ad sua felici cœperat ire via.

Ecce rudens raucos Sileni vector asellus,
Intempestiuos ædixit ore sonos.

Territa consurgit Nymphæ, manibusq; Priapum
Reijcit, & fugiens concitat omne nemus.

At deus obscœna nimium quoq; parte paratus
Omnibus ad lunæ lumina, risus erat.

Morte dedit pœnas author clamoris. & hæc est
Hellepontiacæ victimæ grata deo.

Intactæ fueratis aues solatia ruris,
Assuetum syluis, innocuumq; genus,

Quæ facitis nidos, & plumis oia fonetis,
Et facili dulces editis ore sonos.

Sed nihil ista iuuant, quia linguæ crimen habetis,

Diq; putant mentes vos aperire suas.

Nec tamẽ hoc falsũ est. nã dis, vt proxima quæq; est,

Nunc penna veras, nunc datis ore notas.

Tuta diu volucrum proles, tum deniq; cæsa est,

Inueruntq; deos indicis exta sui.

Ergo sepe suo coniux abducta marito

Vritur in calidis alba Columba focus.

Nec defensa iuuant capitolia, quo minus anser

Det iecur in lances Inache lante tuas.

N octe dea noctis cristatus ceditur ales,

Quod tepidum vigili provocat ore diem.

Interea Delphin clarum super æthera sydus

Tollitur, & patrijs exerit ora vadis.

Postera lux hyemem medio discrimine signat,

Equaq; præteritæ quæ superabit, erit.

Proxima prospiciet Tithono aurora relicto,

Arcadiæ sacrum pontificale deæ.

Te quoq; lux eadem Turni soror æde recepit,

Hic ubi virginea campus obitur aqua.

Unde petam causas horum, morèmq; sacrorum?

Diriget in medio quis mea vela freto?

Ipsa mone quæ nomen habes à carmine dictum,

Propositoq; faue, ne tuus erret honor.

Orta prior luna (de se si creditur ipsi)

À magno tellus Arcadiæ nomen habet.

Hinc fuit Euander, qui quanquam clarus utroq;

Nobilior sacræ sanguine matris erat.

Quæ simul æthereos animo conceperat ignes,

Ore dabat pleno carmina vera dei.

Dixerat hæc nato motus instare, sibiq;

Multaq; præterea tempore nacta fidem.

Nam iuuenis, nimium vera cum matre, fugatus

Deserit Arcadiam, parrhasiūq; larem.

Cui genitrix flenti, fortuna viriliter (inquit)

(Siste puer lachrymas) ista ferenda tibi est.

N sic erat in fatis, nec te tua culpa fugavit,

Sed deus, offenso pulsus es urbe deo.

Nec meriti pœnam pateris, sed numinis iram.

FASTORVM

opere p'm est in magnis calamitatibus
Est aliquid magnis crimen abesse malis.

Conscia mens vt cuiq; sua est, ita concipit intra
Pectora, pro facto spemq; metumq; suo.

Nec tamen vt primus, moeres male talia passus,
Obruit ingentes ista procella viros.

Passus idem Tyrijs, qui quondam pulsus ab oris,
Cadmus, in Aonia constitit exul humo.

Passus idem Tydens, & idem Pagasens Iason,
Et quos praeterea longa referre mora est.

Omne solum forti patria est, vt piscibus aquor,
Vt volucris vacuo quicquid in orbe patet.

Nec fera tempestas toto tamen errat in anno.
Et tibi (crede mihi) tempora veris erunt.

Vocibus Euander, firmata mente parentis
Naue secat fluctus, Hesperiamq; tenet.

Vamq; ratem docta monitu Carmentis in annem
Egerat, & thuscis obuius ibat aquis.

Fluminis illa latus, cui sunt vada iuncta Tarenti
Aspicit, & sparsas per loca sola casas.

Utq; erat, immissis puppim stetit ante capillis,
Continuitq; manum torua regentis iter.

Et procul in dextram tendens sua brachia ripam,
Pinea non sano ter pede texta ferit.

Néve daret saltum properans insistere ripae,
Vix est Euandri, vixq; retenta manu.

Diq; petitorum (dixit) saluete locorum,
Tūq; ponos celo terra datura deos.

Fluminaq; & fontes, quibus vititur hospita tellus,
Et nemorum Nymphae, Naiadumq; chori.

E ste bonis anibus visi natóq; mihíq;
Ripáq; felici tacta sit ista pede.

F allor? an hi fient ingentia mœnia colles?

Iuráq; ab hac terra cætera terra petet?

M ontibus his olim totus promittitur orbis.

Q uis tantum fati credat habere locum?

E t iam Dardania tangent hæc littora pinus,

Hic quoq; causa novi fœmina Martis erit.

C hare nepos palla funesta quid induis arma?

I ndue, non humili vindice cæsus eris.

V icta tamen vinces, enersaq; Troia resurges.

O bruet hostiles ista ruina domos.

U rite victrices Neptunia pergama flamma,

N on minor hic toto est altior orbe cinis.

I am pius Eneas sacra, & sacra altera patrem

A fferet. Iliacos accipe Vesta deos.

T empus erit cum vos, orbemq; tuebitur idem,

E t fient ipso sacra colente deo.

E t penes angustos patriæ tutela manebit.

Hanc fas imperij frena tenere domum.

I nde nepos, natúsq; dei (licet ipse recuset)

P ondera caelesti mente paterna feret.

U t q; ego perpetuis olim sacrabor in aris,

Sic angusta novum Livia numen erit.

T alibus vt dictis nostros descendit in agros,

S ubstitit in medio præscia lingua sono.

P uppibus egressus latia stetit exul in herbas,

Felix exilium cui locus ille fuit.

N ec mora loca fuit.

Quare tamen, bonum

Vestra procul

F. Cesar. Octavius. Tyb.

In serba, vbi tu erat pastua

FASTORVM

Montibus Ausonijs Arcade maior erat.

Ecce bones illuc Erythraïdas applicat Heros.

Emensus longi clauiger orbis iter.

Dumq; huic hospitium domus est tegea, vagantur

Incustoditæ lata per arua bones.

Mane erat excussus somno Tirynthius Heros

De numero tauros sensit abesse duos.

Nulla videt taciti quærens vestigia furti.

Traxerat auersos Cacus in antra bones.

Cacus auentinæ timor, atq; infamia syluæ,

Non leue finitimis, hospitibusq; malum.

Dira viro facies, vires pro corpore, corpus

Grande, pater monstri Mulciber huius erat.

Proq; domo, longis spelunca recessibus ingens

Abdita, vix ipsis inuenienda feris.

Ora super postes, affixaq; brachia pendent,

Squalidaq; humanis ossibus albet humus.

Seruata male parte boum, Ioue natus abibat.

Mugitum rauco furta dedere sono.

Accipio renocamen ait, vocemq; secutus

Impia per syluas victor ad antra venit.

Ille aditum fracti præstruxerat obijce montis,

Vix iuga monissent quinq; bis illud onus.

Nititur hic humeris, celum quoq; sederat illis.

Et vastum motu collabefactat onus.

Quod simul leuissimum est, fragor æthera terruit ipsum

Ictaq; subsedit pondere mollis humus.

Prima mouet Cacus collata prælia dextra.

Rémq; ferox saxis, stipitibusq; gerit.

^{El} Quis ubi nil agitur, ^{patrias Vulgari} patrias male fortis ad artes

Confugit, & flammis ore sonante vomit.

Quas quoties perflat spirare Typhoëa credas, ^{qui dicitur esse suo}

Et rapidum etneo fulgur ab igne iaci.

O ccipat Alcides, obductaq; clava trinodis

Ter quater aduersi sedit in ore viri.

I lle cadit, mistasq; vomit cum sanguine flammis,

Et lato moriens pectore plangit humum.

I mmolat ex illis Taurum tibi Iuppiter unum

Victor, & Euandrum, ruricolasq; vocat.

C onstituitq; sibi, quæ maxima dicitur, aram ^{cuius cognomen est}

Hic ubi pars urbis de Bone nomen habet.

N ec tacet Euandri mater, prope tempus adesse,

Hercule quo tellus sit satis vsa suo.

A t felix Vates, ut dis gratissima vixit,

Possidet hunc Iani sic dea mense diem.

I dibus in magni castus Iouis æde sacerdos ^{singulis idibus}

Seminaris flammis viscera libat onis.

R edditaq; est omnis populo provincia nostro, ^{tur, in his et}

Et tuus angusto nomine dictus annus.

P erlege dispositas annosa per atria ceras, ^{reddita, vel bel}

Contigerant nulli nomina tanta viro. ^{vel p Legatos An}

A frica victorem de se vocat. alter Isaurum, ^{gusto.}

Aut cretum domitas testificatur opes.

H unc Numidæ faciunt, illum messana superbum, ^{as imagines}

Ille numantina traxit ab urbe notam, ^{familiam}

E t mortem, & nomen Druso Germania fecit, ^{saunia, regio}

Me miserum virtus quam brevis illa fuit, ^{Asie, finitima}

S i petat à victis, tot sumet nomina Cesar, ^{Cilicis.}

^{bb. iiii.}
Hic Drusus, Germaniq; est
Tiberij frater, qui in Ger-
mania obiit.

FASTORVM

Quot numero gentes maximus orbis habet.

Maecius Ex vno quidam celebres, aut torquis adepti,

Torquatus Aut corni titulos auxiliaris habent. *qui dedit auxilium*

magnitudinis Magnae tuum nomen rerum est mensura tuarum,

in dicit Sed te qui vicit nomine maior erat.

maximus Nec gradus est Fabios supra cognominis vllus.

Illa domus meritis maxima dicta suis.

illi viri Sed tamen humanis celebrantur honoribus omnes,

Augustus Hic socium summo cum Ioue nomen habet.

Sacra vocant angusta patres, angusta vocantur

Templa sacerdotum rite dicata manu. *sapientis*

Huius & augurium dependet origine verbi. *inspiratus*

Et quodcumq; sua Iuppiter auget ope.

ut ad fores Augeat imperium nostri ducis, augeat annos,

Anguste quere Protegat & nostras querna corona fores.

q. solet dari Auspiciibusq; deis tanti cognominis haeres

qui rimen Omne suscipiat, quo pater urbis onus.

praeiit, Ita Respiciet titan aetas ubi tertius idus,

illu suo rimen Fient Parrhasiae sacra relata deae.

non fecerit. Nam prius ausonias matres carpenta vehebant. *carpenta*

carpenta da Hae quoq; ab Euandri dicta parente reor.

carpenta Mox honor eripitur, matronaq; destituit omnis

exarum Ingratos nulla prole novare viros,

invenit Neve daret partus, icu temeraria ceco

visceribus Visceribus crescens excutiebat onus.

clato Corripuisse patres ausas immitia nuptas,

carpenta Ius tamen ereptum restituisse ferunt.

Binâq; nunc pariter tegeae sacra parenti *carpenta*

Pro pueris fieri, virginibusq; iubent. *archadus*

*pellas, aut
pell-63 cōtexta*
S cortea non illi fas est inferre sacello, *quo carmentis
volatur.*

Ne violent puros exanimata focos.

ceremonias fecimus
S i quis amas veteres ritus, assiste precanti.

Nomina percipies non tibi nota prius.

antiquata, v
P orrima placatur, Postuentaqz sine sorores,

*a tribz nunc
repetito*
Sine fugæ comites Menali diua tuæ.

*longe into
postea*
A ltera, quod porro fuerat, cecinisse putatur,

*Dea magna e
torore a serena
dus pūmā rarmūta lūp.*
Altera venturum postmodo quicquid erat,

*qua est eēt pūmūm mōmē
uētū gēda mēia lo mō*
C andida te nūeo posuit lux proxima templo,

bus. N. chadre.
Qua fert sublimes alta Moneta gradus.

gentē roman
N unc bene prospicies latiam Concordia turbam,

superdotum dē rāmē
Nunc te sacratæ constituere manus.

*cūm h
cūm tūm*
F urius antiquus populi superator Hetrusci

Eda exstremat
Voverat, & voti soluerat ille fidem.

*scēss, no, pro
vīc pūmūm
opē etū*
C ausa quod à patribus sumptis secesserat armis

Vulgus, & ipsa suas Roma timebat opes.

*hōibz sunt n
modo in rebu*
C ausa recens melior, passos Germania crines

ins tūm pūmūm dūctē obfūcā st
Corrigit auspicijs dux venerande tuis.

concordie.
I nde triumphatæ libasti munera gentis,

*templā
mater dūmūm*
Templaqz fecisti, quam colis ipse, deæ.

Aug. cēgaris
H æc tua constituit genitrix, & rebus, & ara.

Aug. cēgaris
Sola toro magni digna reperta Iouis.

Aug. cēgaris
H æc ubi transieris, Capricorno Phœbe relicto

Aug. cēgaris
Per iuuenis curres signa regentis aqnas.

Aug. cēgaris
S eptimus hinc oriens cum se demiserit vndis,

Aug. cēgaris
Fulgebit toto iam Lyra nulla polo.

Aug. cēgaris
S ydere ab hoc, ignis venienti nocte, Leonis

Aug. cēgaris
Qui micat in medio pectore, mersus erit.

Aug. cēgaris
T er quater evolui signantes tempora Fastos,

Aug. cēgaris
Lyra nūm tūm orradit, vel rosmitt, vel

Aug. cēgaris
hælaræ. sed qz braviore dūmūm tūmūm,

Aug. cēgaris
sol tūm cōgruorū, sed ergo fūc fūc

Aug. cēgaris
dūmūm in orradit. Ita in vider.

FASTORVM

Nec sementina est vlla reperta dies.

Tum mihi (sensit enim) lux hæc indicitur inquit

Musa, quid à Fastis non stata sacra petis?

Utq; dies incerta sacris, sic tempore certo

Seminibus iactis, est vbi fœtus ager.

State coronati plenum ad præsepe iuueni,

Cum tepido vestrum vere redibit opus.

Rusticus emeritum palo suspendit aratrum,

Omne reformidat frigore vulnus humus.

Uillice da requiem terræ semente peracta,

Da requiem, terram qui coluere, viris.

Pagus agat festum. Pagum lustrate coloni,

Et date Paganis annua liba focis.

Placentur matres frugum Tellusq; Ceresq;

Farre suo, grauidæ visceribusq; suis.

Officium commune Ceres, & terra tuentur;

Hæc præbet causam frugibus, illa locum

Consortes operum, per quas correcta vetustas,

Quernaq; glans victa est utiliore cibo,

Fructibus immensis anidos satiate colonos,

Ut capiant cultus præmia digna sui.

Vos date perpetuos teneris sementibus auctus,

Nec noua per gelidas vsta sit herba nives.

Cum serimus celum ventis aperite serenis.

Cum latet, æthereas pargite semen aqua.

Néve graues cultis cerealia dona canete,

Agmine læsuro depopulentur aues.

Vos quoq; subiectis Formicæ parcite granis,

Post messem prædæ copia maior erit.

I nterea crescat scabrae rubiginis expers, *quo facit stip-*
 Nec vitio celi palleat agra seges. *ntas scabras.*

E t neq; deficiat macie, neq; pinguior equo *ut dento, p luno*
 Diuitijs pereat luxuriosa suis. *p rmina, q elu.*

E t careant solijs oculos vitiantibus agri,
 Nec sterilis culto surgat auena solo.

T riticeos foetus, passuraq; farra bis ignem, *into syenem*
 Hordeaq; ingenti foenore reddat ager. *et post.*

H oc ego pro vobis, hoc vos optate coloni,
 Efficiatq; ratas vtraq; dina preces.

B ella diu tenere viros. erat aptior ensis
 Vomere, cedebat taurus arator equo.

S arcula cessabant, versiq; in pila ligones.

F actaq; de rastro pondere cassis erat.

G ratia dis, domuiq; tuae, religata catenis

I am pridem vestro sub pede bella iacent.

S ub inga bos veniat, sub terras semen aratas,

P ax Cererem nutrit, pacis alumna Ceres.

A t quae venturas praecedit sexta calendas,

H ac sunt ledaeis templa dicata deis.

F ratibus illa deis, fratres de gente deorum

Circa Inturnae composuere lacus.

I psum nos carmen deduxit pacis ad aras.

H ac erit a mensis fine secunda dies.

F rondibus actiacis comptos redimita capillos

P ax ades, & toto mitis in orbe mane.

D um desunt hostes, desit quoq; causa triumphi.

T u ducibus bello gloria maior eris.

S ola gerat miles, quibus arma coërceat hostes,

frondibus
Artraris, qd
qui bus utob-
unt v post bell
q qui sunt actiacu
bellum gerit
exurgant
h h mit dng
nt q patas
regras, et p
bella nō geribat.

FASTORVM

f. imitat Romanos Canteturq; fera nil nisi pompa tuba.
et ludo et sarroz Horreat Eneadas & primus, & ultimus orbis,
osculis orrendis Si qua parum Romam terra timebit, amet.
phylax T hura sacerdotes pacalibus addite flammis,
metra A lbaq; perfusa victima fronte cadat.
in manus ducet U tq; domus, quæ præstat eam cum pace perennet,
ad pia propensos vota, rogare deos.
atq; ex h- Sed iam prima mei pars est exacta laboris,
usta. Cumq; suo finem mense libellus habet.

PVB. OVIDII NASONIS FA- STORVM LIBER SE- CVNDVS.

i Anus habet finem, cum carmine cre-
 scat & annus.

Alter vt it mensis, sic liber alter
 eat.

versus trinitas dignior
materna Nunc primum velis elegi maioribus itis. *met. a Nam b3*

trinitas
exiguam ma- Exiguum memini nuper eratis opus.

ria mpo
elegans. Ipse ego vos habui faciles in amore ministros,
in amore Cum lusit numeris prima iuuenta suis.

in amore
signata I dem sacra cano, signataq; tempora Fastis.

in amore
signata Ecquis ad hæc illinc crederet esse viam?

Hæc mea militia est, gerimus quæ possumus arma,

quod accipitur
ex m. pi Dextrâq; non omni munere nostra vacat.

in amore
signata Si mihi non valido torquentur pila sacerto,

in amore
signata Nec bellatoris terga premuntur equi,

Nec galea tegimur, nec acuto cingimur ense,
His habilis telis quilibet esse potest.

At tua prosequimur studioso pectore Caesar
Nomina per titulos ingredimurque tuos.

Ergo ades, & placido paulum mea munera vultu

Respice, pacando si quid ab hoste vacas.

Februa Romani dixere piamina patres,

Nunc quoque dant verbo plurima signa fidem.

Pontifices ab rege petunt, & flamine lanas,

Queis vetere in lingua februa nomen erat.

Quæque capit lictor domibus purgamina certis,

Torrida cum mica farra, vocantur idem.

Nomen idem ramo, qui cæsus ab arbore pura,

Casta sacerdotum tempora fronde tegit.

Ipse ego Flaminiam poscentem februa vidi.

Februa poscenti pinea virga data est.

Denique quodcumque est, quo corpora nostra piantur,

Hoc apud intonsos nomen habebat avos.

Mensis ab his dictus, secta quod pelle luperci

Omne solum lustrant, idque piamen habent.

Aut quia placatis sunt tempora pura sepulchris,

Tunc cum ferales præteriere dies.

Omne nefas, omnemque mali purgamine causam

Credebant nostri tollere posse senes.

Græcia principium moris fuit. illa nocentes

Impia, lustratos ponere facta, putat.

Ætioriden Peleus, ipsum quoque Pelea Phoci.

Cede per Æmonias soluit Acastus aquas.

Uetam frenatis per inane draconibus Ægens

FASTORVM

Credulus, immerita Phasida fouit ope.

Amphiaraiides naupacteo Acheloo

Solue nefas dixit, soluit & ille nefas.

Ah nimium faciles, qui tristia crimina cedis

Fluminea, tolli posse putatis aqua.

Sed tamen (antiqui ne nescius ordinis erres)

Primus, ut est, Iani mensis & ante, fuit.

Qui sequitur Ianum, veteris fuit vltimus anni.

Tu quoque sacrorum Termine finis eras.

Primus enim Iani mensis, quia ianua prima est.

Qui sacer est imis manibus, imus erat.

Postmodo creduntur spatio distantia longo

Tempora bis quini continuasse viri.

Principio mensis Phrygiae contermina matri

Sospita delubris dicitur aucta nouis.

Nunc ubi sunt, illis quae sunt sacrata calendis

Templa deae? longa procubnere die.

Cetera ne simili caderent labefacta ruina,

Canit sacrati prouida cura ducis.

Sub quo delubris sentitur nulla senectus.

Nec satis est homines, obligat ille deos.

Templorum positor, templorum sancte repertor,

Sit superis, opto, mutua cura tui.

Dent tibi caelestes, quos tu caelestibus annos,

Proque tua maneant in statione domo.

Tunc quoque vicini lucus celebratur asyli

Qua petit equoreas aduena Tybris aquas.

Ad penetrabile Numae, capitolinumque tonantem,

Inque Iouis summi ceditur arce bidens.

Sæpe graves pluuias adopertus nubibus æther
 Concitat, aut posita sub nixæ terra latet.
 Proximus Hesperias, Titan abiturus in undas
 Gemmea purpureis cum inga demet equis,
 Illa nocte aliquis, tollens ad sydera vultus
 Dicet, vbi est hodie, quæ Lyra fulsit heri?
 Dùmquæ Lyram quærit, medijs quoque terga Leonis,
 In liquidas subito mersa notabit aquas.
 Quem modo celatum stellis delphina videbas,
 Is fugiet visus nocte sequente tuos.
 Sæpe fuit occultis felix in amoribus index,
 Lesbida cum domino, seu tulit ipse Lyram.
 Quod mare non nouit, quæ nescit Ariona tellus?
 Carmine currentes ille tenebat aquas.
 Sæpe sequens agnam, lupus est à voce retentus.
 Sæpe anidum fugiens, restitit agna lupum.
 Sæpe canes, leporèsque, umbra iacnere sub vna,
 Et stetit in saxo proxima cerna leæ.
 Et sine lite loquax, cum Palladis alite cornix
 Sedit, & accipitri iuncta Columba fuit.
 Cynthia sæpe tuis, fertur vocalis Arion,
 Tanquam fraternis, obstupuisse modis.
 Nomen Arionium, sículas implenerat vrbes.
 Captâque erat Lyricis Ansonis ora sonis.
 Inde domum repetens puppim conscendit Arion,
 Atque ita quæsitâ arte ferebat opes.
 Forsitan infelix ventos undasque timebas.
 At tibi nane tua tutius æquor erat.
 Namque gubernator, districto constitit ense,

FASTORVM

Ceteraq; armata conscia turba manu.

da tuis.

ecor, inquit,

lyra: quā merab=

it ille coronam, ius test

tuos.

vallam.

Non sunt hæc digitis arma tenen

Ille metu pauidus, mortem non depr

Sed liceat sumpta pauca referre

Dant veniam, ridentq; moram, cap

Quæ posset crines Phœbe decere

Induit & Tyrio distinctam murice

Reddidit iſta ſuos pollice chorda ſonos.

lebilibus numeris, veluti canentia dura

Traiectus penna, tempora cantat holor.

Protinus in medias ornatus defilit vndas,

Spargitur impulsa cœrula puppis aqua. hypallage.

I nde (fide maius) tergo Delphina recuruo

Se, memorant, oneri supposuisse nouo.

I lle sedet, citharāq; tenet, pretiūq; vehendi

Cantat, & equoreas carmine mulcet aquas.

Di pia facta vident. astris delphina recepit

Iuppiter, & stellas iussit habere nouem.

N ūc mihi mille sonos, quōq; est memoratus Achilles,

Vellem Mæonide pectus inesse tuum.

Dum canimus sacrās alterno pectine nonas, et penta-

Maximus his Fastis accumulatur honos.

Deficit ingenium, maiorāq; viribus vrgent.

Hæc mihi præcipuo est ore canenda dies.

Quid volui demens, elegis imponere tantum

Ponderis? Heroïci res erat ista pedis. heroï/mel.

S ante pater patriæ, tibi plebs, tibi curia nomen

Hoc dedit, hoc dedimus nos tibi nomen, eques.

Cur fit propter
vota alii sequente
ut fada bene no proutis.

res fuma
 Res tamen ante dedit, sero quoque vera tulisti *quibus erat*
 Nomina, iam pridem tu pater orbis eras. *orbis terrarum*
 Hoc tu per terras, quod in æthere Iuppiter alto, *orbis*
 Nomen habes, hominum tu pater, ille deum.
 Romule concedes, facit hic tua magna tuendo
 Moenia, quæ dederas transilienda Remo.
 Te Tatius, parvique cures, Cecinnaque sensit.
 Hoc Duce Romanum est solis utrunque latus.
 Tu breve nescio quid victæ telluris habebas,
 Quodcumque est alto sub Iove Cæsar habet.
 Tu rapis, hic castas duce se iubet esse maritas,
 Tu recipis luco, reppulit ille nefas.
 Vis tibi grata fuit, florent sub Cæsare leges.
 Tu domini nomen, principis ille tenet.
 Te Remus incusat, veniam dedit hostibus ille.
 Celestem fecit te pater, ille patrem.
 Iam puer Idæus media tenus eminet aluo,
 Et liquidas misto nectare fundit aquas.
 En etiam si quis Boream horrere solebat,
 Gaudeat, à Zephyris mitior aura venit.
 Quintus ab æquoreis nitidum inbar extulit undis
 Lucifer, & primi tempora veris erunt.
 Ne fallare tamen, restant tibi frigora, restant,
 Magnaque discedens signa reliquit hyems.
 Tertia nox veniet, custodem protinus Urse
 Aspicias geminos exernisse pedes.
 Inter Hamadryadas, iaculatricemque Dianam
 Calisto sacri pars fuit una chori.
 Illa deæ tangens arcus, quos tangimus arcus

FASTORVM

Este meæ testes virginitatis, ait.

puritate
Quare vellet
appetnam
Virginitas
missa
nymphas
præ
Cynthia laudauit, promissaq; fœdera serua,
Et comitum princeps tu mihi dixit eris.

Fœdera seruasset, si non formosa fuisset.

fugit
comp.
ressa
Cauit mortales, de Ioue crimen habet.

Mille feras syluis Phœbe venata redibat,

Aut plus, aut medium sole tenente diem.

præ
frangit
frequentia
umbrosa
Ut tetigit lucum (densa niger ilice lucus,

In medio gelidæ fons erat altus aquæ)

Hic ait in sylua virgo tegeæa lauemur,

quod
erat
illud
Erbuit falso virginis illa sono.

deponit
Dixerat hoc Nymphis, Nymphæ velamina ponunt,

Hanc pudet, & tardæ dat mala signa moræ.

aperit
curfiam
induso
Exuerat tunicas vteri manifesta tumore,

Proditur indicio ponderis ipsa sui.

ut
quod
perfidia
filia
Cui dea virgineos periura Lycaona cœtus

Desere, nec castas pollue dixit aquas.

fixouit
Luna nouum decies implerat cornibus orbem,

repererat
Quæ fuerat virgo credita, mater erat.

caerit
pellice
Lesa fuit Iuno, formam mutatq; puella,

voluntate
Quid facis? inuito est pectore passa Ionem.

Utq; feræ vidit turpes in pellice vultus,

Huius in amplexus Iuppiter inquit eat.

Ursa per incultos errabat squalida montes,

Quæ fuerat summo nuper amata Ioui.

15 annis
tristis
stupro
Iam tria lustra puer furto conceptus agebat,

in sylua
Cum mater nato est obuia facta suo.

quod
verba
Illa quidem tanquam cognosceret astitit amens,

Et genuit, gemitus verba parentis erant.

Hanc puer ignarus iaculo fixisset acuto,
Ni foret ad superas raptus uterq; domos.
Signa propinqua micat. prior est quā dicimus Arcton
Arctophylax formam terga sequentis habet.
Semit adhuc, canamq; petit saturnia Tethyn.
13° Menaliam tactis ne lauet Arcton aquis.
Idibus agrestis fumant altaria Fanni
Hic ubi discretas insula sumit auras

Ut celeri passu Cremeram tenere rapacem,
(Turbidus Hybernus ille fluebat aquis.)
Castra loco ponunt. districtis ensibus ipsi
Tyrrhenum valido Marte per agmen eunt.
Non aliter, quā cum Libyca de rupe Leones
Innadunt sparsos lata per arua greges.
Diffugiunt hostes, inhonestaq; vulnera tergo
Accipiunt, Thusco sanguine terra rubet.
Sic iterum, sic saepe cadunt. ubi vincere aperte
Non datur, insidias armis.
Campus erat, campi claudabant ultima colles.
cc. ij.

FASTORVM

Syluâq; montanas occulit alta feras.
 In medio paucos, armentâq; rara relinquunt.
 Cætera virgultis abdita turba latet.
 Ecce, velut torrens vndis pluuiâlibus aëctus,
 Aut niue, quæ Zephyro victa tepente fluit,
 Per sata, perq; vias fertur, nec, vt ante solebat
 Riparum clausas margine finit aquas.
 Sic Fabij vallem latis discursibus implent,
 Quodq; vident sternunt, nec metus alter inest.
 Quò ruitis generosa domus? male creditis hosti.
 Simplex nobilitas perfida tela caue.
 Frande perit Virtus. in apertos vndiq; campos
 Profiliunt hostes, & latus omne tenent.
 Quid faciant pauci contra tot millia fortes?
 Quid ve, quod in misero tempore restet, adest?
 Sicut aper longe syluis latratibus aëctus
 Fulmineo celeres dissipat ore canes,
 Mox tamen ipse perit, sic non moriuntur inulti,
 Vulnerâq; alterna dantq; feruntq; manu.
 Vna dies Fabios ad bellum miserat omnes,
 Ad bellum missos perdidit vna dies.
 Ut tamen Herculeæ superessent semina gentis,
 Credibile est ipsos consuluisse deos.
 Nam puer impubes, & adhuc non utilis armis
 Vnus de Fabia gente relictus erat.
 Scilicet vt posses olim tu maxime nasci,
 Cui res cunctando restituenda foret.
 Continuata loco tria sydera, coruus, & anguis,
 Et medius Crater inter vtrunq; latet,

I dibus illa latent, oriuntur nocte sequenti,
 Quæ tibi cur tria sint tam sociata canam.
 Forte Ioni Phœbus festum solenne parabat,
 Non faciet longas fabula nostra moras.
 I mea dixit quis, ne quid pia sacra moretur,
 Et tenuem e vinis fontibus affer aquam.
 Coruus inauratum pedibus cratêra recuruis
 Tollit, & ærium peruolat altus iter.
 Stabat adhuc ficus duris densissima pomis,
 Tentat eam rostro, non erat apta legi.
 Immemor imperij sedisse sub arbore fertur,
 Dum fierent tarda dulcia poma mora.
 I amq; satur, nigris longum rapit vnguibus hydram,
 Ad dominumq; redit, fictaq; verba refert.
 Hic mihi causa moræ vinarum obsessor aquarum,
 Hic tenuit fontes, officiumq; meum.
 Ad dis ait culpæ mendacia Phœbus, & audes
 Fatidicum verbis fallere velle deum.
 At tibi dum lactens hærebit in arbore ficus,
 De nullo gelidæ fonte bibentur aquæ.
 Dixit, & antiqui monimenta perennia facti
 Anguis, avis, crater, sydera iuncta micant.
 Tertia post idus nudos aurora Lupercos
 Aspicit, & Fæni sacra bicornis erunt.
 Dicite Pierides, sacrorum quæ sit origo,
 Attigerint latias vnde petita domos.
 Pana deum pecoris veteres coluisse feruntur
 Arcades, arcadijs plurimus ille ingis.
 Testis erit Pholoë, testes stymphalides vnde,

FASTORVM

fl. Art.

Quiqz citis Ladon in mare currit aquis.

Cinctaqz pinetis nemoris iuga Nonacrini,
Altaqz Træzene, Parrhasiaqz nives.

Pan erat armenti, Pan illic numen aquarum,
Munus ob incolumes ille ferebat oues.

Transtulit Euander sylvestria numina secum.

Hic vbi nunc vrbs est tunc locus vrbis erat.

Inde deum colimus, deuictaqz sacra Pelasgis

Flamen ad hæc prisco more dialis erat.

Cur igitur currant, & cur sic currere mos est,

Nuda ferant posita corpora veste rogas?

Ipsse deus velox discurrere gaudet in altis

Montibus, & subitas concitat ipse feras.

Ipsse deus nudus nudos inbet esse ministros,

Nec satis ad cursus commoda vestis erat.

Ante Iouem genitum terras habuisse feruntur

Arcades, & luna gens prior illa fuit.

Vita feris similis nullos agitata per vsus,

Artis adhuc expers, & rude vulgus erat.

Pro domibus frondes norant, pro frugibus herbas,

Nectar erat palmis hausta duabus aqua

Nullus anhelabat sub adunco vomere taurus,

Nulla sub imperio terra colentis erat.

Nullus adhuc erat vsus equi, se quisqz ferebat,

Ibat ouis lana corpus amicta sua.

Sub Ioue durabant, & corpora nuda gerebant

Docta graues imbres & tolerare notos.

Nunc quoqz detecti referunt monimenta vetusti

Moris, & antiquas testificantur opes.

Sed cur precipue fugiat velamina Faunus,
 Traditur antiqui fabula plena ioci.
 Forte comes dominae iuuenis Tirynthius ibat,
 Vidit ab excessso Faunus utrunq; loco.
 Vidit, & incaluit, montanaq; numina dixit,
 Nil mihi vobiscum est. hic meus ardor erit.
 Ibat odoratis humeros perfusa capillis
 Maonis, aurato conspicienda sinu.
 Aurea pellebant tepidos umbracula soles,
 Quae tamen herculeae sustinere manus.
 Iam Bacchi nemus, & Tmoli vineta tenebant,
 Hesperus & fusco roscidus ibat equo.
 Antra subit tofis laqueata, & pumice vino,
 Garrulus in primo limine riuus erat.
 Dumq; parant epulas, potandaq; vina ministri,
 Cultibus Asciden instruit illa suis.
 Dat tennes tunicas getulo murice tinctas,
 Dat teretem zonam, qua modo cineta fuit.
 Entre minor zona est, tunicarū vincla relaxat,
 Ut posset magnas exernisse manus.
 Fregerat armillas non illa ad brachia factas,
 Scindebant magni vincula parua pedes.
 Ipsa capit, clauamq; grauem, spoliūq; Leonis,
 Conditāq; in pharetra tela minora sua.
 Sic epulis functi, sic dant sua corpora somno,
 Et positis iuxta secubuerē toris.
 Causa, repertori vitis quia sacra parabant,
 Quae facerent pure. cum foret orta dies.
 Noctis erat mediū (quid nō amor improbus audet?)

FASTORVM

no. furus ore
Roscida per tenebras Faunus ad antra venit.

regis
U t qz videt comites somno, vinoqz solutos,
separat
Spem capit in dominis esse soporis idem.

qui veller
Intrat, & huc, illuc temerarius errat adulter, esse

qui huc & illuc
Et praefert cantas, subsequiturqz, manus.

in hunc modum
U enerat ad strati captata cubilia lecti,

in hunc modum
Et felix prima sorte futurus erat.

U t tetigit fului setis hirsuta Leonis

Vellera
Vellera, pertimuit, sustinuitqz manus.

attonitusqz metu redijt. cen saepe viator

Turbatum viso rettulit angue pedem.

I nde tori, qui iunctus erat, velamina tangit

Mollia, mendaci decipiturqz nota.

A scendit, spondaqz sibi propiore recumbit.

Et tumidum cornu durius inguen erat.

I nterea tunicas ora subducit ab ima.

Horrebant densis aspera crura pilis.

C aetera tentantem cubito Tirynthius Heros

Reppulit, & summo decedit ille toro.

F it sonus, & comites inclamat, lumina poscit

Maëonis, illatis ignibus acta patent.

I lle gemit lecto graviter deiectus ab alto,

Membráqz de dura vix sua tollit humo.

R idet & Alcides, & qui videre iacentem.

Ridet amatorem Lyda puella suum.

U este deus lusus, fallentes lumina vestes

Non amat, & nudos ad sua sacra vocat.

A dde peregrinis causas mea musa latinas,

Inqz suo noster pulvere currat equus.

A Negor.

Cornipedi Fauno cesa de more capella,

Venit ad exiguas turba vocata dapes.

Dumq; sacerdotes verbis transfixa salignis

Extā parant, medias sole tenente vias.

Romulus, & frater, pastoralisq; inuentus

Solibus, & campo corpora nuda dabant.

Cestibus, & iaculis, & misso pondere saxi

Brachia per lusus experienda dabant.

Pastor ab excelso, per denia rura inuencos

Romule prædones, & Reme dixit agunt.

Longum erat armari. diuersis exit vterq;

Partibus, occurſu, præda recepta Remi est.

Ut redijt. verbis stridentia detrahit exta.

Atq; ait, hæc certe non nisi victor edet.

Dicta facit. Fabijq; simul. venit irritus illuc

Romulus, & mensas, ossaq; nuda videt.

Risit & indoluit Fabios potuisse Remumq;

Vincere, Quintilios non potuisse suos.

Fama manet facti, posito velamine currunt,

Et memorem famam, qui bene gessit habet.

Forsitan & quæras, cur sit locus ille Lupercal,

Quæve locum tali nomine causa notet.

Sylua vestalis caelestia semina partu

Ediderat, patruo regna tenente suo.

Is iubet auferri paruos, & in amne necari,

Quid facis? ex illis Romulus alter erat.

Iussa recusantes peragunt lachrymosa ministri.

Flent tamen, & geminos ad loca iussa ferunt.

Albula, quem Tyberim mersus Tyberinus in undis

De hoc
uide. Lini
Lib. 1. fol.

FASTORVM

Reddidit, hybernis forte tumebat aquis.

Hic vbi nunc fora sunt, lintres errare videres,

Quaqz iacent valles maxime Circe tuæ.

Huc vbi venerunt (nec enim procedere possunt

Longius) ex illis vnus, & alter ait.

Ah quàm sunt similes, ah quàm formosus vterqz,

Plus tamen ex istis iste vigoris habet.

Si genus arguitur vultu, nisi fallit imago,

Nescio quem è vobis suspicor esse deum.

At si quis vestræ deus esset originis author,

In tam præcipiti tempore ferret opem.

Ferret opem certe, si non ope mater egeret,

Quæ facta est vno mater & orba die.

Nata simul, moritura simul, simul ite sub vndas

Corpora. desierat, deposuitqz sinu.

Vagierant ambo pariter, sensisse putares.

Hi redeunt vdis in sua tecta genis.

Sustinet impositos summa canus aluens vnda,

Heu quantum fati parua tabella tulit.

Aluens in limo syluis appulsus opacis

Paulatim flumio deficiente sedet.

Arbor erat. remanent vestigia, quæqz vocatur

Romula nunc ficus, Rumina ficus erat.

Venit ad expositos, mirum, lupa foeta gemellos.

Quis credat pueris non nocuisse feram?

Nô nocuisse parū est, prodest quoqz, quos lupa nutrit

Perdere cognatæ sustinere manus.

Constitit, & cauda teneris blanditur alumnis

Et fingit lingua corpora bina sua.

^{b a c}
Marte scires satos, timor absfuit, vbera sugunt

^{2 nota}
Nec sibi promissi lactis aluntur ope.

Illa loco nomen fecit, locus ille Lupercal.

Magna dati nutrix præmia lactis habet.

Quid vetat arcadio dictos à monte Lycæcos?

Faunus in Arcadia templa Lycæus habet.

Nupta quid expectas? non tu pallentibus herbis.

Nec prece, nec magico carmine mater eris.

Excipe fecundæ patienter verbera dextræ,

Iam socer optatum nomen habebit ani.

Nam fuit illa dies, dura cum sorte maritæ

Reddebant vteri pignora rara sui.

Quid mihi clamabat, prodest rapuisse sabinas

Romulus? hoc illo sceptrâ tenente fuit.

Si mea non vires, sed bellum iniuria fecit,

Vtilius fuerat non rapuisse nurus.

Monte sub exquilio multis inciduus annis,

Iunonis magnæ nomine, lucus erat.

Huc ubi venerunt pariter nuptæq; viriq;

Suppliciter posito procubnere genu,

Cum subito mota tremuere cacumina sylvæ,

Et dea per lucos mira locuta suos.

Italidas matres inquit, sacer Hircus inito.

Obstupuit dubio territa turba sono.

Agur erat (nomen longis intercidit annis)

Nuper ab Hetrusca venerat exul humo.

Ille caprum mactat, iussæ sua terga puellæ

Pellibus exemptis percutienda dabant.

Luna resumebat decimo nona cornua motu,

FASTORVM

Virq; pater subito, nuptaq; mater erat.

Gratia Lucina dedit hęc tibi nomina lucus,

Aut quia principium tu dea lucis habes.

Parce precor gravidis facilis Lucina puellis,

Maturumq; vtero molliter aufer onus.

Orta dies fuerit, tu desine credere ventis,

Perdidit illius temporis aura fidem.

F lamina non constant, & sex reſerata diebus

Carceris Eolij ianua lata patet.

Iam leuis obliqua ſubſedit Aqharius vrna,

Proximus ætherios excipe Piſcis equos.

T e memorant fratremq; tuum (nam iuncta micatis

Signa) duos tergo ſuſtinuiſſe deos.

T erribilem quondam fugiens Typhona Dione,

Tunc cum pro celo Iuppiter arma tulit,

V enit ad Euphraten comitata cupidine paruo,

Inq; Palæſtinae margine ſedit aquæ.

P opulus & canna riparum ſumma tegebant,

Spemq; dabant ſalices hos quoq; poſſe tegi.

D um latet, inſonuit vento nemus, illa timore

Pallet, & hoſtiles credit adeſſe manus.

U tq; ſinu tenuit natum, ſuccurrite Nymphæ,

Et diſ auxilium ferte duobus ait,

N ec mora proſiluit. piſces ſubiſſe gemelli.

Pro quo quæ cernis, ſydera nomen habent.

I nde nefas ducunt genus hoc imponere menſis,

Ne violent timidi piſcibus ora ſyri.

Proxima lux vacua eſt. at tertia dicta Quirino,

Qui tenet hoc nomen Romulus, ante fuit.

Sine quod hasta curis priscis est dicta Sabinis,
homo est in hasta
 Bellicus à telo venit in astra dens.

Sine suo regi nomen posuere Quirites,
subiungit, qd Sababat
 Seu quia Romanis iunxerat ille cures.

Nam pater armipotēs postquam nova mœnia vidit,
mar
 Multaq; Romulea bella peracta manu,

Iuppiter inquit habet Romana potentia vires,
Romani sunt potentes
 Sanguinis officio non eget illa mei.

Redde patri natum, quannus intercidit alter,
Romulus
 Pro se, próq; Remo, qui mihi restat, erit.

Unus erit, quem tu tolles in sydera cæli,
 Tu mihi dixisti, sint rata dicta Iouis.

Iuppiter annuerat, nutu tremefactus vterq;
 Est polus, & cæli pondera mouit Atlas.

Est locus, antiqui capreæ dixere paludem,
intra Romam
 Forte tuis illic Romule iura dabas.

Sol fugit, & remouent subeuntia nubila cælum,
propterea quod non videtur videri casus farinut pro videri
 Et grauis effusis decidit imber aquis.

Hinc tonat, hinc missis abrumpitur ignibus æther,
quod qui sunt in romam

Fit fuga, rex patrijs astra petebat equis.

Luctus erat, falsæq; patres in crimine cædis,

Hæsissetq; animis forsitan ipsa fides.

Sed procul è longa veniebat Iulius Alba,

Lunâq; fulgebat. nec facis usus erat.

Cum subito motu sepes tremuere sinistra.

Rettulit ille gradus, horruerantq; comæ.

Pulcher & humano maior, trabeaq; decorus

Et dixisse simul, prohibe lugere Quirites,

Romulus en
 dictus sit quin
 us

Romulus
 in celum.

FASTORVM

Ne violent lachrymis numina nostra suis,
Thura ferāt, placētq; nouum pia turba Quirinū,
Et patrias artes, militiamq; colant.

Iussit, & in tennes oculis euannit auras.

Connocat hic patres, iussaq; verba refert,
Templa deo fiunt, collis quoq; dictus ab illo est,
Et referunt certi sacra paterna dies.

Dies stultorum.
Lux quoq; cur eadem stultorum festa vocetur,
Accipe, parua quidem causa, sed apta subest.

Non habuit doctos tellus antiqua colonos,
Lassabant agiles aspera bella viros.

Plus erat in gladio, quam curuo laudis aratro,
Neglectus domino pauca ferebat ager.

Farra tamen veteres iaciebant, farra metebant,
Primitias Cereri farra resecta dabant.

Usibus admoniti flammis torrenda dederunt,
Multaq; peccato damna tulere suo.

Nam modo verrebant nigras pro farre fanillas,
Nunc ipsas ignes corripuere casas.

Facta dea est fornax. leti fornace coloni

Orant vt fruges temperet illa suas.

Curio legitimis tunc fornicalia verbis

Maximus indicit, nec stata sacra facit.

Inq; foro multa circum pendente tabella
Signatur certa curia quaeq; nota,

Stultaq; pars populi quae sit sua curia nescit,
Sed facit extrema sacra relictā die.

Est honor & tumultis animas placare paternas,

Paruaq; in extructas munera ferre pyras.

Parua petunt manes, pietas pro diuite grata est
 Munere, non anidos styx habet ima deos.
 Tegula porrectis sat est vallata coronis,
 Et sparse fruges, paruaq; mica salis.
 Inq; mero mollita, Ceres, violaq; soluta,
 Hac habeat media testa relicta via.
 Nec maiora veto, sed & his placabilis umbra est.
 Adde preces positis & sua verba focus.
 Hunc morem Eneas pietatis idoneus author
 Attulit in terras iuste Latine tuas.
 Ille patris genio solennia dona ferebat,
 Hinc populi ritus edidicere novos.
 At quondam dum longa gerunt pugnacibus armis
 Bella, parentales deservere dies.
 Non impune fuit. nam dicitur omine ab isto
 Roma suburbanis incaluisse rogis.
 Vix equidem credo, bustis exisse feruntur,
 Et tacite questi tempore noctis ani.
 Perq; vias urbis, latosq; vlulasse per agros
 Deformes animas vulgus inane ferunt.
 Postea prateriti tumulis redduntur honores,
 Prodigijsq; venit, funeribusq; modus.
 Dum tamen hac fiunt viduae cessate puella.
 Expectet pueros pinea teda dies.
 Nec tibi, quae cupida matura videre matri,
 Comat virgineas hasta recurva comas
 Conde tuas Hymenae faces, & ab ignibus atris
 Aufer, habent alias maesta sepulchra faces.
 Di quoq; templorum foribus caesentur opertis,

FASTORVM

nulla offerantur sacra

Thure vacent aræ, stentq; sine igne foci.
 Nunc animæ tenues, & corpora functa sepulchris
 Errant, nunc posito pascitur umbra cibo.
 Non tamē hoc vltra, quā quot de mense super sunt
 Luciferi, quot habent carmina nostra pedes.
 Hanc, quia iusta ferunt, dixere feralia lucem,
 Vltima placandis manibus illa dies.

Eccē anus in medijs residens annosa puellis,

terra magica Sacra facit tacite, non tamen ipsa tacet.

De marte Et digitis tria thura tribus sub limine ponit,

partes omnis Quæ brevis occultum mus sibi fecit iter.

Tunc cantata tenet eum fusco licia plumbo,

Et septem nigras versat in ore fabas,

Quodq; pice astrinxit, quod acu traiecit athena,

Obsutum menta torret in igne caput.

Vina quoq; instillat, vini quodcunq; relictum est,

Aut ipsa, aut comites, plus tamen ipsa bibit.

Hostileis linguas, inimicq; iunximus ora,

Dicit discedens, ebriaq; exit anus.

Protinus à nobis, quæ sit dea muta requires,

Disce, per antiquos quæ mihi nota senes.

Inturna Iuppiter immodico Inturnæ victus amore

Multa tulit, tanto non patiēda deo.

Ille modo in sylvis inter coryleta iacebat,

Nunc in cognatas desiliebat aquas.

Conuocat hic Nymphas latium quæcunq; tenebant,

Et iacit in medio talia verba choro.

Inuidet ipsa sibi, vitatq; quod expedit illi,

Vestra soror, summo concubuisse deo.

Cōsulite ambobus, nam quæ est mea magna voluptas,
Vtilitas vestrae magna sororis erit.

Vos illi in prima fugienti obsistite ripa,

hypall. Ne sua flumine corpora mergat aqua.

Dixerat, annuerant Nymphæ Tyberinides omnes,

Quæq; colunt thalamos Ilia diua tuos.

Forte fuit Nais Lar nomine, prima sed illi

Dicta bis antiquum syllaba, nomen erat.

Ex vitio positum. sepe illi dixerat Almo,

Nata tene linguam. nec tamen illa tenet.

Quæ simulac tetigit Iturnæ stagna sororis,

Effuge ait ripas, dicta refertq; Iouis.

Illa etiam Iunonem adiit, miseratq; Nymphas,

Naiada Iturnam vir tūus inquit amat.

Iuppiter intumuit, quaq; est non vsa modeste,

Eripit huic linguam, Mercuriūq; vocat.

Duc hanc ad manes (locus ille silentibus aptus)

Nympha, sed inferne Nympha paludis erit.

Iussa Iouis fiunt. accepit lucus euntes,

Dicitur illa duci tunc placuisse deo.

Vim parat hic. vultu pro verbis illa precatur,

Et frustra muto nititur ore loqui.

Fitq; grauis, geminōsq; parit, qui compita seruant,

Et vigilant nostra semper in æde lares.

Proxima cognati dixerunt charistia chari,

Et venit ad socios turba propinqua deos,

Scilicet à tumultis, & qui periere propinquis,

Protinus ad viuos ora referre iuuat.

Postq; tot amissos quicquid de sanguine restat

Ad. j.

FASTORVM

Aspicere, & generis dinumerare gradus.
 Innocui veniant, procul hinc procul impius esto
 Frater, & in partus mater acerba suos.
 Cui pater est vinax, qui matris digerit annos,
 Quae premit inuisam socrus iniqua nurum.
 Tantalidae fratres absint, & Iasonis vxor,
 Et quae ruricolis semina tosta dedit,
 Et soror, & Progne, Tereusq; duabus iniquus,
 Et quicumq; suas per scelus auget opes.
 Dis generis date thura boni, concordia fertur
 Illo praecipue mitis adesse die.
 Et libate dapes, vt grati pignus amoris
 Nutriat intinctos missa patella cibos.
 Iam tibi suadebit placidos nox humida somnos.
 Larga precaturi sumite vina manu.
 Et bene nos, bene tu patriae pater optime Caesar
 Dicite, suffuso per sacra verba mero.
 Nox vbi transierit solito celebretur honore,
 Separat indicio qui deus arua suo.
 Termine siue lapis, siue es defossus in agro
 Stipes, ab antiquis tu quoq; numen habes.
 Te duo diuersa domini de parte coronant,
 Binâq; ferta tibi, binâq; liba ferunt.
 Ara fit, hic ignem curta fert rustica testa
 Sumptum de tepidis ipsa colona focis.
 Ligna senex minuit, concisq; construit arte,
 Et solida ramos figere pugnât humo.
 Tunc sicco primas irritat cortice flammâs,
 Stat puer, & manibus lata canistra tenet.

Inde ubi ter fruges medios immisit in ignes,
 Porrigit incisos filia parua fauos.
 Vina tenent alij, libantur singula flammis.
 Spectant, & linguis candida turba fauet.
 Spargitur & caso communis terminus agno,
 Nec queritur lactens cum sibi porca datur.
 Conueniunt, celebrantq; dapes vicinia supplex,
 Et cantant laudes Termine sancte tuas.
 Tu populos, vrbesq; & regna ingentia, finis,
 Omnis erit sine te litigiosus ager.
 Nulla tibi ambitio est, nullo corrumpere auro.
 Legitima seruas credita rura fide.
 Si tu signasses olim thyreatida terram,
 Corpora non leto missa trecenta forent.
 Nec foret Otryades congestis tectus in armis,
 O quantum patriæ sanguinis ille dedit.
 Quid noua cum fierent capitolia, nempe deorum
 Cuncta Ioui cessit turba, locumq; dedit.
 Terminus, vt veteres memorant, inuentus in ede
 Restitit, & magno cum Ioue templa tenet.
 Nunc quoq; se supra ne quid nisi sydera cernat,
 Exiguum templi tecta foramen habent.
 Termine post illud lenitas tibi libera non est,
 Qua positus fueris in statione manes.
 Nec tu vicino quicquam concede roganti,
 Ne videare hominem præposuisse Ioui.
 Et seu vomeribus, seu tu pulsabere rastris,
 Clamato, tuus est hic ager, ille tuus.
 Est via, quæ populum laurentes ducit in agros,
 dd. ij.

FASTORVM

Quondam Dardanio regna petita duci.

I llic sanigeri pecoris tibi Termine fibris

Sacra videt fieri, sextus ab vrbe lapis.

G entibus est alijs data tellus limite certo,

Romane spacium est vrbis & orbis idem.

N unc mihi dicenda est regis fuga. traxit ab illa

Sextus ab extremo nomina mense dies.

U ltimia Tarquinius Romane gentis habebat

Regna, vir iniustus, fortis ad arma tamen.

C aperat hic alias, alias euerterat vrbes,

Et Gabios turpi fecerat arte suos.

N anq; trium minimus proles manifesta Superbi

In medios hostes nocte silente venit.

N udarunt gladios. occidite dixit inermem,

Hoc cupiunt fratres, Tarquiniusq; pater,

Q ui mea crudeli laceravit verbere terga,

Dicere vt hoc posset, verbera passus erat.

L una fuit, spectant iuuenem, gladiosq; recondunt,

Tergaq; deducta veste notata vident.

E lent quoq; & vt secum tueatur bella precantur,

Callidus ignaris annuit ille viris.

I amq; potens, misso genitorem appellat amico,

Perdendi Gabios quod sibi monstret iter.

Hic pater adq; filius, hunc noctis eano.

Septus humum riuo lene jon.

I llic Tarquinius mandata late

Accipit, & virga Lilia summ

N untius vt redijt, decussaq; l

Filius agnosco inssa parentis ait.

^{optum legat}
Nec mora, principibus cæsis ex vrbe Gabina,
Traduntur ducibus mœnia nuda suis.

^{religio sum}
Ecce, nefas visu, medijs altaribus anguis
Exit, & extinctis ignibus exta rapit.

^{ex hunc lunc}
Consultitur Phœbus, sors est ista reddita. matri

^{propter}
^{ata} Qui dederit primus oscula, victor erit.

Oscula quisq; suæ matri properata tulerunt,
Non intellecto credula turba deo.

B rutus erat stulti sapiens imitator, vt esset
Tutus ab insidijs dire Superbe tuis.

^{ut os}
I lle tacens pronus matri dedit oscula terre,

Creditus offenso est proclibuisse pede.

^{obsequium}
Cingitur interea Romanis Ardea signis,

E t patitur longas obsidione moras.

Dum vacat & metuunt hostes committere pugnam,

Luditur in castris, otia miles agit.

^{Colubinus}
T arquinius iuuenis socios dapibusq; merôq;

Accipit, ex illis rege creatus, ait,

Dum nos sollicitos pigro tenet Ardea bello,

Nec sinit ad patrios arma referre deos,

E cquid in officio torus est socialis? & ecquid

Coniugibus nostris mutua cura sumus?

Quisq; suam laudat, studijs certamina crescunt.

E t feruet multo linguâq; corq; mero.

Surgit cui dederat clarum Collatia nomen,

Non opus est verbis, credite rebus, ait.

N ox superest, tollamur equis, urbemq; petamus.

Diçta placent. frenis impediuntur equi.

P ertulerant dominos. regalia protinus illi

dd. iij.

minis fol
12.

a filijs Tarq.

ad deo

patrios, ad

formam, cuius ad

arma & cuncta

deus, qui bene

arma suspende

bitur.

Sam 9

Regis Sexti Tarq

FASTORVM

Teſta petunt. cuſtos in fore nullus erat.

Ecce Nukum regis fuſis per colla coronis

Inueniunt poſito peruigilare mero.

I nde cito paſſu petitur Lucretia, cuius

Ante torum caſathi, ſanaq; mollis erat.

L umen ad exiguum famula data penſa trahebant,

Inter quas tenui ſic ait illa ſono.

M ittenda eſt domino, nunc nunc properate puella,

Quam primum noſtra facta ſacerna manu.

Quid tamen audiſtis? nam plura audire poteſtis,

Quantum de bello dicitur eſſe ſuper?

P oſtmodo victa cades, melioribus Ardea reſtas

Improba, quæ noſtros cogis abeſſe viros.

S int tantum reduces, ſed enim temerarius ille

Eſt meus, & ſtriſto qualibet enſe ruit.

M ens abit, & morior quoties pugnantis imago

Me ſubit, & gelidum frigora pectus habet.

D eſinit in lachrymis, inceptaq; fila remiſit,

In gremio vultum depoſuitq; ſuo.

H oc ipſam decuit. lachrymæ decuere pudicam,

Et facies animo dignaq; parq; fuit.

P one metum veni coniux ait. illa renixit,

D eiq; viri collo dulce pependit onus.

I nterea iuuenis furiales regius ignes

Concipit, & ceco raptus amore furit.

F orma placet, niueuſq; color, flauiq; capilli,

Quiq; aderat nulla factus ab arte decor.

V erba placent, & vox, & quod corrumpere nō eſt,

Quoq; minor ſpes eſt, hoc magis ille cupit.

Iam dederat cantum lucis prænuntiis ales,
 Cum referunt iuvenes in sua castra pedes.
 Carpitur attonitos absentis imagine sensus
 Ille, recordanti plura magisq; placent.
 Sic sedit, sic culta fuit, sic stamina neuit,
 Iniectæ collo sic iacuerè comæ.
 Hos habuit vultus, hæc illi verba fuerunt
 Hic color, hæc facies, hic decor oris erat.
 Ut solet à magno fluctus languescere flatu,
 Sed tamen à vento, qui fuit, vnda tumet,
 Sic quannis aberat placitæ præsentia formæ,
 Quem dederat præsens forma, manebat amor.
 Ardet, & iniusti stimulis agitatùs amoris
 Comparat indigno vimq; metumq; toro
 Exitus in dubio est, audebimus vltima dixit.
 Viderit. audentes forsq; Venisq; iuuat.
 Cepimus audendo Gabios quoq; talia fati
 Ense latus cinxit, tergaq; pressit equi.
 Accipit ærata iuuenem Collatia porta,
 Condere iam vultus sole parante suos.
 Hostis ut hospes init penetralia Collatini,
 Comiter excipitur, sanguine iunctus erat.
 Quantum animis erroris inest, parat inscia rerum
 Infelix epulas hostibus illa suis.
 Functus erat dapibus. poscunt sua tempora somnum,
 Nox erat, & tota lumina nulla domo
 Surgit & auratum vagina liberat ensen,
 Et venit in Thalamos nupta pudica tuos.
 Utq; torum pressit, ferrum Lucretia mecum est

Natus ait regis, Tarquiniūsq; vocor.

Illa nihil, neq; enim vocem virēsq; loquendi

Aut aliquid toto pectore mentis habet.

Sed tremit, vt quondam stabulis deprensa relictis

Parua sub infesto, cum iacet agna supo.

Quid faciat? pugnet? vincetur foemina pugnans.

Clamet? at in dextra, qui vetet, ensis erat.

Effugiat? positis vrgentur pectora palmis,

Tum primum externa pectora tacta manu.

Instat amans hostis, pretio, precibūsq; minisq;.

Nec prece, nec pretio, nec mouet ille minis.

Nil agis. eripiam dixit per crimina vitam

Falsus adulterij testis adulter ero

Interimam famulum, cum quo deprensa fereris.

Succubuit famæ victa puella metu.

Quid victor gaudes? hæc te victoria perdet,

Heu quanto regnis nox stetit vna tuis.

Iamq; erat orta dies, passis sedet illa capillis,

Vt solet ad nati mater itura rogem.

Grandæuūq; patrem fido cum coniuge castris

Euocat, & posita venit vterq; mora.

Utrq; vident habitum, quæ luctus causa requirunt,

Cui paret exequias, quove sit icta modo.

Illa diu reticet, pudibundaq; celat amictu

Ora, fluunt lachrymæ more perennis aquæ.

Hinc pater, hinc coniux lachrymas solatur, & orat,

Indicet, & ceco flentq; pauentq; metu.

Ter conata loqui, ter destitit, ausaq; quarto

Non oculos ideo sustulit illa suos.

Valerius

Hoc quoque Tarquinio debebimus. eloquar? inquit
Eloquar infelix dedecus ipsa meum.

Quæque potest narrat, restabant ultima, flevit,
Et matronales erubescere genæ.

Dant veniam facto genitor, coniuxque coacto.

Quam dixit veniam vos datis, ipsa nego.

Nec mora, celato, fixit sua pectora ferro,
Et cadit in patrios sanguinolenta pedes.

Tunc quoque iam moriens, ne non procumbat honeste,
Respicit, hæc etiam cura cadentis erat.

Ecce super corpus communia damna gementes
Obliti decoris virque, paterque iacent.

Brutus adest, tandemque animo sua nomina fallit,
Fixaque semianimi corpore tela rapit.

Stillantemque tenens generoso sanguine cultrum,
Edidit impavidos ore minante sonos.

Per tibi ego hunc iuro fortem, castumque cruorem,
Perque tuos manes, qui mihi numen erunt,

Tarquinium profuga poenas cum stirpe daturum,
Iam satis est virtus dissimulata diu.

Illa iacens ad verba oculos sine lumine movit,
Visaque concussa dicta probare coma.

Fertur in exequias animi matrona virilis,
Et secum lachrymas, invidiamque trahit.

Ulnus inane patet, Brutus clamore Quirites
Concitat, & regis facta nefanda refert.

Tarquinium cum prole fugit. capit annua consul
Iura. dies regnis illa suprema fuit.

Fallimur? an veris prænuntia venit hirundo?

In Brutus.

prudens ostendit
faesum natus Brutusfortis castus
mulieriscomitantur Ma la
exyma et invidi
Tarquiniorum

innummum ingrati

FASTORVM

Et metuit, nequa versa recurrat hyems?

Sape tamen Progne nimium properasse quereris

Rex Thracie Virq; tuo Terens frigore letus erit.

Iamq; duæ restant noctes de mense secundo,

Marsq; citos iunctis curribus vrget equos,

Ex vero positum permansit Equiria nomen,

Equiria sunt Quæ deus in campo perspicit ipse suo.

Quid quis Iure venis Gradine, locum tua tempora poscunt,

Homines in Signatusq; tuo nomine mensis adest.

Uenimus in portum Uenimus in portum, libro cum mense peracto,

Nauiget hinc alia iam mihi linter aqua.

PVB. OVIDII NASON. FA-

STORVM LIBER

TERTIVS.

Optat Optat, a deo bellico pacem
optat.

b

ades

Ellice, depositis clypeo paulisper &

hasta,

Mars adest, & nitidas casside sol-

ue comas.

Forſitan ipſe roges, quid ſit cum Marte poëta,

A te, qui canitur, nomina mensis habet.

Ipſe vides manibus peragi fera bella Minervæ,

Non minus ingenuis artibus illa vacat.

Palladis exemplo ponenda tempora ſume

Cuspidis, inuenies & quid inermis agas.

Tunc quoq; inermis eras, cum te Romana ſacerdos

Cepit, vt huic vrbi ſemina magna dares.

Syluia vestalis (quid enim vetat inde moneri?)

Sacra lauaturas mane petebat aquas.

Ventum erat ad mollem declino tramite ripam,

Ponitur è summa fictilis vrna coma.

Fessa resedit humo, ventosq; accepit aperto

Pectore, turbatas restituitq; comas.

Dum sedet, umbrosæ salices volucresq; canoræ

Fecerunt somnos, & leue murmur aquæ.

Blanda quies furtim victis surrepsit ocellis.

Et cadit à mento languida facta manus.

Mars videt hanc, visamq; cupit, potiturq; cupita,

Et sua diuina furta fefellit ope.

Somnus abit. iacet ipsa grauis. iam scilicet intra

Viscera Romanæ conditor vrbs erat.

Languida consurgit, nescit cur languida surgat,

Et peragit tales arbore nixa sonos.

Vtile sit, faustumq; precor, quod imagine somni

Vidimus, an somno clarius illud erat?

Ignibus Iliacis aderam, cum lapsa capillis

Decidit ante sacros lanea vitta focos.

Inde duæ pariter (visu mirabile) palmæ

Surgunt, ex illis altera maior erat.

Et granibus ramis totum protexerat orbem,

Contigerátq; sua sydera summa coma.

Ecce mens ferrum patruus molitur in illas,

Terreor admonitu, corq; timore micat.

Martia Picus anis gemino pro stipite pugnant

Et lupa, tuta per hos utraq; palma fuit.

Dixerat, & plenam non firmis viribus urnam

expositum FASTORVM *summa*

Sustulit, implerat dum sua visa refert.
Interea crescente Remo, crescente Quirino,
Caesti tumidus pondere venter erat.
Quo minus emeritis exiret cursibus annus,
Restabant nitido iam duo signa deo.
Syluia fit mater. Vestæ simulachra feruntur
Virgineas oculis opposuisse manus.
Ara deæ certe tremuit, pariente ministra,
Et subijt cineres territa flar.

Annus
Ho. occidit
itur.
Annus
Acceptus Genijs illa December habet.
Martia ter senos proles adoleuerat annos,
Et suberat flauæ iam noua barba comæ.
Omnibus agricolis, armentorumq; ministris.
Iliadæ fratres iura petita dabant.
Sæpe domum veniunt prædonum sanguine leti,
Et redigunt actos in sua iura boves.
Ut genus audierant, animos pater editus auget,
Et pudet in parvis nomen habere casis.
Romuleoq; cadit traiectus Amulius ense.
Regnaq; longæuo restituntur ano.

Mœnia conduntur, quæ quannus parua fuerunt,
 Non tamen expedit transilisse Remo.
 Iam modo, quæ fuerant sylvæ, pecorumq; recessus,
 Urbs erat, æternæ cum pater urbis ait,
 Arbitrator armorum, de cuius sanguine credor
 Natus, & ut credar pignora multa dabo,
 A te principium Romano dicimus anno,
 Primus de patrio nomine mensis erit.
 Vox rata fit patrioq; vocat de nomine mensem,
 Dicitur hæc pietas grata fuisse deo.
 Et tamen ante omnes Martem coluere priores.
 Hoc dederat studiis bellica turba suis.
 Pallada Cecropidæ, minoia Creta Dianam,
 Vulcanum tellus Hypsipylea colit,
 In unonem Sparte, Pelopeladesq; Mycenæ,
 Pinigerum Fauni Mænalis ora caput,
 Mars Latio venerandus erat, quia præsidet armis,
 Arma feræ genti, remq; decusq; dabant.
 Quod si forte vacat, peregrinos inspicite fastos,
 Mensis in his etiam nomine Martis erit.
 Tertius Albanis, quintus fuit ille Phaliscis,
 Sextus apud populos Hernica terra tuos.
 Inter Aricinos, Albanâq; tempora constat,
 Factâq; Telegoni mœnia celsa manu.
 Quintum Laurentes, bis quintum Equiculus acer,
 A tribus hunc primum turba forensis habet.
 Et tibi cum proanis miles Pelignes Sabinis
 Convenit, huic genti quartus utriq; deus.
 Romulus hos omnes ut vinceret ordine saltem,

FASTORVM

Sanguinis authori tempora prima dedit.

Nec totidem veteres, quot nunc habuere calendae.

Ille minor Geminis mensibus annus erat.

Nondum tradiderat victas victoribus artes

Græcia, facundum sed male forte genus.

Qui bene pugnabat, Romanam nouerat artem,

Mittere qui poterat pila, disertus erat.

Quis tunc aut Hyadas, aut Pleiadas Atlanteas

Senserat? aut geminos esse sub axe polos?

Esse duas arctos, quarum Cynosura petatur

Sidonijs, Elicen Graia carina notet?

Signaq; quæ longo frater percenseat anno,

Ire per hæc vno mense sororis equos?

Libera currebant, non observata per annum

Sydera, constabat sed tamen esse deos.

Non illi cælo labentia signa tenebant,

Sed sua, quæ magnum perdere crimen erat.

Illaq; de fœno, sed erat reuerentia fœno,

Quantam nunc aquilas cernis habere tuas.

Pertica suspensos portabat longa maniplos,

Vnde manipularis nomina miles habet.

Ergo animi indociles, & adhuc ratione carentes,

Mensibus egerunt lustra minora decem.

Annus erat, decimum cum luna receperat orbem,

Hic numerus magno tunc in honore fuit.

Seu quia tot digiti, per quos numerare solemus,

Seu quia bis quino fœmina mense parit

Seu quod adusq; decem numero crescente venit,

Principium spatij sumitur inde nonis.

I nde patres centum denos secrevit in orbes

Romulus, hastatos instituitq; decem.

E t totidem Princeps, totidem Pisanus habebat

Corpora, legitimo quiq; merebat equo.

Quinetiam partes totidem Tatiensibus ille,

Quosq; vocant Ramnes Luceribusq; dedit.

A ssuetos igitur numeros servavit in anno,

Hoc luget spatio fœmina mœsta virum.

N en dubites, primæ fuerint quin ante calenda

Martis, ad hæc animum signa referre potes.

L aurea, flaminibus quæ toto perstitit anno,

Tollitur, & frondes sunt in honore novæ.

I anna tunc regis posita viret arbore Phœbi,

Ante tuas itidem curia prisca fores.

V esta quoq; ut folio niteat velata recenti.

Cedit ab Iliacis laurea cana focis.

A dde quod arcana fieri novus ignis in æde

Dicitur, & vires flamma resecta capit.

N ec mihi parva fides hinc annos isse priores,

Anna quod hæc cœpta est mense Perenna coli.

H inc etiam veteres initi memorantur honores

Ad spatium belli perfide Pœne tui.

D eniq; quintus ab hoc fuerat quintilis, & inde

Incipit, à numero nomina quisquis habes.

P rimus oliviferis Romam deductus ab arvis

Pompilius menses sensit abesse duos.

S ine hoc à Samio doctus, qui posse renasci

Nos putat, Egeria sine monente sua,

S ed tamen errabant etiam tum tempora, donec

*Pythagoras cum ponit
metaphoricos.*

*Pythagoras
Tartarum
perit
Roma, no
igitur
preceptor.*

July
Cæsaris in multis hæc quoq; cura fuit.
N on hæc ille deus, tantæq; propaginis author
Credidit officijs esse minora suis.

P romissumq; sibi voluit prænoscere cælum,
Nec deus ignotas hospes inire domos.

12 menses
I lle moras solis, quibus in sua signa rediret,
Traditur exactis disposuisse notis.

funus costat
trahens.
365.
I s decies senos ter centum & quinq; diebus
Iunxit, & è pleno tempora quarta die.

H ic anni modus est, in lustrum accedere debet,
Quæ consumatur partibus, vna dies.

quæ
S i licet occultos monitus audire deorum
Vatibus, vt certe fama licere putat,

ni dimittimus
ingrati
C um sis officijs, Gradiue, virilibus aptus,
Dic mihi matronæ cur tua festa colant.

S ic ego, sic posita dixit mihi casside Maiores,
Sed tamen in dextra missilis hasta fuit.

ieba
martis.
N unc primum studijs pacis deus utilis armis
Aduocor, & gressus in noua castra fero.

in su
is
N ec piget incepti. iuuat hac quoq; parte morari,
Hoc solum ne se posse Minerva putet.

D isce Latinorum Vates operose dierum
Quod petis, & memori pectore dicta nota.

P arua fuit, si prima velis elementa referre
Roma, sed in parua spes tamen huius erat.

M ænia iam stabant populis angusta futuris
Credita, sed turbæ tunc nimis ampla sue.

Q uæ fuerit nostri, si queris, regia nati,
Aspice de canna, straminib; domum.

culino
Somnibus
 In stipula placidi capiebat munera somni,

Et tunc cum illa venit in gremio ut ino ignis;
Unde pueri ante ostium et vultu multumque
prolo malis hominibus Romanis inveniunt;

Nec coniux illi, nec socer ullus erat.

Spernebat generos inopes vicinia dives,

Et male credebar sanguinis author ego.

In stabulis habitasse, & oves pascuisse nocebat,

Ingeratq; inculti pauca tenere soli.

Cum pare quæq; suo coeunt volucresq; feræq;

Atq; aliquam de qua procreet, anguis habet.

Externis dantur connubia gentibus: at quæ

Romano vellet nubere, nulla fuit.

Indolui, patriamq; dedi tibi Romule mentem,

Tolle preces dixi, quod petis arma dabunt.

Festa para Conso, Consus tibi cætera dicet

Illo festa die dum sua sacra facis.

Intumescere Cures, & quos dolor attigit idem,

Tum primum generis intulit arma socer.

Iamq; ferè raptæ matrum quoq; nomen habebant,

Tractatq; erant longa bella propinqua mora.

Conveniunt nuptæ dictam Iunonis in ædem,

Quas inter mea sic est nurus ausa loqui.

O pariter raptæ, quoniam hoc commune tenemus,

Non ultra lentæ possumus esse piæ.

Stant acies, sed vtra Di sint pro parte rogandi,

Eligite. hinc coniux, hinc pater arma tenet.

Querendum est, viduæ fieri malitis, an orbæ,

Consilium vobis forte, piûmq; dabo.

Consilium dederat. parent, crinesq; resolvunt,

FASTORVM

Mœstâq; funerea corpora veste tegunt.
Iam steterant acies ferro, mortiq; paratæ,
Iam lituus pugna signa daturus erat.

Cum rapte veniunt inter patrêsq; virôsq;
Inq; sinu natos pignora chara tenent.

Ut medium campi scissis tetigere capillis,
In terram posito procubuerunt genu.

Et quasi sentirent, blando clamore nepotes
Tendebant ad auos brachia parua suos.

Qui poterat, clamabat auum tunc deniq; visum,
Et qui vix poterat, posse coactus erat.

Tela viris, animiq; cadunt, gladiisq; remotis
Dant soceri generis, accipiuntq; manus.

Laudatâsq; tenent natas, scutoq; nepotem
Fert auus, hic scuti dulcior vsus erat.

Inde diem, primâsq; meas celebrare calendas
Oebaliæ matres non leue munus habent.

Aut quia committi strictis mucronibus ausæ,
Finierant lachrymis Martia bella suis.

Vel quod erat de me feliciter Ilia mater,
Rite colunt matres sacra diemq; meum.

Quid? quod hyems adoperta gelu tunc deniq; cedit,
Et pereunt lapsæ sole tepente nives?

Arboribus redeunt detonsæ frigore frondes,
Vuidâq; in tenero palmitum gemma tumet.

Quæq; diu latuit, nunc qua se tollit in auras
Fertilis occultas inuenit herba vias.

Nunc fœcundus ager, pecoris nunc hora creandi,
Nunc axis in ramo tecta, larémq; parat.

Tempora iure colunt latia foecunda parentes,

Quarum militiam votaꝗq; partus habet.

Adde quod excubias ubi rex Romanus agebat

Qui nunc exquiliis nomina collis habet.

I llic à nuribus Innoni templa Latinis

Hac sunt, si memini, publica facta die.

Quid moror? & varijs onero tua pectora causis,

Eminet ante oculos quod petis ecce tuos.

Mater amat nuptas, matrum me turba frequentat,

Hac vos precipue tam pia causa decet.

Ferte deæ flores, gaudet florentibus herbis

Hac dea. de tenero cingite flore caput.

Dicite, tu nobis lucem Lucina dedisti,

Dicite, tu voto parturientis adest.

Si qua tamen gravida est, resoluta crine precetur,

Vt soluat partus molliter ipsa suos.

Quis mihi nunc dicet, quare caelestia Martis

Arma ferant Salij, Mamuriūq; canant?

Nympha mone nemori, stagnūq; adoperta Diane,

Nympha Numæ coniux ad tua festa veni.

Vallis Aricina sylva præcinctus opaca

Est locus antiqua relligione sacer.

Hic latet Hippolytus furijs direptus equorum,

Vnde nemus nullis illud aditur equis.

Litia dependent longas velantia sepes,

Et posita est merita multa tabella deæ.

Sæpe potens voti frontem redimita coronis

Fœmina lucentes portat ab vrbe faces.

Regna tenent fortes manibus, pedibūsq; fugaces,

Qui pugna dux int

ee. ij.

romans' matres
et Latine

quisquis fuit
ad servum Ta

cal. martias

nos

Inno Innotu
fuit opora vira
martem & fe
rabz romephs

Crinis reso
ni fux at e
mudo soluat
et partu

Inmoderi fab
arat.

timus ut ora n
tortu. Ieremo

ionis possunt
ablati

atq;

Coris disci
ptus

preedoten,

FASTORVM

Et perit exemplo postmodo quisq; suo.
 Defluit incerto lapidosus murmure riuus,
 Sæpe sed exiguis haustibus inde bibi.
 Egeria est, quæ præbet aquas, dea grata Camœnis.
 Illa Numæ coniux, consiliūq; fuit.
 Principio nimium promptos ad bella Quirites
 Molliri placuit iure, deūq; metu.
 Inde datæ leges, ne fortior omnia posset,
 Cœptaq; sunt pure tradita sacra coli.
 Exiit feritas, armisq; potentius æquum est,
 Et cum cine pudet conseruisse manus.
 Atq; aliquis modo trux visa iam vertitur ara.
 Vināq; dat tepidis, farrāq; salsa focis.
 Ecce deū genitor rutilas per nubila flammæ
 Spargit, & effusis æthera siccant aquis.
 Non aliās missi cecidere frequentius ignes.
 Rex paueat, & vulgi pectora terror habet.
 Cui dea: ne nimium terrere, piabile fulmen
 Est ait, & sæui flectitur ira Iouis.
 Sed poterunt ritum Picus, Faunūq; piandi
 Tradere, Romani numen vtrūq; soli.
 Nec sine vi tradent, adhibe tu vincula captis,
 Atq; ita, qua possint, edidit arte capi.
 Lucus Auentino suberat niger ilicis vmbra,
 Quo posses viso dicere numen inest.

Hinc venit, & Joni rex Numa mactat ouem.

P senâq; odorati disponit pocula Bacchi,
 Cûmq; suis antro conditus ipse latet.
 A d solitum veniunt sylvestria numina fontem,
 Et releuant multo pectora sicca mero.
 U ina quies sequitur, gelido Numa prodit ab antro
 Vinculâq; sopitas addit in arcta manus.
 Somnus vt abscessit, pugnando vincula tentant
 Rumpere, pugnantes fortius illa tenent.
 T unc Numa, di nemorum factis ignoscite nostris
 Si scelus ingenio scitis abesse meo.
 Quôq; modo possit fulmen monstrare piari.
 Sic Numa, sic quatiens cornua Faunus ait.
 M agna petis, nec quæ monitu tibi dicere nostro
 Fas sit, habent fines numina nostra suos.
 D i sumus agrestes, & qui dominemur in altis
 Montibus, arbitrium est in sua tecta Ioni.
 H unc tu non poteris per te deducere celo.
 At poteris nostra forsitan vsus ope.
 Dixerat hæc Faunus, par est sententia Pici.
 Deme tamen nobis vincula Picus ait.
 I uppiter huc veniet summa deductus ab arce,
 Nubila promissi styx mihi testis erit.
 E missi laqueis, quid agant, quæ carmina dicant,
 Quâq; trahant superis sedibus arte Ionem.
 S cire nefas homini est nobis concessa canentur,
 Quæq; pio dici Vatis ab ore queunt.
 E liciunt celo te Iuppiter, vnde minores
 Nunc quoq; te celebrant, eliciûmq; vocant.
 C onstat Auentinæ tremuisse cacumina sylvæ,

FASTORVM

Terrâq; subsedit pondere pressa Iouis.

Cor da micant regis, totôq; è corpore sanguis

Fugit, & hirsuta diriguere comæ.

Ut q; red-
it Ut redijtq; animus, da certa piamina dixit

Fulminis, altorum rexq; patérq; deûm,

Donar Si tua contigimus manibus donaria puris, *quibz dona*

1a Hoc quoq; quod petitur, si pia lingua rogat

Annu it oranti, verûmq; ambage remota

Abdidit, & dubio terruit ore virum,

Cæde caput dixit, cui rex parebimus inquit.

Cædenda est hortis eruta cepa meis.

Ad didit hic hominis, sumes ait ille capillos. *capillis*

Postulat hic animam, cui Numa piscis ait. *causa*

procuro R isit. & his inquit facito mea tela procures

O vir colloquio non abigende deûm.

Sed tibi, protulerit cum totum crastinus orbem

Cynthius, imperij pignora certa dabo.

Dixit, & ingenti tonitru super æthera notum

Fertur, adorantem destituitq; Numam.

I lle redit letus, memoratq; Quiritibus acta.

Tarda venit dictis, difficilisq; fides. *videtur*

credamus A t certe credetis ait, si verba sequetur

Exitus, en audi crastina quisquis ades,

Protulerit totum cum terris Cynthius orbem,

numa Iuppiter imperij pignora certa dabit.

D iscedunt dubij, promissaq; tarda videntur.

Dependétq; fides adueniente die.

M ollis erat tellus, rorata mane pruina,

Ante sui populus limina regis adest.

Prodit, & in solio medius consedit acerno,
 Innumeri circa stantq; silētiq; viri
 Ortus erat summo tantummodo margine Phœbus,
 Sollicitæ mentes spēsque metūque pavent.
 Constitit, atque caput niveo velatus amictu
 Iam bene Dis notas sustulit ille manus.
 Atque ita tempus adest promissi muneris inquit,
 Pollicitam dictis Iuppiter adde fidem.
 Dum loquitur totum iam Sol emouerat orbem,
 Et gravis ætherio venit ab axe fragor.
 Ter tonuit sine nube Deus. tria fulmina misit,
 Credite dicenti, mira, sed acta loquar.
 A media cælum regione dehiscere cœpit.
 Summisere oculos cum duce turba suo.
 Ecce leui scutum versatum leniter aura
 Decidit, à populo clamor ad astra venit,
 Tollit humo munus, cæsa prius ille iuuenca,
 Quæ dederat nulli colla premenda iugo.
 Idque ancile vocat, quod ab omni parte recisum est,
 Quemque notes oculis, angulus omnis abest.
 Tunc memor imperij sortem consistere in illo
 Consilium multæ calliditatis init.
 Plura iubet fieri simili calata figura,
 Error ut ante oculos insidiantis eat.
 Mamurius morum fabre ne exactior artis
 Difficile est ulli dicere, clausit opus.
 Cui Numa munificus facti pete præmia dixit.
 Si mea nota fides, irrita nulla petes.
 Iam dederat Salijs à saltu nomina ducta,
 ee.iiij.

FASTORVM

Armâq; & ad certos verba canenda modos.

Cum sic Mamurius, merces mihi gloria detur,

Nominâq; extremo carmine nostra sonent.

Inde sacerdotes operi promissa vetusto

Premia persolunt, Mamuriūq; vocant.

Nubere siqua voles, quannus properabitis ambo,

Differ, habent parua commoda magna mora.

Arma moent pugnam, pugna est aliena maritis,

Condita cum fuerint, aptius omen erit.

His etiam coniux capitis discincta dialis

Lucibus, impexas debet habere comas.

Tertia nqx emersa suos vbi mouerit ortus,

Conditus e geminis piscibus, alter erit.

Nam duo sunt, austris hic est, aquilonibus ille

Proximus. à ventis nomen vterq; tenet.

Cum croceis rorare genis Tithonia coniux

Cæperit, & quinta tempora lucis aget.

Sine est Arctophylax, sine est piger ille Bootes,

Mergetur, visus effugietq; tuos.

At non effugiet vindemitor. hoc quoq; causam

Vnde trahat sydnus parua docere mora est.

Ampelon intonsum Satyro Nymphâq; creatum

Fertur in Ismarijs Bacchus amasse iugis.

Tradidit huic vitem pendentem e frondibus vlmis,

Quæ nunc de pueri nomine nomen habet.

Dum legit in ramo pictas temerarius vnas,

Decidit, amissum Liber in astra tulit.

Sextus vbi e terra cliosum scandet olympum

Phæbus, & alatis æthera carpet equis,

Quisquis ades, castæq; colis penetralia Veste,
Gratare, Iliacis thurâq; pone focus.

Cæsaris innumeris, quas maluit ipse mereri,

Accessit titulis pontificalis honor.

Ignibus æternis æterni numina præsent

Cæsaris, imperij pignora iuncta vides.

Di veteris Troiæ, dignissima præda ferenti,

Qua gravis Eneas tutus ab hoste fuit.

Ortus ab Enea tangit cognata sacerdos

Numina, cognatum Vesta tuere caput.

Quos sancta fouet ille manu, bene viuunt ignes,

Viuunt inextincti, flammâq; duxq; precor.

Vna nota est Martis nonis, sacrata quod illis

Templa putant lucos Veionis ante duos.

Romulus ut saxo lucum circumdedit alto,

Quilibet huc dixit confuge. tutus eris.

O quam de tenui Romanus origine creuit,

Turba vetus quam non inuidiosa fuit.

Ne tamen ignaro nouitas tibi nominis obstet,

Disce, quis iste dens, curq; vocetur ita.

Iuppiter est iuuenis, iuueniles aspice vultus,

Aspice deinde manus, fulmina nulla tenet.

Fulmina post ausos cælum affectare gigantes

Sumpta Ioui, primo tempore inermis erat.

Ignibus Ossa nonis, & Pelion altius Ossa

Arfit, & in solida fixus Olympus humo,

Sat quoq; capra simul, Nymphæ pauisse feruntur

Cretides, infanti lac dedit illa Ioui.

Nunc vocor ad nomen, vegrandia farra coloni,

FASTORVM

Quæ male creuerunt, vescâq; parua vocant.

Vis ea si verbi est, cur non ego Veionis edem,
Edem non magni suspicer esse Iouis?

Iamq; vbi cœruleum variabunt sydera cælum,

Suspice, Gorgonei colla videbis equi.

Creditur hic cæsa gravida cernice Medusæ

Sanguine respersis prosiluisse comis.

Huc supra nubes, & subter sydera lapso

Cælum pro terra, pro pede penna fuit.

Iamq; indignanti noua frena receperat ore,

Cum lenis aonias vngula fodit aquas.

Nunc fruitur cælo, quod pennis ante petebat,

Et nitidus stellis quinq; decemq; micat.

Protinus aspicias venienti nocte Coronam

Gnosida, Theseo crimine facta dea est.

Iam bene periuro mutarat coniuge Bacchum,

Quæ dedit ingrato fila legenda viro

Sorte tori gaudens, quid flebam rustica dixit?

Vtiliter nobis perfidus ille fuit.

Interea Liber depexos crinibus Indos

Vincit, & Eoo dines ab orbe redit.

Inter captinas facie præstante puellas

Grata nimis Baccho filia regis erat.

Flebat amans coniux, spaciataq; littore curuo

Edidit incultis talia verba comis.

En iterum fluctus similes audite querelas

En iterum lachrymas accipe arena meas.

Dicebam, memini, periure & perfide Theseu.

Ille abiit. eadem crimina Bacchus habet.

Nunc quoque nulla viro, clamabo, femina credat,
 Nomine mutato causa relata mea est

O utinam mea sors qua primum cœperat, isset,
 Iamque ego presenti tempore nulla forem.

Quid me in desertis morituram Liber arenis
 Servabas? potui dedoluisse semel

Bacche lenis leniorque tuis, quæ tempora cingunt
 Frondibus in lachrymas cognite Bacche meas.

Assus es ante oculos adducta pellice nostros
 Tam bene compositum sollicitare torum.

Non tibi postea fides tibi quæ iurare solebat

Eueniat nostris hostibus ille color.

Quid tamen hoc refert? vitio tibi gratior ipso est.

Quid facis? amplexus inquinat illa tuos.

Bacche fidem præsta, nec præfer amoribus ullam

Coniugis assueui semper amare virum.

Ceperunt matrem formosi cornua tauri,

Me tua, sed ledit ille pudendus amor.

Ne noceat quod amo, neque enim tibi Bacche nocebat,

Quod flammæ nobis fassus es ipse tuas.

Nec quod nos vris, mirum facis, ortus in igne

FASTORVM

Diceris, & patria raptus ab igne manu.

Illa ego sum, cui tu solitus promittere cælum.

Hei mihi pro cælo qualia dona fero.

Dixerat. audierat iandudum verba querentis

Liber, ut à tergo forte secutus erat.

Occupat amplexu, lachrymasq; per oscula siccatur,

Et pariter cæli summa petamus ait.

Tu mihi iuncta toro, mihi iuncta vocabula sumes,

Nam tibi mutata Libera nomen erit.

Sintq; tuæ tecum faciam monimenta Coronæ,

Vulcanus Veneri quam dedit, illa tibi.

Dicta facit, gemmasq; nouem transformat in ignes,

Aurea per stellas nunc micat illa nouem.

Sex ubi sustulerit, totidem quoq; deferet ortus,

Purpureum rapido qui vehit axe diem,

Altera gramineo spectabis Equiria campo,

Quem Tyberis curuis in latus vrget aquis.

Qui tamen eiecta si forte tenebitur vnda,

Cælius accipiet puluerulentus equos.

Idibus est Annæ festum geniale Perennæ,

Non procul a ripis aduena Tybri tuis.

Plebs venit, ac virides passim disiecta per herbas

Potat, & accumbit cum pare quisq; sua.

Sub Ioue pars durat, pauci tentoria ponunt.

Sunt quibus è ramis frondea facta casa est.

Pars sibi pro rigidis calamos statuere columnis

Desuper extentas imposuere togas.

Sole tamen vinóq; calent, annosq; precantur.

Quot sumant cyathos, ad numerumq; bibunt.

I nuenies illic, qui Nestoris ebibat annos,
 Quæ sit per calices facta Sibylla suos.
 Illic & cantant quicquid didicere theatris,
 Et iactant faciles ad sua verba manus,
 Et ducunt posito duras crateres choreas,
 Cultaq; diffusis saltat amica comis.
 Cum redeunt, titubant, & sunt spectacula vulgi,
 Et fortunatos obuia turba vocat.
 Occurrit, nuper visa est mihi digna relatu
 Pompa. senem potum pota trahebat annus.
 Quæ tamen hæc dea sit, quoniam rumoribus errat,
 Fabula proposito nulla tegenda meo.
 Arserat Æneæ Didò miserabilis igne,
 Arserat extructis in sua fata rogis.
 Compositusq; cinis tumulus in manu

Præbuit Æneas & causam mortis, & ensen.
 Ipsa sua Dido concidit usa manu.

Et totius innuunt Numidæ sine vindice regnum,
 Et potitur capta maurus Iarba domo.
 Sæq; memor spretum, Thalamis tamen inquit Elise,
 En ego, quem toties reppulit illa, fruor.
 Diffugiunt Tyrij, quo quenq; agit error, ut olim
 Amisso dubiæ rege vagantur apes.
 Tertia nudatâ acceperat area messes,
 Inq; canos ierant tertia musta lacus.
 Pellitur Anna domo, lachrymansq; sororia linquit
 Mœnia, Germanæ iusta dat ante suæ,
 Mista bibunt molles lachrymis unguenta fanilla,

FASTORVM

Vertice libatas accipiuntq; comas.

Tēq; vale dixit, cineres ter ad ora relatos

Pressit, & est illis visa subesse soror.

Nācta ratem, comitēsque fugæ pede labitur equo

Mœnia respiciens, dulce sororis opus.

Fertilis est Melite sterili vicina Cosyra

Insula, quam Libyci verberat vnda freti,

Hanc petit hospitio regis confisa vetusto,

Hospes opum diues rex ibi Battus erat.

Qui postquam didicit casus vtriusque sororis,

Hæc inquit tellus quantulacunque tua est.

Et tamen hospitij seruasset ad vltima munus,

Sed timuit magnas Pigmalionis opes.

Asperior quouis æquore frater erat.

Est prope piscosos lapidosi Cratidis amnes

Paruus ager, Cameren incola turba vocat.

Illuc cursus erat. nec longius abfuit inde,

Quam quantum nouies mittere funda potest.

Vela cadunt primo, & dubia librantur ab aura.

Findite remigio nauita dixit aquas.

Dumque parant torto subducere carbasa lino,

Percutitur rapido puppis adunca noto.

Inque patens æquor frustra pugnante magistro

Fertur, & ex oculis visa refugit humus.

Calabria

A ssiliunt fluctus, imòq; à gurgite pontus
 Vertitur, & canas aluens haurit aquas.
 Vincitur ars vento. nec iam moderator habenis
 Vtitur. at votis is quoq; poscit opem.
 I actatur tumidas exul Phœnissa per undas,
 Humidaq; opposita lumina veste tegit.
 Tunc primum Dido felix est dicta sorori,
 Et quæcunq; aliquam corpore pressit humum.
 Ducitur ad laurens ingenti flamine littus
 Puppis, & expositis omnibus hausta perit.
 I am pius Æneas regno, natâq; Latini
 Auctus erat, populos miscueratq; duos.
 Littore dotali solo comitatus Achate,
 Secretum nudo dum pede carpit iter,
 Aspicit errantem, nec credere sustinet Annam
 Esse. quid in latios illa veniret agros?
 Dum secum Æneas, Anna est, exclamat Achates,
 Ad nomen vultus sustulit illa suos.
 Heu fugiat? quid agat? quos terræ quærat hiatus?
 Ante oculos misera fata sororis erant.
 Sensit, & alloquitur trepidam Cythereius heros,
 Flet tamen admonitu mortis Elisa tuæ.
 Anna per hanc intro, quam quondam audire solebas
 Tellurem fato prosperiore dari,
 Pêr q; deos comites, hac nuper sede locatos,
 Sape meas illos increpuisse moras.
 Nec timui de morte tamen, metus absuit iste.
 Hei mihi, credibili fortior illa fuit.
 Ne refer. aspexi non illo corpore digna

FASTORVM

Vulnera, tartareas ausus adire domos.
 At tu, seu ratio te nostris appulit oris,
 Sine Deus, regni commoda carpe mei.
 Multa tibi (memores) nil non debemus Elisë.
 Nomine grata tuo, grata sororis eris.
 Talia dicenti (nec enim spes altera restat)
 Credidit, errores exposuitq; suos.
 Utq; domum intravit Tyrios induta paratus.
 Incipit Æneas, cætera turba silet.
 Hanc tibi cur tradam pia causa Laninia coniux
 Est mihi, consumpsi naufragus huius opes.
 Orta Tyro est, regnum Libyca possedit in ora,
 Quam precor ut charæ more sororis ames.
 Omnia promittit, falsumq; Laninia vulnus
 Mente premit tacita, dissimulatq; metus.
 Donaq; cum videat præter sua lumina ferri,
 Multa palam, mitti clam quoq; multa putat.
 Non habet exactum quid agat. furialiter odit,
 Et parat insidias, & cupit ulta mori.
 Nox erat, ante torum visa est astare sororis
 Squalenti Dido sanguinolenta coma.
 Effuge, ne dubita, mœstum soror desere tectum.

Creditur, & stagnis occuluisse suis.

Anna sedonia
 S idonis interea magno clamore per agros
 Queritur. apparent signa, notæq; pedum.
 Ventum erat ad ripas, inerant vestigia ripis,
 Sustinuit tacitas conscius amnis aquas.
 Ipsa loqui visa est. placidi sum Nympha Numici,
 Amne perenne latens Anna Perenna vocor.
 Protinus erratis leti vescuntur in agris,
 Et celebrant largo seq; diemq; mero.
 Sunt quibus hæc luna est, quia mēsisbus impleat annū
 Pars Themis, Inachiam pars putat esse bonem.
 Inuenies qui te Nymphas Atlantida dicant,
 Téq; Ioni primos Anna dedisse cibos.
 Hæc quoq; quam referam, nostras peruenit ad aures
 Fama, nec à veri dissidet illa fide.
 Plebs vetus, & nullis etiam tunc tuta tribunis
 Fugit, & in sacri vertice montis erat.
 Iam quoq; quem secum tulerant, defecerat illos
 Viētus, & humanis vsibus apta Ceres.
 Orta suburbanis quædam fuit Anna bonillis.
 Pauper, sed multæ sedulitatis annis.
 Illa leui mitra canos incincta capillos
 Fingebat trepida rustica liba manu.
 Atq; ita per populum fumantia mane solebat
 Diuidere, hæc populo copia grata fuit.
 Pace domi facta, signum posuere perenne,
 Quod sibi defectis illa ferebat opem.
 Nunc mihi cur cantent superest obscœna puellæ
 Dicere. nam coeunt, certaq; probra canunt.
 Nuper erat dea facta, venit Gradius ad Annam.

Anna FASTORVM

Et cum seducta talia verba facit.

mensis Mense meo coleris. iunxi mea tempora tecum.

pendet ab officio Pendet ab officio spes mihi magna tuo.

armiger armigeræ correptus amore Minervæ Armiger armigeræ correptus amore Minervæ

Uror, & hoc longo tempore vulnus alo. Uror, & hoc longo tempore vulnus alo.

Effice, di studio similes coeamus in vnum. Effice, di studio similes coeamus in vnum.

Conueniunt partes hæ tibi comis anus. Conueniunt partes hæ tibi comis anus.

Dixerat. illa deum promisso ludit inani,

Et stultam dubia spem trahit vsq; mora.

Sæpius instanti mandata peregrinus inquit, Sæpius instanti mandata peregrinus inquit,

Enicta est, precibus vix dedit illa manus. Enicta est, precibus vix dedit illa manus.

Credit amans, thalamosq; parat, deducitur illuc Credit amans, thalamosq; parat, deducitur illuc

Anna tegens vultus vt noua nupta suos. Anna tegens vultus vt noua nupta suos.

Oscula sumpturus subito Mars aspicit illam,

Nunc pudor elusum, nunc subit ira deum. Nunc pudor elusum, nunc subit ira deum.

Ludis amatorem charæ noua diua Minervæ. Ludis amatorem charæ noua diua Minervæ.

Nec res hac Veneri gratior vlla fuit. Nec res hac Veneri gratior vlla fuit.

Inde ioci veteres, obscenâq; verba canuntur,

Et iuuat hanc magno verba dedisse deo.

Præteriturus eram gladios in principe fixos Præteriturus eram gladios in principe fixos

Cum sic à castis Vesta locuta focus, Cum sic à castis Vesta locuta focus,

Ne dubita meminisse, meus fuit ille sacerdos, Ne dubita meminisse, meus fuit ille sacerdos,

Sacrilegæ telis me petiere manus. Sacrilegæ telis me petiere manus.

Ipsa virum rapui, simulachraq; nuda reliqui, Ipsa virum rapui, simulachraq; nuda reliqui,

Quæ cecidit ferro Cæsaris vmbra fuit. Quæ cecidit ferro Cæsaris vmbra fuit.

Ille quidem celo positus Iouis atria vidit.

Et tenet in magno templa dicata foro.

At quicunq; nefas ausi prohibente deorum. At quicunq; nefas ausi prohibente deorum.

Numine, polluerant pontificale caput. Numine, polluerant pontificale caput.

Morte iacent merita, testes estote Philippi,

Et quorum sparsis ossibus albet humus.

Hoc opus, hæc pietas, hæc prima elementa fuerunt

Cæsaris, vlscisci iusta per arma patrem.

Postera cum teneras aurora refecerit herbas,

Scorpius à prima parte videndus erit.

Tertia post Idus lux est celeberrima Baccho.

Bacche faue Vati dum tua festa cano.

Nec referam Semelen. ad quam nisi fulmina secum

Iuppiter afferret, paruus inermis eras.

Nec, puer vt posses maturo tempore nasci,

Expletum patrio corpore matris onus.

Bistonas & Scythicos longum est narrare triumphos,

Et domitas gentes thurifer Inde tuas.

Tu quoq; Thebanæ mala præda tacebere matris,

Inq; tuum furijs acte Lycurge genu.

Ecce libet subitos Pisces Tyrrenaq; monstra

Dicere, sed non est carminis huius opus.

Carminis huius opus causas exponere, quare

Vilis annis populos ad sua liba vocet.

Ante tuos ortus aræ sine honore fuerunt

Liber, & in gelidis herba reperta focis.

Te memorant Gange, totóq; oriente subactó,

Primitias magno se posuisse Ioui.

Cinnama tu primus, captinãq; thura dedisti,

Déq; triumphato viscera tosta bone.

Nomine ab authoris ducunt libamina nomen.

Libãq; quod sanctis pars datur inde focis.

Liba deo fiunt, succis quia dulcibus idem

FASTORVM

februs.

hodopa.

ingorimut

pangso pro-

vntorio

ts.

t caras

Thyrsa, hys

Alia intorta

Dampnis

Gaudet, & à Baccho mella reperta ferunt.
Ibat arenoso Satyris comitatus ab Hebro.

Non habet ingratos fabula nostra iocos.

Iamqz erat ad Rhodopen, pangeaqz flumina ventu,

Crifera comitum concrepuere manus,

Ecce nouæ volucres coeunt tinnitibus actæ,

Quosqz movent sonitus æra, sequuntur apes.

Colligit errantes, & in arbore claudit inani

Liber, & inuenti præmia mellis habet.

Ut Satyri, lenisqz senex tetigere saporem,

Quærebant flauos per nemus omne fauos,

Audit in exesa stridorem examinis vlmo,

Aspicit, & celat, dissimulatqz senex.

Utqz piger pandi tergo residebat aselli,

Applicat hunc vlmo, corticibusqz canis.

Constitit ipse super ramoso stipite nixus,

Atqz auide trunco condita mella petit.

Millia crabronum coeunt, & vertice nudo

Spicula defigunt, oraqz prima notant.

Ille cadit præceps, & calce feritur aselli.

Inclamatqz suos, auxiliūmqz vocat.

Concurrunt Satyri, turgentiaqz ora parentis

Rident, percusso claudicat ille genu.

Ridet & ipse deus, limūmqz inducere monstrat,

Hic paret monitis, & linit ora luto.

Melle pater fruitur, liboqz infusa calenti

Iure repertori splendida mella damus.

Fæmina cur præstet, non est rationis operta.

Fæmineos thyrsos concitat ille choros.

Cur annus hæc faciat quæris? vinosior ætas
 Hæc erat, & grandidæ munera vitis amans.
 Cur edera cincta est? edera est gratissima Baccho,
 Hoc quoque cur ita sit, dicere nulla mora est.
 Nyssiades Nymphas, puerum quærente nonerca,
 Hanc frondem cunis opposuisse ferunt.
 Restat ut inueniam, quare toga libera detur
 Luciferis pueris candide Bacche tuis.
 Sine quod ipse puer semper, iuuenisque videris,
 Et media est ætas inter utrunque tibi.
 Sen quia tu pater es, patres sua pignora natos
 Commendant curæ, numinibusque tuis,
 Sine quod es liber, vestis quoque libera per te
 Sumitur, & vitæ liberioris iter.
 Aut quia cum colerent prisca studiosius agros,
 Et faceret patrio rure senator opus,
 Et caperet fascēs à curio consul aratro,
 Nec crimen duras esset habere manus,
 Rusticus ad ludos populus veniebat in urbem.
 Sed Dis, non studiis ille dabatur honos.
 Luce sua ludos una commentor habebat,
 Quos cum tædifea nunc habet ille dea.
 Ergo ut tironum celebrare frequentia posset,
 Visa dies dandæ non aliena togæ.
 Mite pater caput huc, placatâque cornua vertas,
 Et des ingenio vela secunda meo
 Ite ad argeos, qui sint, sua pagina dicet,
 Hac, sicut memini, præteritâque die.
 Stella Lycaoniam vergit declinis ad arcton
 ff. iij.

FASTORVM

Miluius. hac illa nocte videnda venit.
 Quid dederit volucris si vis cognoscere celum.
 Saturnus regnis à Ioue pulsus erat.
 Concitat iratus validos Titanas in arma,
 Quæq; fuit fatis debita, tentat opem.
 Matre satius terra, monstrum mirabile, taurus
 Parte sui serpens posteriore fuit.
 Hunc triplici muro lucis incluserat atris
 Parcarum monitu Styx violenta trium.
 Viscera qui tauri flammis adolenda dedisset,
 Sors erat æternos vincere posse deos.
 Immolat hunc Briareus, facta ex Adamante securi,
 Et iamiam flammis exta daturus erat.
 Iuppiter alitibus rapere imperat, attulit illi
 Miluius, & meritis venit in astra suis.
 Vna dies media est, & fiunt sacra Minervæ,
 Nomina quæ à iunctis quinque diebus habent.
 Sanguine prima vacat, nec fas concurrere ferro.
 Causa, quod est illa nata Minerva die.
 A ltera trësque super strata celebrentur arena,
 Ensibus exertis bellica leta dea est.
 Pallada nunc pueri, teneræq; ornate puella,
 Qui bene placarit Pallada, doctus erit.
 Pallade placata, lanam mollire puella
 Discant, & plenas exonerare colos.
 Illa etiam stantes radio percurrere telas
 Erudit, & rarum pectine densat opus.
 Hanc cole qui maculas læsis de vestibis aufers,
 Hanc cole velleribus quisquis ahena paras.

Nec quisquam inuita faciet bene vincula plantæ
 Pallade, sit Titio doctior ille licet.
 Et licet antiquo manibus collatus Epeo
 Sit prior, irata Pallade, mancus erit
 Vos quoque Phæbea morbos qui pellitis arte,
 Munera de vestris pauca referte deæ.
 Nec vos turba feri sensu fraudante magistri
 Spernite, discipulos attrahit illa novos.
 Quique mones cælum, tabulasque coloribus vris,
 Quique facis docta mollia saxa manu.
 Ille dea est operum, certe dea carminis illa est,
 Si mereor, studiis adsit amica meis.
 Cælus ex alto qua mons descendit in æquum,
 Hic ubi non plana est, sed prope plana via est
 Parua licet videas capte delubra Minervæ,
 Quæ dea natali coepit habere suo.
 Nominis in dubio causa est, capitale vocamus
 Ingenium solers, ingeniosa dea est.
 An, quia de capitis fertur, sine matre paterni
 Vertice cum clypeo profiluisse suo.
 An, quia perdomitis ad nos captiva Phaliscis
 Venit, & hoc signo littera prima docet.
 An, quod habet legem capitis, quæ pendere pœnas
 Ex illo inbeat furta recepta loco.
 A quacunque trahas ratione vocabula Pallas,
 Pro ducibus nostris ægida semper habe.
 Summa dies è quinque tuba lustrare canora
 Admonet, & forti sacrificare deæ,
 Nunc potes ad solem sublato dicere vultu,

FASTORVM

pro heri. Hic here phrixæ vellera pressit onis.

Seminibus tostis sceleratæ fraude nouerçæ,

Sustulerat nullas, vt solet, herba comas.

Mittitur ad Tripodas certa qui sorte reportet,

Quam sterili terræ Delphicus ædat opem.

Hic quoq; corruptus cum semine nuntiat Hesses

Et iuuenis Phrixi funera sorte peti.

Usq; recusantem ciues, & tempus, & Ino

Compulerant regem iussa nefanda pati.

Et soror, & Phrixus velati tempora vittis

Stant simul ante aras, iunctaq; fata gemunt.

Aspicit hos vt forte pependerit æthere mater,

Et ferit attonita pectora nuda manu.

Inq; Draconigenam nimbis comitantibus urbem

Desilit, & natos eripit inde suos.

Utq; fugam capiant, aries nitidissimus auro

Traditur, ille vehit per freta longa duos,

Dicitur infirma cornu tenuisse sinistra

Fœmina, cum de se nomina fecit aquæ.

Penesimul perijt, dum vult succurrere lapsæ

Frater, & extentas porrigit vsq; manus.

Flebat vt amissa gemini cum sorte pericli

Cœruleo iunctam nescius esse deo.

Littoribus tactis Aries fit Sydnus, & huius

Pervenit in colchas aurea lana domos.

Tres vbi luciferos veniens præmiserit Eos,

Tempora nocturnis æqua diurna feret.

Inde quater pastor saturos vbi clausurit hœdos

Cannerint herbæ rore recente quater,

I annus adorandus, cumq; hoc Concordia mitis,
Et Romana Salus, araq; Pacis erit.

uerp. cupiamis artes.

Quas a me vellem non

I. NASONIS PA

PVB. OVID

VM LIBER

STOR

Q V A R T V S .

Lma faue dixi geminorū mater amorū.
Ad Vate vultus rettulit illa suos.
Quid tibi ait mecum? certe modo fe-
sta canebas.

Num vetus in molli pectore vulnus habes?

S cis dea respondi de vulnere, risit, & aer

Protinus ex illa parte serenus erat.

S aucius, aut sanus nunquam tua signa reliqui.

Tu mihi propositum, tu mihi semper opus.

Quae decuit, primis sine crimine lusimus annis.

Nunc teritur nostris area maior equis,

Tempora cum censis annalibus eruta priscis,

Lapsaq; sub terras, ortaq; signa cano.

V enimus ad quartum, quo tu celeberrima, mensem,

Et Vatem, & mensem, scis Venus esse tuos.

Mota Cytherea est, leniter mea tempora myrto

Contigit & ceptum perfice dixit opus.

S ensimus, & cause subito patuere dierum,

Dum licet, & spirant flamina, navis eat.

ps equam inceptu

FASTORVM

Si qua tamen pars te de fastis tangere debet

Cesar, in Aprili quod tuearis, habes.

Hic ad te magna descendit origine mensis,

Et fit adoptiua nobilitate tuus.

Hoc pater Iliades longum cum scriberet annum,

Vidit & anthores rettulit ipse suos.

Utq; fero Marti primam dedit ordine sortem,

Quod sibi nascenti proxima causa fuit,

Sic Venerem gradibus multis in gente receptam

Alterius voluit mensis habere locum.

Principiumq; sui generis, reuolutaq; quærens

Secula, cognatos venit adusq; Deos.

Dardanon Electra quis nescit Atlantide natum?

Scilicet Electram concubuisse Ioni?

Huius Erichthonius, Tros est generatus ab illo,

Asaracum creat hic, Asaracusq; Capyn,

Proximus Anchises, cum quo commune parentis

Non dedignata est nomen habere Venus.

Hinc satus Eneas, pietas spectata, per ignes

Sacra, patremq; humeris, altera sacra, tulit,

Venimus ad felix aliquando nomen Iuli,

Vnde domus Tencros Iulia tangit auos.

Posthumus hinc, qui quod syluis fuit ortus in altis,

Sylvius in latia gente vocatus erat,

Isq; Latine tibi pater est, subit Alba Latinum,

Proximus est titulis Epytus Alba tuis,

Ille dedit capte repetita vocabula Troie,

Et tuus est idem Calpete factus auus,

Accipiens regnum post hunc Tyberinus, ab illo

Albani & f. l. m. i.
Dicitur in thuscæ gurgite mersus aquæ.

Iam tamen Agrippam natum, Remulūq; nepotes

Tyberis
Viderat, in Remulum fulmina missa ferunt.

Unus septem colom.
Venit auentinus post hos, locus unde vocatur

albana
Mons quoq; post illum tradita regna Proce,
Quem sequitur duri Numitor germanus Amuli,

mut
Ilia cum Lauso de Numitore sati,
Ense cadit patrui Lausus, placet Ilia Marti,

Remus
Tēq; parit gemino iuncte Quirine Remo.

Ille suos Venerem semper Martēq; parentes

Dixit, & emeruit vocis habere fidem. *redidit est esse*

et optime pro se facit posteri filium in artus erbe
Nēve secuturi possent nescire nepotes,

maria de v. c. m. i.
Tempora Dis generis continuata dedit. *Martinus & Apr.*

Sed Veneris mensem graio sermone notatum

Auguror, à spumis est dea dicta maris.

Nec tibi sit mirum græco rem nomine dici,

Itala nam tellus græcia maior erat. *græcia maior*

græcorum
Venerat Euander plena cum classe suorum, *colloratur in*

torum
Venerat Alcides, grains vterq; genus. *in montis su*

bonis
Hospes auentinis armentum pavit in arvis *Cham Versus*

Tyberis
Claniger, & tanto est Albula pota deo.

Dei
Dux quoq; Naritius, testes Læstrygones extant *Dei*

Et quod adhuc Circes nomina littus habet *Turcicus*

Thimpu
Et iam Telegoni, iam mœnia Tyburis vdi *promontoria*

Argolicum
Stabant, argolicæ quæ posuere manus. *a Corinthis et rabi*

in Italia
Venerat Atrides fatis agitatns Halesus, *Agamemnonis*

A quo se dictam terra Phalisca putat. *Phaliscum*

Adice
Adice a dæte Troianæ suasorem Antenora pacis, *Antenor*

Et generum Oeniden Appule Dæne tuum, *Dæmonis*

et generum
Et generum *Oenici filium*

F A S T O R V M

Seruus ab Iliacis, & post Antenora flammis

Attulit Æneas in loca nostra deos.

Huius erat Solemus phrygia comes vnus ab Ida,

A quo Sulmonis mœnia nomen habent.

Sulmonis gelidi patriæ Germanice nostræ,

Me miserum Scythico quàm procul illa solo est.

Ergo age, tam longas, sed supprime musa querelas,

Non tibi sunt mœsta sacra canenda lyra.

Quò non linor adit? sunt qui tibi mensis honorem

Eripuisse velint, inuideantq; Venus.

Nam, quia Ver aperit tunc omnia, densaq; cedit

Frigoris asperitas, fœtâq; terra patet.

Aprilem memorant ab aperto tempore dictum,

Quem Venus iniecta vendicat alma manu.

Illâ quidem totum dignissima temperat orbem,

Illâ tenet nullo regna minora deo.

Iurâq; dat cælo, terræ, & natalibus vndis,

Pérq; suos coitus continet omne genus.

Illâ deos omneis (longum est numerare) creauit.

Illâ satis causas, arborib; q; dedit.

Illâ rudes animos hominum contraxit in vnum.

Et docuit iungi cum pare queng; sua.

Quid genus omne creat volucrū nisi blâda voluptas?

Nec coëant pecudes, si levis absit amor.

Cum mare trux Aries cornu decertat, at idem

Frontem dilectæ ledere parcit onis.

Deposita sequitur Taurus feritate iuuentam,

Quem toti saltus, quem nemus omne tremit.

Vis eadem lato quodcunq; sub æquore viuit,

Servat, & innumeris piscibus implet aquas.
 Prima feros habitus homini detraxit, ab illa
 Venerunt cultus, mundaq; cura solo.
 Primus amans carmen vigilatum nocte negata
 Dicitur ad clausas concinuisse fores.
 Eloquiūq; fuit duram exorare puellam,
 Proq; sua causa quisq; disertus erat.
 Ille per hanc artes notæ, studioq; placendi,
 Quæ latuere prius, multa reperta ferunt.
 Hanc quisquam titulo mensis spoliare secundi
 Audeat? à nobis sit furor iste procul.
 Quid quod ubiq; potens, tēplisq; frequentibus aucta
 Vrbe tamen nostra ius dea maius habet.
 Pro Troia Romane tua Venus arma ferebat,
 Cum genuit teneram cuspide lesa manum.
 Celestēsq; duas Troiano indice vicit,
 Ab nolim victas hoc meminisse deas,
 Assaraciq; Nurus dicta est, ut scilicet olim
 Magnus Inleos Cæsar haberet auos.
 Nec Veneri tempus, quàm ver erat aptius vllum,
 Vere nitent terræ, vere remissus ager.
 Nunc herba rupta tellure cacumina tollunt,
 Nunc tumido gemmas cortice palmes agit.
 Et formosa Venus formoso tempore digna est,
 Utq; solet Marti continuata suo est.
 Vere monet curvas materna per æquora puppes
 Ire, nec hybernas iam timuisse minas.
 Rite deam colitis latia matrēsq; nurusq;
 Et vos queis vittæ, longaq; vestis abest.

FASTORVM

Aurea marmoreo redimicula demite collo,
Nunc alij flores, nunc noua danda rosa est,
Vos quoq; sub viridi myrto inbet illa lauari,
Causaq; cur inbeat, discite, certa subest.

Littore siccabat rorantes nuda capillos,
Viderunt Satyri turba proterua deam.

Sensit, & opposita texit sua corpora myrto,
Tuta fuit facto, vosq; referre inbet.

Discite nunc quare Fortune thura virili
Detis, eo gelida qui locus humet aqua.

Accipit ille locus posito velamine cunctas,
Et vitium nudi corporis omne videt.

Ut tegat hoc, caletq; viros, Fortune virilis
Prestat, & hoc paruo thure rogata facit.

Nec pigeat tritum nixeo cum lacte papauer
Sumere, & expressis mella liquata fanis.

Cum primum cupido Venus est deducta marito,
Hoc bibit, ex illo tempore nupta fuit.

Illam supplicibus verbis placate, sub illa
Et forma, & mores, & bona fama manet.

Roma pudicitia proauorum tempore lapsa est,
Cum eam veteres consulistis anum.

Templa inbet fieri Veneri, quibus ordine factis,
Inde Venus verso numine corda tenet.

Semper ad Aeneadas placido pulcherrima vultu
Respice, totq; tuas diua tuere nurus.

Dum loquor elata metuendus acumine caude
Scorpius in virides precipitatur aquas.

Nox ubi transierit, celumq; rubescere primo

Cœperit, & tactæ rore querentur aues,
 Semustamq; facem vigilata nocte viator
 Ponet, & ad solitum rusticus ibit opus,
 Pleiades incipient humeros releuare paternos,
 Quæ septem dici, sex tamen esse solent.
 Sen quod in amplexus sex hinc venere deorum.
 Nam Steropen Marti concubuisse ferunt,
 Neptuno Halcyonen, & te formosa Celæno,
 Masian, & Electram, Taigetamq; Ioui.
 Septima mortali Merope tibi Sisyphæ nupsit.
 Pœnitet, & facti sola pudore latet.
 Sine quod Electra Troiæ spectare ruinas
 Non tulit, ante oculos opposuitq; manum.
 Ter sine perpetuo cælum versetur in axe,
 Ter iungat Titan, terq; resoluat equos,
 Protinus inflexo Berecynthia tibia cornu
 Flabit, & Idææ festa parentis erunt.
 Ibunt semimares, & inania tympana tudent,
 Cræq; tinnitus ere repulsa dabunt.
 Ipsa sedens molli comitum cervice feretur
 Urbis per medias exululata vias.
 Scena sonat, ludiq; vocant, spectate Quirites.
 Et fora Marte suo litigiosa vacent.
 Querere multa libet, sed me sonus æris acuti
 Terret, & horrendo Lotos adunca sono.
 Da dea, quam sciter, doctas cybeleia neptes
 Vidit, & has curæ iussit adesse meæ.
 Pandite mandati memores Heliconis alumne,
 Gaudeat assiduo cur dea magna sono.

FASTORVM

Sic ego, sic Eratò, mensis cythereius illi
Cessit, quod teneri nomen amoris habet.

apud fab **R**eddata Saturno sors hæc erat. optime regum
no est mar **A**nato sceptris excutiere tuis.

frum luy. **I**lle suam metuens, vt quæq; erat ædita, prolem
Denorat, immersam visceribusq; tenet.

unq; pto vey pteor v;
repre dco

Quam malè mutet poplè

et cres dya **I**uppiter ortus erat, pro magno teste vetustas
unt qui sunt **C**reditur, acceptam parce mouere fidem.

agut ampe **V**este latens saxum caelesti gutture sedit,
coratatus **S**ic genitor fati decipiendus erat.

Ardua iamdudum resonat tinnitibus Ida,
Tutus vt infanti vagiat ore puer.

Pars manibus clypeos, galeas pars tundit inanes,
Hoc Curetes habent, hoc Corybantes opus.

its imitatio **R**es latuit patrem, prisci q; imitamina facti
prerodet **E**ra deæ comites, raucâq; terga mouent.

Cymbala pro galeis, pro scutis tympana pulsant,
Tibia dat Phrygios, vt dedit ante, modos.

unde Erat **D**esierat, cæpi, cur huic genus acre leonum.
sup rege **P**ræbeat insolitas ad iuga curua iubas?

Desieram, cæpit, feritas mollita per illam
Creditur, id curru testificata suo est.

h3. Omerat **A**t cur thrifera caput est onerata Corona?
unq; raput

An primis turres vrbibus illa dedit?

Annuit, vnde venit dixi sua membra secandi

Impetus? vt tacui, Pieris orsa loqui.

Phryx puer in syluis facie spectabilis altis

Cybelen
 Turrigeram casto iunxit amore deam.
 Hunc sibi seruari voluit, sua templa tueri,
 Et dixit, semper fac puer esse velis.
 Ille fidem iussis dedit, & si mentiar inquit,
 Vltima, qua fallam, sit Venus illa mihi.
 Fallit, & in Nympha Sangaride desinit esse
 Quod fuit, hinc poenas exigit ira deæ.
 Naiada vulneribus succidit in arbore factis,
 Illa perit, fatum Naiados arbor erat.
 Hic furit, & credens Thalami procumbere tectum,
 Effugit, & cursu Dindyma summa petit.
 Et modo tolle faces, remoue modo verbera, clamat,
 Sæpe Palestinas inrat adesse deas.
 Ille etiam saxo corpus laniauit acuto,
 Longaq; in immundo puluere tracta coma est.
 Voxq; fuit, merni, meritas do sanguine poenas,
 Ah pereant partes, quæ nocuere mihi.
 Ah pereant dicebat adhuc, onus inguinis aufert,
 Nullaq; sunt subito signa relicta viri.
 Venit in exemplum furor hic, mollesq; ministri
 Cedunt iactatis vilia membra comis.
 Talibus Aoniæ facunda voce Camænæ,
 Reddita quæsitæ causa furoris erat.
 Hoc quoq; dux operis moneas precor, vnde petita
 Venerit, an nostra semper in vrbe fuit?
 Dindymon, & Cybelen, & amœnam frondibus Idem
 Semper, & Iliacas mater amauit opes.
 Cum Troiam Eneas Italos portaret in agros,
 Est dea sacriferas penè secuta rates.

FASTORVM

in b2 postea
est vocatu Sed nondum fatis latio sua numina posci
in Latin
phrygia Senserat, assuetis substiteratq; locis.
 Post, vt Roma potens opibus iam secula quinq;
inmas, foudad Vidit, & è domito sustulit orbe caput,
ex mnt Job Carminis Euboici fatalia verba sacerdos
latum Inspicit, inspectum tale fuisse ferunt.
Romani Mater abest, matrem iubeo Romane requiras.
obscura erat Cum veniet, casta est accipienda manu.
Ma rusa Obscuræ sortis patres ambagibus errant.
obscura erat Quæ ve parens absit, quò ve petenda loco.
obscura erat Consulitur Pædn, diuinumq; accersite matrem
obscura erat Inquit, in Ideo est inuenienda iugo.
obscura erat Mittuntur proceres. Phrygiæ tunc sceptrâ tenebat
obscura erat Attalus, Ansonijs rem negat ille viris.
 Mira canam, longo tremuit cum murmure tellus,
 Et sic est adytis diua locuta suis.
Romani Ipsa peti volui. nec sit mora, mitte volentem,
 Dignus Roma locus, quo deus omnis eat.
Romani Ille soni terrore pauens, proficiscere dixit.
Romani Nostra eris. in Phrygios Roma refertur anos.
Trojanis Protinus innumera cadunt pineta secures,
 Illa quibus fugiens Phrix pius vsus erat.
val imp Ille manus coeunt, & picta coloribus vstis
val adu Celestum matrem concava puppis habet.
far fid Illa sui per aquas fertur tutissima nati,
 Longaq; Phrixæ stagna sororis adit.
 Rhœteumq; capax, sigeaq; littora transit,
 Et Tenedon, veteres Eetionis opes.
 Cyclades excipiunt, Lesbo post terga relicta,

Quâq; Carysteis frangitur vnda vadis. *Carystes, vrb*
 Transit & Icarium, lapsas vbi perdidit alas *In boes.*
 Icarus, & vastæ nomina fecit aquæ.
 Tunc læua Creten, dextra Pelopeïdas vndas *q sunt a pelopon*
 Deserit, & Veneri sacra Cythæra petit.
 Hinc mare Trinacrium, cādens vbi tingere ferrum
 Brontes, & Steropes, Acmonidēsq; solent. *fomitum*
 & quorâq; Afra legit, Sardoâq; regna sinistris *fulgur*
 Prospicit à remis, Ausoniâq; tenet.
 Hostia contigerat, qua se Tyberinus in altum
 Diuidit, & campo liberiore natat.
 Omnis eques, mistâq; gravis cum plebe senatus
 Obuius ad Thusci fluminis ora venit.
 Procedunt pariter matres, natiq; viriq;
 Quæq; colunt sanctos virginitate focos.
 Sedula fune viri contento brachia lassant,
 Vix tulit aduersas hospita navis aquas. *contra tendentes*
 Sicca diu fuerat tellus, sitis vsserat herbas,
 Sedit limoso fessa carina vado. *at pressa nidepsa*
 Quisquis adest operi plus quam pro parte laborat,
 Adiuvat & fortes voce sonante manus. *cohortante*
 Illa velut medio stabilis sedet insula ponto, *putant vata*
 Attoniti monstro, stantq; pauentq; viri. *deum q non*
 Claudia quinta genus Clauso referebat ab alto, *sponte sequi*
 Nec facies impar nobilitate fuit.
 Casta quidem (sed non est credita) rumor iniquus *Clausus, in*
 Læserat, & falsi criminis acta rea est. *fabulo qu*
 Cultus, & ornatos varie fuisse capillos
 Obfuit, ad rigidos linguâq; prompta sonos. *ad hanc*

FASTORVM

Conscia mens recti famæ mendacia risit,
Sed nos in vitium credula turba sumus.

Hæc ubi castarum processit ab agmine matrum,
Et manibus puram fluminis hausit aquam,

Ter caput irrorat, ter tollit ad æthera palmas,
Quicumq; aspiciunt mente carere putant.

Summisq; genu, vultus in imagine diuæ
Fixit, & hos edit crine iacente sonos.

Supplicis alma tuæ genitrix fœcunda deorum
Accipe sub certa conditione preces.

Castâ negor, si tu damnas, mernisse fatebor,
Morte suam poenas indice victa dea.

Sed si crimen abest, tu nostræ pignora vitæ
Re dabis, & castas casta sequere manus.

Dixit. & exiguo funem conamine traxit.
Mira, sed in scenâ testificata loquor.

Mota dea est, sequiturq; ducem, laudatq; sequendo.
Index lætitiæ fertur ad astra sonus.

Fluminis ad flexum veniunt. Tyberina priores
Atria dixerunt, vnde sinister abit.

Nox aderat, querno religant in stipite funem,
Dantq; leui somno corpora functa cibo.

Lux erat, & querno soluunt à stipite funem,
Ante tamen posito thura dedere foco.

Ante coronarunt puppem, & sine labe iuuentam
Mactarunt, operum, coniugijq; rudem.

Est locus in Tyberim quâ lubricus influit Almo,
Et nomen magno perdit in amne minor.

Illic purpurea canis cum veste sacerdos

A lmonis, dominam, sacrâq; lauit aquis,
 Exululant comites, furiosâq; tibia flatur,
 Et feriunt molles taurea terga manus.
 Claudia præcedit læto celeberrima vultu,
 Credita vix tandem teste pudica dea.
 Ipsa sedens plastro porta est inuicta capena,
 Sparguntur iunctæ flore recente boues.
 Nasica accepit templi non perstitit author,
 Augustus nunc est, ante Metellus erat.
 Substitit hic Erato, mora fit, dum cetera quæro.
 Dic inquam, parua cur stipe quærat opes?
 Contulit æs populus, de quo delubra Metellus
 Fecit ait, dandæ mos stipis inde manet.
 Cur vicibus factis ineunt conuiuia quæro,
 Tunc magis indictas concelebrantq; dapes.
 Quod bene mutarit sedem Berecynthia dixit,
 Captant mutatis sedibus omen idem.
 Institeram quare primi Megalësia ludi
 Vrbe forent nostra, cum dea (sensit enim).
 Illa deos inquit peperit, cessere parenti,
 Principiûmq; dati mater honoris habet.
 Cur igitur Gallos, qui se excidere, vocamus?
 Cum tantum à Phrygia Gallica distet humus?
 Inter ait viridem Cybelen, altâsq; Celenas
 Amnis it insana nomine Gallus aqua.
 Qui bibit inde, furit. procul hinc discedite, quis est
 Cura bonæ mentis, qui bibit inde, furit.
 Non pudet herbosum dixi posuisse moretum
 In domine mensis. an sua causa subest?

FASTORVM

puro ut plures
Lacte mero veteres vsi narrantur & herbis,
Sponte sua si quas terra ferebat, ait.

veroq; nescit
Candidus elixa miscetur caseus herbae,

remissis deo mero ra pndant
Cognoscat priscos vt dea prisca cibos.

exemplar, de summis
Postera cum caelo motis Pallantias astris

proxima li
Fulserit, & nuneos luna leuarit equos,

extrema pndant
Qui dicit quondam sacrata est colle Quirini,

et famis dies
Hac Fortuna die publica, verus erit.

mi ca proxima
Tertia lux (memini) ludis erit. hac mihi quidam
Spectanti senior, contiguusq; loco.

et cetera
Hec ait, illa dies, libycis qua Caesar in oris

modi mderat
Perfida magnanimi contudit arma Iuba.

et cetera
Dux mihi Caesar erat. sub quo meruisse tribunus

et cetera
Glorior, officijs praefuit ille meis.

et cetera
Hanc ego militia sedem, tu pace parasti

et cetera
Inter bis quinos vsus honore viros.

et cetera
Plura locuturi subito subducimur imbre,

et cetera
Pendula caelestes Libra monebat aquas.

et cetera
Ante tamen quam summa dies spectacula sistat,

et cetera
Ensifer Orion equore mersus erit.

et cetera
Proxima victricem cum Romam inspexerit Eos,

et cetera
Et dederit Phoebo stella fugata locum,

et cetera
Circus erit pompa celebris, numeroq; deorum,

et cetera
Primaeq; ventosis palma petetur equis.

et cetera
Hinc Cereris ludi, non est opus indice causae,

et cetera
Sponte dea munus, promeritumq; patet.

et cetera
Panis erat primis virides mortalibus herbae,

et cetera
Quas tellus nullo sollicitante dabat.

et cetera
Et modo carpebant vinax e cespite gramen.

Nunc epula è tenera fronde cacumen erant.
 Post modo glâs nata est, bene erat iâ glande reperta
 Durâq; magnificas quercus habebat opes.
 Prima Ceres homine ad meliora alimenta vocato:
 Mutauit glandes vtiliore cibo.
 Illa ingo tauros collum præbere coëgit.
 Tunc primum sole's eruta vidit humus.
 Et erat in pretio, chalybis iam massa placebat.
 Heu heu perpetuo debuit illa tegi.
 Pace Ceres læta est, & vos orate coloni.
 Perpetuam pacem, pacificumq; ducem.
 Farra deæ, micæq; licet salientis honorem
 Detis, & in veteres thurea grana focos,
 Et si thura aberunt, vnctas accendite tædas.
 Parua bonæ Cereri, sint modo casta, placent.
 Abone succincti cultros remouete ministri.
 Bos aret, ignauam sacrificate suem.
 Apta ingo ceruix, non est ferienda securi,
 Vinat, & in dura sæpe laboret humo.
 Exigit ipse locus, raptus vt virginis adam.
 Plura recognosces, pauca docendus eris.
 Terra tribus scopulis vastum procurrit in æquor
 Trinacris, à positu nomen adepta loci.
 Grata domus Cereri, multas ea possidet vrbes,
 In quibus est culto fertilis Enna solo.
 Frigida celestium matres Arethusa vocarat,
 Venerat ad sacras & dea flaua dapes.
 Filia, consuetis vt erat comitata puellis,
 Errabat nudo per sua prata pede.

FASTORVM

Aspergo.

V alle sub vmbrosa locus est aspergine multa
Humidus ex alto desilientis aquæ.

T ot fuerant illic, quot habet natura colores,
Pictaq; dissimili flore nitebat humus.

Quam simul aspexit, comites accedite dixit,
Et mecum plenos flore referte sinus.

P rada puellares animos oblectat inanis,
Et non sentitur sedulitate labor

H ac implet lento Calathos è vimine nexos,
Hæc gremium, saxos degranat illa sinus.

I lla legit calthas, huic sunt violaria curæ,
Illa papauereas subsecat vngue comas,

amarantus H as Hyacinthe tenes, illas Amarante moraris,
ascerose Pars thyma, pars rorem, pars meliloton amat.

P lurima lecta rosa est, sunt & sine nomine flores.
Ipsa crocos tennes, liliâq; alba legit.

domina sola C arpendi studio paulatim longius itur,
preffert Et dominam casu nulla secuta comes.

H anc videt, & visam patruus velociter aufert,
Regnâq; cœruleis in sua portat equis.

inductus I lla quidem clamabat, Io charissima mater
solatus Auferor, ipsa sinus abscideratq; suos.

P anditur interea Diti via, nanq; diurnum
Lumen inassueti vix patiuntur equi.

agnacim A t chorus equalis, cumulatis flore canistris.
puellarum Persephone clamant ad tua dona veni.

clamata U t clamata silet, montes vsulatibus implent,
Et feriunt mœsta pectora nuda manu.

A ttonita est plangore Ceres, modo venerat Ennâ,

Nec mora, me miseram, filia dixit ubi es?
 Mentis inops rapitur, ut quas audire solemus,
 Threïcias fusis Menadas ire comis.
 Ut vitulo mugit sua mater ab ubere rapto.
 Et quærit fœtus per nemus omne suos:
 Sic dea non retinet gemitus, & concita cursu
 Fertur, & è campis incipit Ænna tuis.
 Inde puellaris nacta est vestigia plantæ,
 Et pressam nōto pondere vidit humum.
 Forsitan illa dies erroris summa fuisset,
 Si non turbassent signa reperta sues.
 Iamq; Leontinos, anisenāq; flumina cursu
 Præterit, & ripas herbifer Acituas.
 Præterit & Cyanen, & fontes lenis Anapi,
 Et te vorticibus non adeunde Gela.
 Liquerat Ortygiam, Megareāq; Pantagiāmq;
 Quāq; Simethæas accipit æquor aquas.
 Antrāq; Cyclopiū positis exusta caminis,
 Quīq; locus curvæ nomina falcis habet.
 Hymēran, & Didymēn, Agrigentāq; Tauromenūq;
 Sacrorūq; Melam pascua læta boum.
 Hinc Camerinā adiit, Thapsōnq; & Eloria tempe,
 Quāq; iacet zephyro semper apertus Eryx,
 Iamq; Peloriaden, Lilybēāq; iamq; Pachynon,
 Lustrarat terræ cornua prima suæ.
 Quacūq; ingreditur, miseris loca cuncta querelis
 Implet, ut amissum cum gemit ales Ityn.
 Perq; vices modo Persephone, modo filia mater
 Clamat, & alternis nomen utrunq; ciet.

FASTORVM

Sed neq; Persephone Cererem, nec filia matrem
Audit & alternis nomen vtrunq; perit.

Unaq; pastorem vidisset an arua colentem

Vox erat, hac gressus ecqua puella tulit?

Iam color vnus inest rebus, tenebrisq; teguntur

Omnia, iam vigiles contiguere canes.

Alta iacet vasti super ora Typhoeos Etna

Cuius anhelatis ignibus ardet humus.

Illic accendit geminas pro lampade pinus,

Hinc Cereris sacris nunc quoq; tæda datur.

Est specus exesi structura pumicis asper

Non homini regio, non adeunda fera.

Quo simulac venit, frenatos curribus angues,

Iniunxit, & equoreas sicca pererrat aquas.

Effugit ad syrteis, & te Zanclea Charybdis,

Et vos Nisei naufraga monstra canes,

A driacumq; patens late, bimarémq; Corinthon,

Sic venit ad portus Attica terra tuos.

Hic primum sedit gelido mœstissima saxo.

Illud Cecropide nunc quoq; triste vocant.

Sub Ioue duravit multis immota diebus,

Et luna patiens, & pluuiialis aqua.

Fors sua cuiq; loco est, qui nunc Cerealis Elenfis

Dicitur, hic Celei rura fuere senis.

Ille domum glandes, excussaq; mora rubetis

Portat, & arsuris arida signa focis.

Filia parua duas redigebat monte capellas

Et tener in cunis filius ager erat.

Mater ait virgo (mota est dea nomine matris)

desertus
Quid facis in solis incommitata locis?

desertus
Perstitit & senior, quannus onus vrget, & orat,

desertus
Tecta sua subeat quantulacumq; case.

desertus
Illa negat. simularat anum. mitraq; capillos

desertus
Presserat, instanti talia dicta refert.

desertus
Sospes eas, semperq; parens, mihi filia rapta est,

desertus
Heu melior, quanto sors tua sorte mea est.

desertus
Dixit, & vt lachryma (neq; enim lachrymare Deo-

desertus
Decidit in tepidos lucida gutta sinus. [rum est]

desertus
Fleat pariter molles animis virgoq; senexq;

desertus
E quibus hac iusti verba fuere senis,

desertus
Sic tibi, quam raptam quæris, sit filia sospes,

desertus
Surge nec exigua despice tecta case.

desertus
Cui dea sic inquit, scisti quæ cogere posses,

desertus
Sedq; lenat saxo, subsequiturq; senem.

desertus
Dux comiti narrat, quàm sit sibi filius eger,

desertus
Nec capiat somnos, innigiletq; malis.

desertus
Illa soporiferum paruos initura penates

desertus
Colligit agresti lene papauer humo.

desertus
Dum legit, oblito fertur gustasse palato,

desertus
Longamq; imprudens exsoluisse famem,

desertus
Quæ quia principio posuit ieiunia noctis,

desertus
Tempus habent cœnæ sydera visa sibi.

desertus
Limen vt intravit, luctus videt omnia plena.

desertus
Iam spes in puero nulla salutis erat.

desertus
Matre salutata (mater Menalina vocatur,

desertus
Iungere dignata est os puerile suo.

desertus
Pallor abit, subitasq; vident in corpore vires,

desertus
Tantus caelesti venit ab ore vigor.

FASTORVM

Tota domus leta est, hoc est matérq, patérq,
Natáq, tres illi tota fuere domus.

Mox epulas ponunt, liquefacta coagula lacte,

Pomáq, & in ceris aurea mella suis.

Abstinet alma Ceres, somniq, papauera causam

Dat tibi cum tepido lacte bibenda puer.

Noctis erat medium, placidiq, silentia somni,

Triptoleum gremio sustulit illa suo.

Terq, manu permulsiit eum tria carmina dixit,

Carmina mortali non referenda sono.

Inq, foco corpus pueri viuentis fauilla

Obruit, humanum purget vt ignis onus.

Excuitur somno stulte pia mater, & amens

Quid facis? exclamat, membráq, ab igne rapit.

Cui dea, dum non es dixit, scelerata fuisti,

Irrita materno sunt mea dona metu.

Iste quidem mortalis erit, sed primus arabit,

Et seret, culta præmia tollet humo.

Dixit, & egrediens nubem trahit, inq, Dracones

Transit, & alifero tollitur axe Ceres.

Sunion expositum, Pyreáq, tuta recessu

Linguit, & in dextrum quæ iacet ora latus.

Hinc adit Egeum quo Cycladas aspicit omnes,

Ioniúm, capax, Icariumq, legit,

Perq, vrbes Asiæ longum petit Hellespontum,

Diversúm, locis alta pererrat iter.

Nam modo thurilegos Arabas, modo despicit Indos.

Hinc liby, hinc Meroe, siccáq, terra subest.

Hinc adit hesperios, Rhenn, Rhodanúm, Padúm,

Téq; future parens Tybri potentis aquæ.
 Quò feror? immensum est erratas dicere terras,
 Præteritus Cereri nullus in orbe locus.
 Errat, & in cælo, liquidiq; immunia ponti
 Alloquitur gelido proxima signa polo.
 Parrhasides stellæ (nanq; omnia nosse potestis,
 Equoreas nunquam cum subeatis aquas)
 Persephonen natam misera monstrate parenti.
 Dixerat. huic Helice talia verba refert.
 Crimine nox vacua est. Solem de virgine rapta
 Consule, qui late facta diurna videt.
 Sol aditus quam quæris ait, ne vana labores,
 Nupta Iouis fratri tertia regna tenet.
 Quæsta diu secum, sic est affata Tonantem.
 Maximâq; in vultu signa dolentis erant.
 Si memor es de quo mihi sit Proserpina nata,
 Dimidium curæ debet habere tue.
 Orbe pererrato, sola est iniuria facti
 Cognita. commissi præmia raptor habet.
 Ac neq; Persephone digna est prædone marito,
 Nec gener hoc nobis more parandus erat.
 Quid gravius victore Gyge captina tulissem?
 Quàm nunc te celi sceptrâ tenente tuli?
 Verum impune ferat, nos hæc patiemur inultæ.
 Reddat, & emendet facta priora novis.
 Iuppiter hanc lenit, factumq; excusat amore.
 Nec gener est nobis ille pudendus ait.
 Non ego nobilior, posita est mihi regia cælo.
 Possidet alter aquas, alter inane Chaos.

FASTORVM

Sed si forte tibi non est mutabile pectus,

Statq; semel iuncti rumpere vincla tori,

Hoc quoq; tentemus, siquidem ieiuna remansit,

Sin minus, Inferni coniugis vxor erit.

Tartara iussus adit sumptis Caducifer alis,

Spēq; redit citius, certaq; iussa refert.

Rapta tribus dixit soluit ieiunia granis,

Punica quæ lento cortice poma tegunt.

Non secus indoluit, quàm si modo rapta fuisset

Mæsta parens, longa vixq; resecta mora est.

Atq; ita, nec nobis cælum est habitabile dixit.

Tartarea recipi me quoq; valle iube.

Et factura fuit, pactus nisi Iuppiter esset,

Bis tribus vt cælo mensibus illa foret.

Tunc demum vultumq; Ceres, animūq; recepit,

Imposuitq; suæ spiceaserta comæ.

Largaq; provenit cessatis messis in aruis,

Et vix congestas area cepit opes.

Alba decet Cererem vestis, cerealibus albas

Sumite, nunc pulsi velleris vsus abest.

Occupat Aprileis Idus cognomine victor

Iuppiter, hac illi sunt data templa die.

Hac quoq; ni fallor, populo dignissima nostro

Atria libertas cœpit habere sua.

Luce secutura tytos pete nauita portus.

Ventus ab occasu grandine mistus erit.

Sit licet, & fuerit, tamen hac mutinensia Caesar

Grandine militia contudit arma sua.

Tertia post Veneris cum lux surrexerit Idus,

Pontifices Forda sacra litate bone.

Forda ferens Bos est, fecundâq; dicta ferendo,

Hinc etiam foetus nomen habere putant.

Nunc gravidâ pecus est, gravidâ quoq; semine terræ

Telluri plenæ victima plena datur.

Pars cadit arce Iouis. terdenas curia vaccas

Accipit, & largo sparsa cruore madet.

At ubi visceribus vitulos rapuere ministri,

Secundâq; fumosis exta dedere focis,

Igne cremat vitulos, quæ natu maxima virgo est.

Luce Palis populos purget ut ille cinis.

Rege Numa fructu non respondente labori,

Irrita decepti vota colentis erant.

Nam modo siccus erat gelidis Aquilonibus annus,

Nunc ager assidua luxuriabat aqua.

Sæpe Ceres primis dominum fallebat in herbis,

Et lenis obfesso stabat aenea solo.

Et pecus ante diem partus ædebat acerbos,

Agnâq; nascendo sæpe necabat ouem.

Sylva vetus nullâq; diu violata securi

Stabat Menalio sacra relicta deo.

Ille dabat tacitis animo responsa quieto

Noctibus, huic geminas rex Numa mactat oves.

Prima cadit Fauno, leni cadit altera Somno,

Stavito in iure

conere, nec digitis annulus ullus inest.

q2 est signum
finitur

FASTORVM

Vesper ubi est tectus, supra nona vellera corpus
Ponit, adorato per sua verba deo.

Interea placidam redimita papauere frontem

Nox venit, & secum somnia nigra trahit.

Fauus adest, oniumq; premens pede vellera duro
Edidit à dextro talia verba toro.

Morte boum tibi rex Tellus placanda duarum,

Détq; sacris animas vna iuuenca duas.

Excutitur terrore quies, Numa visa resoluit,

Et secum ambages, cecaq; iussa refert.

Expedit errantem nemori gratissima coniux,

Et dixit, grauidæ posceris exta bonis.

Extabonis grauidæ dantur, fœcundior annus

Pronenit, & fructum terra pecusq; ferunt.

Hanc quondam Cytherea diem properantius ire

Iussit, & admissos præcipitavit equos.

Ut titulum imperij quamprimum luce sequenti

Augusto iuueni prospera signa darent.

Sed iam præteritas ubi quartus Lucifer Idus

Respicit, hac Hyades Dorida nocte tenent.

Tertia post Hyadas cum lux erit orta remotas,

Carcere partitos circus habebit equos.

Cur igitur missæ innectis ardentia tædis

Terga ferant vulpes, causa docenda mihi est.

Frigida Carseolis nec olinis apta ferendis

Terra, sed ad segetes ingeniosus ager.

Hac ego Pelnos natalia rura petebam

Parna, sed assiduis humida semper aquis.

Hospitis antiqui solitas intranimus ædes,

Dempserat emeritis iam iuga Phœbus equis.
 Is mihi multa quidem, sed & hæc narrare solebat,
 Vnde meum præsens instrueretur opus.
 Hoc ait, in campo (campumq; ostendit) habebat
 Rursus breue cum duro parca colona viro.
 Ille suam peragebat humum, siue vsus aratri,
 Seu curvæ falcis, siue bidentis erat.
 Hæc modo verrebat cum raro pectine pratum,
 Nunc matris plumis ova fouenda dabat.
 Aut virides malvas, aut fungos colligit albos,
 Aut humilem grato calfacit igne focum.
 Et tamen assiduis exercet brachia telis,
 Aduersusq; minas frigoris arma parat.
 Filius huius erat primo lascivus in ævo,
 Addideratq; annos ad duo lustra duos.
 Is capit extremi vulpem in conualle salicti,
 Abstulerat multas illa cohortis aves.
 Captivam stipula fœnoq; innoluit, & ignes
 Admouet, vrentes effugit illa manus.
 Quæ fugit, incendit vestitos messibus agros,
 Damnoſis vires ignibus aura dabat.
 Factum abiit, monimenta manet, nam dicere certam
 Nunc quoq; lex vulpem carseosana vetat.
 Utq; luat pœnas genus hoc cerealibus ardet,
 Quoque modo segetes perdidit, illa perit.
 Proxima cum veniet terras visura patentes
 Memnonis in roseis Lutea mater equis,
 De duce lanigeri pecoris qui perdidit Hellen
 Sol abit, egresso victima maior adest.

Palilia

*Dea est
pastorum*

Vacca sit, an taurus, non est cognoscere promptum.
 Pars prior apparet, posteriora latent.
 Sen tamen est taurus, sine hoc est foemina signum,
 Junone invita munus amoris habet.
 Nox abiit, oriturq; aurora, palilia poscor.
 Non poscor frustra, si fauet alma Pales.
 Alma Pales faueas pastorum sacra canenti,
 Prosequor officio si tua facta meo.
 Certe ego de vitulo cinerem, stipulamq; fabalem,
 Sape tuli plena februa tosta manu.
 Certe ego transilij positas ter in ordine flammis,
 Virgaq; rorales laurea misit aquas.
 Mota dea est, operiq; fauet. navalibus exit
 Puppis, habent ventos iam mea vela suos.
 I, pete virginea populus suffimen ab ara,
 Vesta dabit, Vestae munere purus eris.
 Sanguis equi suffimen erit, vituliq; fanilla,
 Tertia res dura culmen inane fabae.
 Pastor oves saturas ad prima crepuscula lustret,
 Vnda prius spargat, virgaq; verrat humum.
 Rondibus & fixis decorentur ouilia ramis,
 Et tegat ornatas longa corona fores.
 Cerulei fiant puro de sulfure fumi,
 Taetaq; fumanti sulfure balet ovis,
 Ure mares oleas, tadamq; herbasq; sabinas,
 Et crepet in medijs laurus adusta focis.
 Libaq; de milio, milij fiscella sequetur.
 Rustica precipue est hoc dea lata cibo.
 Adde dapes in vtranq; suas, dapibusq; refectis

Palis

Syluicolam tepido lacte precare Palem.
Consule dic pariter pecori, pecorisq; magistris,
Effugiat stabulis noxa repulsa meis.
Sine sacra pavi, sedive sub arbore sacra,
Pabulâq; è bustis inscia carpsit ovis:
Sic enim nemus intravit vetitum, nostrisve fugatæ
Sunt oculis Nymphæ, semicapérq; Deus: *Faunus.*
Si mea falx ramo lucum spoliauit opaco,
Vnde data est agræ fiscina frondis ovi,
Da veniam culpæ, nec dum degrandinat, obsit
Agresti Fauno supposuisse pecus.
Nec noceat turbasse lacus, ignoscite Nymphæ,
Mota quod obscuras vngula fecit aquas.
Tu dea pro nobis fontes, fontanâq; plâca
Numina, tu sparsos per nemus omne deos.
Nec Dryadas, nec nos videamus labra Dianæ.
Nec Faunum, medio cum premit arua die.
Pelle procul morbos, valeant hominésq; gregésq;
Et valeant vigiles, prouida turba, canes.
Néve minus multo redigam, quàm mane fuerunt,
Néve gemam referens vellera rapta Lupo.
Absit iniqua fames. herbæ, frondésq; supersint.
Quæq; lauent artus, quæq; bibantur aquæ.
Vbera plena premam, referat mihi caseus æra,
Dentq; viam liquido vimina rara sero.
Sitq; salax Aries, conceptâq; semina coniux
Reddat, & in stabulis multa sit agna meis.
Lanâq; proueniat nullas læsura puellas
Mollis, & ad teneras quamlibet apta manus.

FASTORVM

Quæ precor eueniant, & nos faciamus ad annum
 Pastorum dominæ grandia liba Pali.
 His dea placanda est, hæc tu conuersus ad ortus
 Dic quater, & vino perlue rore manus.
 Dum licet apposita veluti cratere camella
 Lac niueum potes, purpureamq; sapam.
 Moxq; per ardentis stipulæ crepitantis acernos
 Traijcias celeri strenua membra pede.
 Expositus mos est, moris mihi restat origo.
 Turba facit dubium, cœptaq; nostra tenet.
 Omnia purgat edax ignis, vitiūq; metalli
 Excoquit. idcirco cum duce purgat onus.
 An quia cunctarum contraria semina rerum
 Sunt duo, discordes, ignis & vnda Dei,
 Iunxerunt elementa patres, aptūq; putarunt
 Ignibus, & sparsa tingere corpus aqua?
 An quod in his vitæ causa est, hæc perdidit exul,
 His noua fit coniux, hæc duo magna putant?
 Vix equidem credo, sunt qui Phaëthonta referri
 Credant, & nimias Deucalionis aquas.
 Pars quoq; cum saxis pastores saxa feribant,
 Scintillam subito prosiluisse ferunt.
 Prima quidem periit. stipulis excepta secunda est.
 Hoc argumentum flamma palilis habet.
 An magis hunc morem pietas & neia fecit,
 Innocuum victo cui dedit ignis iter?
 Hoc tamen est vero propius, cum condita Roma est,
 Transferri iussos in noua tecta Lares,
 Mutantēsq; domum tectis agreslibus ignem,

*flamma
palilis.*

Et cessaturæ supposuisse casæ.
 Per flammæ salisſe pecus, ſalisſe colonos.
 Quod fit natali nunc quoq; Roma tuo.
 Ipſe locum caſus Vati facit, vrbis origo
 Venit, ades factis magne Quirine tuis.
 Iam luerat pœnas frater Numitoris, & omne
 Paſtorum gemino ſub duce vulgus erat.
 Contrahere agreſtes, & mœnia ponere vtriq;
 Conuenit, ambigitur mœnia ponat vter,
 Nil opus eſt dixit certamine Romulus vſſo.
 Magna fides animum eſt, experiamur aues.
 Reſ placet, alter init nemoroſi ſaxa Palati
 Alter Auentinum mane cacumen adit.
 Sex Remus hic volucres, bis ſex videt ordine frater.
 Statur, & arbitrium Romulus vrbis habet.
 Apta dies lègitur, qua mœnia ſignat aratro.
 Sacra pales aderat. inde mouetur opus.
 Foſſa fit ad ſolidum, fruges iaciuntur in ima,
 Et de vicino terra petita ſolo.
 Foſſa repletur humo, terræq; imponitur ara,
 Et nouus accenſo finditur igne focus
 Inde premens ſtinam designat mœnia ſulco,
 Alba ingum nino cum boue vacca tulit.
 Vox fuit hæc regis, condenti Iuppiter urbem,
 Et genitor Manors, Veſtâq; mater ades,
 Quoſq; pium eſt adhibere deos. aduertite cuncti,
 Auspiciſus vobis hoc mihi ſurgat opus.
 Longa ſit huic ætas, dominæq; potentia terræ,
 Sitq; ſub hac oriens, occiduſq; dies.

Numerus

*Linus in
primo libro
ab urbe condita*

*Romulus de
precatur in
Roma condita*

F A S T O R V M

Ille precabatur, tonitru dedit omnia leuo
 Iuppiter, & leuo fulmina missa polo.
Augurio læti iaciunt fundamina cines,
 Et nouus exiguo tempore murus erat.
Hoc Celer vrget opus, quem Romulus ipse vocarat,
 Sintq; Celer curæ dixerat ista tuæ,
Né ve quis aut muros, aut factam vomere fossam
 Transeat, audentem talia dede neci.
Quod Remus ignorans humiles contemnere muros
 Cæpit, & his populus dicere tutus erit?
Nec mora, transiliit, retro Celer occupat ansum,
 Ille premit duram sanguinolentus humum.
Hæc ubi rex didicit, lachrymas introrsus obortas
 Denorat, & clausum pectore vulnus habet.
Flere palam non vult, exemplaq; fortia seruat.
 Sicq; meos muros transeat hostis ait.
Dat tamen exequias, nec iam suspendere fletum
 Sustinet, & pietas dissimulanda patet.
Osculq; applicuit posito suprema pheretro,
 Atq; ait, inuito frater adempte vale.
Arsurósq; artus vnxit. fecere quod ille
 Faustus, & mæstas Acca soluta comas.
Tum iuuenem nondum facti fletuere Quirites,
 Vltima plorato subdita flamma rogo est.
Urbs oritur (quis tunc hoc vlli credere posset?)
 Victorem terris impositura pedem.
Cuncta regas, & sis magno sub Casare semper,
 Sæpe etiam plures nominis huius habe.
Et quoties steteris domito sublimis in orbe

Celer

*Remus
occiditur.*

Omnia sint humeris inferiora tuis.

Dicta Pales nobis est, iam vinalia dicam.

Vna tamen media est inter utrunq; dies

Numina vulgares Veneris celebrate puellæ.

Multa professorum quæstibus apta Venus.

Poscite thure dato formam, populiq; fauorem,

Poscite blanditias, dignaq; verba ioco.

Cumq; sua domina date grata sisymbria myrto,

Textaq; composita iuncea vincla rosa.

Templa frequentari collinæ proxima portæ

Nunc decet, à Siculo nomina colle tenet.

Utq; Syracusas arethusidas abstulit armis

Claudius, & bello te quoq; cepit Eryx.

Carminè vinacis Venus est translata Sibyllæ,

Inq; suæ stirpis maluit vrbe coli.

Cur igitur festum Veneris vinalia dicant,

Queritis? & quare sit Iouis ista dies.

Turnus, an Eneas latine gener esset Amate

Bellum erat. hebruscas Turnus adorat opes.

Clarus erat, sumptisq; ferox Mezentius armis,

Et vel equo magnus, vel pede maior erat.

Quem Rutulus, Turnusq; suis asciscere tentant

Partibus, hæc contra dux quoq; thuscus ait.

Stat mihi non paruo virtus mea, vulnera testor,

Armâq; quæ sparsi sanguine sæpe meo.

Qui petis auxilium, non grandia diuide mecum

Premia, de lacubus proxima musta tuis.

Nulla mora est operi. vestrum est dare, vincere nostrum

Quam velit Eneas ista negata mihi.

hh. iiij.

*Collina porta
et dicta*

Vinalia.

Aeneas.

Turnus.

Mezentius.

FASTORVM

Annuerant Rutuli, Mezentius induit arma,
 Induit Æneas, alloquiturq; Iouem.
 Hostica tyrrheno vota est vindemia regi,
 Iuppiter è latio palmitè musta feres.
 Vota valent meliora. cadit Mezentius ingens.
 Atq; indignanti pectore plangit humum.
 Venerat autumnus calcatis sordidus vnīs,
 Redduntur merito debita vina Ioui.
 Dicta dies hinc est vinalia. Iuppiter illa
 Vendicat, & festis gaudet inesse suis.
 Sex vbi, quæ restant luces, Aprilis habebit,
 In medio cursu tempora veris erunt.
 Et frustra pecudem quæres Athamantidos Hesses,
 Signaq; dant imbres, exoriturq; canis.
 Hac mihi Nomento Romam cum luce redirem,
 Obstitit in media candida turba via.
 Flamen in antiquæ lucum rubiginis ibat,
 Extà canis flammis, extà daturus onis,
 Protinus accessi, ritus ne nescius essem,
 Edidit hæc flamen verba Quirine tuus.
 Aspera rubigo parcas cerealibus herbis,
 Et tremat in summa lene cacumen humo.
 Tu sata syderibus cæli nutrita secundis
 Crescere dum fiant falcibus apta sinas.
 Vis tua non levis est, quæ tu frumenta notasti,
 Mœstus in amissis illa colonus habet.
 Nec venti tantum Cereri nocuere, nec imbres,
 Nec sic marmoreo passet adusta gelu.
 Quantum si culmos Titan incalfacit vdos.

*Autumnus
Sordidas.*

Tunc locus est iræ diua timenda tuæ.
 Parce precor, scabrâsq; manus à messibus aufer,
 Néve noce cultis. posse nocere sat est.
 Nec teneras segetes, sed durum amplectere ferrû,
 Quôdq; potest alios perdere, perde prius.
 Utilius gladios, & tela nocentia carpes.
 Nil opus est illis, oia mundus agat.
 Sarcula nunc, durûsq; bidens, & vomer aduncus
 Ruris opes niteant. inquinet arma situs.
 Conatûsq; aliquis vagina ducere ferrum,
 Astrictum longa sentiat esse mora.
 At tu ne viola Cererem, semperq; colonus
 Absenti possit soluere vota tibi.
 Dixerat. à dextra villis mantile solutis
 Cûmq; meri patera thuris acerra fuit.
 Thura focis, vinûmq; dedit, fibrâsq; bidentis,
 Turpiâq; obscœne vidimus exta canis.
 Tum mihi cur detur sacris noua victima quæris?
 Quæsieram. causam percipe flamen ait.
 Est canis (Icarium dicunt) quo sydere moto
 Tota sitit tellus, præripitûrq; seges.
 Pro Cane sydereo, Canis hic imponitur aris,
 Et qua re fiat, nil nisi nomen habet.
 Cum Priami coniux Tithonia fratre relicto
 Sustulit immenso ter iubar orbe suum.
 Milie venit varijs florum dea nexa coronis,
 Scena ioci morem liberioris habet.
 Exit & in Maias festum florale calendas,
 Tunc repetam, nunc me grandins vrget opus.

Canis sydus

FASTORVM

Aufert Vesta diem, cognati vesta recepta est
Limine, sic iusti constituere patres.

Phœbus habet partem, Vestæ pars altera cessit,
Quod superest illis, tertius ipse tulit.

Stately palatinæ laurus, prætextaq; quercu
Stet domus, æternos treis habet vna deos.

PVB. OVIDII NASONIS FASTORVM, LIBER QVINTVS.

q Veritis vnde putem Maio data nomi-
na mensi,
Non satis est liquido cognita causa
mibi.

Ut stat, & incertus quâ sit sibi nescit eundum,
Cum videt ex omni parte viator iter,
Sic quia posse datur diuersas reddere causas,
Quo ferar ignoro, copiâq; ipsa nocet.
Dicite quæ fontes Aganippidos Hippocrenes
Grata Medusæi signa tenetis equi.
Dissensere deæ, quarum Polyhymnia cœpit
Prima, silent aliæ, dictâq; mente notant.
Post Chaos, vt primû data sunt tria corpora mundo,
Inq; novas species omne recessit opus.
Pondere terra suo subsedit, & æquora traxit,
At cælum lenitas in loca summa tulit.
Sol quoq; cum stellis nulla gravitate retentus,

Et vos Lunares exiluiſtis equi.
Sed neq; terra diu cælo, neq; cætera Phæbo
Sydera cedebant, par erat omnis honor.
Sæpe aliquis ſolio, quod tu Saturne tenebas
Ausus de media plebe ſedere deus.
Et ſatus Oceano quiſquam deus aduena iunxit,
Tethys & extremo ſæpe recepta loco eſt,
Donec honor, placidq; decens reuerentia vultu
Corpora legitimis impoſuere toris.
Hinc ſata maietas, quæ mundum temperat omnem,
Quaq; die partu eſt edita magna fuit.
Nec mora, conſedit medio ſublimis olympo
Aurea purpureo conſpicienda ſinu.
Conſedere ſimul pudor & metus, omne videres
Numen ad hanc vultus compoſuiſſe ſuos.
Protinus intravit mentes ſuſpectus honorum.
Fit pretium dignis, nec ſibi quiſq; placet.
Hic ſtatus in cælo multos permansiſit in annos,
Dum ſenior fatiſ excidit arce deus.
Terra ferox partus immania monſtra Gigantes
Edidit auſuros in Iouis ire domum.
Miſſe manus illis dedit, & pro cruribus angues,
Atq; ait, in magnos arma mouete deos.
Extruere hi montes ad ſydera ſumma parabant,
Et magnum bello ſollicitare Iouem.
Fulmina de cæli iaculatus Iuppiter arce,
Vertit in authores pondera vaſta ſuos.
Hiſ bene maietas armis deſenſa deorum
Reſtat, & ex illo tempore culta manet.

F A S T O R V M

Assidet inde Ioni. Iouis est fidissima custos.
 Et præstat sine vi sceptrâ tenenda Ioni.
Venit & in terras, coluerunt Romulus illam
 Et Numa, mox alij, tempore quisq; suo.
Illa patres in honore pio, matrêsq; tuetur,
 Illa comes pueris, virginibûsq; venit.
Illa datos fasces commendat, eburnq; Curule,
 Illa coronatis alta triumphat equis.
Finierat voces Polyhymnia, dicta probarunt
 Cliôq; & curuæscita Thaleia Lyra
Excipit Vranie, fecere silentia cunctæ.
 Et vox audiri nulla, nisi illa potest.
Magna fuit capitis quondam reverentia cani,
 Inq; suo pretio ruga senilis erat.
Martis opus iuuenes, animosâq; bella gerebant,
 Et pro dis aderant in statione suis.
Viribus illa minor, nec habendis utilis armis
 Consilio patriæ sæpe ferebat opem.
Nec nisi post annos patuit tunc curia seros,
 Nomen & ætatis mite senatus habet.
Iura dabat populo senior, finitâq; certis
 Legibus est ætas, vnde petatur honos.
Et medius iuuenum non indignantibus ipsis
 Ibat, & interior si comes vnus erat.
Verba quis auderet coram sene digna rubore
 Dicere? censuram longa senectâ dabat.
 Romulus hoc vidit, selectâq; corpora patres
 Dixit, ad hos vrbis summa relata non est.
 Hinc sua maiores tribuisse vocabula Maio

Tangor, & ætati consuluisse suæ.

Et Numitor dixisse potest, da Romule menssem

Hunc senibus, nec anum sustinuisse nepos,

Nec leue propositi pignus successit honoris,

Iunius à iuuenum nomine dictus adest.

Tunc sic neglectos edera redimita capillos

Prima sui cœpit Calliopea chori.

Duxerat Oceanus quondam Titanida Tethyn,

Qui terram liquidis, quâ patet, ambit aquis,

Hinc sata Pleione cum califero Atlante

Iungitur, vt fama est, Pleiadâsq; parit.

Quarum Maïa suas forma superasse sorores

Hæc enixa ingo cupressifera Cyllenes

Ætherium volucris qui pede carpit iter.

Arcades hunc, Ladônq; rapax, & Menalus ingens

Rite colunt, Luna credita terra prior.

Exul ab Arcadia latios Euander in agros

Venerat, impositos attuleratq; deos.

Hic, vbi nunc Roma est, orbis caput, arbor, & herba,

Et pauca pecudes; & casa rara fuit.

Quò postquam ventum est, consistite præscia mater,

Nam locus imperij rus erit istud, ait.

Et matri, & Vati paret Nonacrius Heros,

Inq; peregrina constitit hospes humo.

Sacrâq; multa quidem, sed Fauni prima bicornis

Has docuit gentes, alipedisq; dei.

Semicaper coleris succinctis Faune supercis,

Collustrant celeres verbera secta vias.

F A S T O R V M

At tu materno donasti nomine mensem
 Inuentor curvæ furibus apta fides.
Nec pietas hæc prima tua est. septena putaris
 Pleiadum numero fila dedisse lyræ.
Hæc quoq; defierat, laudata est voce sororum.
 Quid faciant? turbæ pars habet omnis idem.
Gratia Pieridum nobis æqualiter adsit.
 Nullaq; laudetur plusve, minusve mihi.
A Ione surgat opus, prima mihi nocte videnda
 Stella est in cunas officiosa Iouis.
Nascitur oleniæ signum pluuiæ Capellæ,
 Illa dati cælum præmia lactis habet.
Nais Amalthea Cretea nobilis Ida
 Dicitur in sylvis occuluisse Iouem,
Huic fuit hædorum mater formosa duorum
 Inter dictæos conspicienda greges.
Cornibus ærijs, atq; in sua terga recuruis
 Vbere quod nutrix posset habere Iouis.
Lac dabat illa deo, sed fregit in arbore cornu,
 Truncâq; dimidia parte decoris erat.
Sustulit hoc Nymphæ, cinxitq; decentibus herbis,
 Et plenum pomis ad Iouis ora tulit.
Ille ubi res cæli tenuit, solioq; paterno
 Sedit, & inniçto nil Ione maius erat:
Sydera nutricem, nutricis fertile cornu
 Fecit, quod dominæ nunc quoq; nomen habet.
Præstitibus Maiæ Laribus videre calendæ
 Aram constitui, parvâq; signa deum.
Ara erat illa quidem curibus, sed longa vetustas

Destruit, & saxo longa senecta nocet.
 Causa tamen positi fuerat cognominis illis,
 Quod præstant oculis omnia tua suis.
 S tant quoque pro nobis, & præsumt mœnibus urbis,
 Et sunt præsentēs, auxiliūque ferunt.
 Et canis ante pedes saxo fabricatus eodem
 Stabat, quæ standi cum Lare causa fuit?
 S eruat uterque domum, domino quoque fidus uterque est,
 Compita grata deo, compita grata cani.
 Exagitant & Lar, & turba diania, fures,
 Pernigilantque Lares, pernilantque canes.
 Bina gemellorum quærebam signa deorum
 Usibus annosæ facta caduca moræ,
 Ille Lares Geniūque ducis, qui tradidit illos,
 Urbs habet, & vici numina trina colunt.
 Quò feror? Augustus mensis mihi carminis huius
 Ius habet. interea diua canenda Bona est.
 Est moles natina loco. res nomina fecit,
 Appellant saxum. pars bona montis ea est.
 Hic Remus institerat frustra, quo tempore fratri
 Regna Palatine prima dedistis aues.
 Tempa patres illic oculos exosa viriles
 Leniter acclino constituere ingo.
 Dedicat hoc veteris Clausorum nominis hæres
 Virgineo nullum corpore passa virum.
 Iniuria restituit, ne non imitata maritum
 Esset, & ex omni parte secuta virum.
 Postera cum roseam pulsas Hyperionis astris
 In matutinis lampada tollet equis,

F A S T O R V M

F rigidus agrestis summas mulcebit aristas,
 Candidaq; à capreis vela dabuntur aquis.
 A t simul inducent nocturna crepuscula noctem,
 Pars Hyadum toto de grege nulla latet.
 O ra micant tauri, septem radiantia flammis,
 Nanita quas Hyadas Graius ab imbre vocat.
 P ars Bacchum nutrisse putat, pars credidit esse
 Tethyos has neptes, Oceaniq; senis.
 N ondum stabat Atlas humeros oneratus olympo,
 Cum satus est forma conspiciendus Hyas.
 H unc stirps Oceani maturis nixibus Æthra
 Edidit, & Nymphas, sed prior ortus Hyas.
 D um nova lanugo, pauidos formidine cernos
 Terret, & est illi præda benigna lepus.
 A t postquam Virtus annis adoleuit, in Apro
 Audet, & hirsutas comminus ire feras.
 D umq; petit latebras foetæ catulosq; leonæ,
 Ipse fuit Libycæ præda cruenta leæ.
 M ater Hyan, & Hyan mœstæ fleuere sorores
 Cernicemq; polo suppositurus Atlas.
 V ictus vterq; parens tamen est pietate sororum,
 Illa dedit cælum, nomina fecit Hyas.
 M ater ades florum ludis celebrata iocosis,
 Distuleram partes mense priore tuas.
 I ncipis Aprili, transis in tempora Maij.
 Alter te fugiens, cum venit, alter habet.
 C um tua sint, cedantq; tibi confinia mensium,
 Conuenit in laudes ille vel ille tuas.
 C ircus in hunc exit, clamatq; palma theatris.

Hoc quoque cum circi munere carmen eat.
Ipsa doce, quæ scis, hominum sententia fallax,
Optima tu proprii nominis author eris.
Sic ego, sic nostris respondit diua rogatis,
Dum loquitur, vernas efflat ab ore rosas.
Chloris eram, quæ Flora vocor, corrupta latino
Nominis est nostri littera Græca sono.
Chloris eram Nymphæ campi felicitis, ubi audis
Rem fortunatis ante fuisse viris.
Quæ fuerat mihi forma, graue est narrare modestæ,
Sed generum matri repperit illa deum.
Ver erat, errabam. Zephyrus conspexit, abibam.
Insequitur, fugio. fortior ille fuit.
Et dederat fratri Boreas ius omne rapinæ.
Ausus erichthea præmia ferre domo.
Vim tamen emendat dando mihi nomina nuptæ,
Inque meo non est ulla querela toro.
Vere fruor semper, semper nitidissimus annus.
Arbor habet frondes, pabula semper humus.
Est mihi foecundus dotalibus hortus in agris,
Aura fonet, liquidæ fonte rigatur aquæ.
Hunc mens implevit generoso flore maritus,
Atque ait, arbitrium tu dea floris habe.
Sæpe ego digestos volui numerare colores:
Nec potui. numero copia maior erat.
Roscida cum primum folijs excussa pruina est,
Et variæ radijs intepuere comæ,
Tunc veniunt pictis incinctæ vestibus horæ,
Inque lenes calathos munera nostra legunt.

Protinus accedunt charites, neſtuntq; coronas,
 Sertaq; caeſtes implicitura comas.
 Prima per immenſas ſparſi noua ſemina terras.
 Huius egens tellus ante coloris erat.
 Prima therapnæo feci de ſanguine florem,
 Et manet in folio ſcripta querela ſuo.
 Tu quoq; nomen habes cultos Narciffe per agros
 Infelix, quod non alter, & alter eras.
 Quid Crocon, aut Acin referam, Cinyráq; creatum,
 De quorum per me ſanguine ſurgit honor?
 Mars quoq; ſi nescis, per noſtras æditus artes,
 Iuppiter hoc, vt adhuc nesciat, vſq; precor.
 Sancta Iouem Iuno, nata ſine matre Minerva,
 Officio doluit non eguiſſe ſuo.
 Ibat vt Oceano quereretur facta mariti,
 Reſtitit ad noſtras feſſa labore fores.
 Quam ſimul aſpexi, quid te Saturnia dixi
 Attulit? exponit quem petat illa locum.
 Adidit & cauſam, verbis ſolabar amicis,
 Non inquit verbis cura lenanda mea eſt.
 Si pater eſt factus neglecto coniugis uſu
 Iuppiter, & ſolus nomen vtrunq; tenet:
 Cur ego deſperem fieri ſine coniuge mater?
 Et parere intacto, dummodo caſta, viro?
 Omnia tentabo ſatis medicamina terris,
 Et freta, tartareos excutiámq; ſinns.
 Vox erat in curſu, vultum dubitantis habebam.
 Nescio quid Nymphe ſcire videris ait.
 Ter volui promittere opem, ter lingua retenta eſt.

Ira Iouis magni causa timoris erat.
F er precor auxilium dixit, cælabitur author,
Et stygiæ nomen testificabor aquæ.
Q uod petis Olenijs inquam tibi missus ab aruis
Flos dabit. est hortis vnicus ille meis.
Q ui dabit hoc dixit, sterilem quoq; tange iuuenecam,
Mater erit. tetigit, nec mora mater erat.
P rotinus hærentem decerpsi pollice florem.
Tangit, & è tacto concipit illa sinu.
I amq; grauis Thracen, & lena propontidos intrat,
Fitq; potens voti, Mârsq; creatus erat.
Q ui memor accepti per me natalis, habeto
Tu quoq; Romulea dixit in vrbe locum.
F orsit in teneris tantum mea regna coronis
Esse putes. tangit numen & arua meum.
S i bene floruerint segetes, erit area diues.
Si bene floruerit vinea, Bacchus erit.
S i bene floruerint oleæ, nitidissimus annus.
Poma quoq; euentum temporis huius habent.
F lore simul læso pereunt vitæq; fabæq;
Et pereunt lentes aduena Nile tuæ.
V ina quoq; in magnis operose condita cellis
Florent, & nebula dolia summa tegunt.
M ella meum munus, volucres ego mella daturas
Ad violam, & cytisos, & thyma grata voco.
N os quoq; idem facimus, tunc cum iuuenilibus annis
Luxuriant animi, corporaq; ipsa vigent.
T alia dicentem tacitus mirabar, at illa
Ius tibi dicendi, si qua requiris, ait.

F A S T O R V M

D ic dea, respondi, ludorum quæ sit origo?
 Vix bene desieram, rettulit illa mihi.
 C ætera luxuriæ nondum instrumenta vigeant,
 Aut pecus, aut latam diues habebat humum.
 H inc etiam locuples, hinc ipsa pecunia dicta est.
 Sed iam de vetito quisq; parabat opes.
 U enerat in morem populi depascere saltus.
 Idq; diu licuit, pœnâq; nulla fuit.
 U indice seruabat nullo sua publica vulgus,
 Iamq; in priuato pascere inertis erat.
 P lebis ad ediles perducta licentia talis
 Publicios, animus defuit ante viris.
 R em populus recipit, multam subiere nocentes,
 Vindicibus laudi publica cura fuit.
 M ulta data est ex parte mihi, magnôq; fauore
 Vîctores ludos instituere novos.
 P arte locant clini, qui tunc erat ardua rupes,
 Vtile nunc iter est, publiciûmq; vocant.
 A nna credideram spectacula facta, negavit,
 Addidit & dictis altera verba suis.
 N os quoq; tangit honos, festis gaudemus, & aris,
 Turbâq; cælestes ambitiosa sumus.
 S æpe deos aliquis peccando fecit iniquos,
 Et pro delictis hostia blanda fuit.
 S æpe Iouem vidi, cum iam sua mittere vellet
 Fulmina, thure dato sustinuisse manum.
 A t si negligimur, magnis iniuria pœnis
 Soluitur, & instum præterit ira modum.
 R espice Testiaden, flammis absentibus arsit:

Causa est, quòd Phœbes ara sine igne fuit.
Respice Tantaliden, eadem dea tela tenebat,
Virgo est, & spreto bis tamen ulta focos.
Hippolyte infelix velles coluisse Dionem,
Cum consternatis diripereris equis.
Longa referre mora est collecta obliuia damnis.
Me quoq; Romani præteriere patres.
Quid facerem? per quod fierem manifesta doloris?
Exigerent nostræ qualia damna notæ?
Excidit officium tristi mihi, nulla tuebar
Rura, nec in pretio fertilis hortus erat.
Ilia deciderant, violas arere videres,
Filaq; punicei languida facta croci.
Sæpe mihi Zephyrus, dotes corrumpere noli
Ipsa tuas dixit. dos mihi vilis erat.
Florebant oleæ, venti nocuere proterui.
Florebant segetes, grandine læsa seges.
In spe vitis erat, cælum nigrescit ab austris,
Et subita frondes decutiuntur aqua,
Nec volui fieri, nec sum crudelis in ira,
Cura repellendi sed mihi nulla fuit.
Conuenere patres, & si bene floreat annus,
Numinibus nostris annua festa vouent.
Annuius votis. consul cum consule ludos
Posthumio Lenas persoluere mihi.
Querere conabar quare lascinia maior
His foret in ludis, liberiorq; iocus.
Sed mihi succurrit numen non esse seuerum,
Aptaq; delicijs munera ferre deam.

F A S T O R V M

Tempora subtilibus pinguntur teſta coronis,
 Et latet inieſta ſplendida menſa roſa.
Ebrins incinctis Philſyra conuina capillis
 Saltat, & imprudens vertitur arte meri.
Ebrins ad durum formoſæ limen amicæ
 Cantat. habent vnctæ mollia ferta comæ.
Nulla coronata peraguntur ſeria fronte,
 Nec liquida iuncto flore bibuntur aquæ.
Donec eras miſtus nullis Acheloë racemis,
 Gratia ſumendæ non erat vlla roſæ.
Bacchus amat flores, Baccho placuiſſe coronam
 Ex Ariadnæo ſydere noſſe potes.
Scena lenis decet hanc. non eſt, mihi credite, non eſt
 Illa cothurnatas inter habenda deas.
Turba quidem cur hos celebret meretricia ludos,
 Non ex difficili cognita cauſa fuit.
Non eſt de tetricis, non eſt de magna profeſſis,
 Vult ſua plebeio ſacra patere choro.
Et monet ætatis ſpecie, dum floreat, vti.
 Contemnunt ſpinam cum cecidere roſæ.
Cur tamen, vt dantur veſtes Cerealibus albæ,
 Sic eſt hæc cultu verſicolore decens?
An quia maturis albescit meſſis aris, ſtis,
 Et color & ſpecies floribus omnis ineſt?
Annuit, & motis flores cecidere capillis,
 Decidere in menſas vt roſa miſſa ſolet.
Lumina reſtabant, quorum me cauſa latebat,
 Cum ſic errores abſtulit illa meos.
Vel quia purpureis collucent floribus agri,

Lumina sunt nostros visa decere dies,
 Vel quia nec flos est hebeti, nec flamma colore,
 Atque oculos in se splendor uterque trahit,
 Vel quia de litura rident.

icet nunc in nouo facta videretur.

Et est hec pax

Imbelles capreae sollicitusque lepus.
 Non sibi respondit sylvas cessisse, sed hortos,
 Aruaque pugnaci non adeunda feræ.
 Omnia finierat. tennes secessit in auras.
 Mansit odor. posses scire fuisse deam.
 Floreat ut toto carmen Nasonis in ævo
 Sparge precor donis pectora nostra tuis.
 Nocte minus quarta promet sua sidera Chiron
 Semiuir, & flani corpore mistus equi.
 Pelion æmonia mons est obuersus in austros.
 Summa virent pinu. cætera quercus habet.
 Philyrides tenuit, saxo stant antra vetusto,
 Quæ iustum memorant incoluisse senem.
 Ille manus olim missuras Hectora leto
 Creditur in lyricis detinuisse modis.
 Venerat Alcides exhausta parte laborum,
 Iussaque restabant vltima pene viro.
 Stare simul casu Troie duo fata videres.
 Hinc puer Lacides, hinc Ioue natus erat.
 Excipit hospitio iuuenem Philyrius Heros,
 Et causam aduentus hic rogat, ille docet.

FASTORVM

Respicit interea clauam, spoliūmq; leonis,
 Virq; ait, his armis, armāq; digna viro.
 Nec se, quin horrens auderet tangere setis
 Vellus, Achilleæ continuere manus.
 Dūmq; senex tractat squallentia tela venenis,
 Excidit, & laeo fixa sagitta pede est.
 Ingemuit Chiron, traxitq; è corpore ferrum,
 Et gemit Alcides, Emoniūsq; puer.
 Ipse tamen lectas pegaseis collibus herbas
 Temperat, & vana vulnera mulcet ope.
 Virus edax superabat opem, penitūsq; recepta
 Ossibus, & toto corpore pestis erat.
 Sanguine Centauri lernææ sanguis Echidnæ
 Mixtus, ad auxilium tempora nulla dabat.
 Stabat vt ante patrem lachrymis perfusus Achilles,
 Sic flendus Peleus, si moreretur erat.
 Sæpe manus ægras manibus mulcebat amicis.
 Morum, quos fecit, præmia doctor habet.
 Oscula sæpe dedit, dixit quoq; sæpe iacenti,
 Vine precor, nec me chare relinque pater.
 Nona dies aderat, cum tu iustissime Chiron
 Bis septem stellis corpora cinctus eras.
 Hunc lyra curua sequi cuperet, sed idonea nondum
 Est via. nox aptum tertia tempus erit.
 Tunc vbi sustulerit formosa ter hesperus ora,
 Ter dederint Phæbo sydera victa locum.
 Ritus erit veteris nocturna lemuria sacri,
 Inferias tacitis manibus illa dabunt.
 Annus erat breuior, nec adhuc pia februa norant,

Nec tu dux mensum Iane biformis eras.
I am tamen extincto cineri sua dona ferebant
Compositiq; nepos busta piabat aui.
Mensis erat Maius, maiorum nomine dictus,
Qui partem prisca nunc quoq; moris habet.
Nox ubi iam media est, somnūq; silentia præbet,
Et canis, & variæ conticuistis aues,
Ille memor ritus veteris, timidusq; deorum
Surgit, habent gemini vincula nulla pedes.
Signaq; dat digitis medio cum pollice innētis,
Occurrat tacito ne levis umbra sibi.
Cumq; manus puras fontana perluit vnda,
Vertitur, & nigras accipit ore fabas,
Aversusq; iacit. sed dum iacit, hæc ego mitto,
His, inquit, redimo meq; meosq; fabis.
Hæc nonies dicit, nec respicit, umbra putatur
Colligere, & nullo terga vidente sequi.
Rursus aquam tangit, Temesæaq; concrepat æra.
Et rogat, ut tectis exeat umbra suis.
Cum dixit nonies, manes exite paterni,
Respicit, & pure sacra peracta putat.
Dicta sit unde dies, quæ nominis extet origo,
Me fugit, ex aliquo est inuenienda deo,
Pleiade nate mone virga venerande potenti,
Sæpe tibi est stygij regia visa Iouis.
Venit adoratus caducifer, accipe causam
Nominis, ex ipso est cognita causa deo.
Romulus ut tumulto fraternas condidit umbras,
Et male veloci iusta soluta Remo,

F A S T O R V M

Faustulus infelix, & passis Acca capillis
Spargebant lachrymis ossa perusta suis.

Inde domum redeunt sub prima crepuscula moesti,
Vtq; erat in duro procubuerunt toro.

Umbra cruenta Remi visa est assistere lecto,
Atq; hæc exiguo murmure verba loqui.

En ego dimidium voti parsq; altera vestri,
Cernite sim qualis, qui modo talis eram.

Qui modo si volucres habuissem regna iubentes;
In populo potui maximus esse meo.

Nunc sum elapsa rogi flammis, & inanis imago,
Hæc est ex illo forma relicta Remo.

Heu ubi Mars pater est, si vos modo vera locuti
Vberaq; expositis ille ferina dedit

Quem lupa seruauit, manus hunc temeraria ciuis
Perdedit. ò quanto mitior illa fuit.

Sæue Celer crudelem animam per vulnera reddas,
Vtq; ego sub terras sanguinolentus eas.

Noluit hoc frater, pietas æqualis in illo est.
Quod potuit, lachrymas manibus ille dedit.

Hunc vos per lachrymas, per vestra alimēta rogate
Vt celebrem nostro signet honore diem.

Mandantem amplecti cupiunt, & brachia tendunt.
Lubrica prensantes effugit umbra manus.

Visq; confugiens somnos abduxit imago,
Ad regem voces fratris vterq; ferunt.

Romulus obsequitur, lucēmq; Remuria dixit
Illam, qua positis iusta feruntur anis.

Aspera mutata est in lenem tempore longo

*Umbra
Remi.*

Celer

*Inde fol.
60.*

Remuria.

unens vultusque voluit obfuit

Deccato facinus conlilia

Littera, quæ toto nomine prima fuit.
Mox etiam lemures animas dixere silentum.
Hic sensus verbi, vis ea vocis erat.
Fana tamen lemures illis clausere diebus,
Ut nunc ferali tempore operta vides,
Nec viduæ tædis eadem, nec virginis apta
Tempora, quæ nupsit non diuturna fuit.
Hac quoque de causa, si te proverbia tangunt,
Mense malas Maio nubere, vulgus ait.
Sed tamen hæc tria sunt sub eodem tempore festa,
Inter se nulla continuata die.
Quorum si medijs Bæotum Oriona quæres,
Falsus eris. signi causa sonanda mihi est.
Iuppiter, & lato qui regnat in æquore frater,
Carpebant socias, Mercuriusque vias.
Tempus erat quo versa iugo referuntur aratra,
Et pronus saturæ lac bibit agnus onis.
Forte senex Oriens augusti cultor agelli
Hos videt exiguum stabat ut ante casam.
Atque ita, longa via est, nec tempora longa supersunt:
Dixit, & hospitibus ianua nostra patet.
Addidit & vultum verbis, iterumque rogavit,
Parent promissis, dissimulantque deos.
Tecta senis subeunt nigro deformia fumo,
Ignis in extremo stipite parvus erat.
Ipse genu nixus flammæ excussit ab aura,
Et promit quassas, comminuitque faces.
Stant calices, minor inde fabas olus alter habebat
Et spumat testa pressus uterque sua.

F A S T O R V M

Dúmque mora est, tremula dant vina rubētia dextra,
 Accipit æquoreus pocula prima deus.
 Quæ simul exhausit, da nunc bibat ordine dixit
 Iuppiter. audito passuit ille Ione.
 Ut redijt animus, cultorem pauperis agri
 Immolat, & magno torret in igne bovem.
 Quæque puer quondam primis diffuderat annis,
 Promit fumoso condita vina cado.
 Nec mora, flumineam lino celauerat vluam,
 Sic quoque non altis incubuere toris.
 Nunc dape, nunc posito mensæ enituere lyæo,
 Terra rubens crater, pocula fagus erant.
 Verba fuere Iouis, si quid fert impetus, ora,
 Omne feres. placidi verba fuere senis.
 Chara fuit coniux prima mihi chara iuuenta
 Cognita, nunc ubi sit quæritis? urna tegit,
 Hunc ego iuratus vobis in verba vocatis,
 Coniugio dixi sola frui meo.
 Et dixi, & seruo. sed enim diuersa voluntas
 Est mihi, nec coniux, sed pater esse volo.
 Annuerant omnes, omnes ad terga iuenci
 Constiterant. pudor est vltiora loqui.
 Tum superiniecta texere madentia terra.
 Iamque decem menses, & puer ortus erat.
 Tunc Hyrens, quia sic genitus, vocat Oriona
 Perdidit antiquum littera prima sonum.
 Creuerat immensum. comitem sibi Delia sumpsit,
 Ille deæ custos, ille satellites erat.
 Verba mouent iras non circumspecta deorum.

Quam nequeam dixit vincere nulla fera est.
S corpion immisit tellus, fuit impetus illi
Curua gemelliparæ spicula ferre deæ.
Obstitit Orion, latona nitentibus astris
Addidit, & meriti præmia, dixit, habe.
Quid? quòd & Orion, & cætera sydera mundo
Cedere festinant, nòxq; coarctat iter?
Quid solito citius liquido inbar æquore tollit
Candida lucifero præueniente dies?
Fallor? an arma sonant? non fallimur, arma sonabāt.
Mars venit, & veniens bellica signa dedit.
Ultor ad ipse suos cælo descendit honores,
Templaq; in Augusto conspicienda foro,
Et deus est ingens & opus, debebat in vrbe
Non aliter nati Mars habitare sui.
Digna gignanteis hæc sunt delubra trophæis,
Hinc fera Gradinum bella mouere decet.
S en quis ab eoo nos impius ore laceffet,
Seu quis ab occiduo sole domandus erit,
Perspicit armipotens operis fastigia summi,
Et probat inuictos illa tenere deos.
Perspicit in foribus diuersæ tela figuræ,
Armâq; terrarum milite victa suo.
Hinc videt Ænean oneratum pondere charo,
Et tot Iuleæ nobilitatis anos.
Hinc videt Iliaden humeris ducis arma ferentem,
Clarâq; dispositis acta subesse viris.
S peccat & Augusto prætextum nomine templum,
Et visum lecto Cæsare maius opus.

Templa feres, & me victore vocaberis vltor.

Vouerat, & fuso letus ab hoste redit.

Nec satis est meruisse sibi cognomina Martis.

Persequitur Parthi signa retenta manu.

Gens fuit & campis, & equis, & tuta sagittis,

Et circumfusus inuia fluminibus.

Addiderant animos Crassorum funera genti,

Cum perijt miles signaqz, duxqz simul.

Signa decus belli Parthus Romana tenebat,

Romanæqz aquilæ signifer hostis erat.

Isqz pudor mansisset adhuc, nisi fortibus armis

Cæsaris Ansoniæ protegerentur opes.

Ille notas veteres, & longi dedecus æui

Sustulit. agnorunt signa recepta suos.

Quid tibi nunc solitæ mitti post terga sagittæ?

Quid loca? quid rapidi profuit vsus equi?

Parthe refers aquilas, victos quoqz porrigis arcus,

Pignora iam nostri nulla pudoris habes.

Rite deo templumqz datum, noménqz bisulcor,

Emeritus voti debita soluit honor.

Solennes ludos circi celebrate Quirites,

Non visa est fortem scena decere deum.
 Pleiadas aspicias omnes, totumq; sororum
 Agmen, ubi ante Idus nox erit una super.
 Tunc mihi non dubijs authoribus incipit æstas,
 Et tepidi finem temporis æstas.

Idibus ora prior stellantia tollere tauri

Indicat. huic signo fabula nota subest

Præbuit ut taurus tyrie sua terga nuel

Iuppiter, & falsa cornua fronte tulit,
 Illa iubam dextra, læva retinebat amictus,
 Et timor ipse noni causa decoris erat.
 Aura sinus implet, flavos movet aura capillos,
 Sidoni sic fueras aspicienda Ioni.
 Sæpe puellares subduxit ab æquore plantas,
 Et metuit tactus assilientis aquæ.
 Sæpe Deus prudens tergum demittit in undas,
 Hereat ut collo fortius illa suo.
 Littoribus tactis stabat sine cornibus ullis
 Iuppiter, inq; deum de bove versus erat.
 Taurus init cælum, te Sidoni Iuppiter implet,
 Parsq; tuum terræ tertia nomen habet.
 Et cæli signum phariam dixere iuvencam.
 Quæ bos ex homine est, ex bove facta dea.
 Tum quoq; priscorum virgo simulachra virorum
 Mittere roboreo scirpea ponte solet.
 Corpora post decies senos qui credidit annos
 Missa neci, sceleris crimine damnat auos.
 Fama vetus tunc, cum Saturnia terra vocata est,
 Talia fatidici dicta fuere senis.

F A S T O R V M

Falcifero libata seni duo corpora gentes
 Mittite, quæ thufcis excipiantur aquis.
 Donec in hæc venit Tirynthius arua, quotannis
 Tristia Lencadio sacra peracta deo.
 Illum stramineos in aquam misisse Quirites,
 Herculis exemplo corpora falsa iaci,
 Pars putat, ut ferrent iuvenes suffragia soli,
 Pontibus infirmos præcipitasse senes.
 Tybri doce verum, tua ripa vetustior vrbe est,
 Principium ritus tu bene nosse potes.
 Tybris arundiferum medio caput extulit alneo,
 Raucâq; dimouit talibus ora sonis.
 Hæc loca desertas vidi sine mœnibus herbas.
 Pascebat paucos vtrâq; ripa boues.
 Et, quem nunc gentes Tyberim noruntq; timentq;
 Tunc etiam pecori despiciendus eram.
 Arcadis Euandri nomen tibi sæpe refertur.
 Ille meas remis aduena torsit aquas.
 Venit & Alcides turba comitatus achina,
 Albula, si memini, tunc mihi nomen erat.
 Excipit hospitio iuuenem palantius Heros,
 Et tandem Caco debita pœna fuit.
 Victor abit, secumq; boues Erytheïda prædam
 Abstrahit, at comites longius ire negant.
 Magnâq; pars horum desertis mansit in agris,
 Montibus his ponunt spemq; larémq; suum.
 Sæpe tamen patriæ dulci tanguntur amore.
 Atq; aliquis moriens hoc breue mandat opus.
 Mittite me in Tyberim, tyberinis vectus in undis

Littus ad Inachium pulvis inanis eam.
 Displicet heredi mandati cura sepulchri,
 Mortuus Ansonia conditur hospes humo.
 Scirpea pro domino in Tyberim iactatur imago,

Maecenas, ut iuvist' vino rorantia jaxo.

Antra, senes cursum sustinuitis aene.

Edidit arcadijs Pleias una Ioui,
 Pacis & armorum superis, imisque deorum
 Arbiter, alato qui pede carpis iter,
 Late lyrae pulsu, nitida quoque late palaestra,
 Quo didicit culte lingua docente loqui.
 Tempula tibi posuere patres spectantia circum
 Idibus, ex illo est haec tibi sacra dies.
 Te quicumque suas profitentur vendere merces,
 Thure dato tribuas ut sibi lucra rogant.
 Est aqua Mercurij portae vicina capenae,
 Si inuat expertis credere, numen habet.
 Huc venit incinctus tunica mercator, & urna
 Purus suffusa, quam ferat, haurit aquam.
 Uda fit hinc laurus, lauro sparguntur ab uda
 Omnia, quae dominos sunt habitura novos.
 Spargit & ipse suos lauro rorante capillos,
 Et peragit solita fallere voce preces.
 Abiue praeteriti periuria temporis inquit,
 Abiue praeterita perfida verba die.
 Sine ego te feci testem, falsove citavi
 Non audituri numina vana Iouis.

F A S T O R V M

Sine deum prudens alium, diuamve fefelli,
 Abstulerint celeres improba verba noti.
 Et pereant veniente die periuria nobis,
 Nec curent superi, siqua locutus ero.
 Da modo lucra mihi, da facto gaudia lucro,
 Et face ut emptori verba dedisse iuuet.
 Talia Mercurius poscentes ridet ab alto
 Se memor ortygias surripuisse bonas.
 At mihi pande precor tanto meliora petenti,
 In geminos ex quo tempore Phæbus eat.
 Cum totidem de mense dies superesse videbis,
 Quot sunt Herculei facta laboris, ait.
 Dic, ego respondi causam mihi syderis huius,
 Causam facundo reddidit ore Deus.
 Abstulerant raptas Phæben, Phæbēsque sororem
 Tyndaridæ fratres, hic eques, ille pugil.
 Bella parant repetuntque suas & frater & Idas
 Lencippo fieri pactus uterque gener.
 His amor ut repetant, illis ut reddere nolint,
 Suadet, & ex causa pugnat uterque pari.
 Effugere Oebalidæ cursu potuere sequentes,
 Sed visum celeri vincere turpe fuga est.
 Liber ab arboribus locus est apta area pugnae.
 Constiterant illo nomina fida loco,
 Pectora traiectus lyncæo Castor ab ense
 Non expectato vulnere pressit humum.
 Ustor adest Pollux, & lyncea perforat hasta,
 Quæ cernix humeros continuata tegit.
 Ibat in hunc Idas, vixque est Iouis igne repulsus,

Tela tamen dextræ fulmine rapta negant,
 I amq; tibi Pollux cælum sublime patebat,
 Cum mea dixisti percipe verba pater.
 Quod mihi das vni, cælum partire duobus,
 Dimidium toto munere maius erit.
 Dixit, & alterna fratrem statione redemit,
 Utile sollicitæ sydus utrunq; rati.
 Ad Ianum redeat, qui querit agonia quid sint,
 Quæ tamen in Fastis hoc quoq; tempus habent.
 Nocte sequente diem canis erigonius exit.
 Est alio signi reddita causa loco.
 Proxima Vulcani lux est, quam lustria dicunt.
 Lustrantur puræ, quas facit ille, tubæ.
 Quattuor inde notis locus est, quibus ordine lectis,
 Vel mos sacrorum, vel fuga regis inest.
 Nec te prætereo populi Fortuna potentis
 Publica, cui templum luce sequente datum est.
 Hanc ubi dives aquis acceperit Amphitrite,
 Grata Ioui fulvæ rostra videbis avis.
 Auferet ex oculis veniens Aurora Booten,
 Continuâq; die sydus Hyantis erit.

P. OVIDII NAS. FASTORVM
 LIBER SEXTVS.

Ic quoq; mensis habet dubias in nomi-
 ne causas,

Quæ placeant positis omnibus ipse
 leges.

Facta canam, sed erunt, qui me finxisse loquentur,
 kk.ij.

FASTORVM

Nullaq; mortali numina visa putent.

E st Deus in nobis, agitante calescimus illo,
Impetus hic sacra semina mentis habet.

F as mihi præcipue vultus vidisse deorum,
Vel quia sum Vates, vel quia sacra cano.

E st nemus arboribus densum, secretus ab omni
Voce locus, si non obstreperetur aquis.

H inc ego quærebam cœpti quæ mensis origo
Esset, & in cura nominis huius eram.

fastidium intelligit. E cce deas vidi, non quas præceptor arandi
Viderat, Ascræas cum sequeretur oues,

N ec quas Priamides in aquosæ vallibus Idæ
Contulit, ex illis sed tamen vna fuit.

E x illis fuit vna sui germana mariti.

Hæc erat (agnoui) quæ stat in arce Iouis.

H orrueram, tacitoq; animum pallore fatebar.

Tunc dea, quos fecit, sustulit ipsa metus.

N anq; ait ô Vates Romani conditor anni

Ausse per exiguos magna referre modos,

I us tibi fecisti numen caeleste videndi,

Cum placuit numeris condere festa tuis.

N e tamen ignores, vulgiq; errore traharis,

Iunius à nostro numine nomen habet.

E st aliquid nupsisse Ioni, Iouis esse sororem.

Fratre magis dubito glorier, ànne viro.

S i genus aspicitur, Saturnum prima parentem

Feci, Saturni sors ego prima fui.

A patre dicta meo quondam saturnia Roma est,

Hæc illi à celo proxima terra fuit.

Si torus in pretio est, dicor matrona Tonantis,
 Iunctaq; Tarpeio sunt mea templa Ioui.
 An potuit Maio pellex dare nomina mensi?
 Hic honor in nobis inuidiosus erit?
 Cur igitur regina vocor, princepsq; dearum?
 Aurea cur dextrae sceptrâ dedere meae?
 An faciunt mensem luces, Lucinaq; ab illis
 Dicar, & à nullo nomina mense traham?
 Tum me pœniteat posuisse fideliter iras,
 In genus Electrae, Dardaniâq; domum.
 Causa duplex iræ, rapto Ganymede dolebam.
 Forma quoq; Ideo indice victa mea est.
 Pœniteat quod non fœni Carthaginis arces,
 Cum mea sint illo currus & arma loco.
 Pœniteat Sparten, Argosq; meâsq; Mycenâs,
 Et veterem latio supposuisse Samon.
 Adde senem Tatium innonicolâsq; Phaliscos,
 Quos ego Romanis succubuisse tuli.
 Sed neq; pœniteat, nec gens mihi charior ulla est.
 Hic color, hic teneo cum Ioue templa meo.
 Ipse mihi Maiores commendo mœnia dixit
 Hæc tibi, tu pollens vrbe nepotis eris.
 Dicta fides sequitur, centum celebramur in aris,
 Nec lenior quouis est mihi mensis honor.
 Nec tamen hunc nobis tantummodo præstat honorẽ
 Roma, suburbani dant mihi munus idem.
 Inspice quos habeat nemoralis Aricia fastos,
 Et populus Laurens, Laniniûmq; meum.
 Est illic mensis Innonius, inspicere Tybur,
 kk. iij.

F A S T O R V M

Et prænestinae mœnia sacra deæ,
 I unonale leges tempus, nec Romulus illas
 Condidit, at nostri Roma nepotis erat.
 F inierat Iuno. respeximus. Herculis vxor
 Stabat, & in vultu signa dolentis erant.
 N on ego si toto mater me cedere calo
 Iusserit, inuita matre morabor ait.
 N unc quoq; non luctor de nomine temporis huius,
 Blandior, & partes penè rogantis ago.
 R emq; mei iuris malim tenuisse precando,
 Et faueas causæ forsitan ipse meæ.
 A urea possedit socio capitolia templo
 Mater, & vt debet, cum Ioue summa tenet.
 A t decus omne mihi contingit origine mensis,
 Vnicus est, de quo sollicitamur, honor.
 Q uid graue sit titulum mensis Romane dedisti
 Herculis vxori, posteritasq; memor?
 H æc quoq; terra aliquid debet mihi nomine magni
 Coniugis, huc captas appulit ille boves.
 H ic male defensus flammis & dote paterua
 Cacus Auentinam sanguine tinxit humum.
 A d propiora vocor. populum digessit ab annis
 Romulus, in partes distribuitq; duas.
 H æc dare consilium, pugnare paratior illa est,
 H æc ætas bellum suadet, at illa gerat.
 S ic statuit. mensésq; nota secrenit eadem.
 Iunius est iuuenum, qui fuit ante, senum est.
 D ixit, & in litem studio certaminis issent,
 Atq; ira pietas dissimulata foret.

Venit Appollinea longas concordia lauro
 Nexa comas placidi numen, opusq; ducis.
 Hæc ubi narravit Tatium, fortemq; Quirinum,
 Binâq; cum populis regna coisse suis,
 Et lare communi soceros, generosq; receptos,
 His nomen iunctis Iunius inquit habet.
 Dicta triplex causa est, at vos ignoscite diæ,
 Res est arbitrio non dirimenda meo.
 Ite pares à me, perierunt iudice formæ
 Pergamæ. plus lædunt, quàm iuuat vna, due.
 Prima dies tibi Carina datur. dea cardinis hæc est,
 Numine clausa aperit, claudit aperta suo.
 Unde datas habeat vires obscurior ævo
 Fama est, sed nostro carmine certus eris.
 Adiacet antiquus Tyberino lucus Hilerni.
 Pontifices illuc nunc quoq; sacra ferunt.
 Inde sata est Nymphæ, Cranen dixere priores,
 Nequicquam multis sæpe petita procis.
 Rura sequi, iaculisq; feras agitare solebat,
 Nodosasq; cana tendere valle plagas.
 Non habuit pharetram, Phœbi tamen esse sororem
 Credebant, nec erat Phœbe pudenda tibi.
 Hinc aliquis iuuenum si dixit amantia verba,
 Reddebat tales protinus illa sonos.
 Hæc loca lucis habent nimis, & cum luce pudoris,
 Si secreta magis ducis in antra, sequar.
 Credulus ante subit. frutices hæc nacta resistit.
 Et latet, & nullo est inuenienda loco.
 Uiderat hanc Ianus, visæq; cupidine captus,
 kk.iiij.

FASTORVM

Ad duram verbis mollibus vsus erat.
 Nympha iubet quæri de more remotius antrum,
 Utq; comes sequitur, destituitq; ducem.
 Stulta (videt Iannus quæ post sua terga geruntur)
 Nil agis, & latebras respicit ille tuas.
 Nil agis en dixit. nam te sub rupe latentem
 Occupat amplexu, téq; potitus ait.
 Ius pro concubitu nostro tibi Cardinis esto,
 Hoc pretium posite virginitatis habe.
 Sic fatus, spinam, qua tristes pessere posset
 A foribus noxas, hæc erat alba, dedit.
 Sunt auide volucres, non quæ Phineia mensis
 Guttura frandabant, sed genus inde trahunt.
 Grande caput, stantes oculi, rostra apta rapinæ,
 Canicies pennis, vnguibus hamus inest.
 Nocte volant, puerosq; petunt nutricis egentes,
 Et vitiant cunis corpora rapta suis.
 Carpere dicuntur lætentia viscera rostris,
 Et plenum poto sanguine guttur habent.
 Est illis Strigibus nomen, sed nominis huius
 Causa, quod horrenda stridere nocte solent.
 Sine igitur nascuntur aues, seu carmine fiunt,
 Neniâq; in volucres falsa figurat annus,
 In thalamos venere Proca, Proca natus in illis
 Præda recens animum quinq; diebus erat.
 Pectorâq; exor bent auidis infantia linguis.
 Et puer infelix vagit, opemq; petit.
 Territa voce sui nutrix accurrit alumni,
 Et rigido sectas inuenit vngue genas.

Quid faceret? color oris erat, qui frondibus olim

E rem docet. illa timorem
 exit alumnus erit.
 ebant materq; paterq;
 is, ipsa medebor ait.
 es ter in ordine tangit
 limina fronde notat.

Pervenit ad Cranen,
 Pone, tuus sospes di
 Venerat ad cunas, fl
 Sistite vos lachrym
 Protinus arbutea post
 Fronde, ter arbutea

S pargit aquis aditus, & aquæ medicamen habebant,
 Extâq; de porca cruda bimestre tenet.
 A tq; ita noctis aues extis puerilibus, inquit,
 Parcite, pro paruo victima parua cadit.
 C or pro corde precor, pro fibris sumite fibras.
 Hanc animam vobis pro meliore damus.
 S ic ubi libanit prosecta sub æthera ponit
 Quîq; adsint sacris respicere illa vetat.
 U irgâq; ianalis de spina sumitur alba,
 Qua lumen thalamis parua fenestra dabat.
 P ost illud neq; aues cunas violasse feruntur,
 Et redijt puero, qui fuit antè color.
 P inguia cur illis gustentur larda calendis,
 Mistâq; cum calido sit faba farre, rogas?
 P risca dea est, alitûr q; cibus, quibus ante solebat,
 Nec petit adscitas luxuriosa dapes.
 P iscis adhuc illis populis sine fraude natabat,
 Ostreâq; in conchis tuta fuere suis.
 N ec latium norat, quam præbet Ionia dives,
 Nec quæ pygmæo sanguine gaudet anis.
 E t præter pennas nihil in Panone placebat,

F A S T O R V M

Nec tellus captas miserat ante feras.
 Sus erat in pretio, cæsa sue festa colebant
 Terra fabas tantum, durâq; farra dabat.
 Quæ duo mista simul sextis quicunq; calendis
 Ederit, huic lædi viscera posse negant.
 Arce quoq; ex summa Iunoni templa monetæ
 Ex voto memorant facta Camille tuo.
 Ante domus Manli fuerat, qui gallica quondam
 A capitolino reppulit arma Ione.
 Quàm bene Di magni pugna cecidisset in illa
 Defensor solij Iuppiter alte tui.
 Vixit, vt occideret damnatus crimine regni,
 Hunc illi titulum longa senectæ dabat.
 Lux eadem Marti festa est, quem prospicit extra
 Appositum tectæ porta capena viæ.
 Te quoq; tempestas meritam delubra fatemur,
 Cum penè est corsis obruta classis aquis.
 Hæc hominum monimēta patēt, sed quærimus astra,
 Tunc oritur magni præpes adunca Iouis.
 Postera lux Hyadas taurinæ cornua frontis
 Euocat, & multa terra madescit aqua.
 Mane vbi bis fuerit, Phœbûsq; iterauerit ortus,
 Factâq; erit posito rore bis vda seges,
 Hac sacrata die thusco Bellona duello
 Dicitur, & latio prospera semper adest.
 Appius est author, Pyrrho qui pace negata
 Multum animo vidit, lumine captus erat.
 Prospicit à tergo summum brevis area circum,
 Est vbi non parvæ parua columna notæ.

Cuicumq; ex illis dederis, ego munus habebo

Nomina terna fero, sic voluere Cures.

Hunc igitur veteres donarunt æde Sabini,

Inq; Quirinali constituere iugo.

Est mihi, sitq; precor nostris diuturnior annis

Filia, qua felix sospite semper ero.

Hanc ego cum vellem genero dare, tempora tædis

Apta requirebam, quæq; cauenda forent.

Tunc mihi post sacras monstratur Iunius Idus

~~ut ille ex nuntio utilis esset mactare mactavimus.~~

Primâq; pars huius thalamis aliena reperta est.

Nam mihi sic coniux sancta dialis ait.

Donec ab Iliaca placidus purgamina Vesta

Detulerit flauis in mare Tybris aquis.

Non mihi detonso crines depectere buxo,

Non unguis ferro subsecuisse licet.

Non tetigisse virum, quannus Iouis ille sacerdos

Quannus perpetua sit mihi lege datus.

Tu quoq; ne propera, melius tua filia nubit

Igneâ cum pura veste nitebit humus.

Tertia post nonas remouere Lycaona Phœbe

F A S T O R V M

Fertur, & à tergo non habet vrsa metum.
 Tunc ego me memini ludos in gramine campi
 Aspicere, & dici lubrice Tybri tuos.
 Festa dies illis, qui lina madentia ducunt,
 Quique tegunt parvis æra recurva cibis.
 Mens quoque numen habet, Menti delubra videmus
 Vota, metu belli perfide Pœne tui.
 Pœne rebellabas, & leto consulis omnes
 Attoniti maurus pertimere manus.
 Spem metus abstulerat, cum menti vota senatus
 Suscipit, & melior protinus illa venit.
 Aspicit instantes medijs sex lucibus Idus
 Illa dies, qua sunt vota soluta deæ.
 Vesta faue, tibi nunc operata resolvimus ora,
 Ad tua si nobis sacra venire licet.
 In prece totus eram, cœlestia numina sensi,
 Letaque purpurea luce refulsit humus.
 Non equidem vidi, valeant mendacia vatum,
 Tu dea non fueras aspicienda viro.
 Sed quæ nescieram, quorumque errore tenebar,
 Cognita sunt nullo præcipiente mihi.
 Dena quater memorant habuisse palilia Romam,
 Cum flammæ custos æde recepta dea est.
 Regis opus placidi, quo non metuentius ullum
 Numinis ingenium terra sabina tulit.
 Quæ nunc ære nitent, stipula tunc tecta virebant,
 Et paries lento vimine textus erat.
 Hic locus exiguus qui sustinet atria Vestæ,
 Tunc erat intonsi regia magna Numæ.

Forma tamen templi, quæ nunc manet, antè fuisse
Dicitur, & formæ causa probanda subest.
Vesta eadem est, & terra, subest vigil ignis utriq;
Significant sedem terra focusq; suam.
Terra pilæ similis nullo fulcimine nixa
Aëre subiecto tam graue pendet onus.
Ipsa volubilitas subiectum sustinet orbem,
Quiq; premat partes angulus omnis abest.
Cumq; sit in media rerum regione locata,
Et tangat nullum plusve, minusve latus,
Ni conuexa foret, parti vicinior esset,
Nec medium terræ mundus haberet onus.
Arte syracusia suspensus in aëre clauso
Stat globus, immensi parua figura poli.
Et quantum à summis, tantum secessit ab imis
Terra, quod ut fiat forma rotunda facit.
Par facies templi, nullus procurrit in illo
Angulus, à pluuio vendicat imbre tholus.
Cur sit virginibus quæris dea culta ministris?
Inueniam causas hac quoq; parte suas.
Ex Ope Iunonem memorant, Cereremq; creatas
Semine Saturni, tertia Vesta fuit.
Utraq; nupserunt, ambæ peperisse feruntur,
De tribus impatiens restitit vna viri.
Quid mirum virgo si virgine læta ministra
Admittit castas in sua sacra manus?
Nec tu aliud Vestam q̃ viuam intellige flammam,
Natâq; de flamma corpora nulla vides.
Iure igitur virgo est, quæ semina nulla remittit,

F A S T O R V M

Nec capit, & comites virginitatis amat.
 E sse diu stultus Vestæ simulachra putari,
 Mox didici curuo nulla subesse tholo.
 I gnis inextinctus templo celatur in illo,
 Effigiem nullam Vestæ nec ignis habent.
 S tat vi terra sua. vi stando Vestæ vocatur,
 Causâq; par Graij nominis esse potest.
 A t focus à flammis, & quod fouet omnia dictus,
 Qui tamen in primis ædibus antè fuit.
 H inc quoq; vestibulum dici reor, vnde precamur
 Quæ famur, Vestam, quæ loca prima tenet.
 A nte focos olim scamnis considerare longis
 Mos erat, & mensæ credere adesse deos.
 N unc quoq; cum fiunt antiquæ sacra Vacinæ,
 Ante Vacinales stantq; sedentq; focos.
 V enit in hos annos aliquo de more vetusto,
 Fert missos Vestæ pura patella cibos.
 E cce coronatis panis dependet asellis,
 Et velant scabras florida ferta molas.
 S ola prius furnis torrebant farra coloni,
 Et fornacali sunt stata sacra deæ.
 S uppositum cineri panem focus ipse parabat,
 Stratâq; erat tepido tegula quassa solo.
 I nde focum seruat pistor, dominamq; focorum,
 Et quæ puniceas versat asella molas.
 P raterea referamne tuum rubicunde Priape
 Dedecus? est multi fabula plena ioci.
 T urrigeram frontem Cybele redimita coronis
 Connocat æternos ad sua festa deos.

Convocat & Satyros, & rustica numina Nymphas,
Silenus, quannus nemo vocarat, adest.
Nec licet, & longum est, epulas narrare deorum,
In multo nox est pervigilata mero.
Di temere errabant, in opacæ vallibus Idæ
Pars iacet, & molli gramine membra lenant.
Hi ludunt, hos somnus habet, pars brachia nectunt.
Pars viridem celeri ter pede pulsat humum.
Vesta iacet, placidamq; capit secunda quietem,
Sicut erat positum cespite fulta caput.
At ruber hortorum custos, Nymphasq; deasq;
Captat, & errantes fertq; refertq; pedes.
Aspicit & Vestam, dubiū est, Nymphamne putarit,
An scierit Vestam. scisse sed ipse negat.
Spem capit obscenam, furtimq; accedere tentat,
Et fert suspensos corde micante gradus.
Forte senex, quo vectus erat, Silenus asellum
Liquerat ad ripas lene sonantis aquæ.
Ibat ut inciperet longi deus hellesponti,
Intempestino cum rudit ille sono.
Territa voce gravi surgit dea, convolat omnis
Turba, per infestas effugit ille manus.
Lampsacos hunc soli solita est mactare Priapo,
Apta asini flammis indicis exta damus.
Quem tu diua memor de pane monilibus ornas,
Cessat opus, vacuæ conticuere molæ.
Nomine quàm pretio celebratior arce Tonantis,
Discant pistoris quid velit ara Iouis.
Cincta premebantur trucibus capitolia gallis,

FASTORVM

Fecerat obsidio iam diuturna famem.

Iuppiter ad solium superis regale vocatis

Incipe ait Marti, protinus ille refert.

Scilicet ignotum est, quæ sit fortuna malorum?

Et dolor hic animi voce quærentis eget?

Si tamen, vt referam breuiter mala iuncta pudori

Exigis, alpino Roma sub hoste iacet.

Hæc est cui fuerat promissa potentia rerum?

Iuppiter hanc terris impositurus eras?

Iamq; suburbanos, hetruscâq; contudit arma.

Spes erat in cursu, nunc lare pulsa suo est.

Vidimus ornatos ærata per atria picta

Veste triumphales succubuisse senes.

Vidimus Iliacæ transferri pignora Vestæ

Sede, putant aliquos scilicet esse deos?

At si respicerent, qua vos habitatis in arce,

Tôtq; domos vestras obsidione premi,

Nil opis in cura scirent superesse deorum,

Et data sollicita thura perire manu.

Atq; vtinam pugna pateat locus, arma capebant,

Et si non poterunt exuperare, cadant.

Nunc inopes victus, ignauâq; fata timentes,

Monte suo clausos barbara turba premit.

Tunc Venus, & lituo pulcher, trabeâq; Quirinus,

Vestâq; pro latio multa locuta suo est.

Publica respondit cura est pro mœnibus istis

Iuppiter, & pœnas Gallia victa dabit.

Tu modo, quæ desunt fruges, superesse putentur,

Effice, nec sedes desere Vesta tuas.

Quodcumq; est solida cereris caua machina frangat,
Mollitamq; manu duret in igne focus.

Iusserat, & fratris virgo Saturnia iussis
Annuuit, & media tempora noctis erant.

Iam ducibus somnum dederat labor, increpat illos
Iuppiter, & sacro, quid velit, ore docet.

Surgite, & in medios de summis arcibus hostes
Mittite, quam minime tradere vultis opem.

Somnus abit, quæruntq; nouis ambagibus acti
Tradere quam nolint, & inbeantur opem.

Esse Ceres visa est. iaciunt cerealia dona.
Iacta super galeas, longaq; scuta sonant.

Posse fame vinci spes excidit, hoste repulso
Candida pistori ponitur ara Ioui.

Fortē reuertebat festis vestalibus illac
Qua via Romano nunc noua iuncta foro est,

Huc pede matronam nudo descendere vidi.
Obstupui tacitus, sustinuiq; gradum.

Sensit anus vicina loco, iussūq; sedere
Alloquitur quatiens voce tremante caput.

Hæc ubi nunc fora sunt, vnde tenere paludes,
Amne redundatis fossa madebat aquis.

Curtius ille locus, siccas qui sustinet aras,
Nunc solida est tellus, sed lacus antè fuit.

Sæpe suburbanas rediens conuina per vndas
Cantat, & ad nautas ebria verba iacit.

Qua Velabra solent in circum ducere pompas,
Nil præter salices, crassaq; canna fuit.

Nondum conueniens diuersis iste figuris,
ll. j.

FASTORVM

Nomen ab aduerso cæperat amne deus.
 Hic quoq; lucus erat iuncis & arundine densus,
 Et pede velato non adeunda palus.
 S tagna recesserunt, & aquas sua ripa coërcet,
 Siccâq; nunc tellus, mos tamen ille manet.
 R eddiderat causam, valeas anus optima dixi,
 Quod superest æui molle sit omne tui.
 C ætera iam pridem didici puerilibus annis,
 Non tamen idcirco prætereunda mihi.
 M ænia Dardanides nuper noua fecerat Ilus,
 Ilus adhuc Asiæ dines habebat opes.
 C reditur armiferæ signum cæleste Minervæ
 Urbis in Iliacæ desiluisse iuga.
 C ura videre fuit. vidi templumq; locumq;
 Hoc superest illic. Pallada Roma tenet.
 C onsulitur Smintheus, lucôq; obscurus opaco
 Hos non mentito reddidit ore sonos.
 & theriam seruate deam, seruabitis urbem,
 Imperium secum transferet illa loci.
 S eruat, & inclusam summa tenet Ilus in arce,
 Currâq; ad hæredem Laomedonta venit.
 S ub Priamo seruata parum, sic ipsa volebas,
 Ex quo iudicio forma reuicta tua est.
 S eu genus Adraști, seu furtis aptus Vlysses,
 Sen pius Æneas, eripuisse ferunt.
 A uthor in incerto est, res est, Romana tuetur
 Vesta, quod assiduo lumine cuncta videt.
 H en quantum timuere patres, quo tempore Vesta
 Arsit, & est tectis obruta penè suis.

Flagrabant sancti sceleratis ignibus ignes,
Mistâq; erat flammæ flamma profana piæ.
Attonitæ flebant demisso crine ministræ.
Abstulerat vires corporis ipse timor.
Pronolat in medium, & magna succurrite voce,
Non est officium flere Metellus ait.
Pignora virgineis fatalia tollite flammis,
Non ea sunt voto, sed rapienda manu.
Me miserum dubitatis ait, dubitare videbat,
Et pavidas posito procubuisse genu.
Haurit aquas, tollensq; manus, ignoscite dixit
Sacra, vir intrabo non adeunda viro.
Si scelus est, in me commissi pœna redundet,
Sit capitis damno Roma soluta mei.
Dixit, & irrupit, factum dea rapta probavit,
Pontificisq; sui munere tuta fuit.
Nunc bene lucetis sacro sub Cæsare flammæ.
Ignis in Iliacis nunc erit, estq; focus.
Nullâq; dicetur vittas temerare sacerdos
Hoc duce, nec vincta defodietur humo.
Sic incesta perit, quia quam violavit, in illa
Conditur, & tellus, Vestâq; numen idem est.
Tum sibi calleco Brutus cognomen ab hoste
Fecit, & Hispanam sanguine tinxit humum.
Scilicet interdum miscentur tristia lætis,
Nec populum toto pectore festa iuuant.
Crassus ad Euphraten aquilas, natumq; suosq;
Perdidi, & leto est ultimus ipse datus.
Parthe quid exultas? dixit dea. signa remittes.

Quiq; necem Crassi vindicet, ultor erit.
 A t simul auritis violæ demuntur asellis,
 Et Cereris fruges aspera saxa terent,
 N auita puppe sedens delphina videbimus inquit,
 Humida cum pulso nox erit orta die.
 I am phryx à nupta quereris Tithone relinqui,
 Et vigil eoīs Lucifer exit aquis.
 I te bonæ matres, vestrum matralia festum,
 Flanâq; Thebanæ reddite liba deæ.
 P ontibus & magno iuncta est celeberrima circo
 Area, quæ posito de bonæ nomen habet.
 H ac ubi luce ferunt Matutæ sacra parenti
 Sceptraferas serui templa dedisse manus.
 Quæ dea sit, quare famulas à limine templi
 Arceat, arcet enim, libâq; tosta petit.
 B acche racemiferos edera redimite capillos,
 Si domus illa tua est, dirige vatis opus.
 A rserat obsequio Semele Iouis, accipit Ino
 Te puer, & summa sedula nutrit ope.
 I ntumuit Inno, raptum quod pellice natum
 Educet, at sanguis ille sororis erat.
 H inc agitur furijs Athamas sub imagine falsa,
 Tûq; cadis patria parue Learchæ manu.
 M æsta Learchæas mater tumulauerat umbras,
 Et dederat miseris omnia iusta rogis.
 H æc quoq; funestos vt erat laniata capillos
 Profilit, & cunis te Melicerta rapit.
 E st spatio contracta breui, freta bina repellit,
 Vnâq; pulsatur terra duabus aquis.

Huc venit, insanis natum complexa lacertis,

Et secum è summo mittit in alta ingo.

Excipit illesum Panope centúmque sorores,

Et placido lapsu per sua regna ferunt.

Nondum Leucothee, nondum puer ille Palæmon

Vorticibus densis Tybridis ora tenent.

Lucus erat, dubium est Semele, Stimelène vocetur,

Menadas ausonias incoluisse ferunt.

Querit ab his Ino quæ gens foret, Arcadas esse

~~scilicet ait, ut pubere, taciturnum ut monuit, prole~~

~~prole, ut ait, ut pubere, taciturnum ut monuit, prole~~

stimulat fictis insidiosa sonis.

imium faciles, ò toto pectore captæ,

Non venit hæc vestris hospes amica choris.

unde petit, sacrique parat cognoscere ritum,

Quo possit pœnas pendere, pignus habet.

ix bene desierat, complent ululatibus auras

thyades, infusis per sua colla comis.

Iniciuntque manus, puerumque anellere tentant,

Quos ignorat adhuc, innocat illa deos.

Dique virique loci misere succurrite matri,

Clamor Auentini saxa propinqua ferit.

Appulerat ripæ vaccas Oetæus iberas

Audit, & ad vocem concitus vrget iter.

Herculis aduentu, quæ vim modo ferre parabant,

Turpia fœminæ terga dedere fugæ.

Quid petis hinc (cognorat enim) matertera Bacchi?

An numen quod me, te quoque vexat, ait?

Illa docet partim, partim præsentia nati

ll. iij.

Continet, & furijs in scelus isse pudet.
 Rumor, vt est velox, agitat is peruolat alis,
 Estq; frequens Inò nomen in ore tuum.
 Hospita carmentis fidos intrasse penates
 Diceris, & longam deposuisse famem.
 Liba sua properata manu tegea sacerdos
 Traditur, & subito coëta dedisse foco.
 Nunc quoq; liba iuuant festis matralibus illa,
 Rustica sedulitas gratior arte fuit.
 Nunc ait è vates venientia fata resigna,
 Qua licet, hospitij hoc precor adde meis.
 Parua mora est, cælum Vates ac numina sumit,
 Fitq; sui toto pectore plena dei.
 Vix illam subito posses cognoscere, tanto
 Sanctior, & tanto quàm modo maior erat.
 Læta canam, gaude defuncta laboribus Ino,
 Dixit, & huic populo prospera semper ades.
 Numen eris Pelagi, natum quoq; pontus habebit,
 In nostris aliud sumite nomen aquis.
 Leucotheæ graijs, Matuta vocabere nostris,
 In portus nato ius erit omne tuo.
 Quem nos portunnum, sua lingua Palæmona dicet.
 Este precor nostris æquus vterq; locis.
 Annuerat, promissa fides, posuere labores.
 Nomina mutarunt. hic Deus, illa Dea est.
 Cur vetet ancillas accedere quæritis? odit,
 Principiūmq; odij, si sinat ipsa, canam.
 Vna ministrarum solita est Cadmea tuarum
 Sæpe sub amplexus coniugis ire tui.

Improbis hanc Athamas furtim dilexit, ab illa
Comperit agricolis semina tosta dari.

Ipsa quidem fecisse negat, sed fama recepit,
Hoc est cur odio sit tibi serna manus.

Non tamen hanc pro stirpe sua pia mater adoret,

us. *Et deinde te. lumen adire. don-*
em melius manabitis illi, *I dñ fecerit. nectas. nec lonāq coanire. pro-*
ccho quā fuit illa suis. *Vtilior Ba*

Hanc tibi, quò properas memorant dixisse, Rutuli?

Luce mea Marso consul ab hoste cades.

Exitus accessit verbis, fluménq; Theloni

Purpureum mistis sanguine fluxit aquis.

Proximus annus erat. Pallantide victus eadem

Didius hostiles ingeminavit opes.

Lux eadem fortuna tua est, authorq; locusq;

Sed super iniectis quis latet iste togis?

Servius est, & constat eum, sed causa latendi

Discrepat, & dubium me quoq; mentis habet.

Tum dea furtivos timide profitetur amores,

Celestemq; homini concubuisse pudet.

Arsit enim magna correpta cupidine regis,

Cecaq; in hoc vno non fuit illa viro.

Nocte domum parua solita est intrare fenestra,

Vnde fenestralis nomina porta tenet.

Nunc pudet & vultus velamine celat amatos,

Ortaq; sunt multa regia tecta toga.

An magis est verum, post Tulli funera plebem

Confusam placidi morte fuisse ducis?

Nec modus ullus erat, crescebat imagine luctus

FASTORVM

Donec eum positis occulnere togis.

Tertia causa mihi spacio maiore canenda est.

Nos tamen adductos intus agemus equos.

Nulla coniugio sceleris mercede parato,

His solita est dictis extimulare virum,

Prædictis iungitur factum locis.

ante singulos præteritis intia.

Vinere debuerant, & vir meus, & tua coni

Si nullum ausuri maius eramus opus.

Et caput & regnum factum est dotale parentis

Si vir es, indictas erige dotis opes.

Regia res scelus est, socero cape regna necato,

Et nostras patrio sanguine tinge manus.

Talibus instructus solio priuatus in alto

Sederat, attonitum vulgus ad arma ruit.

Hinc cruor, & cædes, infirmâq; vincitur ætas,

Sceptra gener socero rapta superibus habet.

Ipse sub esquilijis ubi erat sua regia cæsus,

Concidit in dura sanguinolentus humo.

Filia carpento patrios initura penates

Ibat per medias alta, ferôxq; vias.

Corpus ut aspexit, lachrymis auriga profusis

Restitit, hunc tali corripit illa sono.

Vadis, an expectas pretium pietatis amarum?

Duc inquam inuitas ipsa per ora rotas.

(Certa fides facti est) dictus sceleratus ab illa

Vicus, & æterna res ea præssa nota est.

Post tamen hæc ausa est templū monimēta parentis

Tangere. mira quidem, sed tamen acta loquor.

Signum erat in solio residens sub imagine Tulli,
Dicitur hoc oculis opposuisse manum.
Et vox audita est, vultus abscondite nostros,
Ne natæ videant ora nefanda mee.
Ueste data tegitur, vetat hanc fortuna moveri,
Et sic è templo est illa locuta suo.
Ore reuelato cum primum luce patebit
Sernius, hæc positi prima pudoris erit.
P arcite matronæ vetitas attingere vestes,
Solennes satis est voce monere preces.
S itq; caput semper Romano tectus amictu,
Qui rex Romana sextus in vrbe fuit.
A rserat hoc templum, signo tamen ille pepercit
Ignis, opem nato Mulciber ipse tulit.
N anq; pater Tulli Vulcanus, Ocrisia mater
Præsignis facie Corniculana fuit.
H anc secum Tanaquil sacris de more peractis
Iussit in ornatum fundere vina focum.
H ic inter cineres obscœni forma virilis
Aut fuit, aut visa est, sed fuit illa magis.
I ussa foco captina sedet, conceptus ab illa
Sernius, à cælo semina gentis habet.
S igna dedit genitor tunc cum caput igne corusco
Contigit, inq; comis flammens arsit apex.
T e quoq; magnifica Concordia dedicat æde
Linia, quam charo præstitit illa viro.
D isce tamem veniens ætas, vbi Linia nunc est
Porticus, immensæ tecta fuere domus.
U rbis opus domus vna fuit, spaciumq; tenebat,

Quo breuius muris oppida multa tenent.
 Hæc æquata solo est nullo sub crimine regni,
 Sed quia luxuria visa nocere sua est.
 Sustinuit tantas operum subvertere moles
 Tôtq; suas hæres perdere Cæsar opes.
 Sic agitur censura, & sic exempla parantur
 Cum index, alios quod monet, ipse facit.
 Nulla mora est veniente die, quin dicere possis
 Idibus inuictosunt data templa Ioui.
 Et iam quinquatres inbeor narrare minores,
 Nunc ades o cœptis flaua Minerva meis.
 Cur vagus incedit tota tibicen in vrbe?
 Quid sibi personæ, quid toga longa, volunt?
 Sic ego, sic posita Tritonia cuspide dixit,
 Possem utinam doctæ verba referre deæ.
 Temporibus veterum tibicinis vsus anorum
 Magnus, & in magno semper honore fuit.
 Cantabat fanis, cantabat tibia ludis,
 Cantabat mœstis tibia funeribus.
 Dulcis erat mercede labor. temnula secutum est.

f. quaiſa. rrdre. I bēbaſq; veremtu

Adn. verat. b

Ade quod ædilis, pompa qui funeris irent,
 Artifices solos inſſerat eſſe decem.
 Exilio mutant urbem, Tybûrque recedunt,
 (Exilium quodam tempore Tybur erat.)
 Queritur in ſcena cana tibia, quæritur aris,
 Ducit ſupremos nenia nulla choros.
 Seruus erat quidam quantolibet ordine dignus
 Tufum ſolſſe, ſed iungo reſpore iuer erat.

Rure dapes parat ille suo, turbamq; canoram
 Convocat, ad festas convenit illa dapes.
Nox erat & vinis oculiq; animiq; natabant,
 Cum præcomposito nuntius ore venit.
Atq; ita, quid cessas conuiuas soluere? dixit.
 Victor vindictæ iam venit ecce suæ.
Nec mora, conuiuæ valido titubantia vino
 Membra mouent, dubij stantq; labantq; pedes.
At dominus discedite ait, plastrôq; morantes
 Sustulit, in plaistro scirpea lata fuit.
Alliciunt somnos tempus, motûsq; merûmq;
 Potâq; se Tybur turba redire putat.
Iamq; per æsquiliæ Romanam intrauerat urbem,
 Et mane in medio plastra fuere foro.
Callidus ut posset specie, numeroq; Senatum
 Fallere, personis imperat ora tegi.
Admiscetq; alios, & ut hunc tibicina cœtum
 Augeat, in longis vestibus ire iubet.
Sic reduces bene posse tegi, ne forte notentur
 Contra collegæ iussa redisse sui.

Nec mea confuso
 loco modo.
 oportet mihi discere, dixi,
 illa vocata dies.
 tali mea nomine festa
 nec quoq; turba meis.
 ara foramina buxo,
 longa sonos.

Hæc ubi perdocuit, su
 Cur sit quinquatru
 Martius inquit habet
 Estq; sub inuentis hæ
 Prima terebrato per r
 Ut daret effeci tibi

Nox placuit, jaciem uigilans referentibus vnâis

Vidi, & virgineas intumuisse genas.
Ars mihi non tanti est, valeas mea tibia, dixi.
Excipit abiectam cespite ripa suo
Inuentam Satyrus primum miratur, & vsum
Nescit, & afflatam sensit habere sonum.
Et modo dimittit digitos, modo concipit auras.
Iamq; inter Nymphas arte superbus erat.
Pronocat & Phœbum, Phœbo superante pependit,
Cesa recesserunt à cuncte membra sua.
Sum tamen inuentrix authorq; ego carminis huius,
Hoc est cur nostros ars colit ista dies.
Tertia lux veniet, qua tu Dodona Thyene
Stabis Agenorea fronte videnda bonis.
Hæc est illa dies, qua tu purgamina Vestæ
Tybri per hetruscas in mare mittis aquas.
Si qua fides ventis Zephyro date carbasa nautæ,
Cras veniet vestris ille secundus aquis.
At pater Heliadum radios ubi tinxerit undis,
Et cinget geminos stella serena polos.

Sol abit è Geminis, & Cancris signa rubescunt,
Cœpit Auentina Pallas in arce coli.
Iam tua Laomedon oritur nurus, ortaq; noctem
Pellit, & è pratis cana pruina fugit.
Reddita, quisquis est, Summano templa feruntur,
Tum cum Romanis Pyrrhe timendus eras.
Hunc quoq; cum patrijs Galatea receperit undis,
Plenâq; securæ terra quietis erit,
Surgit humo iuuenis telis afflatus anitis,
Et gemino nexas porrigit angue manus.
Notus amor Phædræ, nota est iniuria Thesei,
Denouit natum credulus ille suum.
Solliciti terrentur equi, frustra q; retenti
Per scopulos dominum durâq; saxa trahunt.
Exciderat currum, lorisq; morantibus artus
Hippolytus lacero corpore raptus erat.
Reddideratq; animam multum indignante Diana.
Nulla Coronides causa doloris ait.
Namq; pio iuueni vitam sine vulnere reddam,
Et cedent arti tristia fata meæ.
Gramina continuo loculis depromit eburnis.
Profuerant Glauci manibus illa prius.
Tunc cum observatas angur descendit in herbas.
Vsus & auxilio est anguis ab angue dato.
Pectora ter tetigit, ter verba salubria dixit,
Depositum terra sustulit ille caput.
Lucus eum, nemorisq; sui Dictynna recessu
Celat, Aricino est Virbins ille lacus.
At Lachesis, Clothoq; dolent sua fila teneri,

Et fieri regni iura minora sui.

Iuppiter exemplum veritus direxit in ipsum
Fulmina, qui nimiae nouerat artis opem.

P hæbe querebaris, Deus est, placare parenti,
Propter te fieri quod vetat, ipse facit.

N on ego te, quannis properabis vincere Cæsar,
Si vetat auspicium, signa monere velim.

S int tibi Flaminius, Thrasimenâq; littora testes,
Per volucres æquos multa monere deos.

T empora si veteris quæris temeraria damni,
Quartus ab extremo mense bis esse dies.

P osterâ lux melior, superat Masaniſſa Syphacem,
Et cecidit telis Asdrubal ipse suis.

T empora labuntur, tacitisq; senescimus annis,
Et fugiunt freno non remorante dies.

Quàm cito venerunt fortunæ fortis honores
Post septem lucas Iunius actus erit.

I te, deam læti fortem celebrate Quirites,
In Tyberis ripa munera regis habet.

P ars pede, pars etiam celeri decurrite cymba:
Ne pudeat potos inde redire domum.

F erte coronatæ iuuenum conuiuia lintres,
Multâq; per medias vina bibantur aquas.

P lebs colit hanc, quia qui posuit, de plebe fuisse
Fertur, & ex humili sceptrâ tulisse loco.

C onuenit & seruis. serua quia Tullius ortus
Constituit dubiæ templa propinqua deæ.

E cce suburbana rediens male sobrius æde,
Ad stellas aliquis talia verba iacit.

*Z*ona latet tua nunc, & cras fortasse latebit,
Dehinc erit Orion aspicienda mihi.
*A*t si non esset potus, dixisset eadem
Venturum tempus solstitiale die.
*L*ucifero subeunte, lares delubra tulerunt,
Hic ubi fit docta multa corona manu.
*T*empus idem statoris erit, quod Romulus olim
Ante palatini condidit ora ingi.
*T*ot restant de mense dies, quot nomina parcis,
Cum data sunt trabæ templa Quirine tuæ.
*T*empus Inleis cras est natale calendis,
Pierides cœptis addite summa meis,
Dicite Pierides quis vos adduxerit illuc,
Cui dedit inuitas victa nouerca manus?
*S*ic ego, sic Clio, clari monumenta Philippi
Aspicias, unde trahit Martia casta genus.
*M*artia sacrificio deductum nomen ab Anco,
In qua par facies nobilitate sua.
*P*ar animo quoq; forma suo respondet in illa,
Et genus, & facies, ingeniumq; simul.
*N*ec quod laudamus formam tam turpe putaris,
Laudamus magnas hac quoq; parte deas.
*N*upta fuit quondam matertera Cæsaris illi.
O decus, ò sacra fœmina digna domo.
*S*ic cecinit Clio, doctæ assensere sorores.
Annuat Alcides, increpuitq; lyra.

F I N I S.

P. OVIDII NASONIS

DE TRISTIBVS LIB. PRIMVS.

ELEGIA I.

Alloquitur librum, vt Romam vadat, & quid ei
faciendum sit, admonet.

Arue (nec inuideo) sine me liber
ibis in Vrbem.

p Hei mihi, quod domino non licet
ire tuo.

Vade, sed incultus, qualem decet
exulis esse,

Infelix habitum temporis huius habe.

Nec te purpureo velent vacinia succo,
Non est conueniens luctibus ille color.

Nec titulus minio, nec cedro charta notetur,
Candida nec nigro cornua fronte geras.

Nec fragili geminae poliantur pumice frontes,
Hirsutus passis vt videare comis.

Felices ornent hæc instrumenta libellos.

Fortunæ memorem te decet esse meæ.

Néve liturarum pudeat, qui viderit illas,
De lachrymis factas sentiat esse meis.

Vade liber, verbisq; meis loca grata saluta,
Continuum certe quo licet illa pede.

Vinere me dicas, saluum tamen esse negabis.

Id quoq; quod vinam munus habere dei.
Atq; ita tu tacitus quærenti plura legendum
Ne, quod opus non est, forte loquare, caue.
Protinus admonitus repetet mea crimina lector,
Et peragar populi publicus ore reus.
Tu caue defendas, quanuis mordebere dictis,
Causa patrocínio non bona maior erit.
Inuenies aliquem, qui me suspiret ademptum,
Carmina nec siccis perlegat ista genis,
Et tacitus secum, ne quis malus audiat, optet,
Sit mea lenito Cæsare pœna lenis.
Nos quoq;, quisquis erit, ne sit miser ipse precamur,
Placatos miseris qui volet esse deos.
Quæq; volet rata sint, ablata principis ira,
Sedibus in patrijs det mihi posse mori.
Ut peragas mandata liber, culpabere forsân,
Ingenijq; minor laude ferere mei.
Iudicis officium est, ut res, ita tempora rerum
Quærere, quæsito tempore tutus eris.
Carmina proueniunt animo deducta sereno,
Nubila sunt subitis tempora nostra malis.
Carmina secessum scribentis, & otia quærunt:
Me mare, me venti, me fera iactat hyems.
Carminibus metus omnis abest. ego perditus ensem
Hæsurum iugulo iam puto, iamq; meo.
Hæc quoq; quæ facio, index mirabitur æquus,
Scriptaq; cum venia qualiacunq; leget.
Da mihi Mæoniden, & tot circumspecte casus,
Ingenium tantis excidet omne malis.

T R I S T I V M

D eniqꝫ securus famæ liber ire memento,
 Nec tibi sit lecto displicuisse pudor.
N on ita se nobis præbet fortuna secundam,
 Vt tibi sit ratio laudis habenda tuæ.
D onec eram sospes tituli tangebar amore,
 Quærendiqꝫ mihi nominis ardor erat.
C armina nunc simulò, studiũqꝫ quod obfuit, odi,
 Sit satis ingenio sic fuga parta meo.
I tamen, & pro me tu, cui licet, aspice Romam.
 Di facerent posses non meus esse liber.
N ec te quòd venias magnam peregrinus in urbem,
 Ignotum populo posse venire puta,
U t titulo careas, ipso noscère colore,
 Dissimulare velis te licet esse meum.
C lam tamen intrato, ne te mea carmina ledant.
 Non sunt, vt quondam plena fauoris erant.
S iquis erit, qui te, quòd sis meus, esse legendum
 Non putet, è gremio reiiciátqꝫ suo,
I nspecte, dic titulum. non sum præceptor amoris,
 Quas meruit pœnas, iam dedit illud opus.
F orsitane expectes an in alta palatia missum
 Scandere te iubeam, Cæsareámqꝫ domum.
I gnoscant angusta mihi loca, diqꝫ locorum,
 Venit in hoc illa fulmen ab arce caput.
E sse quidem memini mitissima sedibus illis
 Numina. sed timeo qui nocuere deos.
T erretur minimo pennæ stridore columba
 Vnguibus accipiter saucia facta tuis.
N on procul à stabulis audet discedere, si qua

Excussa est anidi dentibus agna lupi.
Vitaret cælum Phaëthon, si vineret, & quos
Optavit stulte, tangere nollet equos.
Me quoq; quæ sensi fateor Iouis arma timere,
Me reor infesto cum tonat igne peti.
Quicunq; argolica de classe Capharea fugit,
Semper ab Euboïcis vela retorquet aquis.
Et mea cymba semel vasta percussa procella,
Illum quo læsa est horret adire locum.
Ergo caue liber, & timida circumspecte mente,
Vt satis è media sit tibi plebe legi.
Dum petit infirmis nimium sublimia pennis
Icarus, icarijs nomina fecit aquis.
Difficile est tamen hic remis vtaris, an aura
Dicere, consilium resq; locûsq; dabunt.
Si poteris tradi vacuo, si cuncta videbis
Mitia, si vires fregerit ira suas,
Siquis erit, qui te dubitantem, & adire timentem
Tradat, & ante tamen pauca loquatur, adi.
Luce bona dominôq; tuo felicior ipso
Pervenias illuc, & mala nostra leues.
Nanq; ea vel nemo, vel qui mihi vulnera fecit,
Solut Achilleo tollere more potest.
Tantum ne noceas, dum vis prodesse videto,
Nam spes est animi nostra timore minor.
Quæq; quiescebat, ne mota resæniat ira,
Et pœnæ tu sis altera causa, caue.
Cum tamen in nostrum fueris penetrare receptus,
Contigerisq; tuam scrinia curua domum,

T R I S T I V M

A spicies illic positos ex ordine fratres,
 Quos studium cunctos enigilauit idem.
 Cætera turba palam titulos ostendit apertos,
 Et sua detecta nomina fronte gerit.
 Tres procul obscura latitantes parte videbis,
 Hi quoq; quod nemo nescit, amare docent.
 Hos tu vel fugias, vel si satis oris habebis,
 Oedipodas facito, Telegonósq; voces.
 Dêq; tribus moneo, si qua est tibi cura parentis,
 Ne quenquam, quanuis ipse docebit, ames.
 Sunt quoq; mutatae ter quinq; volumina formæ
 Nuper ab exequijs carmina rapta meis,
 His mando dicas, inter mutata referri
 Fortunæ vultum corpora posse meæ.
 Nanq; ea dissimilis subito est effecta priori,
 Flendâq; nunc aliquo tempore lata fuit.
 Plura quidem mandare tibi si quæris, habebam,
 Sed vereor tardæ causa fuisse moræ.
 Sed, si quæ subeunt tecum liber omnia ferres,
 Sarcina saturo magna futurus eras.
 Longa via est, propera. nobis habitabitur orbis
 Vltimus, à terra, terra remota mea.

E L E G I A I I .

Supplicatio ad deos, vt ab imminente naufragio eum
 incolumem seruent.

d I maris, & celi (quid enim nisi vota supersunt)
 Soluere quassatae parcite membra ratis.
 Nêve precor magnæ subscribite Cæsaris iræ,

Sæpe premente deo fert deus alter opem.
Musciber in Troiam, pro Troia stabat Apollo,
Æqua Venus Teucris, Pallas iniqua fuit.
Oderat Æneam propior Saturnia Turno,
Ille tamen Veneris numine tutus erat.
Sæpe ferox cantum petijt Neptunus Vlysssem,
Eripuit patruo sæpe Minerva suo.
Et nobis aliquod, quanuis distamus ab illis,
Quis vetat irato numen adesse deo?
Verba miser frustra non proficientia perdo,
Ipsa graues spargunt ora loquentis aquæ.
Terribilisq; Notus iactat mea verba, precésq;
Ad quos mittuntur non sinit ire deos.
Ergo ijdem venti, ne causa ledar in vna,
Velâq; nescio quò, votâq; nostra ferunt.
Me miserum, quanti montes voluuntur aquarum,
Iam iam tacturos sydera summa putes.
Quante diducto subsidunt æquore valles,
Iam iam tacturas tartara nigra putes.
Quocunq; aspicio nihil est nisi pontus & aër.
Fluctibus hic tumidus, nubibus ille minax.
Inter utrunq; fremunt immani murmure venti,
Nescit, cui domino pareat vnda maris.
Nam modo purpureo vires capit Eurys ab ortu,
Nunc Zephyrus sero vespere missus adest,
Nunc gelidus sicca Boreas bacchatur ab arcto,
Nunc Notus aduersa prælia fronte gerit.
Rector in incerto est, nec quid fugiatve, petatve
Innenit, ambiguus ars stupet ipsa malis.

T R I S T I V M

Scilicet occidimus, nec spes est vlla salutis,
 Dúmque loquor, vultus obruit vnda meos.
Opprimet hanc animam fluctus, frustra que precanti
 Ore necaturas accipiemus aquas.
At pia nil aliud, quam me dolet exule coniux,
 Hoc vnum nostri scitque gemitque mali.
Nescit in immenso iactari corpora ponto,
 Nescit agi ventis, nescit adesse necem.
O bene quod non sum mecum conscendere passus,
 Ne mihi mors misero bis patienda foret.
At nunc ut peream, quoniam caret illa periclo,
 Dimidia certe parte superstes ero.
Hei mihi, quam celeri micuerunt nubila flamma,
 Quantus ab ætherio personat axe fragor.
Nec leuius laterum tabula feriuntur ab undis,
 Quam graue ballistæ mœnia pulsat onus.
Qui venit hinc fluctus, fluctus supereminet omnes,
 Posterior nono est undecimoque prior.
Nec letum timeo. genus est miserabile leti.
 Demite naufragium, mors mihi munus erit.
Est aliquid fatoque suo, ferroque cadentem
 In solita moriens ponere corpus humo,
Et mandare suis aliqua, & sperare sepulchrum,
 Et non æquoreis piscibus esse cibum.
Fingite me dignum tali nece. non ego solus
 Huc vehor, immeritos cur mea poena trahit?
Prob superi, viridesque dei, quibus æquora curæ,
 Vtraque iam vestras sistite turba minas.
Quamque dedit vitam mitissima Cæsaris ira,

Hanc finite infelix in loca iussa feram,
Si quam promerui pœnam me perdere vultis,
Culpa mea est ipso indice morte minor.
Mittere me stygias si iam voluisset ad undas,
Cesar, in hoc vestra non egiisset ope.
Est illi nostri non inuidiosa cruoris
Copia, quodq; dedit, cum volet, ipse feret.
Vos modo, quos certe nullo puto crimine læsi,
Contenti nostris iam precor este malis.
Nec tamen ut cuncti miserum seruare velitis
Quod perijt, saluum iam caput esse potest.
Ut mare subsidat, ventisq; ferentibus utar,
Et mihi parcat, non minus exul ero.
Non ego diuitias anidus sine fine parandi
Latum mutandis mercibus æquor aro.
Nec peto, quas quondam petij studiosus Athenas,
Oppida non Asiæ, non mihi visa prius,
Non ut Alexandri claram delatus in urbem,
Delitias videam Nile iocose tuas.
Quod facile est, opto ventos (quis credere posset?)
Sarmatis est tellus, quam mea vela petunt.
Obligor ut tangam leui fera littora ponti,
Quodq; sit à patria iam fuga tarda queror.
Nescio quos videam positos ut in orbe Tomitas,
Exilij facio per mea vota viam.
Si me diligitis, tantos compescite fluctus,
Pronaq; sint nostræ numina vestra rati.
Sed magis odistis, iussæ me aduertite terræ.
Supplicij pars est in regione mori.

TRISTIVM

Ferte (quid hic facio?) rapidi mea corpora venti,
 Ansonios fines cur mea vela vident?
 Noluit hoc Caesar. quid quem fugat ille tenetis?
 Aspiciat vultus pontica terra meos,
 Et iubet & merni, nec quæ damnauerit ille
 Crimina defendi fasve, piûmve puto.
 Si tamen acta deos nunquam mortalia fallunt,
 A culpa facinus scitis abesse mea.
 Immo ita si scitis, & me mens abstulit error,
 Stultâq; mens nobis, non scelerata fuit.
 Quod licet è minimis domui si fauimus illi,
 Sint satis angusti publica iussa mihi,
 Hoc duce si dixi felicia secula, pro quo
 Cesare thura pia Caesaribusq; dedi.
 Si fuit hic animus nobis, ita parcite diui.
 Sin minus, alta cadens obruat vnda caput.
 Fallor? an incipiunt gravidæ evanescere nubes?
 Victâq; mutati frangitur vnda maris?
 Non casu vos, sed sub conditione vocati,
 Fallere quos non est, hanc mihi fertis opem.

ELEGIA III.

Ut ex vrbe Roma discesserit necnon coniugis &
 suorum lachrymas memorat.

c Vm subit illius tristissima noctis imago,
 Quæ mihi supremum tempus in vrbe fuit,
 Cum repeto noctem, qua tot mihi chara reliqui,
 Labitur ex oculis tunc quoq; gutta meis.
 Iam prope lux aderat, qua me discedere Caesar

Finibus extremæ insserat Ansoniæ.

Nec spatium, nec mens fuerat satis apta parandi.

Torpuerant longa pectora nostra mora.

Non mihi sernorum comites, non cura legendi,

Non aptæ profugo vestis, opisque fuit.

Non aliter stupui, quàm qui Iouis ignibus ictus

Vinit, & est vitæ nescius ipse suæ.

Ut tamen hanc animi nubem dolor ipse remouit,

Et tandem sensus conualuere mei,

Alloquor extremum mæstos abiturus amicos,

Qui modo de multis vnus & alter erat.

Uxor amans flentem flens acrius ipsa tenebat,

Imbre per indignas vsq; cadente genas.

Nata procul libycis aberat diuersa sub oris,

Nec poterat fati certior esse mei.

Quocunq; aspiceres, luctus gemitusq; sonabant.

Formaq; non taciti funeris intus erat.

Fœmina, virq; meo pueri quoq; funere mœrent,

Inq; domo lachrymas angulus omnis habet.

Si licet exemplis in paruis grandibus vti,

Hæc facies Troiæ, cum caperetur, erat.

Iamq; quiescebant voces hominūq; canūq;

Lunāq; nocturnos alta regebat equos,

Hanc ego suspiciens, & ad hæc capitolia cernens,

Quæ nostro frustra iuncta fuere lari,

Numina vicinis habitantia sedibus inquam,

Iamq; oculis nunquam templa videnda meis,

Diq; relinquendi, quos vrbs habet alta Quirini,

Este salutati tempus in omne mihi.

T R I S T I V M

Et quanquam sero clypeum post vulnera sumo,
 Attamen hanc odijs exonerate fugam.
Celestiq; viro, quis me deceperit error
 Dicite, pro culpa ne scelus esse putet.
Ut quod sentitis pœnæ quoq; sentiat author,
 Placato possim non miser esse deo.
Hac prece adoravi superos ego, pluribus vxor
 Singultu medios impediēte sonos.
Illa etiam ante lares sparsis prostrata capillis
 Contigit extructos ore tremēte focos,
Multaq; in aduersos effudit verba penates
 Pro deplorato non valitura viro.
Iamq; moræ spatium nox præcipitata negabat,
 Versaq; ab axe suo Parrhasis Arctos erat.
Quid facerem? blando patriæ retinebar amore,
 Vltima sed iussæ nox erat illa fugæ.
Ah quoties aliquo dixi properante, quid vrget?
 Vel quò festinas ire, vel vnde, vide?
Ah quoties certam me sum mentitus habere
 Horam, præpositæ quæ foret apta viæ.
Ter limen tetigi, ter sum renocatus, & ipse
 Indulgens animo pes mihi tardus erat.
Sæpe vale dicto, rursus sum multa locutus,
 Et quasi discedens oscula summa dedi.
Sæpe eadem mandata dedi, meq; ipse fefelli
 Respiciens oculis pignora chara meis.
Deniq; qd propero? Scythia est quò mittimur, inquã.
 Roma relinquenda est, vtraq; iusta mora est.
Uxor in æternum vino mihi vincta negatur,

Et domus, & fide dulcia membra domus.
Quosq; ego dilexi fraterno more sodales,
O mihi Thesea pectora iuncta fide,
Dum licet amplectar, nunquam fortasse licebit
Amplius, in lucro est, quæ datur hora mihi.
Nec mora, sermonis verba imperfecta relinquo
Amplectens animo proxima quæq; meo.
Dum loquor, & flemus, cælo nitidissimus alto
Stella gravis nobis Lucifer ortus erat.
Diuidor haud aliter, quam si mea mēbra relinquā.
Et pars abrumpi corpore visa meo est.
Sic doluit Priamus tunc cum in contraria versus
Vltiores habuit proditiōis equus.
Tunc vero exoritur clamor gemitusq; meorum,
Et feriunt mœstæ pectora nuda manus.
Tunc vero coniux humeris abeuntis inherens
Miscuit hæc lachrymis tristia dicta meis.
Non potes auelli, simul hinc simul ibimus inquit,
Te sequar, & coniux exulis exul ero.
Et mihi facta via est, & me capit vltima tellus,
Accedam profugæ sarcina parua rati.
Te inbet à patria discedere Cæsaris ira,
Me pietas, pietas hæc mihi Cæsar erit.
Talia tentabat, sicut tentauerat ante,
Vixq; dedit victas vtilitate manus.
Egredior, siue illud erat sine funere ferri,
Squallidus immissis hirta per ora comis.
Illa dolore amens tenebris narratur obortis
Semianimis media procubuisse domo.

U t q̃ resurrexit fœdatis puluere turpi
 Crinibus, & gelida membra lenauit humo,
 S e modo, desertos modo deplorasse penates,
 Nomen & adempti sæpe vocasse viri.
 N ec genuisse minus, quàm si natæ ve, meum ve
 Vidisset struētos corpus habere rogos.
 E t voluisse mori, moriendo ponere sensus,
 Respectūq̃ tamen non periisse mei.
 U inat, & absentem quoniam sic fata tulerunt,
 Vinat & auxilio subleuet usq̃ suo.
 T ingitur oceano custos Erynanthidos Vrsæ
 Equoreasq̃ suo sydere turbat aquas.
 N os tamen Ionium nostra non findimus æquor
 Sponte, sed audaces cogimur esse metu.
 M e miserum, quantis nigrescunt æquora ventis,
 Erutāq̃ eximis fernet arena fretis
 M onte nec inferior proræ puppiq̃ recurvæ
 Insilit, & pictos verberat vnda deos.
 P ineā texta sonant, pulsi stridore rudentes,
 Aggemit & nostris ipsa charina malis.
 N auita confessus gelidum pallore timorem,
 Iam sequitur victus, non regit arte ratem.
 U t q̃ parum validus non proficientia rector
 Cervicis rigide frena remittit equo,
 S ic non quò voluit, sed quo rapit impetus vnda
 Aurigam video vela dedisse rati.
 Q uod nisi mutatas emiseric Eolus auras,
 In loca iam nobis non adeunda ferar.
 N am procul illyricis lena de parte relictis

Interdicta mihi cernitur Italia.

Desinat in vetitas quæso contendere terras,
Et mecum magna pareat vnda deo.

Dum loquor, & cupio pariter timeoq; repelli,
Increpuit quantis viribus vnda latus,

P arcite cœrulei vos saltem numina ponti,
Infestumq; mihi sit satis esse Ionem.

Vos animam sævæ fessam subducite morti,
Si modo qui perijt non perijsse potest.

ELEGIA IIII.

Ad amicum, qui etiam in aduersis fidus permāserat.

ò Mihi post nullos vnquam memorande sodales,
Et cui præcipue sors mea visa sua est,

A ttonitum qui me memini charissime primus,
Ausus es alloquio sustinuisse tuo,

Qui mihi consilium viuendi mite dedisti,

Cum foret in misero pectore mortis amor,
S cis bene cui dicam positis pro nomine signis,
Officium nec te fallit amice tuum.

H æc mihi semper erunt imis infixæ medullis,

Perpetuusq; animæ debitor huius ero.

S piritus hic vacuas prius extenuandus in auras

Ibit, & in tepido deferet ossa rogo,

Quàm subeant animo meritorum obliuia nostro,

Et longa pietas excidat ista die.

D i tibi sint faciles, & opis nullius egentem

Fortunam præstent, dissimilemq; meæ.

TRISTIVM

Si tamen hæc navis vento ferretur amico,
 Ignoraretur forsitan ista fides.
 Thesea Pirithous non tam sensisset amicum,
 Si non infernas viuis adisset aquas.
 Ut foret exemplum veri Phocæus amoris,
 Fecerunt furie tristis Oresta tuæ.
 Si non Euryalus Rutulos cecidisset in hostes,
 Hyrtacidae Nisi gloria nulla foret.
 Scilicet ut fulvum spectatur in ignibus aurum,
 Tempore sic duro est inspicienda fides.
 Dum iuvat, & vultu ridet fortuna sereno,
 Indelibatas cuncta sequuntur opes.
 At simul intonuit, fugiunt, nec noscitur ulli,
 Agminibus comitum qui modo cinctus erat.
 Atq; hæc exemplis quondam collecta priorum,
 Nunc mihi sunt proprijs cognita vera malis,
 Vix duo, tresve mihi de tot superestis amici.
 Cætera fortunæ, non mea turba fuit.
 Quo magis o pauci rebus succurrite læsis,
 Et date naufragio littora tuta meo.
 Neve metu falso nimium trepidate timentes,
 Hac offendatur ne pietate deus.
 Sæpe fidem aduersis etiam laudavit in armis,
 Inq; suis amat hanc Cæsar, in hoste probat.
 Causa mea est melior, quia non contraria fovi
 Arma, sed hanc merui simplicitate fugam.
 Inuigiles igitur nostris pro casibus oro,
 Diminui si qua numinis ira potest.
 Scire meos casus si quis desyderat omnes,

Plusquam quod fieri res sinit, ille petit.
Tot mala sum passus, quot in æthere sydera lucent,
Paruâq; quot siccus corpora pulvis habet.
Multâq; credibili tulimus maiora, ratâq;
Quannis acciderint, non habitura fidem.
Pars etiam quædam mecum moriatur, oportet,
Mêq; velim possint dissimulante tegi.
Si vox infragilis, pectus mihi firminus esset,
Plurâq; cum linguis pluribus ora forent,
Non tamen idcirco complecterer omnia verbis
Materia vires exuperante meas.
Produce Naritio docti mala nostra poëtæ
Scribite, Naritio nam mala plura tuli.
Ille breui spatio multis erravit in annis
Inter Dulichias, Iliacâsq; domos.
Nos freta syderibus totis distantia mensos
Sors tulit in geticos, sarmaticôsque sinus.
Ille habuit fidâq; manum, sociôsque fideles,
Me profugum comites deseruere mei.
Ille suam lætus patriam, victorq; petebat.
A patria fugio victus & exul ego.
Nec mihi dulichium domus est, Ithacêve Samêve,
Pœna quibus non est grandis abesse locis,
Sed quæ de septem totum circumspicit orbem
Montibus, imperij Roma deûmq; locus.
Ille corpus erat durum, patiênsque laborum,
Inualide vires, ingeniûmq; mihi.
Ille erat assidue sævis agitatûs in armis,
Assuetus studijs mollibus ipse fui.

TRISTIVM

Me deus oppressit nullo mala nostra levante,
 Bellatrix illi diua ferebat opem.
 Cumq; minor Ioue sit tumidis qui regnat in undis,
 Illum Neptuni, me Iouis ira premit.
 Adde quod illius pars maxima ficta laborum,
 Ponitur in nostris fabula nulla malis.
 Deniq; quæsitos tetigit tamen ille penates,
 Quæq; diu petijt, contigit arua tamen.
 At mihi perpetuo patrio tellure carendum est,
 Ni fuerit læsi mollior ira dei.

ELEGIA V.

Ad Vxorem.

n Ec tantum Clario Lyde est dilecta poëta,
 Nec tantum Coe Battis amata suo.
 Pectoribus quantum tu nostris vxor inheres,
 Digna minus misero, non meliore viro.
 Te mea supposita est veluti trabe fulta ruina,
 Si quid adhuc ego sum, muneris omne tui est.
 Tu facis, vt spoliū non sim, nec nuder ab illis,
 Naufragij tabulas qui petiere mei.
 Utq; rapax stimulante fame cupidusq; cruoris
 Incustoditum captat ouile lupus.
 At vt edax vultur corpus circumspicit, ecquod
 Sub nulla positum cernere possit humo.
 Sic mea nescio quis male fidus rebus acerbis
 In bona venturus, si paterere, fuit.
 Hunc tua per fortes virtus summonit amicos,
 Nulla quibus reddi gratia digna potest.

Ergo quàm misero tam vero teste probaris,
 Hic aliquod pondus si modo testis habet.
 Nec probitate tua prior est aut Hectoris vxor,
 Aut comes extincto Laodameia viro.
 Tu si Mæonium Vatem sortita fuisses,
 Penelopes esset fama secunda tuæ.
 Sine tibi hoc debes nullo pia facta magistro,
 Cùmque noua mores sunt tibi luce dati.
 Fœmina seu princeps omnes tibi culta per annos
 Te docet exemplum coniugis esse bonæ.
 Assimilèmq; sui longa assuetudine fecit,
 Grandia si paruis assimilare licet.
 Hei mihi nō magnas, quòd habēt mea carmina vires,
 Nostràque sunt meritis ora minora tuis.
 Siquid & in nobis viui fuit ante vigoris,
 Extinctum longis excidit omne malis.
 Prima locum sanctas heroïdas inter haberes,
 Prima bonis animi conspicerere tui.
 Quantumcunq; tamen præconia nostra valebunt,
 Carminibus vines tempus in omne meis.

ELEGIA VI.

Ad amicos, qui eius imaginem auro insculptā habent.

Siquis habes nostris similes in imagine vultus,
 Deme meis ederas Bacchica ferta comis.
 Ista decent letos felicia signa poëtas,
 Temporibus non est apta corona meis.
 Hæc tibi dissimula, senti tamen optime dici,
 In digito qui me fersq; refersq; tuo.

E ffigiémq; meam fuluo complexus in auro
 Chara relegati, quæ potes ora vides.
 Quæ quoties spectas, subeat tibi dicere forsan,
 Quam procul à nobis Naso sodalis abest.
 Grata tua est pietas, sed carmina maior imago
 Sunt mea, quæ mando qualiacunq; legas.
 Carmina mutatas hominum dicentia formas
 Infelix domini quod fuga rupit opus.
 Hæc ego discedens sicut bona multa meorum
 Ipse mea posui mæstus in igne manu.
 Utq; cremasse suum fertur sub stipite natum
 Thestias, & melior matre fuisse soror:
 Sic ego non meritos mecum peritura libellos
 Imposui rapidis viscera nostra rogis.
 Vel quod eram Musas, ut crimina nostra, perosus,
 Vel quod adhuc crescens, & rude carmen erat.
 Quæ quoniam non sunt penitus sublata, sed extant,
 Pluribus exemplis scripta fuisse reor.
 Nunc precor, ut viuant, & non ignava legentem
 Otia delectent, admoneantq; mei.
 Non tamen illa legi poterunt patienter ab ullo,
 Nesciat his summam si quis abesse manum,
 Ablatum medijs opus est incudibus illud,
 Defuit & scriptis vltima lima meis.
 Et veniam pro laude peto, laudatus abunde
 Non fastiditus si tibi lector ero.
 Hos quoq; sex versus in prima fronte libelli,
 Si præponendos esse putabis, habe.
 Orba parente suo quicunq; volumina tangis,

His saltem vestra detur in vrbe locus.
Quóq; magis faneas, non hæc sunt ædita ab illo,
Sed quasi de domini funera rapta sui.
Quidquid in his igitur vitij rude carmen habebit,
Emendaturus, si licuisset, eram.

ELEGIA VII.

In amicum, qui illi pollicitam fidem fregerat.

i N caput alta suum labentur ab æquore retro
Flumina, conuersis solq; recurret equis,
Terra feret stellas, cælum findetur aratro,
Vnda dabit flammæ, & dabit ignis aquas.
Omnia naturæ præpostera legibus ibunt,
Parsq; suum mundi nulla tenebit iter.
Omnia iam fient, fieri quæ posse negabam,
Et nihil est, de quo non sit habenda fides.
Hæc ego vaticinor, quia sum deceptus ab illo,
Laturum misero quem mihi rebar opem.
Tantane te fallax cepere obliuia nostri?
Afflictumq; fuit tantus adire timor?
Ut neq; respiceres, nec solarere iacentem,
Dure nec exequias prosequerere meas?
Illud amicitie sanctum, & venerabile nomen
Nunc tibi pro vili, sub pedibusq; iacet.
Quid fuit ingenti prostratum mole sodalem
Visere? & alloquij parte lenare tui?
I nq; meos si non lachrymas dimittere casus,
Pauca tamen ficto verba dolore loqui?
Idq; quod ignoti faciunt, vale dicere saltem?

T R I S T I V M

Et vocem populi, publicâq; ora sequi?
 Deniq; lugubres vultus, nunquâmq; videndos
 Cernere, supremo dum licuitq; die?
 Dicendûmq; semel toto non amplius ævo
 Accipere, & parili reddere voce, vale?
 A t fecere alij nullo mihi fœdere iuncti,
 Et lachrymas animi signa dedere sui.
 Quid, nisi coniunctus causisq; valentibus essem,
 Temporis & longi iunctus amore tibi?
 Quid, nisi tot lusus, & tot mea seria nosses?
 Tot nossem lusus, seriâq; ipsa tua?
 Quid, si duntaxat Romæ mihi cognitus esses?
 Ascitus toties in genus omne ioci?
 Cunctâne in æquoreos abierunt irrita ventos?
 Cunctâne lethæis mersa feruntur aquis?
 N on ego te genitum placida reor vrbe Quirini,
 Vrbe, meo quæ iam non adeunda pede est.
 S ed scopulos ponti, quos hæc habet ora sinistri,
 Inq; feris Scythiæ, sarmaticisq; iugis,
 E t tua sunt silicis circum præcordia venæ,
 Et rigidum ferri semina pectus habet.
 Quæq; tibi quondam tenero ducenda palato
 Plena dedit nutrix vbera, tigris erat.
 A ut mala nostra minus quàm non aliena putasses,
 Duritiæq; mihi non agerere reus,
 S ed quoniam accedunt fatalibus hæc quoq; damnis,
 Vt careant numeris tempora prima suis,
 E ffice peccati ne sim memor huius, & illo
 Officium laudem, quo queror, ore tuum.

ELEGIA VIII.

equitur.

ere metam,

cum opus.

ta valere,

leos.

amicos.

Ad amicum, quod vulgus fortuitum

d Etur inoffense vitæ tibi tanq

Qui legis hoc nobis non inimi

A tqz vtinam possent pro te mea v

Quæ pro me duros non tetigere

Donec eris felix, multos numerabi

Tempora si fuerint nubila, solus eris.

Aspicias vt veniant ad candida tecta columbæ?

Accipiat nullas sordida turris aues?

Horrea formicæ tendunt ad inania nunquam.

Nullus ad amissas ibit amicus opes.

U tqz comes radios per solis euntibus umbra est

Cum latet hic pressus nubibus, illa fugit.

M obile sic sequitur fortunæ lumina vulgus,

Quæ simul inducta nube teguntur, abit.

Hæc precor vt semper possint tibi falsa videri.

Sunt tamen euentu vera fatenda meo.

Dum stetimus, turbæ quantum satis esset habebat,

Nota quidem, sed non ambitiosa domus.

A t simul impulsæ est, omnes timuere ruinam,

Cantâqz communi terga dedere fugæ.

Sæua nec admiror metuunt si fulmina, quorum

Ignibus afflari proxima quæqz solent.

Sed tamen in duris remanentem rebus amicum

Quolibet inuiso Cæsar in hoste probat,

Nec solet irasci (nec enim moderatior alter)

Cum quis in aduersis si quid amauit, amet.

nn. iij.

T R I S T I V M

D e comite argolico postquam cognouit Orestem,
 Narratur Piladen ipse probasse Thoas.
 Quæ fuit Aëtoridæ cum magnò semper Achille,
 Laudari solita est Hæctoris ore fides.
 Quod pius ad manes Theseus comes iret amico,
 Tartareum dicunt indoluisse deum.
 E uryali, Nisiq; fide tibi Turne relata
 Credebile est lachrymis immaduisse genas.
 Est etiam in miseris pietas, & in hoste probatur,
 Hei mihi, quàm paucos hæc mea dicta mouent.
 H ic status, hæc rerum nunc est fortuna mearum,
 Debeat ut lachrymis nullus adesse modus.
 A t mea sint proprio quauis mæstissima casu
 Pectora pro sensu facta serena tuo,
 H oc mihi venturum iam tum charissime vidi,
 Ferret adhuc istam cum minus aura ratem.
 S ine aliquid morum, seu vitæ labe carentis
 Est pretium, nemo pluris emendus erat.
 S ine per ingenuas aliquis caput extulit artes,
 Quælibet eloquio fit bona causa tuo.
 H is ego commotus, dixi tibi protinus ipsi,
 Scena manet dotes grandis amice tuas.
 H oc mihi non ouium fibræ, tonitrûsve sinistri,
 Linguæve, seruata pennaq; dixit anis,
 A ugurium ratio, & tunc coniectura futuri,
 Hæc diuinari, notitiâmq; tuli.
 E t quoniam vera est, tota tibi mente, mihiq;
 Gratulor ingenium non latuisse tuum.
 A t nostrum tenebris utinam latuisset in imis,

Expedijt studijs lumen abesse meis.
 Utq̃ tibi profunt artes facunde seneræ,
 Dissimiles illis sic nocuerè mihi.
 Uta tamen tibi nota mea est, sis artibus illis
 Authoris mores abstinnisse sui:
 Scis vetus hoc inueni lusum mihi carmen, & istos
 Ut non laudandos, sic tamen esse iocos.
 Ergo ut defendi nullo mea posse colore,
 Sic excusari, crimina posse puto.
 Qua potes excusa, nec amici desere causam,
 Quo pede cœpisti, sic bene semper eas.

ELEGIA IX.

Nanim laudat, quam in corinthiaco sinu habuit.
 e St mihi, sitq̃ precor flauæ tutela Minervæ
 Navis, & à picta casside nomen habet.
 Sine opus est velis, minimam bene currit ad auram,
 Sine opus est remo, remige carpit iter.
 Nec comites volucris contenta est vincere cursu,
 Occupat egressas qualibet arte rates.
 Et patitur fluctus, fertq̃ assilientia longe
 Equora, nec senis victa madescit aquis.
 Illa corinthiacis primum mihi cognita terris,
 Fida manet trepidæ dūxq̃, comēsque fugæ.
 Perq̃ tot enentus, & iniquis concita ventis
 Equora, Palladio numine tuta fuit.
 Nunc quoq̃ tuta precor vasti secet ostia ponti.
 Quasq̃ petit Getici littoris intret aquas.

nn.iiij.

TRISTIVM

Quæ simul Eolia mare me deduxit in Helles,
 Et longum tenui limite fecit iter,
 Fleximus in laeum cursus, & ab Aëtoris vrbe
 Venimus in portus Imbria terra tuos.
 Inde leui vento Xerinthia littora naëta
 Threïciam tetigit fessa carina Samon.
 S' altus ab hac terra brevis est Stantyra petenti.
 Hac dominum tenuis est illa secuta suum.
 Nam mihi bistonios placuit pede carpere campos,
 Hellespontiacias illa reliquit aquas.
 Dardaniâmq; petit authoris nomen habentem
 Et te ruricola Lampsace tuta deo.
 Quâq; per angustas veëtæ male virginis vndas
 Seston Abydena separat vrbe fretum.
 Hincq; propontiacis hærentem Cyzicon oris,
 Cyzicon Emonia nobile gentis opus.
 Quâq; tenent ponti byzantia littora fauces,
 Hic locus est gemini ianua vasta maris.
 Hæc precor euincat, propulsâq; fortibus austris
 Transeat instabiles strenua Cyaneas.
 Eniochosq; sinus, & ab his per Apollinis urbem
 Veëtæ sub Anchiali mœnia findat iter.
 Inde Mesembriacos portus, & Opejon, & arces
 Prætereat dictas nomine Bacche tuo.
 Et quos Alcatheës memorant à mœnibus ortos
 Sedibus his profugos constituisse lares.
 A quibus adueniat Miletida sospes ad urbem,
 Offensi quò me contulit ira dei.
 Hæc si contigerint, merita cadat agna Minervæ.

Non facit ad nostras hostia maior opes.
 Vos quoq; Tyndaridæ, quos hæc colit insula, fratres
 Mite precor duplici numen adeste rati.
 Altera nanq; parat symplegádas ire per altas,
 Scindere bistonias altera puppis aquas.
 Vos facite vt ventos, loca cum diuersa petamus,
 Illa suos habeat, nec minus ista suos.

ELEGIA X.

Ad Hippocratem medicum de Cycladibus

Quod facerem verjus inter Jera minera ponti
 Cycládas ægeas obstupuisse puto.
 Ipse ego nunc miror tantis animiq; marisq;
 Fluctibus ingenium non cecidisse meum.
 Sen stupor huic studio, sine est insania nomen,
 Omnis ab hac cura mens releuata mea est.
 Sæpe ego nimboris dubius iactabar ab Hædis.
 Sæpe minax Steropis sydere pontus erat,
 Fuscabátq; diem custos Erymanthidos vrsæ
 Aut Hyadas senis hauserat anster aquis.
 Sæpe maris pars intus erat, tamen ipse trementi

TRISTIVM LIB. I.

Carmina ducebam qualiacunq; manu.
 Nunc quoq; contenti strident Aquilone rudentes,
 Inq; modum tumuli concava surgit aqua.
 Ipse gubernator tollens ad sydera palmas,
 Exposcit votis immemor artis opem.
 Quocunq; aspexi nihil est nisi mortis imago,
 Quam dubia timeo mente, timensq; precor.
 Contingam portum, portu terrebor ab ipso.
 Plus habet infesta terra timoris aqua.
 Nam simul insidijs hominum, pelagiq; laboro,
 Et faciunt geminos ensis & vnda metus.
 Ille meo vereor ne speret sanguine prædam:
 Hæc titulum nostræ mortis habere velit.
 Barbaras pars læna est avida substructa rapinæ,
 Quam cruor & cædes bellâq; semper habent.
 Cùm sit hybernis agitatam fluctibus æquor,
 Pectora sunt ipso turbidiora mari.
 Quomâgis his debes ignoscere candide lector,
 Si spe sint, vt sunt, inferiora tua.
 Non hæc in nostris, vt quondam, scribimus hortis,
 Nec consuete meum lectule corpus habes.
 Iactor in indomito brumali luce profundo,
 Ipsaq; cæruleis charta feritur aquis.
 Improba pugnat hyems, indignaturq; quod ausim
 Scribere se rigidas incutiente minas.
 Vincat hyems hominem, sed eodem tempore quæso
 Ipse modum statuam carminis, illa sui.

PVB. OVIDII NASONIS DE
TRISTIBVS LIBER SE-
CVNDVS.

Ad Augustum Cæsarem.

q Vid mihi vobiscum est infelix cura libelli,
Ingenio perijt qui miser ipse meo?
Cur modo damnatas repeto mea carmi-
na musas?

An semel est pœnam commeruisse parum?
Carmina fecerunt, vt me cognoscere vellent
Omne non fausto fœmina, virq; meo.
Carmina fecerunt, vt me, morésq; notaret
Iampridem inuisa Cæsar ab arte meos.
Deme mihi studium, vitæ quoq; crimina demes.
Acceptum refero versibus esse nocens.
Hoc pretium vitæ, vigilatorûmq; laborum
Cepimus, ingenio est pœna reperta meo.
Si saperem, doctas odissem iure sorores,
Numina cultori perniciofa suo.

At nunc tanta meo comes est insania morbo,

Saxa memor refero ruina

Dirutaq; inuiti non gerere rursus

Et redit in tumidas naufraga puppis aquas.
Forsitan vt quondam Teuthrantia regna tenenti,
Sic mihi res eadem vulnus, opémq; feret.
Musq; quæ mouit, motam quoq; leniet iram,
Exorant. inq; hoc carminis sepe deos.

T R I S T I V M

I pſe quoqꝫ Auſonias Ceſar matrēſqꝫ, nurūſqꝫ
 Carmina turrigeræ dicere iuſſit Opi.
Iuſſerat & Phœbo dici, quo tempore ludos
 Fecit, quos ætas aſpicit vna ſemel.
His precor exemplis tua nunc mitiſſime Ceſar
 Fiat ab ingenio mollior ira meo.
Illa quidem iuſta eſt, nec me merniſſe negabo,
 Non adeo noſtro fugit ab ore pudor.
Sed niſi peccaſſem, tu quid concedere poſſes?
 Materiam veniæ ſors tibi noſtra dedit.
Si quoties peccant homines, ſua fulmina mittat
 Iuppiter, exiguo tempore inermis erit.
Nunc vbi detonuit, ſtrepitūqꝫ exterruit orbem,
 Purum diſcuſſis aëra reddit aquis.
Iure igitur genitorūqꝫ deūm rectorūqꝫ vocatur,
 Iure capax mundus niſ Ioue maius habet.
Tu quoqꝫ cum patriæ rector dicare, paterqꝫ,
 Vtere more dei numen habentis idem.
Idqꝫ facis, nec te quiſquam moderatius vnquam
 Imperij potuit frena tenere ſui.
Tu veniam Partho ſuperato ſæpe dediſti,
 Non conſeſſurus quàm tibi victor erat.
Divitijs etiam multos & honoribus auctos
 Vidi, qui tulerant in caput arma tuum.
Quæqꝫ dies bellum, belli tibi ſuſtulit iram,
 Parsqꝫ ſimul templis vtraqꝫ dona tulit.
Utqꝫ tuus gaudet miles, qui vicerit hoſtem,
 Sic, cur ſe victum gaudeat, hoſtis habet.
Cauſa mea eſt melior, quia non contraria dicor

Arma, nec hostiles esse secutus opes.
Per mare, per terras, per tertia numina iuro,
Per te presentem, conspicuumque deum,
Hunc animum fuisse tibi vir maxime, meque
Qua sola potui mente fuisse tuum.
Optavi peteres caelestia sidera tarde.
Parsque fuit turbae parua precantis idem.
Et pia thura dedi pro te, cumque omnibus unus
Ipse quoque adiuvni publica vota meis.
Quid referam libros, illos quoque, crimina nostra,
Mille locis plenos nominis esse tui?
Inspice maius opus, quod adhuc sine fine reliqui,
In non credendos corpora versa modos.
Inuenies vestri praeconia nominis illic,
Inuenies animi pignora multa mei.
Non tua carminibus maior sit gloria, nec quo
Ut maior fiat crescere possit, habet.
Fama Iouis superest, tamen hunc sua facta referri,
Et se materiam carminis esse iuvat.
Cumque Gigantei memorantur praelia belli,
Credibile est letum laudibus esse suis.
Te celebrant alij, quanto decet ore, tuasque
Ingenio laudes uberius canunt.
Sed tamen ut fuso taurorum sanguine centum,
Sic capitur minimo thuris honore deus.
Ah ferus, & nobis nimium crudelior hostis,
Delitias legit qui tibi cumque meas.
Carmina ne nostris & te venerantia libris
Iudicio possint candidiore legi,

TRISTIVM

E sse sed irato quis te mihi posset amicus?
 Vix tunc ipse mihi non inimicus eram.
 C um cœpit quassata domus subsidere, partes
 In proclinatas omne recumbit onus.
 C unctâq; fortuna rimam faciente dehiscunt.
 Ipsa suo & quondam pondere tracta ruunt.
 E rgo hominum quæsitum odium mihi carmine, quâq;
 Debuit est vultus turba secuta tuos.
 A t memini, vitâmq; meam, morēsque probabas,
 Illo quem dederas prætereuntis equo.
 Q uod si non prodest, & honesti gloria nulla
 Redditur, at nullum crimen adeptus eram.
 N ec male commissa est nobis fortuna reorum,
 Vsq; decem decies inspicienda viris.
 R es quoq; priuatas statui sine crimine index,
 Dêq; mea fassa est pars quoq; iusta fide.
 M e miserum, potui, si non extrema nocerent,
 Indicio tutus non semel esse tuo.
 U ltima me perdunt, imôq; sub æquore mergit
 Incolumem toties ima procella ratem.
 N ec mihi pars nocuit de gurgite parua, sed omnes
 Pressere hoc fluctus, oceanusq; caput.
 C ur aliquid vidi? cur noxia lumina feci?
 Cur imprudenti cognita culpa mihi est?
 I nscius Aetæon vidit sine veste Dianam,
 Præda suis canibus non minus ille fuit.
 S cilicet in superis etiam fortuna luenda est.
 Nec veniam leso numine casus habet.
 I lla nostra die, qua me malus abstulit error,

Parua quidem perijt, sed sine labe domus.
Sic quoq; parua tamen, patrio dicatur ut ævo
Clara, nec vllius nobilitate minor.
Et neq; diuitijs, nec paupertate notanda est,
Vnde sit in neutrum conspiciendus eques.
Sic quoq; nostra domus vel censu parua, vel ortu,
Ingenio certe non latet illa meo.
Quo videar quannuis nimium iuueniliter vsus,
Grande tamen toto nomen ab orbe fero.
Turbâq; doctorum Nasonem nouit, & audet
Non fastiditis annumerare viris.
Corruit hæc igitur musis accepta sub vno,
Sed non exiguo crimine lapsa domus.
Atq; ea sic lapsa est, ut surgere, si modo læsi
Ematuruerit Cæsaris ira, queat.
Cuius in euentu pœnæ clementia tanta est,
Ut fuerit nostro senior ira metu.
Vita data est, citràq; necem tua constitit ira.
O princeps parce viribus vse tuis.
Insuper accedunt, te non adimente, paternæ,
Tanquam vita parum muneris esset, opes.
Nec mea decreto damnasti facta Senatus,
Nec mea secreto iudice iussa fuga est.
Tristibus inuectus verbis (ita principe dignum est)
Vltus es offensas, ut decet, ipse tuas.
Adde quòd edictum quannuis immite, minâxq;
Attamen in pœnæ nomine lene fuit.
Quippe relegatus, non exul dicor in illo,
Parcâq; fortunæ sunt tibi verba meæ.

TRISTIVM

Nulla quidem sanæ gravior, mentiꝫ potenti
 Pœna est, quàm tanto displicuisse viro.
 Sed solet interdum fieri placabile Numen.
 Nube solet pulsa candidus ire dies.
 Vidi ego pampineis oneratam vitibus vlmum,
 Quæ fuerat sæno fulmine tacta Iouis.
 Ipse licet sperare vetes, sperabimus, atꝫ
 Hoc vnum fieri te prohibente potest.
 Spes mihi magna subit, cum te mitissime princeps,
 Spes mihi, respicio cum mea facta, cadit.
 Et veluti ventis agitantibus æquora, non est
 Equalis rabies, continuusꝫ furor,
 Sed modo subsidunt, intermissiꝫ silescunt,
 Vimꝫ putes illos deposuisse suam,
 Sic abeunt, redeuntꝫ mihi, variantꝫ timores,
 Et spem placandi dantꝫ, negantꝫ tui.
 Per superos igitur, qui dant tibi longa, dabuntꝫ
 Tempora, Romanum si modo nomen amant,
 Per patriam, quæ te tuta & secura parente est,
 Cuius & in populo pars ego nuper eram,
 Sic tibi, quem semper factis animoꝫ mereris,
 Reddatur gratæ debitus vrbis honor,
 Linia sic tecum sociales impleat annos,
 Quæ nisi te nullo coninge digna fuit,
 Quæ si non esset cœlebs te vita deceret,
 Nullaꝫ cui posses esse maritus, erat.
 Sospite sic te sit natus quoꝫ sospes, & olim
 Imperium regat hic cum seniore senex,
 Efficiantꝫ tui sydus iuvenile nepotes,

Per tua, p̄r q̄ tui facta parentis eant.
Sic assueta tuis semper victoria castris,
Nunc quoq̄ se pr̄stet, notaq̄ signa petat,
A usoniūq̄ ducem solitis circumuolet alis,
Ponat & in nitida laureaserta coma,
Per quem bella geris, cuius nunc corpore pugnas,
Auspiciū cui das grande, deosq̄ tuos,
Dimidioq̄ tui pr̄sens & respicis urbem,
Dimidio procul es, senaq̄ bella geris.
Hic tibi sic redeat superato victor ab hoste,
Inq̄ coronatis fulgeat altus equis,
Parce precor, fulmēq̄ tuum fera tela reconde
Heu nimium misero cognita tela mihi.
Parce pater patriæ, nec nominis immemor huius
Olim placandi spem mihi redde tui.
Non precor, vt redeam, quanuis maiora petitis,
Credibile est magnos sæpe dedisse deos.
Mitius exilium si das, propiusq̄ roganti,
Pars erit è pœna magna leuata mea.
Ultima perpetior medios eiectus in hostes,
Nec quisquam patria longius exul abest.
Solutus ad ingressus missus septemplicis Istri,
Parrhasiæ gelido virginis axe premor.
Iazyges, & Colchi, Metereaq̄ turba, Getæq̄,
Danubij medijs vix prohibentur aquis.
Cūmq̄ alij tibi sint causa graniore fugati,
Vltior nulli quàm mihi terra data est.
Longius hac nihil est, nisi tantum frigus & hostis,
Et maris astricto quæ coit vnda gelu.

Haec tenus Euxini pars est Romana sinistri,
 Proxima Basternæ, Sauromatæq; tenent.
 Haec est Ansonio sub iure nouissima, vixq;
 Haesit in imperij margine terra tui.
 Unde precor supplex, vt nos in tuta releges,
 Ne sit cum patria pax quoq; adempta mihi.
 Ne timeam gentes, quas non bene summonet Ister,
 Neve tuus possim ciuis ab hoste capi.
 Fas prohibet latio quenquam de sanguine natum
 Caesaribus saluis barbara vincla pati.
 Perdiderint cum me duo crimina, carmen & error,
 Alterius facti culpa silenda mihi.
 Nam non sunt tati, renouem vt tua vulnera Caesar,
 Quem nimio plus est indoluisse semel.
 Altera pars superest, qua turpi crimine laesus
 Arguor obscæni doctior adulterij.
 Fas ergo est aliqua caelestia pectora falli,
 Et sunt notitia multa minora tua.
 Utq; deos, cælumq; simul sublime tuenti
 Non vacat exiguis rebus adesse Ioui,
 A te pendentem sic dum circumspicis orbem,
 Effugiunt curas inferiora tuas.
 Scilicet imperij princeps statione relicta
 Imparibus legeres carmina facta modis.
 Non ea te moles Romani nominis vrget,
 Inq; tuis humeris tam leue fertur onus,
 Lusibus vt possis advertere numen ineptis,
 Executiasq; oculis otia nostra tuis.
 Nunc tibi Pannonia est, nunc Illyris ora domanda,

Rhetica nunc præbent, Thraciâq; arma metum.
 Nunc petit Armenius pacem, nunc porrigit arcus
 Parthus eques, timida captâq; signa manu.
 Nunc te prole tua iuuenem Germania sentit,
 Bellâq; pro magno Cæsare Cæsar habet.
 Deniq; ut in tanto, quantum non extitit vnquam,
 Corpore pars nulla est, quæ labet imperij.
 Urbs quoq; te, & legum lassat tutela tuarum,
 Et morum, similes quos cupis esse tuis.
 Non tibi contingunt, quæ gentibus otia præstas,
 Bellâq; cum multis irrequieta geris.
 Miror in hoc igitur tantarum pondere rerum
 Vnquam te nostros enoluisse iocos.
 At si (quod mallem) vacuus fortasse fuisses,
 Nullum legisses crimen in arte mea.
 Illa quidem fateor frontis non esse seueræ
 Scripta, nec à tanto principe digna legi,
 Non tamen idcirco legum contraria iussis
 Sunt ea, Romanas erudiuntq; nurus.
 Nève quibus scripsi possis dubitare libellis,
 Quattuor hos versus è tribus vnus habet.
 Este procul vittæ tennes insigne pudoris,
 Quæq; tegis medios instita longa pedes.
 Nil, nisi legitimum, concessâq; furta canemus,
 Inq; meo nullum carmine crimen erit.
 Ecquid ab hac omnes rigidas summonimus arte,
 Quas stola contingi, vittâq; sumpta vetat?
 At matrona potest alienis artibus uti,
 Quodq; trahat, quannus non doceatur, habet.

Nil igitur matrona legat, quæ carmine ab omni
Ad delinquendum doctior esse potest.

Quodcunq; attigerit (si qua est studiosa sinistri)
Ad vitium mores instruet inde suos.

Enniam

Sumpserit annales (nihil est hirsutius illis)
Facta sit vnde parens Ilia nempe leget.

Lucrerium

Sumpserit Eneidem, genitrix ubi prima, requiret
Eneadum genitrix vnde sit alma Venus.

Persequar inferius (modo si licet ordine ferri)
Posse nocere animis carminis omne genus.

Non tamen idcirco crimen liber omnis habetur,
Nil prodest, quod non ledere possit idem.

Igne quid utilius? si quis tamen vrere teſta
Comparat, audaces instruit igne manus.

Eripit interdum, modo dat medicina salutem.
Quæq; inuet monstrat, quæq; sit herba nocens.

Et latro, & cautus præcingitur ense viator,
Ille sed insidias, hic sibi portat opem.

Discitur innocuas vt agat facundia causas,
Protegit hæc fontes, immeritosq; premit.

Sic igitur carmen, recta si mente legatur,
Constabit nulli posse nocere meum.

Et tandem vitium quicunq; hoc concipit, errat,
Et nimium scriptis abrogat ille meis.

Vt tumen hoc fatear, ludi quoq; semina præbent
Nequitie, tolli tota theatra iube.

Peccandi causam quam multis sæpe dederunt,
Martia, cum durum sternit arena solum.

Tollatur circus, non tuta licentia circi est,

Hic sedet ignoto iuncta puella viro.
 Cum quædam spatietur in hac, ut amator eodem
 Conveniat, quare porticus vlla patet?
 Quis locus est templis angustior? hæc quoque vitet
 In culpam si qua est ingeniosa suam.
 Cum steterit Iouis æde, Iouis succurret in æde
 Quam multas matres fecerit ille deus.
 Proxima adoranti Iunonia templa subibit
 Pellicibus multis indoluisse deam.
 Pallade conspecta, natum de crimine virgo
 Sustulerit quare quæret Erichthonium.
 Venerit in magni templum tua numina Martis,
 Stat Venus ultori iuncta viro ante fores.
 Isidis æde sedens, cur hanc Saturnia, quæret,
 Egerit Ionio, bosphorioque mari.
 In Venerem Anchises, in Lunam Latminis heros
 In Cererem Iasius qui referatur, erit.
 Omnia peruersas possunt corrumpere mentes,
 Stant tamen illa suis omnia tuta locis.
 Sed procul à scripta solis meretricibus arte
 Summonet ingenuas pagina prima manus.
 Quæcumque erumpit, quæ non sinit ire sacerdos,
 Protinus hæc vetiti criminis acta rea est.
 Non tamen est facinus versus evolvere molles,
 Multa licet castæ non facienda legant.
 Sæpe supercilij nudas matrona severi,
 Et Veneris stantes ad genus omne videt,
 Corpora vestales oculis meretricia cernunt,
 Nec domino pænæ res ea causa fuit.

At quare in nostra nimia est lascinia musa?
 Cúrve meus nequam suadet amare liber?
Nil nisi peccatum, manifestáq; culpa fatenda est.
 Pœnitet ingenij, iudiciq; mei.
Cur non Argolicis potius quæ concidit armis,
 Vexata est iterum carmine Troia meo?
Cur tacui Thebas? & mutua vulnera fratrum?
 Et septem portas sub duce quanq; suo?
Non mihi materiam bellatrix Roma negabat,
 Et pius est patriæ facta referre labor.
Deniq; cum meritis impleris omnia Cæsar
 Pars mihi de multis vna canenda fuit.
Utq; trahunt oculos radiantia lumina solis,
 Traxissent animum sic tua facta meum.
Arguor immerito. tenuis mihi campus aratur,
 Illud erat magnæ fertilitatis opus.
Non ideo debet pelago se credere, si qua
 Audeat exiguo ludere cymba lacu.
Forsan in hoc dubitem, numeris leuioribus aptus
 Sim satis, in paruos sufficiamq; modos.
At si me iubeas domitos Iouis igne Gigantes
 Dicere conantem debilitabit onus.
Diuitis ingenij est immania Cæsaris acta
 Condere, materia ne superetur opus.
Et tamen ausus eram. sed detrectare videbar.
 Quódq; nefas damno viribus esse tuis.
Ad leue rursus opus, iuuenilia carmina, veni,
 Et falso moni pectus amore meum.
Non equidem vellem, sed me mea fata trahabant,

Inq̃ meas pœnas ingeniosus eram.
H ei mihi cur didici? cur me docuere parentes?
Litteraq̃ est oculos vlla morata meos?
H ec tibi me inuisum lascinia fecit ob artes,
Quas ratus es vetitos sollicitasse toros.
S ed neq̃ me nuptæ didicerunt furta magistro,
Quodq̃ parum nouit, nemo docere potest.
S ic ego delitias, & mollia carmina feci,
Strinxerit vt nomen fabula nulla meum.
N ec quisquam est adeo media de plebe maritus,
Vt dubius vitio sit pater ille meo.
C rede mihi distant mores à carmine nostro,
Vita verecunda est, musa iocosa mea est.
M agnâq̃ pars mendax operum est & ficta meorū,
Plus sibi permisit compositore suo.
N ec liber indicium est animi, sed honesta voluntas,
Plurima mulcendis auribus apta refert.
A ccius esset atrox, conuiua Terentius esset,
Essent pugnaces, qui fera bella canunt.
D eniq̃ composui teneros non solus amores,
Composito pœnas solus amore dedi.
Q uid nisi cum multo Venerem confundere vino
Præcepit Lyrici Theia Musa senis?
L esbia quid docuit Sappho, nisi amare puellas?
Tuta tamen Sappho, tutus & ille fuit.
N ec tibi Battiade nocuit, quod sæpe legenti
Delitias versu fassus es ipse tuas.
F abula iocundi nulla est sine amore Menandri,
Et solet hic pueris, virginibûsq̃ legi.

T R I S T I V M

Ilias ipsa quid est, nisi turpis adultera, de qua
 Inter amatorem pugna, virumq; fuit?
 Quid prius est illic flamma Chryseidos? aut quæ
 Fecerit iratos rupta puella duces?
 Aut quid Odyssea est, nisi fœmina propter amorem,
 Dum vir abest multis vna petita procis?
 Quid nisi Mœnides Venerem, Martemq; ligatos
 Narrat in obscæno corpora prensa toro?
 Unde nisi indicio magni sciremus Homeri,
 Hospitis igne duas incaluisse deas?
 Omne genus scripti gravitate tragœdia vincit
 Hæc quoq; materiam semper amoris habet.
 Nam quid i Hippolyto est, nisi sœna flâma nouerca?
 Nobilis est Canace fratris amore sui.
 Quid? num Tantalides agitante Cupidine currus
 Piseam phrygijs vexit eburnus equis?
 Tingeret vt ferrum natorum sanguine mater
 Concitus à læso fecit amore dolor.
 Fecit amor subitas volucres cum pellice regem.
 Quæq; suum luget nunc quoq; mater Itym.
 Si non Meropen frater sceleratus amasset,
 Aversos solis non legeremus equos.
 Impia nec tragicos tetigisset Scylla cothurnos
 Ni patrium crinem desecuisset amor.
 Qui legis Electran, nec egentem mentis Orestem,
 Egysthi crimen, Tyndaridósq; legis.
 Nam quid de tetrico referam domitore Chimæræ,
 Quem leto fallax hospita pene dedit?
 Quid loquar Hermionem? quid te Schœneïa virgo?

Tēqꝫ mycenæo Phœbas amata duci?
Quid Danaen? Danaesqꝫ nurum? matrēmqꝫ Lyæi?
Hæmonaqꝫ? & noctes quæ cōiere duas?
Quid generū Pelia? quid Thesea? quidve Pelasgum,
Iliacam tetigit qui rate primus humum?
Huc Iole, Pyrrhiqꝫ parens, huc Herculis vxor
Huc accedat Hylas, Iliacūsqꝫ puer.
Tempore deficiam, tragicos si persequar ignes,
Vixqꝫ meus capiet nomina nuda liber.
Est & in obscænos deflexa tragœdia risus.
Multaqꝫ præteriti verba pudoris habet.
Nec nocet authori, mollem qui fecit Achillem
Infregisse suis fortia facta modis.
Iunxit Aristides milesia crimina secum,
Pulsus Aristides nec tamen vrbe sua est.
Nec qui descripsit corrumpi semina matrum
Eubius impuræ conditor historiæ.
Nec qui composuit nuper Sybaritida fugit,
Nec qui concubitus non tacuere suos.
Sunt ea doctōrum monimentis mista virorum,
Muneribꝫqꝫ ducum publica facta patent.
Nēve peregrinis tantum defendar ab armis,
En Romanus habet multa iocosa liber.
Utqꝫ suo Martem cecinit grauis Ennius ore,
Ennius ingenio maximus, arte rudis.
Explicat ut causas rapidi Lucretius ignis,
Causarūmqꝫ triplex vaticinatur opus.
Sic sua lasciuo cantata est sæpe Catullo
Fœmina, cui falsum Lesbica nomen erat.

Nec contentus ea, multos vulgavit amores,
 In quibus pse suum fassus adulterium est.
 Par fuit exigui, similisq; licentia Calui,
 Detexit varijs qui sua facta modis.
 Quid referā Tindæ? quid Memmi carmen? apud quos
 Nomen adest rebus, nominibûsq; pudor?
 Cinna quoq; his comes est, Cinnâq; procacior Anser,
 Et leue Cornifici, parq; Cottonis opus.
 Et quorum libris modo dissimulata per illos
 Nomine nunc legitur dicta Metelle tuo.
 Is quoq; Phasiacas Argon qui duxit in vndas,
 Non potuit Veneris furta tacere suæ.
 Nec minus Hortensi, nec sunt minus improba Servi
 Carmina. quis dubitet nomina tanta sequi?
 Uertit Aristidem Gifena. nec obfuit illi
 Historiæ turpes inseruisse iocos.
 Nec fuit opprobrio celebrasse Lycorida Gallo,
 Sed linguam nimio non tenuisse mero.
 Credere iuranti durum putat esse Tibullus,
 Hoc etiam de se quod neget illa viro.
 Fallere custodem demum docuisse fatetur,
 Séq; sua miserum nunc ait arte premi.
 Sæpe velut gemmam domine signumq; probaret,
 Per causam meminit se tetigisse manum.
 Utq; refert, digitis sæpe est nutûq; locutus.
 Et tacitam mensæ duxit in orbe notam.
 Et quibus è succis abeat de corpore linor,
 Impresso fieri qui solet ore docet.
 Deniq; ab incanto nimium petit illa marito,

Se quoq; vti seruet, peccet vt illa minus.
 S cit cui latretur, cum solus obambulat ipse,
 Cui toties clausas excreet ante fores.
 M ultaq; dat furtim talis præcepta, docetq;
 Qua nuptæ possent fallere ab arte viros.
 N ec fuit hoc illi fraudi, legiturq; Tibullus,
 Et placet. & iam te principe notus erat.
 I nuenies eadem blandi præcepta Properti,
 Distriktus minima nec tamen ille nota est.
 H is ego successi, quoniam præstantia candor
 Nomina vinorum dissimulare iubet.
 N on timui (fateor) ne quâ tot iere carinæ
 Naufraga seruatis omnibus vna foret.
 S unt alijs scriptæ, quibus alea luditur, artes.
 Hoc est ad vestros non leue crimen auos.
 Quid valeant alij, quo possis plurima iactū
 Figere, damnosos effugiâsq; canes.
 T essera quos habeat numeros distante vocato
 Mittere quo peccat, quo dare missa modo.
 D iscolor vt recto crassetur limite miles,
 Cum medius gemino calculus hoste perit.
 V t mage velle sequi sciat, & renocare priorem,
 Nec tuto fugiens incommitatus eat.
 P arua sedet ternis instructa tabella lapillis,
 In qua vicisse est continuasse suos.
 Quidq; alij lusus (neq; enim nunc persequar omnes)
 Perdere rem charam tempora nostra solent.
 E cce canit formas alius, iactûsq; pilarum.
 Hic artem nandi præcipit, ille trochi.

Composita est alijs fuscandi cura coloris.
 Hic epulis leges, hospitioq; dedit.
Alter humum, de qua fingantur pocula monstrat.
 Quæq; docet liquido testa sit apta mero.
Talia luduntur fumoso mense Decembri,
 Quæ iam non ulli composuisse nocet.
His ego deceptus non tristia carmina feci,
 Sed tristis nostros pœna secuta iocos.
Deniq; non video tot describentibus vnum,
 Quem sua perdiderit musa, repertus ego.
Quid? si scripsissem mimos obscœna iocantes,
 Qui semper ficti crimen amoris habent?
In quibus assidue cultus procedit adulter,
 Verbâq; dat stulto callida nupta viro.
Nobilis hic virgo, matronâq; virq; puérq;
 Spectat, & ex magna parte senatus adest.
Non satis incestis temerari vocibus aures,
 Assuescunt oculi multa pudenda pati.
Cumq; fefellit amans aliqua novitate maritum,
 Plauditur, & magno palma favore datur.
Quodq; minus prodest, pœna est lucrosa poëtæ,
 Tantâq; non parvo crimina prætor emit.
Inspice ludorum sumptus Auguste tuorum.
 Empta tibi magno talia multa leges.
Hæc tu spectasti, spectandâq; sæpe dedisti,
 Maiestas adeo comis ubiq; tua est.
Luminibûsq; tuis, totus quibus utitur orbis,
 Scenica vidisti lætus adulteria.
Scribere si fas est imitantes turpia mimos

Materiæ minor est debita pœna mea.
An genus hoc scripti faciunt sua pulpita tutum?
Quodq; licet mimis scena licere dedit?
Et mea sunt populo saltata poemata sæpe,
Sæpe oculos etiam detinere tuos.
Scilicet in domibus vestris vt prisca virorum
Artificis fulgent corpora picta manu.
Sic quæ concubitus varios, variâsq; figuras
Exprimit, est aliquo parua tabella loco.
Utq; sedet vultu fassus Telamonius iram,
Inq; oculis facinus barbara mater habet:
Sic madidos digitis siccatur Venus vda capillos,
Et modo maternis tecta videtur aquis.
Bella sonant alij telis instructa cruentis.
Parsq; tui generis, pars tua facta canit.
Inuida me spatium natura coercuit arcto.
Ingenio vires exiguasq; dedit.
Et tamen ille tuæ felix Æneidos author
Contulit in Tyrios arma virumq; toros,
Nec legitur pars vlla magis de corpore toto,
Quàm non legitimo fœdere iunctus amor.
Phyllidis hic idem, teneraq; Amaryllidis ignes
Bucolicis iuuenis luserat ante modis.
Nos quoq; iam pridem scripto peccauimus isto,
Supplicium patitur non noua culpa nouum.
Carminâq; ædideram, cum te delicta notantem,
Præterij toties irrequietus eques.
Ergo quæ iuueni mihi non nocitura putavi,
Scripta parum prudens nunc nocere seni.

S era redundavit veteris vindicta libelli,
 Distat & à meriti tempore pœna sui.
 Ne tamen omne meum credas onus esse remissum.
 Et tuum careas, totq; potest colore,
 Et triumphare suis te licet esse
 Et totum scripsi, totidemq; libellos,
 Cùmq; suo finem mense volumen habet.
 Idq; tuo nuper scriptum sub nomine Cæsar
 Et tibi sacratum, sors mea rumpit opus.
 Et dedimus Tragicis scriptum regale cothurnis.
 Quæq; gravis debet verba cothurnus habet.
 Dictaq; sunt nobis, quanuis manus vltima cœpto
 Defuit, in facies corpora versa novas.
 Atq; utinam revoces animum paulisper ab ira,
 Et vacuo inbeas hinc tibi pauca legi.
 Pauca quibus prima surgens ab origine mundi
 In tua deduxi tempora Cæsar opus.
 Aspicias quantum dederit mihi pectoris ipse.
 Quôq; favore animi tēq; tuosq; canam.
 Non ego mordaci distinxi carmine quenquam,
 Nec meus ullius crimina versus habet,
 Candidus à salibus suffusus felle refugi.
 Nulla venenato littera mista ioco est.
 Inter tot populi, tot scripti millia nostri,
 Quem mea Calliope læserit vnus ero.
 Non igitur nostris ullum gaudere Quiritem
 Auguror, at multos indoluisse malis.
 Nec mihi credibile est quenquam insultare iacenti,
 Gratia candori siqua relata mea est.
 His precor, atq; alijs possint tua numina flecti

O pater, ò patriæ cura, salûsq; tuæ.
Non vt in Ausoniam redeam, nisi forsitan olim,
Cum longo pœnæ tempore victus eris.
Tutius exilium, paulôq; quietius oro,
Vt par delicto sit mea pœna suo.

P. OVIDII NASONIS DE TRI-
STIBVS, LIBER TERTIVS.

ELEGIA I.

Liber Lectorem alloquitur.

Issus in hanc venio timide liber exulis
m urbem.

Da placidam fesso lector amice ma-
num.

Néve reformida, ne sim tibi forte pudori.

Nullus in hac charta versus amare docet.

Nec domini fortuna mei est, vt debeat illam

Infelix vllis dissimulare iocis.

Id quoq; quod viridi quondam male lusit in æno,

Heu nimium sero damnat & odit opus.

Aspice quid portem, nihil hic nisi triste videbis,

Carminibus temporibus conueniente suis.

Clauda quod alterno subsidant carmina versu,

Vel pedis hoc ratio, vel via longa facit.

Quod neq; sum cedro flauus, nec pumice lenis,

Erubui domino cultior esse meo.

TRISTIVM

Littera suffusas quos habet maculosa lituras,
 Læsit opus lachrymis ipse poëta suum.
 Si qua videbuntur casu non dicta latino,
 In qua scribebat barbara terra fuit.
 Dicite lectores, si non graue, quâ sit eundum,
 Quâsq; petam sedes hospes in vrbe liber.
 Hæc ubi sum furtim lingua titubante locutus,
 Qui mihi monstraret vix fuit vnus iter.
 Di tibi dent, nostro quod non tribuere poëta,
 Molliter in patria viuere posse tua.
 Duc age, nanq; sequar, quannis terrâq; mariq;
 Longinquo referam lassus ab orbe pedem.
 Paruit, & ducens hæc sunt fora Cæsaris inquit.
 Hæc est à sacris quæ via nomen habet.
 Hic locus est Vestæ, qui Pallada seruat, & ignem.
 Hic fuit antiqui regia parua Numæ.
 Inde petens dextram, porta est ait ista palati.
 Hic sator, hoc primum condita Roma loco est.
 Singula dum miror, video fulgentibus armis
 Conspicuos postes, tectâq; digna deo.
 En domus hæc dixi Iouis est, quod vt esse putarem,
 Augurium menti querna corona dabat.
 Cuius vt accepi dominum, non fallimur inquam,
 Et magni verum est hanc Iouis esse domum.
 Cur tamen apposita velatur ianua lauro?
 Cingit & angustas arbor opaca comas?
 An quia perpetuos meruit domus ista triumphos?
 An quia Lencadio semper amata Deo est?
 Ipsane quod festa est? an quod facit omnia festa?

Quam tribuit terris, pacis an ista nota est?
 Utq; viret semper laurus nec fronde caduca
 Carpitur, æternum sic habet illa decus.
 Causaq; suppositæ scripto testante coronæ
 Servatos cines indicat huius ope.
 Adijce servatis vnum pater optime cinem,
 Qui procul extremo pulsus in orbe latet,
 In quo pœnarum quas se meruisse fatetur,

Bellas, & jure jure pater.
 Quæq; viri docto veteres fecere, noniq;
 Pectore, lecturis inspicienda patent.
 Quærebam fratres, exceptis scilicet illis,
 Quos suus optaret non gennisse parens.
 Quarentem frustra custos è sedibus illos
 Præpositus sancto iussit abire loco.
 Altera templa peto vicino iuncta Theatro.
 Hæc quoq; erant pedibus non adeunda meis.
 Nec me, quæ doctis patuerunt prima libellis

Ut via finita est, & opus requieuit eundi,
 Et pœnæ tellus est mihi facta mea.
 Nil nisi flere libet, nec nostro parcior imber
 Lumine quàm verna de nine manat aqua.
 Roma domusq; subit, desyderiūmq; locorum,
 Quicquid & amissa restat in vrbe mei.
 Hei mihi quòd toties nostri pulsata sepulchri
 Ianna, sed nullo tempore aperta fuit.
 Cur ego tot gladios fugi? totiesq; minata
 Obruit infelix nulla procella caput?
 Di, quos experior nimium constanter iniquos,
 Participes iræ quam Deus vnus habet,
 Extimulate precor cessantia fata, meiꝑ
 Interitūs clausas esse vetate fores.

ELEGIA III.

Ad vxorem, quòd eger esset.

h Ec mea si coniux miraris epistola, quare
 Alterius digitis scripta sit, eger eram.
 Eger in extremis ignoti partibus orbis,
 Incertusq; meæ penè salutis eram.
 Quem mihi tunc animum dura in regione iacenti
 Inter Sauromatas esse, Getasq; putas?
 Nec cælum patior, nec aquis assueuimus istis,
 Terrasq; nescio quo non placet ista modo.
 Non domus apta satis, non hic cibus vtilis egro.
 Nullus, Apollinea qui leuet arte malum, est.
 Non qui soletur, non qui labentia tarde

TRISTIVM

Tempora narrando fallat, amicus adest.

omnis annus. ...
Tempora adest. ...

Omnia cum subeant, vincis tamen omnia coniux

Et plus in nostro pectore parte tenes.

Te loquor absentem, te vox mea nominat unam

Nulla venit sine te nox mihi, nulla dies.

Quinetiam sic me dicunt aliena locutum,

Vt foret amentis nomen in ore tuum.

Si iam deficiam, suppressâq; lingua palato

Vix instillato restituenda mero,

Nuntiet huc aliquis dominam venisse, resurgam,

Spesq; tui nobis causa vigoris erit.

Dumq; ego sum vitæ dubius, tu forsitan istic

Iucundum nostri nescia tempus agis.

Non agis affirmo, liquet hoc charissima nobis,

Tempus agi sine me non nisi triste tibi.

Si tamen implevit mea sors quos debuit annos,

Et mihi viuendi tam cito finis adest.

Quantum erat, ò magni perituro parcere diui,

Vt saltem patria contumularer humo.

Vel poena in mortis tempus dilata fuisset,

Vel præcessisset mors properata fugam.

Integer hanc potui nuper bene reddere vitam,

Exul ut occiderem, nunc mihi vita data est.

Tam procul ignotis igitur moriemur in oris?

Et fient ipso tristia fata loco?

Nec mea consueto languescent corpora lecto?

Depositum nec me qui fleat ullus erit?

Nec dominæ lachrymis in nostra cadentibus ora
 Accedent animæ tempora parua meæ?
 Nec mandata dabo? nec cum clamore supremo
 Labentes oculos condet amica manus?
 Sed sine funeribus caput hoc, sine honore sepulchri
 Indeploratum barbara terra teget?
 Ecquid ubi audieris, tota turbabere mente,
 Et feries pauida pectora fida manu?
 Ecquid in has frustra tendens tua brachia partes
 Clamabis miseri nomen inane viri?
 Parce tamen lacerare genas, nec scinde capillos,
 Non tibi nunc primum lux mea raptus ero.
 Cum patriam amisi, tunc me perijsse putato,
 Et prior, & grauior pars fuit illa mihi.
 Nunc si forte potes, sed non potes optima coniux,
 Finitis gaude tot mihi morte malis.
 Quod potes, extenua forti mala corde ferendo
 Ad mala iam pridem non rude pectus habes.
 Atq; utinam pereant animæ cum corpore nostro,
 Effugiâtq; auidos pars mea nulla rogos.
 Nam si morte carens vacuas volat altus in auras
 Spiritus, & Samij sunt rata dicta senis,
 Inter Sarmaticas Romana vagabitur umbras,
 Perq; feros manes hospita semper erit.
 Ossa tamen facito parua referantur in urna,
 Sic ego non etiam mortuus exul ero.
 Non vetat hoc quisquã. fratrem Thebana peremptum
 Supposuit tumulo rege vetante soror.
 Atq; ea cum folijs, & amomi puluere misce,

TRISTIVM

Atq; Suburbano condita crede solo.
 Quosq; legat versus oculo properante viator
 Grandibus in tumuli marmore cæde notis.
 Hic ego qui iaceo tenerorum lusor amorum,
 Ingenio perij Naso poëta meo.
 At tibi, qui transis, ne sit graue, quisquis amasti
 Dicere, Nasonis molliter ossa cubent.
 Hoc satis in tumulo est. etenim maiora libelli,
 Et diuturna magis sunt monimenta mei.
 Quos ego confido, quannīs nocuere, daturos
 Nomen, & authori tempora longa suo.
 Tu tamen extincto feralia munera semper,
 Dēq; tuis lachrymis humidaserta dato.
 Quannīs in cinerem corpus mutauerit ignis,
 Sentiet officium mœsta fanilla pium.
 Scribere plura libet, sed vox mihi fessa loquendo
 Dictandi vires, siccāq; lingua negat.
 Accipe supremo dictum mihi forsitan ore,
 Quod tibi qui mittit non habet ille, vale.

ELEGIA IIII.

Ad amicū, vt magnorū virorū consuetudinē fugiat.
 ò Mihi chare quidem semper, sed tempore duro
 Cognito, res postquam procubere mee.
 V sibus edocto si quidquam credis amico,
 Vine tibi, & longe nomina magna fuge.
 Vine tibi, quantūq; potes prælustria vita,
 Senum prælustri fulmen ab arce venit.

Nam quanquam soli possunt prodesse potentes,

Non prosunt, potius plurimum obesse solent.

Effugit hybernas demissa antemna procellas,

Lataq; plus parvis vela timoris habent.

Aspicias ut summa cortex levis innatat vnda,

Cum graue nexa simul retia mergat onus?

Hic ego si monitis monitus prius ipse fuisset,

In qua debebam, forsitan vrbe forem.

Dum tecum vixi, dum me levis aura ferebat,

Hæc mea per placidas cymba cucurrit aquas.

Qui cadit in plano, vix hoc tamen euenit ipsum,

Sic cadit, ut tacta surgere possit humo.

At miser Elpenor tecto delapsus ab alto

Occurrit regi flebilis umbra suo.

Quid fuit, ut tutas agitare Dedalus alas?

Icarus immensas nomime signet aquas?

Nempe quod hic alte, demissius ille volabat,

Nam pennas ambo non habuere suas.

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit, & intra

Fortunam debet quisque manere suam.

Non foret Eumenides orbis, si filius eius

Ultus Achilleos non adamasset equos.

Ecce natum in flamma, vidisset in arbore natus,

Capisset genitor si Phæthonta Merops.

Quoque formida nimium sublimia semper,

Propositiq; precor contrahere vela tui.

Nam pede inoffenso spatium procurrere vite

Dignus es, & fato candidiore frui.

Quod pro te vitæ pietate mereris.

TRISTIVM

Hæsurâq; mihi tempus in omne fide.
 Uidi ego te tali vultu mea fata gementem,
 Qualem credibile est ore fuisse meo.
 Nôstra tuas vidi lachrymas super ora cadentes,
 Tempore quas vno fidâq; verba dabas.
 Nunc quoq; summotum studio defendis amicum,
 Et mala vix vlla parte leuanda leuas.
 Vine sine inuidia, mollêsq; inglorius annos
 Exige, amicitias & tibi iunge pares.
 Nasonisq; tui, quod adhuc non exulat, vnum
 Nomen ama, scythicus cætera pontus habet.
 Proxima syderibus tellus Erymanthidos Vrsæ
 Me tenet, astricto terra perusta gelu.
 Bosphorus & Tanais superant, Scythiaq; paludes,
 Vixq; satis noti nomina pauca loci.
 Usterius nil est, nisi non habitabile frigus,
 Heu quam vicina est vltima terra mihi?
 At longe patria est, longe est charissima coniux,
 Quicquid & hæc nobis post duo dulce fuit.
 Sic tamen hæc absunt, vt quæ contingere non est
 Corpore, sunt animo cuncta videnda meo.
 Ante oculos errat domus, vrbs & forma locorum,
 Acceduntq; suis singula facta locis.
 Coniugis ante oculos, sicut præsentis imago,
 Illa meos casus aggranat, illa lenat.
 Aggranat hæc q; abest, lenat hæc q; præstat amorẽ,
 Impositumq; sibi firma tuetur onus.
 Vos quoq; pectoribus nostris hæretis amici,
 Dicere quos cupio nomine quenq; suo.

Sed timor officium cautus compescit, & ipsos
In nostro poni carmine nolle puto.
Ante volebatis, gratiq; erat instar amoris,
Versibus in nostris nomina vestra legi.
Quod quoniam est anceps, intra mea pectora quenq;
Alloquar, & nulli causa timoris ero.
Nec meus indicio latitantes versus amicos
Protrahet, occulte si quis amavit, amet.
Scite tamen, quannuis longa regione remotus
Absim, vos animo semper adesse meo.
Et qua quisq; potest oro, mala nostra levate,
Fidam proiecto neve negate manum.
Prospera sic maneat vobis fortuna, nec unquam
Contacti simili sorte rogetis idem.

ELEGIA V.

Ad Carum.

Vsus amicitie tecum mihi parvus, ut illam
Non egre possis dissimulare, fuit;
Ni me complexus vinclis propioribus esses,
Nunc mea vento forsan eunte suo.
Ut cecidi, cunctiq; metu fugere ruinam,
Versaq; amicitie terga dedere meæ,
Ausus es igne Iouis percussum tangere corpus,
Et deploratæ limen adire domus.
Idq; recens præstas nec longo cognitus usu,
Quod veterum misero vix duo trësve mihi.
Uidi ego confusos vultus, visosq; notavi,

TRISTIVM

Osq; madens fletu, pallidiuq; meo.
 Et lachrymas cernens in singula verba cadentes,
 Ore meo lachrymas, auribus illa bibi.
 Brachiaq; excepi presso pendentia collo,
 Et singultantis oscula mista sonis.
 Sum quoq; Care tuis defensu viribus absens,
 Scis Carum veri nominis esse loco.
 Multaq; praterea manifesti signa fauoris
 Pectoribus teneo non abitura meis.
 Di tibi posse tuos tribuant defendere semper,
 Quos in materia prosperiore iuues.
 Si tamen interea quid in his ego perditus oris,
 Quod te credibile est querere, queris, agam.
 Spe trahor exigua, quam tu mihi demere noli,
 Tristia leniri numina posse dei.
 Seu temere expecto, siue hoc contingere fas est,
 Tu mihi quod cupio fas precor esse proba,
 Quaeq; tibi est linguae facundia, confer in illud,
 Ut doceas votum posse valere meum.
 Quo quisq; est maior, magis est placabilis ira.
 Et faciles motus mens generosa capit.
 Corpora magnanimo satis est prostrasse Leoni,
 Pugna suum finem, cum iacet hostis, habet.
 At lupus & turpes instant morientibus vrsi,
 Et quaecunq; minor nobilitate fera est.
 Maius apud Troiam forti quid habemus Achille?
 Dardanijs lachrymas non tulit ille senis.
 Quae ducis Emathij fuerit clementia, Pharos
 Praeclariq; docent funeris exequiae.

Nēve hominum referam flexas ad mitius iras,
Innonis gener est, qui prius hostis erat.

Deniqꝫ non possum nullam sperare salutem,
Cum non sit pœnæ causa cruenta meæ.

Non mihi qua. enti pessundare cuncta petitem
Cæsareum caput est, quod caput orbis erat.

Non aliquid dixi, violentaqꝫ lingua locuta est,
Lapsæve sunt nimio verba profana mero.

Inscia quod

Frangere

Peccatumqꝫ oculos est habuisse meos.

*Non equidem totam possum defendere culpam,
Sed partem nostri criminis error habet.*

*Spes igitur superest, facturum ut molliat ipse
Mutati pœnam conditione loci.*

*Hoc utinam nitidi solis prænuntius ortus
Afferat, admissio lucifer albus equo.*

ELEGIA VI.

Ad amicum, quo familiarissime usus est.

f Oedus amicitiae non vis charissime nostræ,
Nec si forte velis dissimulare potes.

Donec enim licuit, nec te mihi charior alter,
Nec tibi me tota iunctior vrbe fuit.

Isqꝫ erat usqueadeo populo testatus, ut esset
Penè magis quam tu, quamqꝫ ego notus amor,
Quiqꝫ est in charis animi tibi candor amicis,
Cognitus est illi, quem colis ipse, viro.

Nil ita calabas, ut non ego conscius essem

TRISTIVM

Pectoribûsq; dabas multa tegenda meis.
 Cuiq; ego narrabam secreti quicquid habebam,
 Excepto quod me perdidit, vnus eras,
 Id quoq; si scisses, saluo fruerere sodali,
 Consiliôq; forem sospes amice tuo.
 Sed mea me in pœnam nimirum fata trahebant,
 Omne bonæ claudunt vtilitatis iter.
 Siue malum notui tamen hoc vitare cauenda

Lumina funesti conscia facta mali.
 Mensq; reformidat, veluti sua vulnera tempus
 Illud, & admonitu fit nouus ipse dolor.
 Et quæcunq; adeo possint afferre pudorem,
 Illa tegi cæca condita nocte decet.
 Nil igitur referam nisi me peccasse, sed illo
 Præmia peccato nulla petita mihi.
 Stultitiâq; meum crimen debere vocari
 Nomina si factis reddere vera velis.
 Quæ si non ita sunt, alium aus. huius. os. sin. p. m.
 Quære (Iuburbana hæc sit mihi terra) locum

ELEGIA VII.

Mandat epistolæ, vt Perhillam adeat.

✓ Ade salutatum subito perarata Perhillam
Littera sermonis fida ministra mei.

Aut illam inuenies dulci cum matre sedentem,
Aut inter libros, Pieridēsque suas.

Quicquid aget, cum te scierit venisse, relinquet.

Nec mora, quid venias, quidve requireret, agam.

Vinere me dices, sed sic, vt vinere nolim,

Nec mala tam longa nostra leuata mora.

Et tamen ad musas, quannuis nocuere reuerti,

Aptāque in alternos cogere verba pedes.

Tu quoque dic studijs communibus, ecquid inheres?

Doctāque non patrio carmina more canis?

Nam tibi cum fatis mores natura pudicos,

Et raras dotes, ingeniumque dedit.

Hoc ego Pegasidas deduxi primus ad vndas.

Ne male fecundæ vena periret aquæ.

Primus id aspexi teneris in virginis annis.

Vtque pater natæ duxque, comesque fui.

Tunc quoque, si forsan nostrum desenuit amorem

Tempus, eram nimio iunctus amore tibi,

Ergo si remanent ignes tibi pectoris iidem,

Sola tuum Vates Lesbica vincit opus.

Sed vereor, ne nunc mea te fortuna retardet,

Postque meos casus sit tibi pectus iners.

Dum licuit, tua sæpe mihi, tibi nostra legebam,

Sæpe tui index, sæpe magister eram.

TRISTIVM

Aut ego præbebam factis modo versibus aures,
Aut vbi cessaras, causa ruboris eram.

L I B. VI.

ina nulla,

Pone Perhilla metum, tantummodo fœm

I sta decens facies longis vitiabitur annis,
Rugâq; in antiqua fronte senilis erit,
I nijciétq; manus formæ damnoſa ſenectus,
Quæ ſtrepitum paſſu non faciente venit,
Cùmq; aliquis dicet fuit hæc formoſa deſebis
Seu nunc Eſſe querere tuum.

is.

q;

Sunt & opes modicæ, cum ſis digniſſima magni
Finge ſed immenſis cenſibus eſſe pares.
Nempe dat & quodcunq; libet fortuna, rapit
Irus & eſt ſubito, qui modo Cræſus erat.

Singula quia referam: nil non mortale tenemus
Pectoris exceptis, ingenijq; bonis.

En ego cum patria caream, vobisq; domoq;
Raptâq; ſint, adimi quæ potuere mihi,
Ingenio tamen ipſe meo comitorq; fruorq;
Cæſar in hoc potuit iuris habere nihil.

Proprium quodammodo tenemus, vobisq;

Effuge venturos quâ potes vsq; rogos.

ELEGIA VIII.

Patriam, & suos videre desyderat.

Vnc ego Triptolemi cuperem conscendere
currus,

Misit in ignotam qui rude semen humum.

Nunc ego Medæ vellem frenare dracones,

Quos habuit fugiens arce Corinthe tua.

Nunc ego iactandas optarem sumere pennas,

Sine tuas Perseû, Dædale sine tuas,

Ut tenera nostris cedente volatibus aura

Aspicerem patriæ dulce repente solum,

Desertæq; domus vultus, memoresq; sodales,

Charâq; præcipue coniugis ora meæ.

S tulte quid hæc frustra votis puerilibus optas?

Quæ non vlla tibi fertq; feretq; dies.

S i semel optandum est, Augusti numen adora,

Et quem sensisti rite precare Deum.

I lle tibi pennasq; potest currusq; volucres

Tradere, det reditum, protinus ales eris.

S i precer hæc (neq; enim possum maiora precari)

non invenio, tunc est

Una vi Domus

Forlitan hæc

Tunc quæq; soluta

Quod minus interea

Ex hinc libet

Et aculeum, nec aquæ

Et non per petrus

... Cruciatibus elidit ferarum, causa in acris transgredar.
Sine mei causa est in regione mali.
Ut tetigi pontum vexant insomnia, vixq;
Ossa tegit macies, nec inuat ora cibus.
Quiq; per autumnum percussit frigore primo
Est color in folijs quæ nona læsit hyems,
S mea membra tenet, nec viribus assenior ullis,
Et nunquam queruli causa doloris abest.

Nec melius valeo quam corpore mente, sed ægra est
Vtraq; pars, æqua hinc ædamna fero.

Hæret & ante oculos veluti inestabile cornu.

Astans fortune forma videnda me.
Cumq; locos, morésq; hominum, cultúsq;
Cernimus, & quid sim, quid fuerim.
Tantus amor necis est, querar ut cum
Quod non offensas vindicet ense su
Aut quoniam semel est odio civiliter
Mutato lenior sit fuga nostra loco.

ELEGIA IX.

Unde Tomos dictus.

6 Ic quoq; sunt vrbes graiæ (quis credere
posset?)

Inter inhumanæ nomina barbariæ?

Huc quoq; Mileto missi venere coloni.

Inq; getis graias constituere domos.

Comitatus abiret ex illo loco.

Nam rate, quæ cura pugnacis facta Minervæ
 Per non tentatas prima cucurrit aquas,
 Impia desertum fugiens Medea parentem
 Dicitur his remos applicuisse vadis.
 Quem procul ut vidit tumulto speculator ab alto,
 Hospes ait nosco colchide vela dari.
 Dum trepidant Minyæ, dum soluitur aggere funis,
 Dum sequitur celeres anchora tracta manus,
 Conscia percussit meritorum pectora colchis,

Crepto celebratio arce Ionantis.

Incant. ut prius suaq. venit ara Ionis.

Superest ingens audacia menti,

tonitæ virginis ore fuit.

venit venientia vela, tenemur,

aliqua fraude morandus ait.

quærit, dum versat in omnia vultus,

casu lumina flexa tulit.

a est præsentia, vicinus inquit,

orte sua causa salutis erit.

Equumquam,

Pallor in at

Ergo ubi prosp

Et pater est

Dum quid agat

Ad fratrem

Cuius ut oblat

Hic mihi me

Quibus cum gentibus uiuat.

Iquis adhuc istic meminit Nasonis ademp
Et superest sine me nomen in vrbe mem
Suppositum stellis nunquam tangentibus equo
Me sciat in media uiuere Barbaria.
S auromata cinaunt fera aens, Bellia, fiet ēa.

Quæ non ingenio nomina digna meo.
Dum tamen aura tepet, medio defendimur Istro.
Ille suis liquidus bella repellit aquis.
At cum tristis hyems squalentia protulit ora,
Terrâq; marmoreo est candida facta gelu,
Dum patet & Boreas, & nix iactata sub arcto,
Dum patet has gentes axe tremente premi,
Nix iacet, & iactam non sol, pluuiæq; resolvunt,
Indurat Boreas, perpetuamq; facit.
Ergo ubi delinquit nondum prior, altera venit,
Et solet in multis bima iacere locis.
Tantâq; commoti vis est Aquilonis, ut altas
Æquet humo turres, tectâq; rapta ferat.
Pellibus hirsutis arcent mala frigora brachis,
Orâq; de toto corpore sola patent.
Sæpe sonant moti glacie pendente capilli,
Et nitet inducto candida barba gelu.
Nudâq; consistunt formam seruantia testæ
Vina, nec hausta meri sed data frustra bibunt.
Ouid loquar, ut cuncti concrecant
Turrigeram trantem Cæhelo redim
Deq; iacn fragues effoiantur aquæ.

Ipse papyrifero qui non angustior amne,
 Miscetur vasto multa per ora freto,
 Cæruleos ventis latices durantibus Ister
 Congelat, & tectis in mare serpit aquis.
 Quæq; rates ierant, pedibus nunc itur, & vndas
 Frigore concretas ungula pulsat equi.
 Perq; novos pontes subter labentibus vndis
 Ducunt Sarmatici barbara plaustra boves.
 Vix equidem credar, sed cum sint præmia falsi
 Nulla, ratam debet testis habere fidem.
 Vidimus ingentem glacie consistere pontum,
 Lubricaq; immotas testa premebat aquas.
 Nec vidisse sat est, durum calcavimus æquor,
 Vndaq; non vdo sub pede summa fuit.
 Si tibi tale fretum quondam Leandre fuisset,
 Non foret angustæ mors tua crimen aquæ.
 Tum neq; se pandi possunt delphines in auras
 Tollere. conantes dura coërcet hyems.
 Et quanquam Boreas iactatis insonet alis,
 Fluctus in obfesso gurgite nullus erit.
 Inclusæq; gelu stabunt, ut marmore puppes.
 Nec poterit rigidas scindere remus aquas.
 Vidimus in glacie pisces hædere ligatos,
 Sed pars ex illis tum quoq; vna fuit.
 Sine igitur nimij Boreæ vis sæva marinas,
 Sine redundatas flumina cogit aquas.
 Protinus æquato siccis Aquilonibus Istro
 Inuehitur celeri barbarus hostis equo.
 Hostis equo pollens, longeq; volante sagitta

T R I S T I V M

Vicinam late depopulatur humum.
 Diffugiunt alij, nullisq; tuentibus agros
 Incustoditæ diripiuntur opes.
 Ruris opes parvæ pecus, & stridentia plaustra,
 Et quas diuitias incola pauper habet.
 Pars agitur vinctis post tergum capta lacertis
 Respiciens frustra rura, larémq; suum.
 Pars cadit hamatis misere confixa sagittis,
 Nam volucris ferro tinctile virus inest.
 Quæ nequeunt secum ferre, aut abducere, perdunt,
 Et cremat insontes hostica turba casas.
 Tum quoq; cum pax est, trepidant formidine belli,
 Nec quisquam presso vomere sulcat humum.
 Aut videt, aut metuit locus hic, quæ nō videt, hostē.
 Cessat iners rigido terra relicta situ.
 Non hic pampinea dulcis latet vna sub umbra,
 Nec cumulant altos feruida musta lacus.
 Poma negat regio. nec haberet Acontius, in quo
 Scriberet hic dominæ verba legenda suæ.
 Aspiceres nudos sine fronde, sine arbore campos,
 Heu loca felici non adeunda viro.
 Ergo tam late pateat cum maximus orbis,
 Hæc est in pœnas terra reperta meas.

E L E G I A X I .

Inuehitur in Maledicum.

Siquis es, insultes qui casibus improbe nostris
 Mèq; reum dempto fine cruentus agas,
 Natus es è scopulis nutritus lacte ferino.

Et dicam silices pectus habere tuum.
Quis gradus vltior, quò se tua porrigit ira
Restat? quidve meis cernis abesse malis?
Barbara me tellus, & inhospita littora ponti,
Cumq; truci Borea Mænalis vrsa videt.
N' ulla mihi cum gente fera commercia linguae.
Omnia solliciti sunt loca plena metus.
Utq; fugax anidis ceruus deprensus ab vrsis,
Cinctaq; montanis ut paueat agna lupis,
Sic ego belligeris à gentibus vndiq; septus
Terreor, hoste meum penè premente latus.
Utq; sit exiguum pœnæ, quòd coniuge chara,
Quòd patria careo, pignorib; meis,
Ut mala nulla feram, nisi nudam Cæsaris iram,
Nuda parum nobis Cæsaris ira mali est?
Et tamen est aliquis, qui vulnera cruda retractet,
Solvat & in mores ora diserta meos.
In causa facili cuius licet esse diserto,
Et minime vires frangere quassa valent.
Subruere est arces & stantia mœnia virtus,
Quilibet ignavi præcipitata premunt.
Non sum qui fueram, quid inanem proteris umbrâ?
Quid cinerem saxi bustaq; nostra petis?
Hector erat tunc cum bello certabat, & idem
Tractus ab æmonio non erat Hector equo.
Me quoq; quem noras olim, non esse memento,
Ex illo superant hæc simulachra viro.
Quid simulachra ferox dictis incendis amaris?
Parce precor manes sollicitare meos.

TRISTIVM

Omnia vera puta mea crimina, nil sit in illis
 Quod magis errorem quàm scelus esse putes.
Pendimus en profugi, satia tua pectora, pœnas
 Exilioq; graues, exiliq; loco.
Carnifici fortuna potest mea flenda videri,
 Te tamen est vno indice mersa parum.
Senior est tristi Busiride, senior illo,
 Qui falsum lento torruit igne bonem.
Quiq; bonem siculo fertur donasse tyranno,
 Et dictis artes conciliasse suas.
Munere in hoc vsus rex est, sed imagine maior
 Nec sola est operis forma probanda mei.
Aspicis à dextra latus hoc ad apertile tauri?
 Hac tibi quem perdis coniiciendus erit.
Protinus inclusum lentis carbonibus vre,
 Mugiet, & veri vox erit illa bonis.
Pro quibus inuentis, vt munus munere penses.
 Da precor ingenio præmia digna meo.
Dixerat. at Phalaris, pœnæ mirandæ repertor
 Ipse tuum præsens imbue dixit opus.
Nec mora, monstratis crudeliter ignibus vstus
 Exhibuit geminos ore gemente sonos.
Quid mihi cum Siculis? inter Scythicosq; Getasq;
 Ad te (quisquis is es) nostra querela venit.
Vsq; sitim nostro possis explere cruore,
 Quantaq; vis anido gaudia corde feras,
Tot mala sum fugiens tellure, tot æquore passus,
 Te quoq; vt auditis posse dolere putem.
Crede mihi si sit nobis collatus Vlysses,

Neptuni minor est, quàm Iouis ira fuit.
 Ergo quicumq; es, rescindere crimina noli,
 Dèq; gravi duras vulnere tolle manus.
 Utq; meæ famam tenuent obliuia culpæ,
 Facta cicatricem ducere nostra sine.
 Humanæq; memor sortis, quæ tollit eosdem,
 Et premit, incertas ipse verere vices.
 Et quoniam fieri quod nunquam posse putari,
 Est tibi de rebus maxima cura meis.
 Non est quod timeas, fortuna miserrima nostra est,
 Omne trahit secum Caesaris ira malum.
 Quod magis ut liqueat, nè ve hoc ego fingere credar
 Ipse velim pœnas experiare meas.

ELEGIA XII.

Rogat mitiorem exilij locum.

f Rigora iam Zephyri minuunt, annóq; peracto
 Tardior antiqua visa Meotis hyems,
 Impositamq; sibi qui non bene pertulit Hellen,
 Tempora nocturnis æqua diurna facit.
 Iam violas pueriq; legunt, hilarésq; puellæ,
 Ruráq; quæ nullo nata serente vehunt.
 Prataq; pubescunt variorum flore colorum.
 Indociliq; loquax gutture vernat avis.
 Utq; malæ crimen matris deponat hirundo,
 Sub trabibus cunas parváq; tecta facit.
 Herbáq; quæ latuit cerealibus obruta sulcis,
 Exerit e tepida molle cacumen humo.
 Quóq; loco est vitis, de palmite gemma monetur,

qq.iiij.

TRISTIVM

Nam procul à getico littore vitis abest.
 Quóq; loco est arbor, turgescit in arbore ramus,
 Nam procul à Geticis finibus arbor abest.
 O tia nunc istic, iunctisq; ex ordine ludis
 Cedunt verbosi garrula verba fori.
 L usus equis nunc est, lenibus nunc luditur armis,
 Nunc pila, cunc celeri vertitur orbe trochus,
 N unc vbi perfusa est oleo labente iuventus,
 Defessos artus tingere gaudet aqua.
 S cena viget, studiisq; fauor distantibus ardet,

Hospitáq; in ponti littore puppis erit,
 S edulus occurram nautæ, dictaq; salute
 Quid veniat quæram, quidve quibúsve locis.
 I lle quidem mirum ni de regione propinqua,
 Non nisi vicinas tutus araret aquas.
 R arus ab Italia tantum mare nauita transit,
 Littora rarus in hæc portubus orba venit,
 S ine tamen græca scierit, sine ille latina
 Voce loqui, certe gratior vsus erit.
 F as quoq; ab ore freti, longeq; Propontidos vndis
 Huc aliquem certo vela dedisse noto.

Quisquis is est, memori rumore voce referre,

Et fieri famæ parsq; gradusq; potest.

Is precor auditos possit narrare triumphos

Cæsaris, & latio reddita vota Ioui.

Tæq; rebellatrix tandem Germania magni

Triste caput pedibus supposuisse ducis.

Hæc mihi qui referat, quæ non vidisse dolebo,

Ille meæ domui protinus hospes erit.

Hæc mihi, iamne domus scythico Nasonis in orbe est?

Iamq; suum mihi dat pro lare pœna locum?

Di facite, ut Cæsar non hoc penetrale, domumq;

Hospitium pœnæ sed velit esse meæ.

ELEGIA XIII.

In natalem suum.

e Cce supernaculus (quid enī fuit vtile nasci?)

Ad sua natalis tempora noster adest.

Dure quid ad miseros veniebas exulis annos?

Debueras illis imposuisse modum.

Si tibi cura mei, vel si pudor ullus inesset,

Non ultra patriam me sequerere meam.

Quoq; loco primum male sum tibi cognitus infans,

Illo tentasses ultimus esse mihi.

Inq; relinquendo, quod idem fecere sodales,

Tu quoq; dixisses tristis in vrbe vale.

Quid tibi cum ponto? num te quoq; Cæsaris ira

Extremam gelidi misit in orbis humum?

Sicilicet expectas solitum tibi moris honorem?

Pendeat ex humeris vestis ut alba meis?

TRISTIVM

Fumida cingatur florentibus ara coronis?
 Micáq; solenni thuris in igne sonet?
Libáq; dem pro te genitale notantia tempus?
 Concipiam'q; bonas ore fauente preces?
Non ita sum positus, nec sunt ea tempora nobis,
 Aduentu possim letus vt esse tuo.
Funeris ara mihi ferali cincta cupressu
 Conuenit & structis flamma parata rogis.
Nec dare thura libet nil exorantia diuos,
 In tantis subeunt nec bona verba malis.
Si tamen est aliquid nobis hac luce petendum,
 In loca ne redeas amplius ista precor;
Dum me terrarum pars penè nouissima ponti
 Euxinus falso nomine dictus habet.

ELEGIA XIII.

Ad amicum, vt librum tueatur.

C Vltor & antistes, doctorum sancte virorum,
 Quid facis ingenio semper amice meo?
Ecquid vt incolumem quondam celebrare solebas,
 Nunc quoq; ne videar totus abesse, canes?
Conspicis, exceptis ecquid mea carmina solis
 Artibus, artifici quæ nocuere suo?
Immo ita fac quæso Vatum studiose nouorum,
 Quáq; potes retine nomen in vrbe meum.
Est fuga dicta mihi, non est fuga dicta libellis,
 Qui domini pœnam non meruere sui.
Sæpe per externas profugus pater exulat oras,

Vrbe tamen natis exulis esse licet.

Palladis exemplo, de me sine matre creata

Carmina sunt, stirps hæc, progeniesq; mea.

Hanc tibi commendo, quæ quo magis orba parête est

Hoc tibi tutori sarcina maior erit.

Tres mihi sunt nati contagia nostra secuti,

Cætera fac curæ sit tibi turba palam.

Sunt quoq; mutatae ter quinq; volumina formæ

Carmina de domini funere rapta sui.

Illud opus potuit, si non prius ipse perissem,

Certius à summa nomen habere manu.

Nunc incorrectum populi peruenit in ora,

In populi quidquam si tamen ore mei est.

Hoc quoq; nescio quid nostris appone libellis.

Diuerso missum quod tibi ab orbe venit.

Quod quicunq; leget, si quis leget, extimet ante

Compositum quo sit tempore, quôq; loco,

Æquus erit scriptis, quorum cognouerit esse

Exilium tempus, barbariamq; locum.

Inq; tot aduersis carmen mirabitur ullum

Ducere me tristi sustinuisse manu.

Ingenium fregere meum mala, cuius & ante

Fons infœcundus, paruaq; vena fuit.

Sed quæcunq; fuit nullo exercente refugit,

Et longo perijt arida facta situ.

Non hic librorum per quos inuiter, alarq;

Copia, pro libris arcus & arma sonant.

Nullus in hac terra recitem cui carmina, cuius

Intellecturis auribus vtar adest.

TRISTIVM

Nec quò secedam locus est, custodia muri
 Summonet infestos clausaq; porta Getas.
 Sæpe aliquod quæro verbum, noménq;, locúmq;,
 Nec quisquam est, à quo certior esse queam,
 Dicere sæpe aliquid conanti, turpe fateri,
 Verba mihi desunt, dediticq; loqui.
 Threicio, geticóq; fero circunsonor ore,
 Et videor geticis scribere posse modis.
 Crede mihi, timeo, ne sint immista latinis,
 Inq; meis scriptis pontica verba legas.
 Qualemcunq; legas venia dignare libellum,
 Sortis & excusa conditione meæ.

P. OVIDII NASONIS DE TRISTIBVS, LIBER QVARTVS.

ELEGIA I.

Excusat libros suos, si quid vitij habeant.

I qua meis fuerit, vt erũt, vitiosa libellis
 S Excusata suo tempore lector habe.
 Exul erã, reqs;q; mihi nõ fama petita est,
 Mens intenta suis ne foret vsq; malis.
 Hoc est cur cantet vinctus quoq; compede fossor,
 Indocili numero cum graue mollet opus.
 Cantet & innitens limosæ pronus arenæ
 Aduerso tardam qui vehit amne ratem.
 Quiq; refert pariter lentos ad pectora remos,
 In numerum pulsa brachia versat aqua.

Fessus ut incubuit baculo saxoque resedit
Pastor, arundineo carmine mulcet oves.
Cantantis pariter, pariter data pensa trahentis
Fallitur ancillæ decipiturque labor.
Fertur & abducta Lyrnesside tristis Achilles
Æmonia curas attenuasse lyra.
Cum traheret sylvas Orpheus & dura canendo
Saxa, bis amissa coniuge mæstus erat.
Me quoque musa lenat ponti loca iussa petentem,
Sola comes nostræ perstitit illa fugæ.
Sola nec insidias inter, nec militis ensem,
Nec mare, nec ventos, barbariamque timet.
Scit quoque cum perij, quis me deceperit error,
Et culpam in facto non scelus esse meo.
Scilicet hoc ipso nunc æqua, quod obfuit ante,
Cum mecum iuncti criminis acta rea est.
Non equidem vellem (quoniam nocitura fuerunt)
Pieridum sacris imposuisse manum.
Sed nunc quid faciam? vis me tenet ipsa sacrorum.
Et carmen demens carmine læsus amo.
Sic noua dulichio lothos gustata palato,
Illo, quo nocuit, grata sapore fuit.
Sentit amans sua damna ferēs, tamen hæret in illis,
Materiam culpæ prosequiturque suæ.
Nos quoque delectant, quannuis nocuere, libelli.
Quodque mihi telum vulnera fecit, amo.
Forsitan hoc studium possit furor esse videri,
Sed quiddam furor hic utilitatis habet.
Semper in obtutu mentem vetat esse malorum,

TRISTIVM

Præsentis casus immemorémq; facit.
 Utq; suum Bacche non sentit sanciam vulnus,
 Dum stupet idæis exululata modis,
 Sic, ubi mota calent sacro mea pectora thyrsos,
 Altior humano spiritus ille malo est.
 Ille nec exilium, scythici nec littora ponti,
 Ille nec iratos sentit habere Deos.
 Utq; soporiferæ biberem si pocula lethes,
 Temporis aduersi sic mihi sensus abest.
 Iure deas igitur veneror mala nostra leuantes
 Sollicitas comites ex Helicone fugæ.
 Et partim pelago, partim vestigia terra,
 Vel rate dignatas, vel pede nostra sequi.
 Sint precor hæc faciles saltem mihi. namq; deorum
 Cæsare cum magno cætera turba facit.
 Mæq; tot aduersis cumulat, quot littus arenas,
 Quotq; fretum pisces, omniaq; piscis habet.
Uere prius flores, æstu numerabis aristas,
Poma per Autumnum, frigoribusq; niues,
 Quam mala quæ patior toto iactatus in orbe,
 Dum miser Euxini littora sæua peto.
 Nec tamen, ut veni, senior fortuna malorum est.
 Huc quoq; sunt nostras fata secuta vias.
 Hic quoq; cognosco natalis stamina nostri,
 Stamina de nigro vellere facta mihi.
 Utq; neq; insidias, capitisq; pericula narrem,
 Vera quidem vidi, sed graviora fide.
 Vivere quam miserum est inter Bessosq; Getasq;
 Illum qui populi semper in ore fuit.

Quàm miserum porta vitam muróq; tueri,
Vixq; sui tutum viribus esse loci?
Aspera militiæ iuuenis certamina fugi.
Nec nisi lusura nouimus arma manu.
Nunc senior gladióq; latus, scutóq; sinistram,
Caniciem galeæ subijcióq; meam.
Nam dedit è specula custos ubi signa tumultus,
Induimus trepida protinus arma manu.
Hostis habens arcus imbutaq; tela veneno
Sæuus anhelanti mœnia lustrat equo.
Utq; rapax pecudem, quæ se non texit ouili
Per sata, per sylvas fertq;, trahitq; lupus,
Sic siquem nondum portarum sede receptum
Barbarus in campis repperit hostis, habet.
Aut sequitur captus, coniectaq; vincula collo
Accipit, aut telo virus habente perit.
Hic ego sollicitæ iaceo nouus incola sedis.
Heu nimium fati tempora lenta mei.
Et tamen ad numeros antiquaq; sacra reuerti
Sustinet in tantis hospita musa malis.
Sed neq; cui referā quisquā est mea carmina, nec qui
Auribus accipiat verba latina suis.
Ipse mihi (quid enim faciam?) scribóq;, legóq;.
Tutaq; indicio littera nostra suo est.
Sæpe tamen dixi, cui nunc hæc cura laborat?
An mea Sauromatæ scripta Getæq; legent?
Sæpe etiam lachrymæ sunt me scribente profusæ,
Humidq; est fletu littera facta meo.
Corq; vetusta meum tanquam noua vulnere norit,

TRISTIVM

Inq̃ sinum mœstæ labitur imber aquæ.
 Dum vice mutata qui sim fuerimq̃ recordor,
 Et tulerit me quò casus, & vnde subit,
 Sæpe manus demens studijs irata sibiq̃
 Misit in arsueros carmina nostra rogos.
 Atq̃ ea de multis, quoniam non multa supersunt,
 Cum venia facito, quisquis es, ista legas.
 Tu quoq̃ nō melius, quā sunt mea tempora carmen
 Interdicta mihi consule Roma boni.

ELEGIA II.

Dolet non interesse triumpho de victa Germania.

i Am fera Cæsaribus Germania, totus vt orbis,
 Victa potest flexo succubuisse genu.
 Atq̃ itaq̃ velantur fortasse palatia sertis.
 Thurāq̃ in igne sonant, inficiuntq̃ diem.
 Candidaq̃ adducta collum percussa securi
 Victima purpureo sanguine pulsat humum.
 Donaq̃ amicorum templis promissa deorum
 Reddere victores Cæsar vterq̃ parant.
 Et qui Cæsareo iuvenes sub nomine crescunt,
 Perpetuo terras vt domus illa regat.
 Cūmq̃ bonis nuribus pro sospite Linia nato
 Munera dat meritis sæpe datura deis.
 Et pariter matres, & quæ sine crimine castos
 Perpetua servant virginitate focos.
 Plebs pia, cūmq̃ pia letatur plebe senatus,
 Paruāq̃ cuius eram pars ego nuper eques.

Nos procul expulsos communia gaudia fallunt.

Famâq; tam longe non nisi parua venit.

Ergo omnis populus poterit spectare triumphos.

Cumq; ducum titulis oppida capta leget.

Vinclâq; captiva reges cernice ferentes

Ante coronatos ire videbit equos.

Et cernet vultus alijs pro tempore versos,

Terribiles alijs immemorésq; sui.

Quorum pars causas, & res, & nomina quæret,

Pars referet, quannus noverit illa parum.

Hic qui sidonio fulget sublimis in ostro,

Dux fuerat belli, proximus ille duci.

Hic qui nunc in humo lumen miserabile fixit,

Non tristi vultu, cum tulit arma, fuit.

Ille ferox oculis & adhuc hostilibus ardens

Hortator pugnae, consiliûmq; dedit.

Perfidus hic nostros illudit fraude locorum,

Squallida prolixis qui tegit ora comis.

Illo, qui sequitur dicunt mactata ministro

Sæpe recusanti corpora capta deo.

Hic lacus, hi montes, hæc tot castella, tot amnes

Plena feræ cædis, plena cruoris erant.

Drusus in his meruit quondam cognomina terris,

Quæ bona progenies digna parente fuit.

Cornibus hic fractis viridi male tectus ab vlna

Decolor ipse suo sanguine Rhennus erat.

Crinibus en etiam fertur Germania passis,

Et ducis inuicti sub pede mæsta sedet.

Collâq; Romanæ præbens animosa securi

Vincula fert illa, qua tulit arma manu.
 Hos super in curru Cæsar victore vehêris
 Purpureus populi rite per ora tui.
 Quâq; ibis manibus circum plaudere tuorum
 Undiq; iactato flore tegente vias.
 Tempora phœbea lauro cingentur, Iôq;
 Miles Io magna voce triumphæ canet.
 Ipse sono plausûq; simul fremitûq; canentis
 Quadriunges cernes sæpe resistere equos.
 Inde petes arcem, & delubra fauentia votis,
 Et dabitur merito laurea vota Ioni.
 Hæc ego summotus qua possum mente videbo.
 Erepti nobis ins habet illa loci.
 Illa per immensas spatietur libera terras.
 In cælum celeri pervenit illa fuga.
 Illa meos oculos mediam deducit in urbem.
 Immunes tanti nec sinit esse boni.
 Invenietq; animus quâ currus spectet eburnos,
 Sic certe in patria perbreve tempus ero.
 Vera tamen capiet populus spectacula felix.
 Latâq; erit præsens cum duce turba suo.
 At mihi fingenti tantum longeq; remoto
 Auribus hic fructus percipiendus erit.
 Atq; procul latio diuersum missus in orbem
 Qui narret cupido vix erit ista mihi.
 Is quoq; iam serum referet veteremq; triumphum,
 Quo tamen audiero tempore lætus ero.
 Illa dies veniet, mea qua lugubria ponam.
 Causâq; prinata publica maior erit.

ELEGIA III.

Alloquitur vtranz vrsam.

m Agna minörqz feræ, quarñ regis altera graias,
 Altera sidonias vtraqz sicca rates,
 Omnia cum summo posita videatis in axe,
 Et maris occiduas non subeatis aquas.
 & thereamqz suis cingens amplexibus arcem
 Vester ab intacta circulus extet humo.
 Aspiciate illa precor, quæ non bene mœnia quondam
 Dicitur Iliades transilijſſe Remus.
 Inqz meam nitidos dominam conuertite vultus.
 Sitqz memor nostri necne referte mihi.
 Hei mihi cur nimium quæ sunt manifesta requiro?
 Cur labat ambiguo spes mea mista metu?
 Crede, quod est & vis, ac desine tuta vereri,
 Dēqz fide certa sit tibi certa fides.
 Quodqz polo fixæ nequeunt tibi dicere flammæ,
 Non mentitura tu tibi voce refer.
 Esse tui memorem, de qua tibi maxima cura est.
 Quodqz potest, secum nomen habere tuum.
 Vultibus illa tuis tanquam præsentiſſibus hæret,
 Téqz remota procul, si modo vixit amat.
 Ecquid vt incubuit iusto mens ægra dolori
 Lenis ab admonito pectore somnus abit?
 Tunc subeunt curæ, dum te lectusqz, locusqz
 Tangit, & oblitam non sinit esse mei.
 Et veniunt æstus, & nox immensa videtur,
 Fessaqz iactati corporis ossa dolent.

TRISTIVM

Non equidem dubito quin hæc & cætera fiant,
 Dêq; tuus mœsti signa doloris amor.
 Nec cruciere minus, quàm cum Thebana cruentum
 Hectora thessalico vidit ab axe rapi.
 Quid tamen ipse precer dubito, nec dicere possum,
 Affectum quem te mentis habere velim.
 Tristis es, indignor, quòd sim tibi causa doloris,
 Non es, vt amisso coniuge digna fleas.
 Tu vero tua damna dole mitissima coniux,
 Tempus & à nostris exige triste malis.
 Flêq; meos casus. est quædam flere voluptas.
Expletur lachrymis, egeritûrque dolor.
 Atq; vtinam lugenda tibi non vita, sed esset
 Mors mea. morte fores sola relicta mea.
 Spiritus hic per te patrias exisset in auras.
 Sparsissent lachrymæ corpora nostra pia.
 Supremôq; die notum spectantia cælum
 Texissent digiti lumina nostra tui.
 Et cinis in tumulto positus iacuisset auito.
 Tactaq; nascenti corpus haberet humus.
 Deniq; vt & vixi, sine crimine mortuus essem.
 Nec mea supplicio vita pudenda foret.
 Me miserum, tu si cum diceris exulis vxor,
 Auertis vultus, & subit ora rubor.
 Me miserum, si turpe putas mihi nupta videri.
 Me miserum, si te iam pudet esse meam.
 Tempus vbi est illud, quo te iactare solebas
 Coniuge? nec nomen dissimulare meum?
 Tempus vbi est, quo te, nisi non vis illa referri,

Et dici memini, iuvit & esse meam?
U t q̃ proba dignum est, omni tibi dote placebam.
Addebat veris multa fauentis amor.
N ec quem præferres, ita res tibi magna videbar,
Quemve tuum malles esse vir, alter erat.
N unc quoq̃ nunc pudeat, quòd sis mihi nupta, tuusq̃
Non debet dolor hinc, debet abesse pudor.
C um cecidit Capaneus subito temerarius ictu,
Non legis Euadnen erubuisse viro.
N ec quia rex mundi compescuit ignibus ignes,
Ipse suis Phaëton inficiandus erat.
N ec Semele Cadmo facta est aliena parenti,
Quòd precibus perijt ambitiosa suis.
N ec tibi, quòd senis ego sum Ionis ignibus ictus,
Purpureus molli fiat in ore pudor.
S ed magis in nostri curam consurge tuendi,
Exemplumq̃ mihi coniugis esto bonæ.
M ateriamq̃ tuis tristem virtutibus imple.
~~Ardua per præcepta gloria vadit iter.~~
H ectora quis noscet, felix si Troia fuisset?
Publica virtutis per mala facta via est.
A rs tua Tiphys iacet, si non sit in æquore fluctus.
Si valeant homines, ars tua Phœbe vacet.
Quæ latet, inq̃ bonis cessat non cognita rebus,
Apparet virtus, arguiturq̃ malis.
D at tibi nostra locum tituli fortuna, caputq̃
Conspicuum pietas quò tua tollat, habet.
U tere temporibus, quorum nunc munere freta es,
Et patet in laudes area lata tuas.

TRISTIVM

ELEGIA IIII.

Ad amicum, pro cuius nomine signa ponit.

O Qui nominibus cum sis generosus anorum,
 Exuperas morum nobilitate genus,
 Cuius inest animo patrij candoris imago
 Non careat nervis candor vt iste suis,
 Cuius in ingenio patriæ facundia lingue,
 Qua prior in latio non fuit vlla foro.
 Quod minime volui, positis pro nomine signis
 Dictus es. ignoscas laudibus ipse tuis.
 Nil ego peccavi, tua te bona cognita produnt.
 Si, quod es, appares, culpa soluta mea est.
 Nec tamen officium nostro tibi carmine factum
 Principe tam in isto posse nocere puto.
 Ipse pater patriæ, quid enim civilius illo?
 Sustinet in nostro carmine sæpe legi
 Nec prohibere potest, quia res est publica Caesar.
 Et de communi pars quoq; nostra bono est.
 Iuppiter ingenijs præbet sua numina vatum,
 Sæq; celebrari quolibet ore sinit.
 Causa tua exemplo superiorum tuta duorum est,
 Quorum hic aspicitur, creditur ille deus.
 Ut non debuerim, tamen hoc ego crimen habebo.
 Non fuit arbitrij littera nostra tui.
 Nec nova quod tecum loquor est iniuria nostra,
 Incolumis cum quo sæpe locutus eram.
 Quo vereare minus, ne sim tibi crimen amicus
 Invidiam, siqua est, author habere potest.

Nam tuus est primis cultus mihi semper ab annis
(Hoc saltem noli dissimulare) pater.

Ingeniumque meum (potes hoc meminisse) probabat.

Plus etiam quam me indice dignus eram.

Deque meis illo referebat versibus ore,

In quo pars magnæ nobilitatis erat.

Non igitur tibi nunc, quod me domus ista recepit,
Sed prius auctori sunt data verba tuo.

Nec data sunt, mihi crede tamē, sed in omnibus actis,
Ultima si demas, vita tuenda mea est.

Hanc quoque, qua perij, culpam scelus esse negabis,
Si tanti series sit tibi nota mali.

Aut timor, aut error, nobis prius obfuit error,
At sine me fati non meminisse mei.

Nēve retractando nondum cōiuncta rumpe
Vulnera, vix illis proderit ipsa quies.

Erga, ut iure damus pœnas, sic obfuit omne
Peccato facinus, consiliumque meo.

Idque deus sentit, pro quo nec lumen ademptum est,
Nec mihi detractas possidet alter opes.

Forsitan hanc ipsam, vivat modo, finiet olim
Tempore cum fuerit lenior ira, fugam.

Nunc precor hinc aliò inbeat discedere, si non
Nostra verecundo vota pudore carent.

Mitius exilium, pauloque propinquius oro,
Quique sit à seuo longius hoste locum.

Tantaque in Augusto est clementia, si quis ab illo
Hæc peteret pro me, forsitan ille daret.

Frigida me cohibent Euxini littora ponti,

T R I S T I V M

Dictus ab antiquis Euxenus ille fuit.
 Nam neq; iactantur moderatis æquora ventis,
 Nec placidos portus hospita nanis habet.
 Sunt circa gentes, quæ prædam sanguine quærunt,
 Nec minus infida terra timetur aqua.
 Illi, quos audis hominum gaudere cruore,
 Penè sub eiusdem syderis igne iacent.
 Nec procul à nobis locus est, ubi taurica dira
 Cæde pharetrata spargitur ara deæ.
 Hæc prius (vt memorant) non inuidiosa nefandis,
 Nec cupienda bonis regna Thoantis erant.
 Hic pro supposita virgo Pelopeia cerva
 Sacra deæ coluit qualiacunq; suæ.
 Quò postquã, dubium est pins an sceleratus, Orestes
 Exactus furijs venerat ipse suis.
 Et comes exemplum veri Phocæus amoris,
 Qui duo corporibus, mentibus vnus erant,
 Protinus euincti tristem ducuntur ad aram,
 Quæ stabat geminas ante cruenta fores.
 Nec tamen hunc sua mors, nec mors sua terruit illũ
 Alter ab alterius funere mæstus erat.
 Et iam constiterat strictò mucrone sacerdos,
 Cinxerat & graias barbara vitta comas,
 Cum vice sermonis fratrem cognouit, & illi
 Pro nece complexus Iphigenia dedit.
 Læta deæ signum crudelia sacra perosæ
 Transtulit ex illis in meliora locis.
 Hæc igitur regio magni penè vltima mundi,
 Quam fugere homines, diq; propinqua mihi est.

A tꝓ meam terram prope sunt funebria sacra,
Si modo Nasoni barbara terra sua est.

O vtinam venti quibus est ablatuſ Orestes,
Placato referant & mea vela deo.

ELEGIA V.

Ad amicum, cuius nomen tacet, ne noceat.

ò Mihi dilectos inter pars prima sodales,
Vnica fortunis ara reperta meis,
Cuius ab alloquijs anima hæc moribunda renixit,
Vt vigil infusa Pallade flamma solet.
Qui veritus non es portus aperire fideles
Fulmine percussæ confugiũqꝓ rati,
Cuius eram censu non me sensurus egentem,
Si Cæsar patrias eripuiſſet opes.
Temporis oblitum dum me trahit impetus huius,
Excidit heu nomen quàm mihi penè tuum.
Tu tamen agnoscis, tactuſqꝓ cupidine laudis
Ille ego sum, cuperes dicere posse palàm.
Certe ego, si sineres, titulum tibi reddere vellem,
Et raram famæ conciliare fidem.
Et noceam grato vereor tibi carmine, nè ve
Intempestiuſ nominis obſtet honor.
Quod licet, & tutum est, intra tua pectora gande,
Mèqꝓ tui memorem, tẽqꝓ fuisse pium.
Vtqꝓ facis remis ad opem luçtare ferendam
Dum veniet placido mollior aura deo.
Et tutare caput nulli seruabile, si non
Qui mersit stygia sublenet illud aqua.

T R I S T I V M

T ēq̃ (quod est rārum) pręsta constanter ad omne
 Indeclinatę munus amicitię.
S ic tua processus habeat fortuna perennes,
 Sic ope non egeas ipse iuueſq̃ tuos.
S ic æquet tua nupta virum bonitate perenni,
 Incidat & vestro rara querela toro,
D iligat & semper socius te sanguinis illo,
 Quo pius affectu Castora frater amat.
S ic iuuenis similisq̃ tibi sit natus, & illum
 Moribus agnoscat quilibet esse tuum,
S ic socerum faciat tēda te nata ingali,
 Nec tarde iuueni det tibi nomen aui.
T empore ruricolę patiens fit taurus aratri,
Prębet & incuruo colla premenda iugo.
T empore paret equus lentis animosus habentis,
Et placido duos accipit ore lupos,
T empore pœnorum compescitur ira leonum,
Nec feritas animo, quę fuit ante, manet.
Quęq̃ sui iussis obtemperat Inda magistri
Bellua, seruitium tempore victa subit.
T empus vt extentis tumeat facit vna racemis,
 Vixq̃ merum capiant grana, quod intus habent.
T empus & in canas semen producit aristas,
 Et ne sint tristi poma sapore facit.
H oc dentem tenuat terram renouantis aratri,
 Hoc rigidos silices, hoc adamantina terit.
H oc etiam senas paulatim mitigat iras.
 Hoc minuit luctus, mœstaq̃ corda lenat.
C uncta potest igitur tacito pede lapsa vetustas

Præter quàm curas attenuare meas.
 Ut patria careo, bis frugibus area trita est,
 Dissiluit nudo pressa bis vna pede.
 Non quæsitâ tamen spatio patientia longo est.
 Mensq; mali sensum nostra recentis habet.
 Scilicet & veteres fugiunt iuga sæpe iuenci,
 Et domitus freno sæpe repugnat equus.
 Tristior est etiam præsens ærumna priore,
 Ut sit enim sibi par crevit, & aucta mora est.
 Nec tam nota mihi, quàm sunt, mala nostra fuerunt.
 Sed magis hæc, quo sunt cognitiora, grauant.
 Est quoq; non minimum vires afferre recentes,
 Nec præconsumptum temporis esse malis.
 Fortior in fulua nouus est luctator arena,
 Quàm cui sunt tarda brachia fessa mora.
 Integer & melior nitidis gladiator arenis,
 Quàm cui tela suo sanguine tincta rubent.
 Fert bene præcipites naus modo facta procellas,
 Quamlibet exiguo soluitur imbre vetus.
 Nos quoq; quæ ferimus, tulimus patientius ante,
 Quæ mala sunt longa multiplicata die.
 Credite deficio, nostrôq; à corpore, quantum
 Auguror, accedunt tempora parua malis.
 Nam neq; sunt vires, nec qui color esse solebat,
 Vix habeo tenuem quæ tegat ossa cutem.
 Corpore sed mens est ægro magis ægra, maliq;
 In circumspectu stat sine fine sui.
 Urbis abest facies, absunt mea cura sodales,
 Et qua mihi nulla charior vxor abest.

T R I S T I V M

Vulgus adest scythicum, bacchatâq; turba getarum,
Sic me qui video, non videoq; movent.

Una tamen spes est, quæ me solatur in istis
Hæc fore morte mea non diuturna mala.

E L E G I A V I .

Excusat amicum, quod ab eo literas non acceperit.

6 Is me sol adiit gelidæ post frigora brumæ,
Bisq; suum tacto pisce peregit iter.

Tempore tam longo cur non tua dextera versus
Quamlibet in paucos officiosa fuit?

Cur tua cessavit pietas scribentibus illis,
Exiguus nobis cum quibus usus erat?

Cur quoties alicui chartæ sua vincula dempsi
Illam speravi nomen habere tuum?

Di faciant, ut sæpe tua sit epistola dextra
Scripta, sed è multis reddita nulla mihi.

Quod precor esse liquet, credam prius ora Medusæ
Gorgonis anguineis cincta fuisse comis,

Esse canes vtero sub virginis, esse Chimæram,
A truce quæ flammis separat angue leam,

Quadrupedes homines, cū pectore pectora vinctos,
Tergeminūmq; virum, tergeminūmq; canem,

Sphinxâq; & harpyias, serpentigerôsq; Gigantes,
Centimanūmq; Gygen, semibouēmq; virum,

Hæc ego cuncta prius, quam te charissime credam
Mutatum curam deposuisse mei.

Innumeri montes inter me tēq; viæq;
Fluminâq; & campi, nec freta pauca iacent.

Mille potest causis à te quæ littera sæpe
Missa sit in nostras rara venire manus.
Mille tamen causas scribendo vince frequenter,
Excusem ne te semper amice mihi.

ELEGIA VII.

Queritur se iam senem exulare.

i Am mea cycneas imitantur tempora plumas,
Inficit & nigras alba senecta comas.
I am subeunt anni fragiles, & inertior ætas,
Iamq; parum firmo me mihi ferre graue est.
Nunc erat, vt posito deberem fine laborum
Viuerè me nullo sollicitante metu.
Quæq; meæ semper placuerunt otia menti,
Carpere, & in studijs molliter esse meis.
Et paruam celebrare domum, patriosq; penates,
Et quæ nunc domino rura paterna carent,
Inq; sinu dominæ charisq; sodalibus, inq;
Securus patria consenuisse mea.
Hæc mea sic quondam peragi sperauerat ætas,
Hos ego sic annos ponere dignus eram,
Non ita dis visum est, qui me terrâq; mariq;
Iactum Sarmaticis exposuere locis.
In caua ducuntur quassæ naualia puppes,
Ne temere in medijs dissoluantur aquis.
Ne cadat, & multas palmas inhonestet adeptas,
Languidus in pratis gramina carpit equus.
Miles vt emeritis non est satis utilis armis,

Ponit ad antiquos quæ tulit arma lares.
 Sic igitur tarda vires adimente senecta,
 Me quoq; donari iam rude tempus erat.
 Tempus erat, nec me peregrinum ducere cælum,
 Nec siccam getico fonte levare sitim.
 Sed modo quos habui, vacuos secedere in hortos,
 Nunc hominum visu rursus & vrbe frui.
 Sic animo quondam non diuinante futura
 Optabam placide vivere posse senex.
Fata repugnarunt, quæ cum mihi tempora prima
Mollia præbuerint, posteriora grauant.
 Iamq; decem lustris omni sine labe peractis
 Parte premor vitæ deteriore meæ.
 Nec procul à metis quas penè tenere videbar
 Curriculo grauis est facta ruina meo.
 Ergo illum demens in me seuire coëgi,
 Mitius immensus quo nihil orbis habet.
 Ipsaq; delictis victa est clementia nostris,
 Nec tamen errori vita negata mea est.
 Vita procul patria peragenda sub axe Boreo est,
 Qua maris Euxini terra sinistra iacet.
Hæc mihi si Delphos, Dodonâq; diceret ipsa,
Esse videretur vanus vterq; locus.
Nil adeo validum est, adamas licet alliget illud,
Vt maneat rapido firminus igne Iouis,
Nil ita sublime est, supràq; pericula tendit,
Non sit vt inferius, suppositumq; deo.
 Nam quanquam vitio pars est contracta malorum,
 Plus tamen exitij numinis ira dedit.

At vos admoniti nostris quoque casibus este
Equantem superos emernisse virum.

ELEGIA VIII.

Admonet quendam, ne pergat ledere.

I licet, & pateris, nomen facinusque tacebo.

Et tua lethæis acta dabuntur aquis.

Nostraque vincetur lachrymis clementia seris.

Fac modo te pateat poenituisse tui.

Fac modo te damnes, cupiasque eradere vitæ

Tempora si possis Tisiphonæa tuæ.

Sin minus, & flagrant odio tua pectora nostro,

Induet infelix arma coacta dolor.

Sin licet extremum, sicut sum, missus in orbem,

Nostra suas isto porriget ira manus.

Omnia, si nescis, Cæsar mihi iura reliquit.

Et sola est patria poena carere mea.

Et patriam, modo sit sospes, speramus ab illo.

Sæpe Iouis telo quercus adusta viret.

Denique vindictæ si sit mihi nulla facultas,

Pierides vires & sua tela dabunt.

Ut scythicis habitem longe summotus in oris,

Siccæque sint oculis proxima signa meis.

Nostra per immensas ibunt præconia gentes.

Quodque querar, notum, quæ patet orbis, erit.

Ibit in occasum, quicquid dicetur ab ortu.

Testis & hesperiæ vocis Eous erit.

Trans ego tellurem, trans altas audiar undas.

Et gemitus vox est magna futura mei.

TRISTIVM

N eu tua te fontem tantummodo secula norint,
 Perpetuae crimen posteritatis eris.
 I am feror in pugnas, & nondum cornua sumpsi,
 Nec mihi sumendi causa sit vlla velim.
 Circus adhuc cessat, spargit tamen acer arenam
 Taurus, & infesto iam pede pulsat humum.
 Hoc quoq; quam volui, plus est. cane musa receptus,
 Dum licet huic nomen dissimulare suum.

ELEGIA IX.

De seipso ad posteritatem.

i Ile ego, qui fueram tenerorum lusor amorum,
 Quem legis, vt noris, accipe posteritas.
 Sulmo mihi patria est gelidis vberrimus vndis,
 Millia qui novies distat ab vrbe decem.
 & ditus hinc ego sum. necnon vt tempora noris,
 Cum cecidit fato consul vterq; pari.
 Siquid & à proavis vsq; est vetus ordinis haeres
 Non modo fortunæ munere factus eques.
 Nec stirps prima fui, genito sum fratre creatus,
 Qui tribus ante quater mensibus ortus erat.
Lucifer amborum natalibus adfuit idem.
Vna celebrata est per duo liba dies.
 Hæc est armigeræ festis de quinq; Minervæ,
 Quæ fieri pugna prima cruenta solet.
 Protinus excolimur teneri, curaq; parentis
 Imus ad insignes vrbis ab arte viros.
Frater ad eloquium viridi tendebat ab æno,
Fortia verbosi natus ad arma fori,

At mihi iam puero caelestia sacra placebant,

Inq̃ suum furtim musa traherat opus.

Sæpe pater dixit. Studium quid inutile tentas?

Mæonides nullas ipse reliquit opes.

Motus eram dictis, totóq̃ Helicone relicto

Scribere conabar verba soluta modis.

Sponsa sua carmen numeros veniebat ad aptos.

Et quod tentabam scribere, versus erat.

Interea tacito passu labentibus annis

Liberior fratri sumpta mihiq̃ toga est.

Induiturq̃ humeros cum lato purpura clauo.

Et studium nobis, quod fuit ante, manet.

Iamq̃ decem vitæ frater geminauerat annos,

Cum perit, & cæpi parte carere mei.

Cæpimus & teneræ primos ætatis honores,

Déq̃ viris quondam pars tribus vna fui.

Curia restabat, clauis mensura coacta est.

Maius erat nostris viribus illud onus.

Nec patiens corpus, nec mens fuit apta labori,

Sollicitæq̃ fugax ambitionis eram.

Et petere aoniæ suadebant tuta sorores,

Otia iudicio semper amata meo.

Temporis illius colui, foniq̃ poëtas.

Quótq̃ aderant vates rebar adesse deos.

Sæpe suas volucres legit mihi grandior æno,

Quæq̃ nocet serpens, quæ inuicta herba Macer.

Sæpe suos solitus recitare Propertius ignes,

Iure sodalitij qui mihi iunctus erat.

Ponticus heroo, Battus quoq̃ clarus iambis

Dulcia conuictus membra fuere mei.
 Detinuit nostras numerosus Horatius aures,
 Dum ferit Ausonia carmina culta lyra.
 Vergilium vidi tantum, nec auara Tibullo
 Tempus amicitiae fata dedere meae.
 Successor fuit hic tibi Galle, Propertius illi,
 Quartus ab his serie temporis ipse fui.
 Utq; ego maiores, sic me coluere minores.
 Notaq; non tarde facta Thaleia mea est.
 Carmina cum primum populo iuuenilia legi,
 Barba resecta mihi bisve, semelve fuit,
 Moverat ingenium totam cantata per urbem
 Nomine non vero dicta Corinna mihi.
 Multa quidem scripsi, sed quae vitiosa putant,
 Emendaturis ignibus ipse dedi.
 Tum quoq; cum fugerem, quaedam placitura cremant,
 Iratus studio, carminibusq; meis.
 Molle cupidineis nec inexpugnabile telis
 Cor mihi, quodq; lenis causa moueret, erat.
 Cum tamen hoc essem, minimoque accenderer igne,
 Nomine sub nostro fabula nulla fuit.
 Penè mihi puero nec digna, nec utilis vxor
 Est data, quae tempus per breue nupta fuit.
 Illi successit quauis sine crimine coniux,
 Non tamen in nostro firma futura toro.
 Ultima, quae mecum seros permansit in annos,
 Sustinuit coniux exulis esse viri.
 Filia me mea bis prima foecunda iuuenta
 Sed non ex vno coninge fecit anuum.

Et iam complerat genitor sua fata, nouemq;
Addiderat lustris altera lustra nouem.
Non aliter fleti, quàm me fleturus ademptum
Ille fuit. matri proxima busta tuli.
F elices ambo tempestineq; sepulti.
Ante diem pœnæ quòd periere meæ.
Me quoq; felicem, quòd non uiuentibus illis
Sum miser, & de me quòd doluere nihil.
Si tamen extinctis aliquid nisi nomina restant,
Et gracilis structos effugit umbra rogos,
Fama parentales si vos mea contigit umbræ,
Et sunt in stygio crimina nostra foro,
S cite precor causam, nec vos mihi fallere fas est,
Errorem iussæ non scelus esse fugæ.
Manibus hoc satis est, ad vos studiosa reuertor
Pectora, quæ vitæ quæritis acta meæ.
I am mihi canicies puljis melioribus annis
Venerat, antiquas miscuerátq; comas,
Postq; meos ortus pisæa vinctus oliua,
Abstuleram decies præmia victor eques,
Cum maris Euxini positos ad lena Tomitas
Quærere me læsi principis ira iubet.
Causa meæ cunctis nimium quoq; nota ruinae,
Indicio non est testificanda meo.
Quid referam comitumq; nefas? famulosq; nocentes?
Ipseq; multa tuli non leniora fuga.
Indignata malis mens est succumbere, seq;
Præstitit inuictam viribus vsa suis.
Oblitusq; mei ductæq; per otia vitæ,

TRISTIVM LIB. IIII.

Insolita cæpi temporis arma manu.

Tôtq; tuli pœnas terra pelagóq; quot inter
Occultum stellæ conspicuúm;q; polum.

Tacta mihi tandem longis erroribus actó
Iuncta pharetratis Sarmatis ora getis.

Hic ego, finitimis quannuis circumsonor armis,
Tristia, quo possum carmine, fata leno.

Quod, quannuis nemo est, cuius referatur ad aures,
Sic tamen absumo, decipiôq; diem.

Ergo quod vino, durisq; laboribus obsto,
Nec me sollicitæ tædia lucis habent.

Gratia musa tibi, nam tu solatia præbes.
Tu curæ requies, tu medicina venis.

Tu dux & comes es, tu nos abducis ab Istro,
In medióq; mihi das Helicone locum.

Tu mihi, quod rarum est, vino sublime dedisti
Nomen, ab exequijs quod dare fama solet.

Nec, quia detractat præsentia linor, iniquo
Vllum de nostris dente momordit opus.

Nam tulerint magnos cum secula nostra poëtas,
Non fuit ingenio fama maligna meo.

Cúm; ego præponam multos mihi, non minor illis
Dicor, & in toto plurimus orbe legor.

Siquid habent igitur vatum præsagia veri,
Protinus vt moriar, non ero terra tuus.

Sine fauore tuli, sine hanc ego carmine famam,
Inre tibi grates candide lector ago.

PROVIDII NASONIS DE TRI-
STIBVS, LIBER QVINTVS.

ELEGIA I.

Ad amicum, vt & hunc librum accipiat.

h Vnc quoque de getico nostri studiose li-
bellum

Littore, præmissis quatuor adde
meis.

Hic quoq; talis erit, qualis fortuna poëta,

Inuenies toto carmine dulce nihil.

Flebilis vt noster status est, ita flebile carmen,

Materiæ scripto conueniente suæ.

Integer & lætus, læta & iuuenilia lusi,

Illæ tamen nunc me composuisse piget.

Vt cecidi, perago subiti præconia casus,

Sûmq; argumenti conditor ipse mei.

Vtq; iacens ripa deflere caystrius ales

Dicitur ore suam deficiente necem,

Sic ego sarmaticas longe proiectus in auras,

Efficio tacitum ne mihi funus eat.

Delitias si quis lasciuâq; carmina quærit,

Præmoneo nunquam scripta quod ista legat.

Aptior huic Gallus, blandiq; Propertius oris.

Et plures, quorum nomina magna vigent.

Atq; vtinam numero nos non essemus in illo.

Hei mihi, cur vnquam musa locuta mea est?

ss. iij.

TRISTIVM

Sed dedimus pœnas scythiciq; in finibus Istri
 Ille pharetrati lusor amoris abest.
Quod superest, socios ad publica carmina flexi,
 Et memores iussi nominis esse mei.
Sitamen ex vobis aliquis tam multa requiret,
 Vnde dolenda canam, multa dolenda tuli.
Non hæc ingenio, non hæc componimus arte.
 Materia est proprijs ingeniosa malis.
Et quota fortunæ pars est in carmine nostræ.
 Felix qui patitur, quæ numerare potest.
Quot frutices sylvæ, quot flauas Tybris arenas,
 Mollia quot Martis gramina campus habet:
Tot mala pertulimus, quorum medicina, quiesq;
 Nulla, nisi in studio est, pieridumq; mora.
Quis tibi Naso modus lachrymosi carminis? inquis.
 Idem fortunæ, qui modus huius, erit.
Quod querar, illa mihi pleno de fonte ministrat.
 Nec mea sunt fati verba, sed ista mei.
At mihi si chara patriam cum coninge reddas,
 Sint vultus hilares, simq;, quod ante fui,
Lenior & victi si sit mihi Cæsaris ira,
 Carmina letitiæ iam tibi plena dabo.
Non tamen ut lusit, rursus mea littera ludet,
 Sit semel illa meo luxuriata ioco.
Quod probet ipse canam. pœnæ modo parte lenata.
 Barbariam, rigidos effugiaq; Getas.
Interea nostri quid agant, nisi triste libelli?
 Tibi funeribus convenit ista meis.
At poteras inquis melius mala ferre silendo.

Et tacitus casus dissimulare tuos,
Exigis, ut nulli gemitus tormenta sequantur.
Acceptoque graui vulnere flere vetas.
Ipse perilleo Phalaris permisit in ære
Edere mugitus & bonis ore queri.
Cum Priami lachrymis offensus non sit Achilles,
Tunc fletus inhibes durior hoste meos?
Cum faceret Nioben orbam latonia proles,
Non tamen hanc siccas iussit habere genas.
Est aliquid fatale malum per verba leuare,
Hoc querulam Prognen, Halcyonâsq; facit.
Hoc erat in gelido quare Pæantius antro
Voce fatigaret lemnia saxa sua.
Strangulat inclusus dolor, atque cor æstuat intus,
Cogitur & vires multiplicare suas.
Da veniam potius. vel totos tolle libellos,
Si mihi quod prodest, hoc tibi lector obest.
Sed nec obesse potest ulli, nec scripta fuerunt
Nostra, nisi authori pernitiōsa suo.
At mala sunt, fateor, quis te mala sumere cogit?
Aut quis deceptum ponere sumpta vetat?
Ipse nec emendo, sed ut hic deducta legantur,
Non sunt illa suo barbariora loco.
Nec me Roma suis debet conferre poetis.
Inter sarmaticos ingeniosus eram.
Denique nulla mihi captatur gloria, quæque
Ingenij stimulos subdere fama solet.
Nolumus assiduis animum tabescere curis.
Quæ tamen irrumpunt, quoque vetantur, eunt.

TRISTIVM

Cur scribam, docui, cur mittam quæritis istos,
Vobiscum cupio quolibet esse modo.

ELEGIA II.

Ad uxorem, ne timeat rogare Cæsarem.

e Cquid vt è Ponto noua venit epistola passes?
Et tibi sollicita soluitur illa manu?

Pone metum, valeo, corpûsq, quod ante laborum
Impatiens nobis inualidûmq, fuit,

Sufficit, atq, ipso vexatum induruit vsu,
An magis infirmo non vacat esse mihi?

Mens tamen ægra iacet, nec tēpore robora sumpsit,
Affectûsq, animi, qui fuit ante, manet.

Quæq, mora, spatiôq, suo coitura putauit
Vulnera, non aliter quàm modo facta dolent.

Sicilicet exiguis prodest annosa vetustas.
Grandibus accedunt tempore damna malis.

Penè decem totis aluit Pæantiis annis
Pestiferum tumido virus ab angue datum.

Elephus æterna consumptus tabe perisset,
Si non quæ nocuit dextra tulisset opem.

Et mea, si facinus nullum commisimus, opto
Vulnera qui fecit, facta lenare velit.

Contentûsq, mei iam tandem parte doloris
Exiguum pleno de mare demat aquæ.

Detrahat vt multum, multum restabit acerbi,
Parsq, meæ pænæ totius instar erit.

Littora quot conchas, quot amœna rosaria flores,

Quotve soporiferum grana papauer habet,
 Sylua feras quot alit, quot piscibus vnda natatur,
 Et tenerum pennis aëra pulsat anis:
 Tot premor aduersis. quæ si comprehendere coner,
 Icarie numerum dicere coner aquæ.
 Utq; viæ casus, vt amara pericula ponti,
 Vt taceam strictas in mea fata manus.
 Barbarâ me tellus, orbisq; nouissima magni
 Sustinet, & sæuo cinctus ab hoste locus.
 Hinc ego traicerer. nec enim mea culpa cruenta est.
 Esset, quæ debet, si tibi cura mei.
 Ille deus, bene quo Romana potentia nixa est,
 Sæpe suo victo lenis in hoste fuit.
 Quid dubitas? & tuta times? accede, rogâq;
 Cæsare nil ingens mitius orbis habet.
 Me miserum, quid agam? si proxima quæq; relinquunt,
 Subtrahis & fracto tu quoq; colla iugo?
 Quò ferar? vnde petam lassissis solatia rebus?
 Anchora iam nostram non tenet vlla ratem
 Viderit ipse, sacram quamvis inuisus ad aram
 Confugiam, nullas summonet ara manus.

ELEGIA III

Ad Cæsarem, vt sibi iam parcat.

a Lloquor en absens absentia numina supplex,
 Si fas est homini cum Ioue posse loqui.
 Arbiter imperij, quo certum est sospite cunctos
 Ausonie curam gentis habere deos,
 O decus, o patriæ per te florentis imago.

TRISTIVM

O vir non ipso, quem regis, orbe minor,
Sic habites terram, sic te desyderet æther,
Sic ad pacta tibi sydera tardus eas.

Parce precor, minimamq; tuo de fulmine partem
Deme, satis pœnæ, quod superabit, erit.

Ira quidem moderata tua est, vitamq; dedisti,
Nec mihi ins ciuis, nec mihi nomen abest.

Nec mea concessa est alijs fortuna, nec exul
Edicti verbis nominor ipse tui.

Omniaq; hæc timui, quia me meruisse videbar,
Sed tua peccato senior ira meo est.

Arua relegatum iussisti visere Ponti,
Et scythicum profuga scindere puppe fretum.

Iussus ad Euxini deformia littora veni
Æquoris, hæc gelido terra sub axe iacet.

Nec me tam cruciat nunquam sine frigore calum,
Glebâq; canenti semper obusta gelu,

Nesciâq; est vocis quod barbara lingua Latine,
Gracâq; quod getico mista loquela sono est,

Quam quod finitimo cinctus premor undiq; Marte,
Vixq; brevis tutos murus ab hoste facit.

Pax tamen interdum est, pacis fiducia nunquam,
Sic hic nunc patitur, nunc timet arma locus.

Hinc ego dum muter, vel me panchæa Charybdis
Denoret, atq; suis ad styga mittar aquis.

Vel rapidæ flammis vrar patienter in ætnæ,
Vel freta leucadij mittar in alta dei.

Quod petimus pœna est, nec enim miser esse recusor,
Sed precor, vt possim tutius esse miser.

ELEGIA IIII.

Ad Bacchum, ut pro se Cæsarem roget.

i Lla dies hæc est, qua te celebrare poëta,
 Si modo non fallunt tempora, Bacche solent,
 Festâq; odoratis innectunt tempora sertis,
 Et dicunt laudes ad tua vina tuas.
 Inter quos memini, dum me mea fata sinebant.
 Non inuisa tibi pars ego magna fui,
 Quem nunc suppositum stellis erymanthidos vrsæ
 Iuncta tenet crudis sarmatis ora getis.
 Quicq; prius mollem, vacuâq; laboribus egi
 In studijs vitam, Pieridûmq; choro,
 Nunc procul à patria geticis circunsonor armis,
 Multa prius pelago, multâq; passus humo.
 Sine mihi casus, sine hoc dedit ira deorum,
 Nubila nascenti sen mihi Parca fuit,
 Tu tamen è sacris me de cultoribus vnum
 Numine debueras sustinuisse tuo.
 An dominæ fati quicquid cecinere sorores,
 Omne sub arbitrio desinit esse dei?
 Ipse quoq; ætherias meritis innectus in arces,
 Quo non exiguo facta labore via est.
 Nec patria est habitata tibi, sed adusq; ninosum
 Strymona venisti, marticolâmq; Geten,
 Persidâq; E lato spatiantem flumine Gangem,
 Et quascunq; bibit decolor Indus aquas.
 Scilicet hanc legem nentes fatalia Parcæ
 Stamina bis genito bis cecinere tibi.

T R I S T I V M

Me quoqz, si fas est exemplis ire deorum,
 Ferrea sors vitæ difficilisqz premit.
Illo nec melius cecidi, quem magna locutum
 Reppulit à Thebis Iuppiter igne suo.
Ut tamen audisti percussum fulmine vatem,
 Admonitis nostris condoluisse potes.
Et potes, aspiciens circum tua sacra poëtas,
 Nescio quis nostri dicere cultor abest.
Fer bone liber opem, sic altera degraueſt vltimum
 Vitis & incluso plena sit vna mero
Sic tibi cum Bacchis Satyrorum grata iuuentus
 Adsit, & attonito non taceare sono.
Ossa bipenniferi sic sint male pressa Lycurgi.
 Impia nec poëna Pentheos umbra vacet.
Sic micet æternum, vicinaqz sydera vincat
 Coniugis in cælo clara corona tuæ.
Huc ades, & casus releues pulcherrime nostros,
 Vnum de numero sis memor esse tuo.
Sunt dis inter se commercia. flectere tenta
 Cæsareum numen numine Bacche tuo.
Vos quoqz consortes studij pia turba poëta
 Hæc eadem sumpto quisqz rogate mero.
Atqz aliquis vestrum Nasonis nomine dicto
 Apponat lachrymis pocula mista suis.
Admonitisqz mei, cum circumspexerit omnes,
 Dicat, vbi est nostri pars modo Naso chori?
Idqz ita, si vestrum merui candore fauorem,
 Nullaqz iudicio littera læsa meo est,
Si veterum digne veneror conscripta virorum,

Proxima, non illis esse minora reor.
 Sic igitur dextro faciat Apolline carmen,
 Quod licet inter vos nomen habere meum.

ELEGIA V.

Loquitur epistola authoris incommoda.

Ittore ab Euxino Nasonis epistola veni,
 Lassâq; facta mari, lassâq; facta via.
 Qui mihi flens dixit, tu cui licet aspice Romam,
 Heu quanto melior sors tua sorte mea est.
 Flens quoq; me scripsit, nec qua signabar, ad os est
 Ante, sed ad madidas gemma relata genus.
 Tristitiæ causam si quis cognoscere querit,
 Ostendi solem postulat ille sibi.
 Nec frondes sylvis, nec aperto gramina campo
 Molliâ, nec pleno flumine cernit aquas.
 Quid Priamus doleat mirabitur Hectore raptô,
 Quidve Philoctetes ictus ab angue gemat.
 Di facerent utinam talis status esset in illo,
 Ut non tristitiæ causa dolenda foret.
 Fert tamen, ut debet, casus patienter amarus,
 More nec indomiti frena recusat equi.
 Nec fore perpetuam sperat sibi numinis iram
 Consciens in culpa non scelus esse sua.
 Sæpe refert, sit quanta dei clementia, cuius
 Se quoq; in exemplis annumerare solet.
 Nam quod opes teneat patrias, quod nomina civis,
 Deniq; quod vinat munus habere dei.

Te tamen (ò si quid credis mihi) charior ille
 Omnibus in toto pectore semper habet.
 Téq; Menœtiaden, te qui comitatus Orestem,
 Te vocat Ægiden, Euryalúmque suum.
 Nec patriam magis ille suam desyderat, & quæ
 Plurima cum patria sentit abesse sibi,
 Quàm vultus, oculosque tuos, ò dulcior illo
 Melle, quod in ceris attica ponit apis.
 Sæpe etiam mœrens tempus reminiscitur illud,
 Quod non præuentum morte fuisse dolet.
 Cúmque alij fugerent subitæ contagia cladis,
 Nec vellent icta limen adire domus.
 Te sibi cum paucis meminit mansisse fidelem,
 Si paucos aliquis trësve, duôsve vocat.
 Quannus attonitus sensit tamen omnia, nec te
 Se minus aduersis indoluisse suis.
 Verba solet, vultúmque tuum, gemitúsque referre,
 Et te flente suos demaduisse sinus.
 Quàm sibi præstiteris, qua consolatus amicum
 Sis ope, solandus cum simul ipse fores.
 Pro quibus affirmat fore se memorémque, piúmque,
 Sine diem videat, sine tegatur humo.
 Per caput ipse suum solitus iurare, tuúmque
 Quod scio non illi vilius esse suo.
 Plena tot & tantis referatur gratia factis,
 Non sinit ille tuos littus arare bones.
 Fac modo constantem profugum tuëare, quod ille
 Qui bene te nouit, non rogat, ipsa rogo.

ELEGIA VI.

Celebrat natalem vxoris.

a Nnūs assuetum dominæ natalis honorem
Exigit, ite manus ad pia sacra meæ.
S ic quondam festum Laërtius egerat heros,
Forſan in extremo coniugis orbe diem.
L ingua fauens adſit noſtrorum oblita laborum,
Quæ puto dedidicit iam bona verba loqui.
Quæq; ſemel toto veſtis mihi ſumitur anno,
Sumatur fatiſ decolor alba meis.
A rāq; gramineo viridis de ceſpite fiat,
Et velet tepidos nexa corona focos.
D a mihi thura puer pingues facientia flammæ,
Quôdq; pio fuſum ſtridat in igne merum.
O ptime natalis, quānuis procul abſumus, opto
Candidus huc venias, diſſimiliſq; meo.
S iquid & inſtabat dominæ miſerabile vulnus,
Sit perfuncta meis tempus in omne malis.
Quæq; grani nuper pluſquam quaſſata proceſſa eſt,
Quod ſupereſt tutum per mare nanis eat.
I lla domo, natāq; ſua, patriāq; fruatur.
Erepta hæc vni ſit ſatis eſſe mihi.
Q uatenus & non eſt in charo coninge felix,
Pars vitæ trīſti cætera nube vacet.
V inat, amētq; virum, quoniam ſic cogitur abſens,
Conſumātq; annos ſed diuturna ſuos.
A diſcerem & noſtros. ſed ne contagia fati
Corrumpant timeo quos agit ipſa mei.

TRISTIVM

Nil homini certum est, fieri quis posse putaret,
 Ut facerem in medijs hæc ego sacra Getis?
 Aspice, ut aura tumens fumos è thure coortos
 In partes Italas & loca dextra ferat.
 Sensus inest igitur nebulis, quas exigit ignis.
 Consilium fugiunt cætera penè meum.
 Consilium commune sacrum cum fiat in ara
 Fratribus, alterna qui periere manu,
 Ipsa sibi discors, tanquam mandetur ab illis,
 Scinditur in partes atra favilla duas.
 Hoc memini, quondam fieri non posse loquebar,
 Et me Battiades indice falsus erat.
 Omnia nunc credo, cum tu non stultus ab alto
 Terga vapor dederis, Ausoniàmque petas.
 Hæc igitur lux est, quæ si non orta fuisset,
 Nulla fuit misero festa videnda mihi.
 & didit hæc mores illis heroibus equos,
 Quis erat Eurytion, Icariûsq; pater.
 Nata pudicitia est, mores, probitasque, fidesque.
 At non sunt ista gaudia nata fide,
 Sed labor, & curæ, fortunâque moribus impar.
 Instâque de viduo penè querela toro.
 Scilicet aduersis probitas exercita rebus
 Tristi materia tempore laudis habet.
 Si nihil infesti durus vidisset Ulysses,
 Penelope felix, sed sine laude, foret.
 Victor Echionias si vir penetrasset in arces,
 Forsitan Enadnen vix sua nosset humus.
 Cum Pelia genitæ tot sint, cur cognita nobis?

Nempe fuit misero nupta quod vna viro.
Effice vt Iliacas tangat prior alter arenas,
Laodameia nihil, cur referatur, erit.
Et tua, quod mallet, pietas ignota fuisset,
Implerent venti si mea vela sui.
Di tamen & Caesar dis accessure, sed olim
Æquarint pylios cum tua fata dies.
Non mihi, qui pœnam fateor meruisse, sed illi
Parcite, quæ nullo digna dolore dolet.

ELEGIA VII.

Rogat amicum quendam, ne discedat ab officio.

t V quoq; nostrarum quondam fiducia rerum,
Qui mihi confugium, qui mihi portus eras,
Tu quoq; suscepti curam dimittis amici?
Officijꝑ pium tam cito ponis onus?
Sarcina sum fateor, quam si tu tempore duro
Depositurus eras, non subeunda fuit.
Fluctibus in medijs nauem Palinure relinquis,
Ne fuge, nè ve tua sit minor arte fides.
Nunquid Achilleos inter fera praelia fidi
Deseruit leuitas Antomedontis equos?
Quem semel excepit, nunquam Podalirius ægro
Promissam medicæ non tulit artis opem.
Turpius eijcitur, quàm non admittitur hospes.
Quæ paruit dextræ firma sit ara meæ.
Nil nisi me solum primo tutatus es, at nunc
Me pariter serua, iudiciũq; tuum.
Si modo non aliqua est in me noua culpa, tuamq;

T R I S T I V M

Mutarunt subito crimina nostra fidem.
 S piritus hic, scythica quem non bene ducimus aura,
 Quod cupio, membris exeat ante meis,
 Quàm tua delicto stringantur pectora nostro,
 Et videar merito vilior esse tibi.
N on adeo toti fatis vrgemur iniquis,
 Ut mea sit longis mens quoq; mota malis.
 Finge tamen motam, quoties Agamemnone natum
 Dixisse in Pyladen verba proterva putas?
 Nec procul à vero est, quòd vel pulsarit amicum,
 Mansit in officijs non minus ille suis.
 Hoc est cum miseris solum commune beatis,
 Ambobus tribui quod solet obsequium.
 Creditur & cæcis, & quos prætexta verendos
 Virgâq; cum verbis imperiosa facit.
 Si mihi non parcis, fortunæ parcere debes.
 Non habet in nobis ullius ira locum.
 Elige nostrorum minimum, minimûmq; laborum,
 Isto, quo quereris, grandius illud erit.
Quàm multa madidæ celantur arundine fossæ,
Florida quàm multas hybla tuetur apes,
Quàm multæ gracili terrena sub horrea ferre
Limite formicæ grana reperta solent,
 Tam me circumstat densorum turba malorum.
 Crede mihi, vero est nostra querela minor,
 His, qui contentus non est, in littus arenas,
 In segetem spicas, in mare fundat aquas.
 I ntempestivos igitur compesce furores,
 Vela neq; in medio desere nostra mari.

ELEGIA VIII.

Narrat miseriam suam, & habitus, &
mores Getarum.

q Vam legis à scythica tibi venit epistola terra,
Latus vbi æquoreis Ister aditur aquis.
S i tibi contingat cum dulci vita salute,
Candida fortunæ pars manet vna meæ.
S cilicet vt semper quid agam, charissime quæris,
Quannuis hoc vel me scire tacente potes.
S um miser. hæc brevis est nostrorum summa laborum.
Quisquis & offenso Cesare viuet, erit.
T urba tomitanæ quæ sit regionis, & inter
Quos habitem mores discere cura tibi est.
M ista sit hæc quannuis inter Græcosq;, Getásq;,
A male placatis plus trahit ora Getis.
S armaticæ maior, Geticæq; frequentia gentis
Per medias in equis itq;, reditq; vias.
I n quibus est nemo, qui non goryton, & arcum,
Telâq; vipereo lurida felle gerat.
V ox fera, trux vultus, verissima mortis imago,
Non coma, non vlla barba resecta manu.
Dextera non segnis fixo dare vulnera cultro,
Quem vinctum lateri barbarus omnis habet.
V iuit in his igitur tenerorum lusor amorum.
Hos videt, hos vates audit amice tuus.
A tq; vtinam viuat, & non moriatur in illis,
Absit ab inuisis & tamen umbra locis.
C armina quod vestro saltari nostra theatro,

TRISTIVM

Versibus & plaudi scribis amice meis,
 Nil equidem feci, tu scis hoc ipse, theatri.
 Musa nec in plausus ambitiosa mea est.
 Non tamen ingratum est quodcumq; oblinia nostri
 Impedit, & profugi nomen in ora refert.
 Quannis interdum, quæ me læsisse recordor
 Carmina deuoneo, Pieridēsque meas.
 Cum bene deuoni nequeo tamen esse sine illis,
 Vulneribꝫque meis tela cruenta sequor.
 Quæque modo Euboicis lacerata est fluctibus, andet
 Graia capharea currere puppis aqua.
 Non tamen, vt lauder, vigilo, curamque futuri
 Nominis, vtilius quod latuisset, ago.
 Detineo studijs animum, fallōque labores,
 Experior curis & dare verba meis.
 Quid potius faciam desertus solus in oris?
 Quamve malis aliam quærere coner opem?
 Sine locum specto, locus est inamabilis, & quo
 Esse nihil toto tristius orbe potest.
 Sine homines, vix sunt homines hoc nomine digni.
 Quamque lupi senæ plus feritatis habent.
 Non metuunt leges, sed cedit viribus æquum.
 Victaque pugnaci iura sub ense iacent.
 Pellibus & laxis arcent mala frigora brachis,
 Oraque sunt longis horrida tecta comis.
 In paucis extant græcæ vestigia linguæ.
 Hæc quoque iam getico barbara facta sono est.
 Unus in hoc nemo est populo, qui forte latine
 Quælibet è medio reddere verba queat.

I spe ego Romanus vates, ignoscite musæ,
 Sarmatico cogor plurima more loqui.
 E n pudet, & fateor, iam desuetudine longa
 Vix subeunt ipsi verba latina mihi.
 N ec dubito, quin sint & in hoc non pauca libello
 Barbara, non hominis culpa, sed ista loci est.
 N e tamen ausonia perdam commercia linguae,
 Et fiat patrio vox mea tuta sono,
 I pse loquor mecum, desuetâq; verba retracto,
 Et studij repeto signa sinistra mei.
 S ic animum tempûsq; traho, mēq; ipse reduco,
 A contemplatu semoneoq; mali.
 C arminibus quæro miserarum obliuia rerum.
 Præmia si studio consequar ista, sat est.

ELEGIA IX.

Inuehitur in quendam, quòd se lacefferet.

n On adeo cecidi, quanuis abiectus vt infra
 Te quoq; sim, inferius quo nihil esse potest.
 Quæ tibi res animos in me facit improbe? cūr ve
 Casibus insultas, quos potes ipse pati?
 N ec mala te reddunt mitem, placidūmq; iacenti
 Nostra, quibus possunt illachrymare feræ?
 N ec metuis dubio fortunæ stantis in orbe
 Numen, & exosæ verba superba deæ?
 E xiget at dignas vltrix Rhamnusia pœnas,
 Imposito calcas quod mea facta pede.
 V idi ego naufragiūmq;, viros & in æquore mergi.

T R I S T I V M

Et nunquam dixi iustior vnda fuit.
 Vilia qui quondam miseris alimenta negarat,
 Nunc mendicato pascitur ille cibo.
 Passibus ambiguis fortuna volubilis errat,
 Et manet in nullo certa, tenaxq; loco.
 Sed modo leta manet, vultus modo sumit acerbos,
 Et tantum constans in lenitate sua est.
 Nos quoq; flornimus. sed flos fuit ille caducus.
 Flammâq; de stipula nostra, brevisq; fuit.
 Néve tamen tota capias fera gaudia mente,
 Non est placandi spes mihi nulla dei.
 Vel quia peccavi citra scelus, utq; pudore
 Non caret, invidia sic mea culpa caret,
 Vel quia nil ingens ad finem Solis ab ortu
 Illo cui paret mitius orbis habet.
 Scilicet ut per vim non est superabilis vlli,
 Molle cor ad timidas sic habet ille preces.
 Exemploq; deûm, quibus accessurus & ipse est,
 Cum pœna venia plura roganda petam.
 Si numeres anno soles & nubila toto,
 Inuenies nitidum sæpius esse diem.
 Ergo ne nimium nostra latere ruina,
 Restitui quondam me quoq; posse puta.
 Posse puta fieri lenito principe, vultus
 Ut videas media tristis in vrbe meos.
 Utq; ego te videam causa graniore fugatum,
 Hæc sunt à primis proxima vota meis.

ELEGIA X.

Cur amici cuiusdā nomē nō ponat in carminibus suis.

ò Tua si sineres in nostris nomina poni
 Carminibus, positus quàm mihi sæpe fores,
 Te canerem solum meriti memor, inq̃ libellis
 Creuisset sine te pagina nulla meis.
 Quid tibi deberem tota sciretur in vrbe,
 Exul in amissa si tamen vrbe legor.
 Te præsens mitem nosset, te serior ætas,
 Scripta vetustatem si modo nostra ferunt.
 Nec tibi cessaret doctus benedicere lector.
 Hic te seruato vate maneret honor.
 Cæsaris est primum munus, quod ducimus auras
 Gratia post magnos est tibi habenda deos.
 Ille dedit vitam, tu, quam dedit ipse, tueris.
 Et facis accepto munere posse frui.
 Cùmq̃ perhorreret casus pars maxima nostros,
 Pars etiam credi pertimuisse velit.
 Naufragiūq̃ meum tumulto spectaret ab alto.
 Nec dederit nanti per freta sæua manum.
 Seminecem stygia renocasti solus ab vnda.
 Hoc quoq̃, quod memores possumus esse, tuum est.
 Di tibi se tribuant cum Cæsare semper amicos.
 Non potuit votum plenius esse meum.
 Hæc mens argutis, si tu paterere, libellis
 Poneret in multa luce videnda labor.
 Nunc quoq̃ iam quauis est iussa quiescere, quin te
 Nominet innitum, vix mea musa tenet.

tt. iij.

T R I S T I V M

U t q̃ tamen timide naētum vestigia ceruæ
 Latrantem frustra copula dura tenet,
 U t q̃ fores nondum reſerati carceris acer
 Nunc pede nunc ipſa fronte laceſſit equus:
 Sic mea lege data vinēta, atq̃ incluſa Thaleia
 Per titulum vetiti nominis ire cupit.
 N e tamen officio memoris ſedaris amici,
 Parebo inſſis, parce timere, tuis.
 A t non parerem, ſi non meminiffe putares.
 Hoc, quod non prohibet vox tua, gratus ero.
 D ūm q̃ (quod ò breue ſit) lumen ſolare tenebo,
 Seruiet officio ſpiritus iſte tuo.

E L E G I A X I .

Queritur iam triennium exulare in Ponto.

U T ſumus in Ponto, ter frigore conſtitit Iſter,
 Faēta eſt Euxini dura ter vnda maris.
 A t mihi iam videor patria procul eſſe tot annis,
 Dardana quot graio Troia ſub hoſte fuit.
 S tare putes, adeo procedunt tempora tarde.
 Et peragit lentis paſſibus annus iter.
 N ec mihi ſolſtitium quicquam de noctibus aufert.
 Efficit anguſtos nec mihi bruma dies.
 S cilicet in nobis rerum natura nouata eſt?
 C ūm q̃ meis curis omnia longa facit?
 A n peragunt ſolitos communia tempora motus?
 Sunt q̃ magis vitæ tempora dura meæ?
 Q uem tenet Euxini mendax cognomine Pontus,

Et scythici vere terra sinistra freti.
Innumerae gentes circum fera bella minantur,
Quae nisi de raptu vivere turpe putant.
Nisi extra tutum est, tumulus defenditur ipse
Moenibus exiguis, ingenioque loci.
Quod minime credas, ut aues densissimus hostis
Advolat, & praedam vix bene visus agit.
Saepe intra muros clausis venientia portis
Per medias legimus noxia tela vias.
Est igitur rarus, qui iam colere audeat, isque
Hac arat infelix, hac tenet arma manu.
Sub galea pastor iunctis pice cantat auenis.
Proque lupo pauidae bella verentur oves.
Vix ope castelli defendimur, & tamen intus
Mista facit graiis barbara turba metum.
Quippe simul nobiscum habitat discrimine nullo
Barbarus & tecti plus quoque parte tenet.
Quos ut non timeas, possis odisse videndo
Pellibus, & longa tempora tecta coma.
Hos quoque qui geniti graia creduntur ab urbe,
Pro patrio cultu persica brachia tegit.
Exercent illi sociae commercia linguae.
Per gestum res est significanda mihi.
Barbarus hic ego sum, quia non intelligor ulli.
Derident stolidi verba latina getae.
Maerque palam tuto de me male saepe loquuntur.
Forsitan obijciunt exiliumque mihi.
Utque sit in me aliquid, siquid dicentibus illis
Abnuerim, quoties adnuerimque, putant.

TRISTIVM

Adde, quòd iniustum rigido ius dicitur ense,
 Dantur & in medio vulnera sæpe foro.
Oduram Lachesin, quæ tam græue sydus habenti
 Fila dedit vitæ non breuiora meæ,
 Quòd patriæ vultu, vestroq; caremus amici,
 Atq; hæc in scythicis gentibus esse queror,
 Vtraq; pœna grauis, merui tamen vrbe carere.
 Non merui tali forsitan esse loco.
 Quid loquor ah demens? ipsam quoq; perdere vitam
 Cæsaris offenso numine dignus eram.

ELEGIA XII.

Ad vxorem quòd eam quidã exulis vxorẽ vocasset.
 Quid te nescio quis, per iurgia dixerit esse
 Exulis vxorem littera quæstæ tua est.
Indolui, non tam mea quòd fortuna male audit,
 Qui iam consueui fortiter esse miser,
 Quàm quia, cui vellem minime, sum causa pudoris,
 Téq; reor nostris erubuisse malis.
Perfer, & obdura, multo grauiora tulisti,
 Eripuit cum me principis ira tibi,
Fallitur iste tamen, quo indice nominor exul.
 Mollior est culpam pœna secuta meam.
Maxima pœna est mihi est ipsum offendisse, priusq;
 Venisset mallem funeris hora mihi.
 Quassa tamen nostra est, nō mersa, nec obruta nauis,
 Vtq; caret portu, sic tamen extat aquis.
Nec vitam, nec opes, nec ius mihi ciuis ademit,
 Qui merui vitio perdere cuncta meo.

sed quia peccato facinus non adfuit ullum,
 Nil, nisi me patrijs inssit abesse focus.
 U t q̃ alijs quorum numerum comprehendere non est,
 Cesareum numen sic mihi mite fuit.
 Ipse relegati non exulis utitur in me
 Nomine, tuta suo iudice causa mea est.
 I ure igitur laudes Caesar pro parte virili
 Carmina nostra tuas quacumq; canunt.
 I ure deos, ut adhuc celi tibi lumina claudant,
 Téq; velint sine se, comprecor esse Deum.
 O ptat idem populus, sed ut in mare flumina vastū,
 Sic solet exiguae currere riuus aquæ.
 A t tu fortunam, cuius vocor exul ab ore,
 Nomine mendaci parce gravare meam.

ELEGIA XIII.

Ad amicū q̃ monebat, ut exiliū carminibus oblectaret

s Cribis, ut oblectem studio lachrymabile tépus
 Ne pareant turpi pectora nostra situ.
 D ifficile est quod amice mones. quia carmina latum
 Sunt opus, & pacem mentis habere volunt.
 N ostra per aduersas agitur fortuna procellas.
 Sorte nec vlla mea tristior esse potest.
 E xigis, ut Priamus natorum funere plaudat,
 Et Niobe festos ducat ut orba choros.
 L uctibus an studio videor debere teneri
 Solus in extremos inssus abire Getas?
 D es licet inualido pectus mihi robore fultum,

T R I S T I V M

Fama refert Anyti quale fuisse rei,
 Fracta cadet tantæ sapientia mole ruinae,
 Plus valet humanis viribus ira dei.
 Ille senex dictus sapiens ab Apolline, nullum
 Scribere in hoc casu sustinisset opus.
 Ut veniant patriæ, veniant obliuia nostri,
 Omnis & amissi sensus abesse queat.
 At timor officio fungi vetat ipse quieto,
 Cinctus ab innumero me tenet hoste locus.
 Adde, quòd ingenium longa rubigine læsum
 Torpet, & est multo, quàm fuit antè, minus.
 Fertilis, assiduo si non renouetur aratro
 Nil nisi cum spinis gramen habebit ager.
 Tempore qui longo steterit, male currit, & inter
 Carceribus missos vltimus ibit equus.
 Vertitur in teneram cariẽ, rimisq; dehiscit,
 Siqua diu solitis cymba vacabit aquis.
 Me quoq; despera, fuerim cum parvus & ante,
 Illi, qui fueram, posse redire parem.
 Contudit ingenium patientia longa malorum,
 Et pars antiqui nulla vigoris adest.
 Sæpe tamen nobis, vt nunc quoq;, sumpta tabella est,
 Inq; suos volui cogere verba pedes.
 Carmina scripta mihi sunt nulla, aut qualia cernis,
 Digna sui domini tempore, digna loco.
 Deniq; non paruas animo dat gloria vires.
 Et facunda facit pectora laudis amor.
 Nominis & famæ quondam fulgore trahebar,
 Dum tulit antemnas aura secunda meas.

Non adeo bene nunc, vt sit mihi gloria curæ,
Si liceat nulli cognitus esse velim.

An quia cesserunt primo bene carmina, suades
Scribere, successus vt sequar ipse meos?

Pace nouem liceat vestra dixisse sorores.

Vos estis nostræ maxima causa fugæ.

Utq; dedit iustas tauri fabricator aheni,
Sic ego do pœnas artibus ipse meis.

Nil mihi debebat cum versibus amplius esse,
Si fugerem merito naufragus omne fretum.

At puto, si demens studium fatale retentem,
Hic mihi præbebit carminis arma locus.

Non liber hic ullus, non qui mihi commodet aurem,
Verbaq; significant quid mea, norit, adest.

Omnia barbariæ loca sunt, vocisq; ferinæ
Omnia, quæ possunt, plena timore sonant.

Ipse mihi videor iam dedidicisse latine,
Iam didici getice, sarmaticęq; loqui.

Nec tamen, vt verum fatear tibi, nostra teneri
A componendo carmine Musa potest.

Scribimus, & scriptos absumimus igne libellos.
Exitus est studij parua fanilla mei.

Nec possum, & cupio nonnullos ducere versus,
Ponitur idcirco noster in igne labor.

Hinc nisi pars casu flammis erepta, dolóve
Ad vos ingenij non venit vlla mei.

Sic vtinam, quæ nil metuentem tale magistrum
Perdidit, in cineres ars mea versa foret.

Ad amicū, q̄ nihil literarū daret, cū faceret cetera.

h Anc tuus è getico mittit tibi Naso salutem,
 Mittere si quisquam, quo caret ipse, potest.
E ger enim traxi contagia corpore mentis,
 Libera tormento pars mihi ne qua vacet.
P érq̄ dies multos lateris cruciatibus vror,
 Sed quod in immodico frigore læsit hyems.
S i tamen ipse vales, aliqua nos parte valemus,
 Quippe mea est humeris fulta ruina tuis.
Q ui mihi cum dederis ingentia pignora, cūmq̄
 Per numeros omnes hoc tueare caput,
Q uod tua me raro solatur epistola peccas.
 Rémq̄ piam præstas, & mihi verba negas.
H oc precor emenda, quod si correxeris vnum,
 Nullus in egregio corpore nævus erit.
P luribus accussem, fieri nisi posset, vt ad me
 Littera non veniat, missa sit illa tamen.
D i faciant, vt sit temeraria nostra querela,
 Téq̄ putem falso non meminisse mei.
Q uod precor, esse liquet, neq̄ enim mutabile robur
 Credere me fas est pectoris esse tui.
C ana prius gelido desint absynthia ponto,
 Et careat dulci trinacris hybla thymo,
I mmemorem quàm te quisquam conuincat amici.
 Non ita sunt fati stamina nigra mei.
T u tamen, vt falsæ possis quoq̄ tollere culpæ
 Crimina, quod non es, ne videare, cane.

Utq̃ solebamus consumere longa loquendo
Tempora, sermoni deficiente die:
Sic ferat, ac referat tacitas nunc littera voces,
Et peragant linguæ charta manûsq̃ vices.
Quod tibi, ne nimium videar diffidere, sitq̃
Versibus hoc paucis admonuisse satis.
Accipe, quo semper finitur epistola verbo,
Atq̃ meis distent ut tua fata, vale.

ELEGIA XV.

Ad uxorem, quod suis libris sit æterna.
q̃ Vanta tibi dederim nostris monimēta libellis,
O mihi me coniux charior, ipsa vides.
Detrahat authori multum fortuna licebit,
Tu tamen ingenio clara ferere meo.
Dumq̃ legar, pariter mecum tua fama legetur.
Non potes in mœstos omnis abire rogos.
Cumq̃ viri casu possis misera videri,
Inuenies aliquas, quæ quod es, esse velint.
Quæ te, nostrorum cum sis in parte laborum,
Felicem dicant, inuideantq̃ tibi.
Non ego diuitias dando tibi plura dedissem.
Diuitis ad manes nil feret umbra suos.
Perpetui fructum donari nominis, idq̃
Quo dare nil potui munere maius, habes.
Adde quod & rerum sola es tutela mearum.
Ad te non parui venit honoris onus.
Quod nunquam vox est de te mea muta, tuiq̃
Indicijs debes esse superba viri.

TRISTIVM

Quæ ne quis possit temeraria dicere, persta,
 Et pariter serua meq̃, piâmq̃ fidem.
 Nam tua, dum stetimus, turpi sine crimine mansit,
 Et tandem probitas irreprehensa fuit.
 Par eadem nostra nunc est tibi facta ruina.
 Conspicuum virtus hic tua ponat opus.
 Esse bonâ facile est, vbi quod vetet esse, remotū est,
 Et nihil officij nupta quod obstat habet.
 Cum deus intonuit non se subducere nimbo,
 Id demum est pietas, id socialis amor.
 Rara quidem est virtus, quam nō fortuna gubernat,
 Quæ maneat stabili, cum fugit illa, pede.
 Siqua tamen pretij sibi merces ipsa petiti est,
 Inq̃ parum lætis ardua rebus adest,
 Si tempus numeres, per secula nulla tacetur,
 Et loca mirantur, quā patet orbis iter.
 Aspicias, vt longo teneat laudabilis æno
 Nomen inextinctum Penelopæa fides?
 Cernis vt Admeti cantetur, & Hectoris vxor?
 Ausq̃ in accensos Hiphias ire rogos?
 Vt viuat fama coniux Phylaceia, cuius
 Iliacam celeri vir pede pressit humum?
 Nil opus est morte pro me, sed amore, fidēq̃,
 Non ex difficili fama petenda tibi est.
 Nec te credideris, quia non facis ista, moneri.
 Vela damus, quannīs remige puppis eat.
 Qui monet, vt facias, quod iam facis, ille monendo
 Laudat, & hortatu comprobat acta suo.

F I N I S .

P. OVIDII NASONIS

DE PONTO, LIBER PRIMVS.

ELEGIA I.

Ad Brutum.

usurus
 ✓ Aſo Tomitane iam non nouus

1 incola terra,

2

Hoc tibi de getico littore

mittit opus.

3 Si vacat, hospitio peregrinos

Brute libellos

Excipe, dūmq; aliquo, quolibet abde loco.

Publica non audent inter monimenta venire,

Ne ſuus hoc illis clauſerit author iter.

A h quoties dixi, certe nil turpe docetis,

Ite, patet caſtis *Verſibus* veſtibus iſte locus.

Nec tamen accedunt, ſed, vt aſpicias ipſe, latere

Sub lare priuato tutius eſſe putant.

Queris, vbi hoc poſſis nullo componere laſo,

Qua ſteterant artes, pars vacat illa tibi.

Quid veniam nouitate roges fortasse ſub ipſa,

Accipe, quodcunq; eſt, dummodo non ſit amor.

I nuenies, quauis non ſit miſerabilis index,

Non minus hoc illo triſte, quod ante dedi.

Rebus idem, titulo differt, & epiſtola cui ſit

Non occuſtato nomine miſſa docet.

Nec vos hoc vultis, ſed non prohibere poteſtis,

Muſaq; ad inuitos officioſa venit.

Musaque

vv.j.

Quidquid id est, adiunge meis. nil impedit, ortos
Exule, seruat legibus vrbe frui.

Quod metuas non est, Antoni scripta leguntur.

Doctus & in promptu carmina Brutus habet.

Nec me nominibus furiosus confero tantis.

Sæua deos contra non tamen arma tuli.

Deniq; cæsareo, quod non desyderat ipse,

Non caret è nostris ullus honore liber.

Si dubitas de me, laudes admitte deorum,

Et carmen dempto nomine sume meum.

A diuuat in bello pacatæ ramus olivæ,

Proderit authorem pacis habere nihil?

Cum foret Eneæ cervix subiecta parenti,

Dicitur ipsa viro flamma dedisse viam.

Fert liber Eneaden, & non iter omne patebit?

At patriæ pater hic, ipsius ille fuit.

Ecquis ita est audax, ut limine cogat abire

Iactantem pharia tinnula sinistra manu?

Ante deum matrem cornu tibicen adunco

Cum canit, exiguae quis stygis æra neget?

Scimus ab imperio fieri nil tale Dianæ,

Vnde tamen viuat, vaticinator habet.

Ipsa movent animos superiorum numina nostros.

Turpe nec est tali credulitate capi.

En ego pro sistro, Phrygiq; foramine buxi

Gentis iuleæ numina sacra fero.

Vaticinor, moneoq; locum date sacra ferenti,

Non mihi, sed magno poscitur ille deo.

Nec quia vel merui, vel sensi principis iram,

A nobis ipsum nolo putare coli.

Vidi ego linigenæ numen violasse fatentem

Isidis, isiacos ante sedere focos.

Aster ob huic similem priuatus lumine culpam

Clamabat media se mernisse via.

Talia cælestes fieri præconia gaudent,

Vt sua quid valeant numina teste probent.

Sæpe ^{levant} leuant pœnas, ereptâq; lumina reddunt,

Cum bene peccati pœnituisse vident.

Pœnitet ô, siquid miserorum creditur ulli,

Pœnitet, & factò torqueor ipse meo.

Cumq; sit exilium, magis est mihi culpa dolori.

Estq; pati pœnam quàm mernisse minus,

Ut mihi di faueant, quibus est manifestior ipse,

Pœna potest demi, culpa perennis erit.

Mors faciet certe, ne sim, cum venerit, exul.

Ne non peccarim, mors quoq; non faciet.

Non igitur mirum est, si mens mea tabida facta,

De niñe manantis more liquefcit aquæ.

Estur vt occulta vitiata putredine nañis,

Equoreos scopulos vt canat vnda salis,

Roditur vt scabra positum rubigine ferrum,

Conditus vt tineæ carpitur ore liber,

Sic mea perpetuos curarum pectora morsus,

Fine quibus nullo conficiantur, habent,

Nec prius hi mentem stimuli, quàm vita, relinquēt.

Quiq; dolet, citius, quàm dolor ipse, cadet.

Hoc mihi si superi, quorum sumus omnia, credent,

Forsitan exigua dignus habebor ope,

vv. ij.

Il n'est donc pas

étonnant que mon

âme pareille à l'eau pro-

-duite par la fonte des neiges

se ramollisse et se fonde elle-même.

J. Douleur. Comme les

flanes d'un vieux navire sont

minés soudainement par les vers,

comme les rochers sont

creusés par l'eau salée de

l'océan, comme la dentelle

morissante rongée

le fer abandonné,

comme un livre renfermé

est mangé par la vermine,

ainsi mon cœur est dévoré par

des chagrins inflexibles et dont

il ne verra jamais la fin.

DE PONTO

I nq̃ locum, Scythico vacuum mutabor ab arcu,
Plus isto duri si precer oris ero.

ELEGIA II.

Ad Maximum.

m Axime, qui tanti mensuram nominis imples,
Et geminas animi nobilitate genus,
Qui nasci vt posses, quannuis cecidere trecenti,
Non omnes Fabios abstulit vna dies.
F orsitan hæc à quo mittatur epistola quæris,
Quisq̃ loquar tecum certior esse velis,
H ei mihi, quid faciam? vereor, ne nomine lecto
Durus, & aduersa cætera mente legas.
V iderit hæc siquis, tibi me scripsisse fateri
Audebo, & proprijs ingemuisse malis.
V iderit, audebo tibi me scripsisse fateri.
Atq̃ modum culpæ notificare meæ,
Quid, dignum pœna cum me grauiore fuisse
Confitear, possum vix grauiora pati.
H ostibus in medijs intèrq̃ pericula versor,
Tanquam cum patria pax sit adempta mihi.
Qui mortis sæuo geminent vt vulnere causas,
Omnia vipereo spicula felle linunt.
H is eques instructus perterrita mœnia lustrat,
More lupi clausas circumueuntis oues.
A t semel intentus nervo lenis arcus equino
Vincula semper habens irresoluta manet.
T ecta rigent fixis veluti vallata sagittis.

Portaq; vix firma summonet arma sera.
A dde loci faciem nec fronde nec arbore tecti.
Et quod iners hyemi continuatur hyems.
Hic me pugnantem cum frigore, cumq; sagittis,
Cumq; meo fato quarta fatigat hyems.
Fine carent lachrymæ, nisi cum stupor obstitit illis,
Et similis morti corpora torpor habet. 30
Felicem Nioben, quannuis tot funera vidit,
Quæ posuit sensum saxeæ facta malis.
Uos quoq; felices, quarum clamantia fratrem
Cortice velavit populus ora nouo.
Ille ego sum, lignum qui non admittor in vllum,
Ille ego sum, frustra qui lapis esse velim.
Ipsa Medusa oculis veniat licet obuia nostris,
Amittet vires protinus ipsa suas.
Uinimus, vt nunquam sensu careamus amaro,
Et grauior longa sit mea pœna mora, 40
Sic inconsumptum Tityi sempérq; renascens
Non perit, vt possit sæpe perire, iecur.
At puto cum requies medicinâq; publica curæ
Somnus adest, solitis nox venit orba malis,
Somnia me terrent veros imitantia casus,
Et vigilant sensus in mea damna mei.
Aut ego Sarmaticas videor vitare sagittas,
Aut dare captinas in fera vincla manus,
Aut, vbi decipior melioris imagine somni,
Aspicio patriæ tecta relicta meæ. 50
Et modo vobiscum, quos sum veneratus amici,
Et modo cum chara coniuge multa loquor.
vv. iij.

DE P O N T O

S ic, vbi percepta est brevis, & non vera voluptas,
 Peior ab admonitu fit status ille boni.
 S ine dies igitur caput hoc miserabile cernit,
 S ine pruinosa noctis aguntur equi,
 S ic mea perpetuis liquefcunt pectora curis,
 Ignibus admotis vt noua cera folet.
 S aepe precor mortem, mortem quoq; deprceor idem,
 60 Ne mea farmaticum contegat offa folum.
 C um fubit, Augufti quæ fit clementia, credo
 Mollia naufragijs littora poffe dari.
 C um video quàm fint mea fata tenacia, frangor,
 Spēs q; leuis magno victa timore cadit.
 N ec tamen vltius quicquam fperōve, precōrve,
 Quàm male mutato poffe carere loco.
 A ut hoc, aut nihil eft pro me tentare modeste,
 68 Gratia quòd faluo veftra pudore queat.

E L E G I A I I I .

A d Maximum.

J Vfcipe Romanæ facundia Maxime lingue
 Difficilis caufæ mite patrociniū.
 E ft mala (confiteor) fed te bona fiet agente.
 Lenia pro mifera fac modo verba fuga.
 N efcit enim Cæfar, quauis Deus omnia norit,
 Vltimus hic qua fit conditione locus.
 M agna tenent illud numen molimina rerum.
 Hæc eft cælefti pectore cura minor.
 N on vacat, in qua fint pofiti regione Tomitæ

Querere, finitimo vix loca nota Getæ,
 Aut quid Sauromatæ faciant, quid Iazyges acres,
 Cultaq; oresteæ taurica terra deæ.
 Quæq; aliæ gentes, vbi frigore constitit Ister,
 Dura meant celeri terga per amnis equo.
 Maxima pars hominum nec te pulcherrima curat
 Roma, nec ansonij militis arma timet.
 Dant illis animos arcus, plenæq; pharetræ,
 Quamq; licet longis cursibus aptus equus.
 Quodq; sitim didicere diu tolerare, famemq;
 Quodq; sequens nullas hostis habebit aquas.
 Ira viri mitis non me misisset in istam,
 Si satis hæc illi nota fuisset humus.
 Nec me, nec quenquam Romanum gaudet ab hoste,
 Mæq; minus, vitam cui dedit ipse, capi,
 Noluit, vt poterat, minimo me perdere nutu,
 Nil opus est vllis in mea fata Getis.
 Sed neq; cur morerer, quicquam mihi cõperit actũ,
 Et minus infestus, quàm fuit, esse potest,
 Tunc quoq; nil fecit, nisi quod facere ipse. coëgi.
 Penè etiam merito parcior ira meo est.
 Di faciant igitur, quorum mitissimus ille est,
 Alma nihil mains Cæsare terra ferat.
 Vtq; diu sub eo, sic sit sub Cæsare terra,
 Perq; manus huius tradita gentis eant.
 At tu tam placido, quàm nos quoq; sensimus illum,
 Iudice, pro lachrymis ora resolve meis.
 Non petis, vt bene sit, sed vti male tutius, vtq;
 Exilium sæno distet ab hoste meum.

DE PONTO

Quàmque dedere mihi præsentia numina vitam,
 Non adimat stricto squallidus ense Getes. 40
 Denique si moriar, subeam pacatus aruum,
 Ossa nec à scythica nostra premantur humo
 Nec male compositos, ut scilicet exule dignum est,
 Bistonij cineres ungula pulset equi.
 Et ne, si superest aliquis post funera sensus,
 Terreat ut manes sarmatis umbra meos.
 Caesaris hæc animum poterant audita mouere,
 Maxime mouissent si tamen ante tuum.
 Vox precor angustas pro me tua molliat aures,
 Auxilio trepidis quæ solet esse reis. 50
 Assuetaque tibi, doctæ dulcedine linguæ
 Equandi superis pectora flecte viri.
 Non tibi Theromedon, crudusque rogabitur Atreus,
 Quique suis homines pabula fecit equis,
 Sed piger ad pœnas princeps, ad præmia velox,
 Quique dolet, quoties cogitur esse ferox,
 Qui vincit semper, victis ut parcere possit,
 Clausit & æterna cinica bella sera,
 Multa metu pœnæ, pœna qui pauca coercet,
 Et iacit inuita fulmina rara manu. 60
 Ergo tam placidas orator missus ad aures,
 Ut propior patriæ sit fuga nostra roga.
 Ille ego sum, qui te colui, quem festa solebat
 Inter conuiuas mensa videre tuos.
 Ille ego, qui dixi vestros Hymenæon ad ignes,
 Et cecini fausto carmina digna toro,
 Cuius te solitum memini laudare libellos,

Exceptis domino qui nocuere suo.
 Cui tua nonnunquam miranti scripta legebas,
 Ille ego, de vestra cui data nupta domo est.
 Hanc probat, & primo dilectam semper ab ævo
 Est inter comites martia censa suas.
 Inq̃ suis habuit matertera Cesaris ante,
 Quarum iudicio si qua probata, proba est.
 Ipsa sua melior fama laudantibus istis
 Claudia diuina non eguisset ope.
 Nos quoq̃ præteritos sine labe peregrinus annos,
 Proxima pars vitæ transilienda meæ est.
 Sed de me ut sileam, coniux mea sarcina vestra est.
 Non potes hanc salua dissimulare fide.
 Confugit hæc ad vos, vestrasq̃ amplectitur aras.
 Inre venit cultos ad sibi quisq̃ deos.
 Fletusq̃ rogat precibus lenito Cesare vestris,
 Busta sui fiant ut propiora viri.

ELEGIA IIII.

Ad Rufinum.

h Anc tibi Naso tuus mittit Rufine salutem.
 Qui miser est, vlli si suus esse potest.
 Reddita confusæ nuper solatia menti
 Auxilium nostris spemq̃ tulere malis.
 Utq̃ machaonijs præantius artibus heros
 Lenito medicam vulnere sensit opem,
 Sic ego mente iacens & acerbo sauciis ictu,
 Admonitu cæpi fortior esse tuo.

DE P O N T O

Et iam deficiens sic ad tua verba renixi,
 Vt solet infuso vena redire mero.
Nec tamen exhibuit tantas facundia vires,
 Vt mea sint dictis pectora sana tuis.
Ut multum demas nostro de pectore curæ,
 Non minus exhausto, quod superabit, erit.
 Tempore ducetur longo fortasse cicatrix.
 Horrent admotas vulnera cruda manus.
Non est in medico, semper releuetur vt eger.
 Interdum docta plus valet arte malum.
Cernis vt è molli sanguis pulmone remissus
 Ad stygias certo limite ducat aquas? 2°
Afferat ipse licet sacras Epidaurius herbas,
 Sanabit nulla vulnera cordis ope.
Tollere nodosam nescit medicina podagram,
 Nec formidatis auxiliatur aquis.
Cura quoq; interdum nulla medicabilis arte,
 Aut si sit, longa est attenuanda mora.
Cum bene firmarunt animum præcepta iacentem,
 Sumptaq; sunt nobis pectoris arma tui.
Rursus amor patrie ratione valentior omni,
 Quod tua fecerunt scripta, retexit opus. 3°
Sine piū vis hoc, seu vis muliebri vocari.
 Confiteor misero molle cor esse mihi.
Non dubia est Ithaci prudentia, sed tamen optat
 Fumum de patrijs posse videre fossis. 4°
Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
 Ducit, & immemores non sinit esse sui.
Quid melius Roma? scythico quid frigore peius?

Huc tamen ex illa barbarus vrbe fugit.
Cum bene sint clausæ cauea Pandione natæ,
Nititur in syluas quæq; redire suas.
Assuetos tauri saltus, assueta leones,
(Nec feritas illos impedit) antra petunt.
Tu tamen exilij morsus ex pectore nostro
Fomentis speras cedere posse tuis.
Effice, vos ipsi ne tam mihi sitis amandi,
Talibus vt lenius sit caruisse malum.
At puto qua fueram genitus tellure carenti,
In tamen humano contigit esse loco.
Orbis in extremi iaceo desertus arenis,
Fert vbi perpetuas obruta terra nives.
Non ager hic pomum, non dulces educat vnas,
Non salices ripa, robora monte virent.
Néve fretum laudes terra magis, æquora semper
Ventorum rabie solibus orba tument.
Quocunq; aspicias, campi cultore carentes,
Vastâq; quæ nemo vendicet, arua iacent.
Hostis adest dextra lenâq; à parte timendus,
Vicinôq; metu terret vtrunq; latus.
Altera bistonias pars est sensura sagittas,
Altera sarmatica spicula mista manu.
Inunc & veterum nobis exempla virorum,
Qui forti casum mente tulere, refer.
Et graue magnanimi robur mirare Rutuli,
Non vsi reditus conditione dati.
Smyrna virum tenuit, non Pontus, & hostica tellus:
Smyrna minus nullo penè petenda loco.

DE P O N T O

N on doluit patria Cynicus procul esse Sinopens.
 Legit enim sedes attica terra tuas.
 A rma Neoclides qui persica contudit armis,
 Argolica primam sensit in vrbe fugam. 7
 P ulsus aristides patria lacedæmona fugit,
 Inter quas dubium, quæ prior esset, erat.
 C æde puer facta Patroclus Opunta reliquit,
 Thessalicamq; adiit hospes Achillis humum.
 E xul ab Emonia Pirenida cessit ad undam,
 Quo duce trabs colcha sacra concurrat aqua.
 L iquit agenorides sidonia mœnia Cadmus,
 Poneret ut muros in meliore loco.
 V enit ad Adrastum Tydens Calydone fugatus,
 Et Teucrum Veneri grata recepit humus.
 Quid referam veteres Romanæ gentis, apud quos
 Exulibus tellus vltima Tybur erat?
 P ersequar ut cunctos nulli datus omnibus ævis
 Tam procul à patria est horridiorve locus.
 Quo magis ignoscat sapientia vestra dolenti,
 Quæ facit ex dictis non ita multa tuis.
 N ec tamen inficior, si possint nostra coire
 Vulnera, præceptis posse coire tuis.
 S ed vereor, ne me frustra sanare labores,
 Nec iuuer admota perditus æger ope.
 N ec loquor hæc, quia sit maior prudentia nobis,
 Sed sim quàm medico notior ipse tibi.
 U t tamen hoc ita sit, munus tua grande voluntas
 Ad me peruenit, consiliiq; boni.

ELEGIA V.

Ad uxorem.

i Am mihi deterior canis aspergitur ætas.
Iamq; meos vultus ruga senilis arat,
I am vigor, & quasso languent in corpore vires,
Nec iuveni lusus qui placere, iuuant.
Nec me, si subito videas, cognoscere possis,
Ætatis facta est tanta ruina mee.
Confiteor facere hoc annos, sed & altera causa est,
Anxietas animi, continuusq; labor.
Nam mea per longos si quis mala digerat annos,
Crede mihi, pyllo Nestore maior ero.
Cernis, vt in duris (& quid bone firminus?) aruis
Fortia taurorum corpora frangat opus?
Quæ nunquam vacuo solita est cessare nonali,
Fructibus assiduis lassæ senescit humus.
Occidet ad circi si quis certamina semper,
Non intermissis cursibus ibit equus.
Firma sit illa licet, soluetur in æquore navis,
Quæ nunquam liquidis sicca carebit aquis.
Me quoq; debilitat series immensa laborum,
Ante meum tempus cogor & esse senex.
Otia corpus alunt, animus quoq; pascitur illis,
Immodicus contrà carpit vtrunq; labor.
Aspice in has partes quod venerit & sone natus,
Quam laudem à sera posteritate ferat.
At labor illius nostro leniorq; minorq;
Si modo non verum nomina magna premunt.

I lle est in Pontum Pelia mittente profectus,
 Qui vix Thessaliae fine timendus erat.
 C aesaris ira mihi nocuit, quem solis ab ortu
 Solis ad occasus utraq; terra timet. 30
 I unctior Emonia est Ponto, quam Roma sit Istro,
 Et breuius quam nos ille peregit iter.
 I lle habuit comites primos telluris Achinae,
 At nostram cuncti deseruere fugam.
 N os fragili ligno vastum sulcauimus aequor,
 Quae tulit Esoniden firma carina fuit.
 N ec mihi Tiphys erat rector, nec Amyntore natus,
 Quas fugerem docuit, quas sequerérq; vias.
 I llum tutata est cum Pallade regia Iuno,
 Defendère meum numina nulla caput. 40
 I llum furtinae iuuere cupidinis artes,
 Quas à me vellem non didicisset amans.
 I lle domum redijt, nos his moriemur in aruis,
 Perstiterit lesi si grauis ira dei.
 D urius est igitur nostrum fidissima coniux,
 Illo quod subiit Esone natus opus.
 T e quoq; quam inuenem discedens vrbe relinqui,
 Credibile est nostris insenuisse malis.
 O ego Di faciant, talem te cernere possim,
 Charaq; mutatis oscula ferre comis, 50
 A mplectiq; meis corpus non pingue lacertis,
 Et gracile hoc fecit dicere cura mei.
 E t narrare meos flenti flens ipse dolores,
 Sperato nunquam colloquiòq; frui.
 T huraq; Caesaribus, cum coninge Casare digna,

Dis veris memori debita ferre manu.
Memnonis hanc utinam lenito Cesare mater,
Quam primum roseo prouocet ore diem.

ELEGIA VI.

Ad Maximum.

i Ile tuos quondam non vltimus inter amicos,
Ut sua verba legas Maxime Naso rogat.
In quibus ingenium desiste requirere nostrum,
Nescius exilij ne videre mei.
Cernis ut ignauium corrumpant otia corpus?
Ut capiant vitium ni moveantur aquæ?
Et mihi, si quis erat dicendi carminis usus,
Deficit, estq; minor factus inerte situ.
Hæc quoq; quæ legitis, si quid mihi Maxime credis,
Scribimus inuita vixq; coacta manu.
Non libet in tales animum contendere curas.
Nec venit in duros musa vocata Getas.
Ut tamen ipse vides, luctor deducere versum,
Sed non fit fato mollior ipse meo.
Cum relego, scripsisse pudet, quia plurima cerno,
Me quoq; qui feci, indice digna lini.
Nec tamen emendo, labor hic quam scribere maior,
Mensq; pati durum sustinet ægra nihil.
Sicilicet incipiam lima mordacius uti,
Ut sub iudicium singula verba vocem?
Torquet enim fortuna parum? nisi Lychus in Hebrum
Confluat? & frondes alpibus addat Athos?
Parcendum est animo miserabile vulnus habenti.

Subducunt oneri colla perusta boves.
 At puto fructus adest instissima causa laborum,
 Et sata cum multo fœnore reddit ager.
 Tempus ad hoc nobis (repetas licet omnia) nullum
 Profuit, atq; utinam non nocuisset opus.
 Cur igitur scribam miraris, miror & ipse,
 Et tecum quero sæpe quid inde petam.
 An populus vere sanos negat esse poëtas?
 Sumq; fides huius maxima vocis ego?
 Qui sterili cum sim toties deceptus ab arno,
 Damnosa persto condere semen humo.
 Scilicet est cupidus studiorum quisq; suorum,
 Tempus & assueta ponere in arte iuvat.
 Saucius euitat pugnam gladiator, & idem
 Immemor antiqui vulneris arma capit.
 Nil sibi cum pelagi dicit fore naufragus undis,
 Et ducit remos, qua modo nauit aqua.
 Sic ego constanter studium non utile seruo,
 Et repeto, nollem quas coluisse, deas.
 Quid potius faciam? non sum qui segnia ducam
 Otia, mors nobis tempus habetur iners.
 Nec iuvat in lucem nimio marcessere vino,
 Nec tenet incertas alea blanda manus.
 Cum dedimus somno, quas corpus postulat, horas,
 Quo ponam vigilans tempora longa modo?
 Moris an oblitus patrij contendere discam
 Sarmaticos arcus? & trahar arte loci?
 Hoc quoq; me studium prohibent assumere vires,
 Mēsq; magis gracili corpora nostra valet.

Cum bene quæsieris, quid agam. magis vtile nil est
Artibus ijs, quæ nil utilitatis habent.
Consequor ex illis casus obliuia nostri.
Hanc messem satis est si mea reddit humus.
Gloria vos acuat, vos vt recitata probentur
Carmina, pierijs innigilate choris.
Quod venit ex facili satis est componere nobis,
Et nimis intenti causa laboris abest.
Cur ego sollicita posiam me carmina cura?
An verear, ne non approbet illa Getes?
Forsitan audacter faciam, sed gloriôr Istrum
Ingenio nullum maius habere meo.
Hoc, vbi viuendum est, satis est si consequor aruo,
Inter inhumanos esse poëta Getas.
Quid mihi diuersum fama contendere in orbem?
Quem fortuna dedit, Roma sit ille locus.
Hoc mea contenta est infelix musa theatro,
Sic merni, magni sic voluere dei.
Nec reor hinc istuc nostris iter esse libellis,
Quò boreas penna deficiente venit.
Diuidimur cælo, quæq; est procul vrbe Quirini
Aspicit hirsutos comminus vrsa Getas.
Per tantum terræ, tot aquas vix credere possum
Indicium studij transiluisse mei.
Finge legi, quòdq; est mirabile, finge placere,
Anthorem certe res iuuat ista nihil.
Quid tibi si calida prosit laudare Siene,
Aut vbi Taprobanen Indica tingit aqua?
Altius ire libet. si te distantia longe

Pleiadum laudent signa, quid inde feres?
 Sed neq; peruenio scriptis melioribus istuc,
 Famâq; cum domino fugit ab vrbe suo.
 Uosq; quibus perij nunc cum mea fama sepulta est,
 Nunc quoq; de nostra morte tacere reor.

ELEGIA VII.

Ad Græcinum.

e Cquid vt audisti (nam te diuersa tenebat
 Terra) meos casus, cor tibi triste fuit?
 Dissimules, metuâsq; licet Græcine fateri,
 (Si bene te noui) triste fuisse liquet.
 Non cadit in mores feritas inamabilis istos,
 Nec minus à studijs dissidet ista tuis.
 Artibus ingenuis, quarum tibi maxima cura est,
 Pectora mollescent, asperitasq; fugit.
 Nec quicquam meliore fide complectitur illas,
 Quàm sinit officium, militiæq; labor.
 Certe ego cum primum potui sentire, quid essem,
 Nam fuit attonito mens mihi nulla diu.
 Hanc quoq; fortunam sensi, quòd amicus abesses,
 Qui mihi præsidium grande futurus eras.
 Tecum tunc aberant agræ solatia mentis,
 Magnâq; pars animi consilijq; mei.
 At nunc quod superest, fer opem precor eminus vnâ,
 Alloquiôq; iuua pectora nostra tuo.
 Quæ (non mendaci si quidquam credis amico)
 Stulta magis dici, quàm scelerata decet.
 Nec breue, nec tutum est peccati quæ sit origo

Scribere, tractari vulnera nostra timent.
 Qualiacumq; modo mihi sint ea facta, rogare
 Desine, non agites, si quā coire velis.
 Quidquid id est, ut nō facinus, sic culpa vocāda est.
 Omnis at in magnos culpa deos, scelus est.
 Spes igitur menti pœnæ Græcine levandæ
 Non est ex toto nulla relicta meæ.
 Hæc dea, cum fugerent sceleratas numina terras, 30
 In dijs inuisa sola remansit humo.
 Hæc facit, ut vinat fossor quoq; compede victus,
 Liberāq; à ferro crura futura putet.
 Hæc facit, ut videat cum terras undiq; nullas,
 Naufragus in medijs brachia iactet aquis.
 Sæpe aliquem solers medicorum cura reliquit.
 Nec spes huic vena deficiente cadit.
 Carcere dicuntur clausi sperare salutem,
 Atq; aliquis pendens in cruce vota facit.
 Hæc dea quā multos laqueo sua colla ligantes 40
 Non est proposita passa perire nece.
 Me quoq; conantem gladio finire dolorem
 Arguit, iniecta continuitq; manu.
 Quidq; facis? lachrymis opus ost, nō sanguine, dixit,
 Sæpe per has flecti principis ira solet.
 Quannīs est igitur meritis indebita nostris,
 Magna tamen spes est in bonitate dei.
 Qui ne difficilis mihi sit, Græcine precare,
 Confer & in votum tu quoq; verba meum.
 Inq; tomitana iaceam tumulatus arena, 50
 Si te non nobis ista vouere liquet.

Nam prius incipient turres vitare columbæ,
 Antra feræ, pecudes gramina, mergus aquas,
 Quàm male se præstet veteri Græcinus amico.
 Non ita sunt fatis omnia versa meis.

ELEGIA VIII.

Ad Messalinum.

[Ittera pro verbis tibi Messaline salutem,
 Quam legis, à senis attulit vsq; Getis.
 I ndicat authorem locus? an nisi nomine lecto
 Hæc me Nasonem scribere verba latet?
 E cquis in extremo positus iacet orbe tuorum,
 Me tamen excepto, qui precor esse tuus?
 D i procul à cunctis, qui te venerantur, amantq;
 Huius notitiam gentis abesse velint.
 N on satis est inter glaciem, scythicasq; sagittas
 Vinere, si vita est mortis habenda genus.
 N os premat aut bello tellus, aut frigore cælum,
 Truxq; Getes armis, grandine pugnet hyems.
 N os habeat regio nec pomis fæta nec vnus,
 Et cuius nullum cessat ab hoste latus.
 C ætera sit sospes cultorum turba tuorum,
 In quibus vt populo pars ego parua fui.
 M e miserum, si tu verbis offenderis istis,
 N osq; negas vlla parte fuisse tuos.
 U tq; sit hoc verum, mentito ignoscere debes,
 Nil demit laudi gloria nostra tuæ.
 Q uis se Cæsaribus notus non fingit amicum?
 Da veniam fasso, tu mihi Cæsar eris.

Nec tamen irrumpo, quò non licet ire, satisq;
Atria si nobis non patuisse negas.

Utq; tibi fuerit mecum nihil amplius, vno
Nempe salutaris quàm prius ore minus.

Nec tuus est genitor, nos inficiatus amicos,
Hortator studij, causaq; faxq; mei.

Cui nos & lachrymas supremum in funere munus,
Et dedimus medio scripta canenda foro,

Adde, quòd est frater tanto mihi iunctus amore,
Quantus in Atridis, Tyndaridisq; fuit.

Is me nec comitem, nec dedignatus amicum est,
Si tamen hæc illi non nocitura putas.

Sin minus, hac quoq; me mendacem parte fatebor,
Clausa mihi potius tota sit illa domus.

Sed neq; claudenda est, & nulla potentia vires
Præstandi, nequid peccet amicus, habet

Et tamen ut cuperem culpam quoq; posse negari,
Sic facinus nemo nescit abesse mihi.

Quòd nisi delicti pars excusabilis esset,
Parua relegati pœna futura fuit.

Ipse sed hoc vidit, qui prævidet omnia Cæsar,
Stultitiam dici crimina posse mea.

Quàmq; ego permisi, quàmq; est res passa, pepercit,
Vsus & est modice fulminis igne sui.

Nec vitam nec opes, nec ademit posse reuerti,
Si sua per vestras victa sit ira preces.

At graniter cecidi, quid enim mirabile, si quis
A Ioue percussus non leue vulnus habet?

Ipse suas quannis vires inhiberet Achilles,
xx.ij.

DE P O N T O

Missa graues ictus Pelias hasta dabat.
 Iudicium nobis igitur cum vindicis adsit,
 Non est, cur tua me ianua nosse neget.
 Culta quidem (fateor) citra quàm debuit, illa est.
 Sed fuit in fati hoc quoq; (credo) meis.
 Nec tamen officium sensit domus altera nostrum.
 Hic illi vestro sub lare semper eram.
 Quæq; tua est pietas, vt te non excolat ipsum,
 Ius aliquod tecum fratris amicus habet.
 Quid? quod, vt emeritis referenda est gratia semper,
 Sic est fortunæ promernisse tuæ.
 Quod si permittis nobis suadere, quod optas,
 Vt des, quàm reddas plura, precare deos.
 Idq; facis, quantùmq; licet meminisse, solebas
 Officij causa pluribus esse dati.
 Quolibet in numero me Messaline reponere
 Sim modo pars vestræ non aliena domus.
 Et mala Nasonem, quoniam mernisse videtur,
 Si non ferre doles, at mernisse dole.

E L E G I A I X .

Ad Senerum.

à Tibi dilecto missam Nasone salutem
 Accipe, pars animæ magna Senere mee.
 Nè ve roga quid agam, si persequar omnia, flebis.
 Summa satis nostri sit tibi nota mali.
 Vinimus assiduis expertes pacis in armis,
 Dura pharetrato bella mouente Geta.
 Dèq; tot expulsis sum miles in exule solus.

Tuta (neq; inuideo) cætera turba latet.
 Quôq; magis nostros venia dignere libellos,
 Hæc in procinctu carmina facta leges,
 Stat vetus vrbs ripe vicina binominis Istri,
 Mœnibus, & positu vix adenda loci.
 Caspius & gypsus, de se si creditur ipsis,
 Condidit, & proprio nomine dixit opus.
 Hanc ferus odrysijs inopino Marte peremptis
 Cæpit, & in regem sustulit arma Getes.
 Ille memor magni generis, virtute quod auget,
 Protinus innumero milite cinctus adest.
 Nec prius abcessit, merita quàm cæde nocentum
 Se nimis vlciscens extitit ille nocens.
 At tibi rex æuo detur fortissime nostro,
 Semper honorata sceptrâ tenere manu,
 Téq; quod & præstat (quid enim tibi plenius optem?)
 Martia cum magno Cæsare Roma probet.
 Sed memor vnde abij, queror òiuncunde sodalis,
 Accedant nostris sœua quod arma malis,
 Ut careo vobis scythicas detrusus in oras,
 Quattuor Autumnos Pleiâs orta facit.
 Nec tu credideris vrbane commoda vitæ
 Querere Nasonem, querit & illa tamen.
 Nam modo vos animo dulces reminiscor amici,
 Nunc mihi cum chara coniuge nata subit.
 Atq; domo rursus pulchræ loca vertor ad vrbis,
 Cunctaq; mens oculis præuidet illa suis.
 Nunc fora, nunc ædes, nunc marmore tecta theatra,
 Nunc subit æquata porticus omnis humo.

DE PONTO

Gramina nunc campi pulchros spectantis in hortos,
 Stagnâq; & Euripi, virgineûsq; liquor.
 At (puto) sic urbis misero est erepta voluptas,
 Quolibet ut saltem rure frui libeat.
 Non meus amissos animus desyderat agros,
 Rurâq; peligno conspicienda solo,
 Nec quos pomiferis positos in montibus hortos
 Spectat flamineæ claudia iuncta viæ.
 Quos ego nescio cui colui, quibus ipse solebam
 Ad sata fontanas (nec pudet) addere aquas.
 Sunt ibi, si viuunt, nostra quoq; consita quædam,
 Sed non & nostra poma legenda manu.
 Pro quibus amissis, utinam contingere posset
 Hic saltem profugo glebâ colenda mihi.
 Ipse ego pendentes (liceat modo) rupe capellas,
 Ipse velim baculo pascere nixus oues.
 Ipse ego, ne solitis insistant pectora curis,
 Ducam ruricolâs sub iuga panda boves.
 Et discam getici quæ norunt verba iuueni,
 Assuetas illis adiiciamq; minas.
 Ipse manu capulum pressi moderator aratri
 Experiar mota spargere semen humo.
 Nec dubitem longis purgare ligonibus arua,
 Et dare quas sitiens iam bibat hortus aquas.
 Unde sed hoc nobis, minimum quos inter & hostem
 Discrimen murus, clausâq; porta facit?
 At tibi nascenti (quod toto pectore letor)
 Nerunt fatales fortia fila deæ.
 Te modo campus habet, densa modo porticus umbra,

Nunc, in quo ponis tempora rara, forum.
 Umbria te reuocat, nec non albana petentem,
 Appia feruenti ducit in arua rota,
 Forsitan hic optes, vt iustam supprimat iram
 Caesar, & hospitium sit tua villa meum.
 Ah nimium est quod amice petis, moderantius opta,
 Et voti (quæso) contrahere vela tui.
 Terra velim propior, nulliq; obnoxia bello
 Detur, erit nostris pars bona dempa malis.

ELEGIA X.

Ad Maximum.

q Væ mihi de rapto tua venit epistola Celso,
 Protinus est lachrymis humida facta meis.
 Quodq; nefas dictu, fieri, nec posse putari,
 Inuitis oculis littera lecta tua est.
 Nec quicquam ad nostras peruenit acerbis aures,
 Vt sumus in Ponto, perueniatq; precor.
 Ante meos oculos tanquam præsentis imago
 Hæret, & extinctum viuere fingit amor.
 Sæpe refert animus lusus grauitate carentes,
 Seria cum liquida sæpe peracta fide.
 Nulla tamen subeunt mihi tempora densius istis,
 Quæ vellem vitæ summa fuisse meæ.
 Cum domus ingenti subito mea lapsa ruina
 Concidit, in domini procubuitq; caput.
 Adfuit ille mihi, cum me pars magna reliquit,
 Maxime fortunæ nec fuit ille comes.
 Illum ego non aliter flentem mea funera vidi,

DE PONTO

Ponendus quàm si frater in igne foret.
 Hæsit in amplexu, consolatusq; iacentem,
 Cumq; meis lachrymis miscuit vsq; suas.^{2º}
 O quoties vitæ custos inuisus amaræ
 Continuit promptas in mea fata manus.
 O quoties dixit, placabilis ira deorum est,
 Vine, nec ignosci tu tibi posse nega.
 Vox tamen illa fuit celeberrima, respice quantum
 Debeat auxilium Maximus esse tibi.
 Maximus incumbet, quâq; est pietate, rogabit
 Ne sit ad extremum Cæsaris ira tenax.
 Cumq; suis fratris vires adhibebit, & omnem,
 Quò lenius doleas, experietur opem.^{3º}
 Hæc mihi verba malæ minuerunt tædia vitæ,
 Quæ modo ne fuerint Maxime vana, caue.
 Huc quoq; venturum mihi se iurare solebat
 Non, nisi te longæ ius sibi dante viæ.
 Nam tua non alio coluit penetralia ritu,
 Terrarum dominos quàm colis ipse deos.
 Crede mihi, multos habeas cum dignus amicos,
 Non fuit è multis quolibet ille minor.
 Si modo non census, nec clarum nomen auorum,
 Sed probitas magnos, ingeniūq; facit.^{4º}
 Iure igitur lachrymas Celso libamus adempto,
 Cum fugerem, vino quas dedit ipse mihi.
 Carmina iure damus raros testantia mores,
 Vt tua venturi nomina Celse legant.
 Hoc est, quod possum Geticis tibi mittere ab aruis.
 Hoc solum est istic quod licet esse meum.

Funera non potui comitare, nec ungere corpus,
Atq; tuis toto diuidor orbe rogis.

Quod potuit, quem tu pro numine viuis habebas,
Præstitit officium Maximus omne tibi.

Ille tibi exequias, & magni funus honoris
Fecit, & in gelidos vertit aroma sinus.

Diluit & lachrymis mœrens unguenta profusis,
Ossaq; vicina condita textit humo.

Qui quoniam extinctis, quæ debet, præstat amicis,
Et nos extinctis annumerare potest.

ELEGIA XI.

Ad Flaccum.

A suo profugus mittit tibi Flacce salutem,
Mittere rem si quis, qua caret ipse, potest.

Longus enim curris vitiatum corpus amaris
Non patitur vires langor habere suas.

Nec dolor ullus adest, nec febribus vrer anhelis,
Et peragit soliti vena tenoris iter.

Os hebes est, positæq; mouent fastidia mensæ.

Et queror, innisi cum venit hora cibi.

Quod mare, quod tellus, appone, quod educat aër,
Nil ibi, quod nobis esuriatur erit.

Nectar & ambrosiam, latices, epulâsq; deorum
Det mihi formosa gnaua inuenta manu.

Non tamen exacuet torpens sapor iste palatum,
Stabit & in stomacho pondus inerte diu.

Hæc ego non ansim, cum sint verissima cuiquam
Scribere, delitias ne mala nostra vocet.

DE PONTO LIB. I.

Scilicet is status est, ea rerum forma mearum,
 Delitijs etiam possit ut esse locus.
 Delitias illi precor has contingere, si quis
 Ne mihi sit senior Cæsaris ira, timet.
 Is quoque qui gracilibus est in corpore somnus,
 Non alit officio corpus inane suo.
 Sed vigilo, vigilantque mei sine fine dolores,
 Quorum materiam dat locus ipse mihi.
 Vix igitur possis visos agnoscere vultus.
 Quoque ierit, quæras, qui fuit ante, color.
 Parvus in exiles succus mihi permanet artus,
 Membraque sunt cera pallidiora nova.
 Non hæc immodico contraxi damna lyæo,
 Scis, mihi quod solæ penè bibantur aquæ.
 Non epulis oneror, quarum si tangar amore,
 Est tamen in Geticis copia nulla locis.
 Nec vires adimit Veneris damnosa voluptas,
 Non solet in mæstos illa venire toros.
 Unda locusque nocent, & causa valentior istis,
 Anxietas animi, quæ mihi semper adest.
 Hanc nisi tu pariter simili cum fratre leuares,
 Vix mens tristitiæ mæsta tulisset onus.
 Vos estis fractæ tellus non dura faselo
 Quamque negant multi, vos mihi fertis opem.
 Ferte precor semper, quia semper egebimus illa,
 Cæsaris offensum dum mihi numen erit.
 Qui meritam nobis minuat, non finiat iram,
 Suppliciter vestros quisque rogare deos.

PVB. OVIDII NASONIS DE
PONTO, LIBER SECVNDVS.

ELEGIA I.

Ad Germanicum.

Vnc quoq; Cæsarei peruenit fama triumphi,
 " Languida quò fessi vix venit aura noti.
 Nil fore dulce mihi scythica regiõe putari.
 Iam minus hic odio est,quàm fuit ante,locus.
 Tandem aliquid pulsa curarum nube serenum
 Vidi,fortunæ verba dediꝑ mee.
 Nolit vt illa mihi contingere gaudia Cæsar,
 Velle potest cuius hæc tamen vna dari.
 Di quoq; vt à cunctis hilari pietate colantur,
 Tristitiam poni per sua festa iubent.
 Deniq; quod certus furor est audere fateri,
 Hac ego lætitia,si vetet ipse,fruar.
 Iuppiter vtilibus quoties rigat imbribus agros,
 Mista tenax segeti crescere lappa solet.
 Nos quoq; frugiferum sentimus inutilis herba
 Numen,& inuita sæpe iuuamur ope.
 Gaudia Cæsareæ mentis pro parte virili
 Sunt mea,privati nil habet illa domus.
 Gratia,fama tibi per quam spectata triumphi,
 Inluso medijs est mihi pompa Getis.
 Indice te didici,nuper visenda coisse
 Innumeras gentes ad ducis ora sui.
 Quæq; capit latis immensum mœnibus orbem,

Hospitijs Romam vix habuisse locum.
 Tu mihi narraſti, cum multis lucibus ante
 Fuderit aſſiduas nubibus auſter aquas,
 Numine caeſti ſolem fulſiſſe ſerenum,
 Cum populi vultu conueniente die.
 Atq; ita victorem cum magnæ vocis honore
 Bellica laudatis dona dediffe viris. 30
 Clarâq; ſumpturum piëtas inſignia veſtes,
 Thura prius ſanctis impoſuiſſe focis.
 Iuſtitiâq; ſui caſtos placaffe parentes
 Illo quo templum pectore ſemper habet.
 Quâq; ierit felix adiectum plauſibus omen,
 Saxâq; roratis erubuiſſe roſis.
 Protinus argento veros imitantia muros
 Barbara cum victis oppida lata viris,
 Fluminâq; & montes, & in altas proflua ſyluas,
 Armâq; cum telis in ſtruce iuncta ſuis. 40
 Dêq; triumphorum, quod ſol incenderat, auro
 Aurea Romani teçta fuiſſe fori.
 Tôtq; tuſiſſe duces captiuos addita collis
 Vincula, penè hoſtes quot ſatis eſſe fuit.
 Maxima pars horum vitam veniâq; tulere,
 In quibus & belli ſumma caputq; fuit.
 Cur ego poſſe negem minui mihi Cæſaris iram,
 Cum videam mites hoſtibus eſſe deos?
 Pertulit hoc idem nobis Germanice rumor,
 Oppida ſub titulo nominis eſſe tui. 50
 Atq; ea te contra nec muri mole, nec armis,
 Nec ſatis ingenio tuta fuiſſe loci.

Di tibi dent annos, à te nam cætera sumes,
 Sint modo virtuti tempora longa tuæ.
 Quod precor eveniet, sunt quædam oracula vatum.
 Nam deus optanti prospera signa dedit.
 Te quoq; victorem tarpeias scandere in arces
 Lata coronatis Roma videbit equis.
 Maturósq; pater nati spectabit honores.
 Gaudia præcipiens, quæ dedit antè suis. — 6.
 Iam nunc hæc à me iuvenum bellóq; togáq;
 Maxime dicta tibi vaticinante nota.
 Hunc quoq; carminibus referam fortasse triúphum,
 Sufficiat nostris si modo vita malis.
 Imbuero scythicas si non prius ipse sagittas,
 Abstuleritq; ferox hoc caput ense Getes.
 Quòd si me salvo dabitur tua laurea templis,
 Omina bis dices vera fuisse mea. 66

ELEGIA II.

Ad Messalinum.

i Læ domus vestræ primis venerator ab annis
 Pulsus ab Euxini Naso sinistra freti
 Mittit ab indomitis hanc Messaline salutem,
 Quam solitus præsens est tibi ferre, Getis.
 Hæi mihi, si lecto vultus tibi nomine non est
 Qui fuit, & dubitas cætera perlegere.
 Perlege, nec mecum pariter mea verba relega,
 Vrbe licet vestra versibus esse meis.
 Non ego concepi, si Pelion Ossa tulisset,
 Clara mea tangi sydera posse manu.

Nec nos Enceladi dementia castra secuti
 In rerum dominos mouimus arma deos.
 Nec quod Tytida temeraria dextera fecit,
 Numina sunt telis vlla petita meis.
 Est mea culpa grauis, sed quæ me perdere solum
 Ausa sit, & nullum mains adorsa nefas.
 Nil nisi non sapiens possum timidusq; vocari.
 Hæc duo sunt animi nomina vera mei.
 Esse quidem fateor meritam post Cæsaris iram
 Difficilem precibus te quoq; iure meis.
 Quæq; tua est pietas in totum nomen Iuli
 Te lædi cum quis læditur inde putas.
 Sed licet arma feras, & vulnera sæua mineris,
 Non tamen efficies, vt timeare mihi.
 Puppis Achæmeniden Graium Troiana recepit,
 Profuit & myso Pelias hasta duci.
 Confugit interdum templi violator ad aram,
 Nec petere offensi numinis horret opem.
 Dixerit hoc aliquis tutum non esse, fatemur,
 Sed non per placidas it mea naus aquas.
 Tuta petant alij, fortuna miserrima nostra est,
 Nam timor euentus deterioris abest.
 Qui rapitur fatis, quid præter fata requirit?
 Porrigit ad spinas durâq; saxa manus.
 Accipitrem metuens pennis trepidantibus ales
 Audet in humanos fessa venire sinus.
 Nec se vicino dubitat committere tecto
 Quæ fugit infestos territa cerna canes.
 Da precor accessum lachrymis mitissime nostris,

Nec rigidam timidis vocibus obde forem.
Verbaq; nostra fauens Romana ad numina perfer,
Non tibi Tarpeio culta tonante minus.
Mandatiq; mei legatus suscipe causam,
Nulla meo quannus nomine causa bona est.
Iam prope depositus certe iam frigidus aeger,
Seruatus per te, si modo seruator, ero.
Nunc tua pro rebus nitatur gratia lapsis
Principis aeterni quam tibi praestat amor.
Nunc tibi & eloquij nitor ille domesticus adsit,
Quo poteras trepidis utilis esse viris.
Vinit enim in vobis facundi lingua parentis,
Et res heredem repperit illa suum.
Hanc ego non, ut me defendere tentet, adoro,
Non est confessi causa tuenda rei.
Non tamen excuses erroris origine factum,
An nihil expediat tale monere vide.
Vulneris id genus est, quod cum sanabile non sit,
Non hoc tractari tutius esse puto.
Lingua sile, non est ultra narrabile quidquam,
Posse velim cineres obruere ipse meos.
Sic igitur, quasi me nullus deceperit error,
Verba face, ut vita, quam dedit ipse, fruatur.
Cumq; serenus erit, vultusq; remiserit illos,
Qui secum terras imperiumq; movent:
Exiguam ne me praedam sinat esse Getarum,
Detq; solum miserae mite precare fugae.
Tempus adest aptum precibus, valet ille, videtq;
Quas fecit vires Roma valere tuas.

DE PONTO

Incolumis coniux sua pulvinaria servat,
 Promouet imperium filius Ansonium. 7°
Praeterit ipse suos animo Germanicus annos,
 Nec vigor est Drusi nobilitate minor.
Adde nurus, neptēsque pias, charosque nepotes,
 Ceteraque angustae membra valere domus.
Adde triumphatos modo Paeonias, adde quieti
 Subdita montanae brachia Dalmatiae.
Nec dedignata est abiectis Illyris armis
 Caesareum famulo vertice ferre pedem.
Ipse super currum placido spectabilis ore
 Tempora phœbea virgine nexa tulit.
Quem pia nobiscum proles comitauit euntem,
 Digna parente suo nominibusque datis.
Fratribus assimilis, quos proxima templa tenentes
 Diuus ab excelsa Iulius æde videt.
His Messalinus, quibus omnia cedere debent,
 Primum lætitiæ non negat esse locum.
Quidquid ab his superest, venit in certamen amoris,
 Hac hominum nulli parte secundus erit.
Hanc colit, ante diem per quam decreta merenti
 Venit honoratis laurea digna comis.
Felices, quibus hos licuit spectare triumphos,
 Et ducis ore deos æquiperante frui.
At mihi Sauromatæ pro Caesaris ore videndi,
 Terraque pacis inops, vndaque iuncta gelu.
Si tamen hoc audis, & vox mea peruenit istuc,
 Sit tua mutando gratia blanda loco.
Hoc pater ille tuus primo mihi cultus ab æno,

Siquid habet sensus umbra diserta, petit.
 Hoc petit & frater, quannuis fortasse veretur
 Servandi noceat ne tibi cura mei. 100
 Tota domus rogat hoc, nec tu potes ipse negare
 Et nos in turba parte fuisse tuæ.
 Ingenij certe, quo nos male sensimus vsos,
 Artibus exceptis sæpe probator eras.
 Nec mea, si tantum peccata nouissima demas,
 Esse potest domui vita pudenda tuæ.
 Sic igitur vestra vigeant penetralia gentis,
 Curaq; sit superis Cesaribusq; tui.
 Mitte, sed iratum merito mihi numen adora,
 Excimar vt scythici de feritate loci. 110
 Difficile est fateor, sed tendit in ardua virtus,
 Et talis meriti gratia maior erit.
 Nec tamen Etneus vasto Polyphemus in antro
 Accipiet voces, Antiphatésve tuas.
 Sed placidus facilisq; parens, veniæq; paratus,
 Et qui fulmineo sæpe sine igne tonat.
 Qui cum triste aliquid statuat, fit tristis & ipse,
 Cuiq; ferè pœnam sumere pœna sua est.
 Victa tamen vitio est huius clementia nostro,
 Venit & ad vires ira coacta suas. 120
 Qui quoniam patria toto sumus orbe remoti,
 Non licet ante ipsos procubuisse deos.
 Quos colis ad superos perfer mandata sacerdos,
 Adde sed & proprias ad mea verba preces.
 Sic tamen hæc tenta, si non nocitura putabis,
 Ignoscas, timeo naufragus omne fretum. 126

DE PONTO

ELEGIA III.

Ad Maximum.

m Axime, qui claris nomen virtutibus æquas,
Nec sinis ingenium nobilitate premi.
Culte mihi. quid enim status hic à funere differt?
Supremum vitæ tempus adusq; meæ?
Rem facis, afflictum non auersatus amicum.
Qua non est æuo rarior vlla tuo.
Turpe quidem dictu, sed si modo vera fatemur,
Vulgus amicitias utilitate probat.
Cura quid expediat prior est, q̃ quid sit honestum,
Et cum fortuna statq; caditq; fides.
Nec facile inuenies multis in millibus vnum
Virtutem pretium qui putet esse sui.
Ipse decor recti, facti si premia desint,
Non mouet, & gratis pœnitet esse probum.
Nil nisi quod prodest, charum est. en detrahe menti
Spem fructus auide, nemo petendus erit.
At reditus iam quisq; suos amat, & sibi quid sit
Vtile sollicitis computat articulis.
Illud amicitie quondam venerabile nomen
Prostat, & in questu pro meretrice sedet.
Quo magis admiror non vt torrentibus vndis
Communis vitij te quoq; labe trahi.
Diligitur nemo, nisi cui fortuna secunda est.
Quæ simul intonuit proxima quæq; fugat.
En ego non paucis quondam munitus amicis,
Dum flauit velis aura secunda meis.

Ut fera nimboſo tumuerunt equora vento,
In medijs lacera naue relinquer aquis.
Cumq; alij nolint etiam me noſſe fateri,
Vix duo proiecto tréſve tuliftis opem.
Quorū tu princeps, neq; enim comes eſſe, ſed author,
Nec petere exemplum, ſed dare dignus eras.
Te nihil exacto niſi nos peccaſſe fatentem
Sponte ſua probitas, officiūq; iuuant.
Iudice te mercede caret, per ſeq; petenda eſt
Externis virtus incommitata bonis.
Turpe putas abici, quia ſit miſerandus amicus,
Quodq; ſit infelix deſinere eſſe tuum.
Mitius eſt lapſo digitum ſupponere mento,
Mergere quā liquidis ora natantis aquis.
Cerne quid Lacedes poſt mortem præſtet amico.
Inſtar & hanc vitam mortis habere puta.
Pirithoum Theſeus ſtygias comitauit ad vndas,
A ſtygia quantum mors mea diſtat aqua?
Adfuit inſano iuuenis Phocens Oreſti,
Et mea non minimum culpa furoris habet.
Tu quoq; magnorum laudes admitte virorum,
Ut facis, & lapſo quam potes affer opem.
Si bene te noui, ſi qui prius eſſe ſolebas,
Nunc quoq; es, atq; animi non cecidere tui,
Quo fortuna magis ſeuit, magis ipſe reſiſtis.
Utq; decet, ne te vicerit illa, canes.
Et bene uti pugnes bene pugnans efficit hoſtis,
Sic eadem prodeſt cauſa, nocetq; mihi.
S cilicet indignum iuuenis rariffime ducis

DE P O N T O

Te fieri comitem stantis in orbe deæ.
 Firmus es, & quoniam non sunt hæc qualia velles,
 Vela regis quassæ qualiacunq; ratis.
 Quæq; ita concussa est, vt iam casura putetur,
 Restat adhuc humeris fulta carina tuis.
 Ira quidem primo fuerat tua iusta, nec ipso
 Lenior, offensus qui mihi iure fuit.
 Quiq; dolor pectus tetigisset Cæsaris alti,
 Illum iurabas protinus esse tuum.
 Ut tamen audita est nostræ quoq; cladis origo,
 Diceris erratis ingemuisse meis.
 Tunc tua me primum solari littera cœpit,
 Et læsum flecti spem dare posse deum.
 Mouit amicitia tum te constantia longæ.
 Ante tuos ortus quæ mihi cœpta fuit.
 Et quod eras alijs factus, mihi natus amicus,
 Quodq; tibi in cunis oscula prima dedi.
 Quod, cū vestra domus teneris mihi semper ab annis
 Culta sit, esse vetus nunc tibi cogor onus.
 Me tuus ille pater latia facundia linguæ,
 Qui non inferior nobilitate fuit,
 Primus vt auderem committere carmina famæ
 Impulit, ingenij dux fuit ille mei.
 Nec, quod sit primo nobis à tempore cultus,
 Contendo fratrem posse referre tuum.
 Te tamen ante omnes ita sum complexus, vt vna
 Quolibet in casu gratia nostra foret.
 Vltima me tecum vidit, mœstisq; cadentes
 Excepit lachrymas italis ora genis.

Cum tibi querenti, num verus nuntius esset,
 Attulerat culpe quem mala fama meæ.
 Inter confessum medius dubièq; negantem
 Hærebam pavidas dante timore notas.
 Exemplòq; niuis, quam mollit aquaticus auster,
 Gutta per attonitas ibat oborta genas.
 Hæc igitur referens & quòd mea crimina primi
 Erroris venia posse latere vides.
 Respicias antiquum lapsis in rebus amicum,
 Fomentisq; inuas vulnera nostra tuis.
 Pro quibus optandi si nobis copia fiat,
 Tam bene pro merito commoda mille precor.
 Sed si sola mihi dentur tua vota, precabor
 Ut tibi sit saluo Cesare salua parens.
 Hæc ego cum faceres altaria pingua thure,
 Te solitum memini prima rogare deos.

ELEGIA IIII.

Ad Atticum.

a Ccipe colloquium gelido Nosonis ab Istro
 Attice iudicio non dubitate meo.
 Ecquid adhuc remanes memor infelicis amici?
 Deserit an partes languida cura suas?
 Non ita di mihi sunt testes, ut credere possim
 Falsq; putem iam te non meminisse mei.
 Ante meos oculos præsto est tua semper imago,
 Et videor vultus mente videre tuos.
 Seria multa mihi tecum collata recordor,
 Nec data incundis tempora pauca iocis.

DE PONTO

Sæpe citæ longis visæ sermonibus horæ.
 Sæpe fuit breuior, quàm mea verba, dies.
 Sæpe tuas venit factum modo carmen ad aures.
 Et noua iudicio subdita musa tuo est.
 Quod tu laudabas, populo placuisse putabam.
 Hoc pretium curæ dulce regentis erat.
 Utq; mens lima rarus liber esset amici,
 Non semel admonitu facta litura tuo est.
 Nos fora viderunt pariter, nos porticus omnis,
 Nos via, nos iunctis curua theatra locis.
 Deniq; tantus amor nobis charissime semper,
 Quantus in Læciden Aëtoridenq; fuit.
 Non ego, si biberes securæ pocula lethes,
 Excidere hæc credam pectore posse tuo.
 Longa dies citior brumali tempore, nòxq;
 Tardior hyberna solstitialis erit,
 Nec Babylon æstum, nec frigora pontus habebit,
 Calthaq; pestanas vincet odore rosas,
 Quàm tibi nostrarum veniant obliuia rerum,
 Non ita pars fati candida nulla mei est.
 Ne tamen hæc dici possit fiducia mendax,
 Stultaq; credulitas nostra fuisse caue.
 Constantiq; fide veterem tueare sodalem.
 Quà licet & quantum non onerosus ero.

ELEGIA V.

Ad Solanum.

c Ondita disparibus numeris ego Naso Solano
 Præposita misi verba salute meo.

Quæ rata sit, cupio rebusq; ut comprobet omen,
Te precor ut saluo possit amice legi.
Candor in hoc ævo res intermortua penè
Exigit ut faciam talia vota tuus.
Nam fuerim quanuis modico tibi iunctus ab usu,
Diceris exilijs ingemuisse meis.
Missaq; ab euxino legeres cum carmina Ponto,
Illa tuus iunxit qualiacunq; fauor.
Optasti q; breuem fieri mihi Cæsaris iram.
Quod tamen optari si sciat ipse, sinat.
Moribus ista tuis tam mitia vota dedisti,
Nec minus idcirco sunt ea grata mihi.
Quodq; magis mouere malis doctissime nostris,
Credibile est fieri conditione loci.
Vix hac inuenies totum (mihi crede) per orbem,
Quæ minus angusta pace fruatur humus.
Tu tamen hic strictos inter fera prælia versus
Et legis, & lectos ore fauente probas.
Ingenioq; meo, vena quod paupere manat
Plandis, & è riuo flumina magna facis.
Grata quidem sunt hæc animo suffragia nostro,
Vix sibi cum miseros posse placere putes.
Dum tamen in rebus tentamus carmina paruis,
Materiæ gracili sufficit ingenium.
Nuper ut huc magni peruenit fama triumpho,
Ausum sum tantæ sumere molis onus.
Obruit audentem granitas rerumq; nitôrq;
Nec potui cœpti pondera ferre mei.
Illic, quam laudes, erit officiosa voluntas,

Cetera materia debilitante iacent.
 Quod si forte liber vestras pervenit ad aures,
 Tutelam mando sentiat ille tuam.
 Hæc tibi facturo, vel si non ipse rogarem,
 Accedet cumulus gratia nostra levis.
 Non ego laudandus, sed sunt tua pectora lacte
 Et non calcata candidiora niue.
 Mirarisq; alios, cum sis mirabilis ipse,
 Ne lateant artes, eloquiūq; tuum,
 Te iuvenum princeps, cui dat Germania nomen,
 Participem studij Cæsar habere solet.
 Tu comes antiquus, tu primis iunctus ab annis
 Ingenio mores æquiperante places.
 Te dicente prius fit protinus impetus illi,
 Téq; habet, elicias qui sua verba tuis.
 Cum tu desistis, mortaliāq; ora quierunt
 Tectāq; non longa conticuere mora,
 Surgit iuleo iuuenis cognomine dignus,
 Qualis ab Eois Lucifer ortus aquis,
 Dūmq; silent astat, status est vultusq; disertus,
 Spēmq; docens doctæ vocis amicus habet.
 Mox, ubi pulsa mora est, atq; os cæleste solutum,
 Hoc superos iures more solere loqui.
 Atq; hæc est dicas facundia principe digna,
 Eloquio tantum nobilitatis inest.
 Hic tu cum placeas, & vertice sydera tangas,
 Scripta tamen profugi vatis habenda putas.
 Scilicet ingenijs aliqua est concordia iunctis,
 Et servat studij fœdera quisq; sui.

Rusticus agricolam, miles fera bella gerentem,
Rectorem dubie navita puppis amat.

Tu quoque Pieridum studio studiose teneris.

Ingenioque faues ingeniose meo.

Distat opus nostrum, sed fontibus exit ab iisdem,
Artis & ingenuæ cultor uterque sumus.

Thyrsus enim vobis, gestata est laurea nobis.

Sed tamen ambobus debet inesse calor.

Utque meis numeris tua dat facundia nervos,
Sic venit à nobis in tua verba nitor.

Iure igitur studio confinia carmina nostro,
Et cum militijs sacra tuenda putas.

Pro quibus ut maneat de quo censeris amicus,

Comprecor ad vitæ tempora summa tuæ.

Succedatque suis orbis moderator habenis,

Quod mecum populi vota precantur idem.

ELEGIA VI.

Ad Græcinum.

Armine Græcinum, quem præsens voce solebat

Tristis ab Euxinis Naso salutatur aquis.

Exulis hæc vox est, præbet mihi littera linguam

Et si non liceat scribere, mutus ero.

Corripis, ut debes, stulti peccata sodalis,

Et mala me meritis ferre minora doles.

Vera facis, sed sera meæ convitia culpæ.

Aspera confesso verba remitte reo.

Cum poteram recto transire cerannia velo,

DE PONTO

Ut fera vitarem saxa, monendus eram.
 Nunc mihi naufragio quid prodest dicere factō
 Qua mea debuerit currere cymba via?
 Rachia da lasso potius prendenda natanti,
 Nec pigeat mento supposuisse manum.
 Idq; facis, faciásq; precor, sic mater & vxor,
 Sic tibi sint fratres, totaq; salua domus.
 Quódq; soles animo semper, quod voce precari.
 Omnia Caesaribus sic tua facta probes.
 Turpe erit in miseris veteri tibi rebus amico
 Auxilium nulla parte tulisse tuum.
 Turpe referre pedem, nec passu stare tenaci,
 Turpe laborantem deseruisse ratem.
 Turpe sequi casum, & fortunæ cedere, amicum
 Et, nisi sit felix, esse negare suum.
 Non ita vixerunt Strophio atq; Agamemnone nati,
 Non hæc Ægide, Pirithoiq; fides.
 Quos prior est mirata, sequens mirabitur ætas,
 In quorum plausus tota theatra sonant.
 Tu quoq; per durum seruato tempus amico
 Dignus es in tantis nomen habere viris.
 Dignus es, & quoniam laudem pietate mereris,
 Non erit officij gratia surda tui.
 Crede mihi, nostrum si non mortale futurum est
 Carmen, in ore frequens posteritatis eris.
 Fac modo permaneas lapsō Græcine fidelis,
 Duret & in longas impetus iste moras.
 Quæ tu cum præstes, remo tamen utar & aura.
 Nil nocet admissō subdere calcar equo.

ELEGIA VII.

Ad Atticum.

e Sse salutatum te vult mea littera primum
A male pacatis Attice missa Getis.
Proxima subsequitur quid agas audire voluntas,
Et modo siquid agas, sit tibi cura mei.
Nec dubito, quin sit, sed me timor ipse malorum
Sæpe supernacuos cogit habere metus.
Da veniam quæso, nimioq; ignosce timori.
Tranquillas etiam naufragus horret aquas.
Qui semel est læsus fallaci piscis ab hamo,
Omnibus vnca cibus æra subesse putat.
Sæpe canem visum longe fugit agna, lupumq;
Credit, & ipsa suam nescia vitat opem.
Membra reformidant, mollem quoq; saucia tactum,
Vanâq; sollicitis incitat umbra metum.
Sic ego fortunæ telis confixus iniquis,
Pectore concipio nil nisi triste meo.
Iam mihi facta liquet cœptos seruantia cursus
Per sibi consuetas semper itura vias.
Observare deos, nequid mihi cedat amice,
Verbâq; fortunæ vix puto posse dari.
Est illi curæ me perdere, quæq; solebat
Esse levis, constans & bene certa nocet.
Crede mihi, si sum veri tibi cognitus oris,
Nec numerus nostris casibus esse potest.
Cinyphiæ segetis citius numerabis aristas,
Altâq; quam multis floreat hybla thymis,

Et quot aues motis nitantur in aëra pennis,
 Quotq; natent pisces æquore, certus eris,
 Quàm tibi nostrorum statuatur summa laborum,
 Quos ego sum terra, quos ego passus aqua.
 Nulla Getis toto gens est truculentior orbe,
 Sed tamen hi nostris ingemuere malis.
 Quæ tibi si memori coner perscribere versu,
 Ilias est fati longa futura mei.
 Non igitur vereor, quo te rear esse verendum,
 Cuius amor nobis pignora mille dedit.
 Sed quia res timida est omnis miser, & quia longa est
 Tempore letitiæ ianua clausa meæ.
 Iam dolor in morem venit mens. utq; caducis
 Percussu crebro saxa canantur aquis,
 Sic ego continuo fortunæ vulneror ictu.
 Vixq; habet in nobis iam noua plaga locum.
 Nec magis assiduo vomer tenuatur ab usu,
 Nec magis est curuis appia trita rotis,
 Pectora quàm mea sunt serie calcata malorum.
 Et nihil inueni, quod mihi ferret opem.
 Artibus ingenuis quæsitæ est gloria multis,
 Infelix perij dotibus ipse meis.
 Vita prior vitio caret, & sine labe peracta est.
 Auxilij misero nil tulit illa mihi.
 Culpa gravis precibus donatur sæpe suorum.
 Omnis pro nobis gratia muta fuit.
 A diuuat in duris aliquos præsentia rebus.
 Obruit hoc absens vasta procella caput.
 Quem non obrueret taciti quoq; Cæsaris ira?

Addita sunt pœnis aspera verba meis.
 Fit fuga temporibus lenior, proiectus in æquor
 Arcturum subij, Pleiadumq; minas.
 Sæpe solent hyemem placidam sentire carinæ,
 Non Ithacæ puppi senior vnda fuit.
 Recta fides comitum poterat mala nostra lenare,
 Ditata est spolijs perfida turba meis.
 Mitius exilium faciunt loca, tristior ista
 Terra sub ambobus non iacet vlla polis.
 Est aliquid patrijs vicinum finibus esse,
 Vltima me tellus, vltimus orbis habet.
 Præstat & exulibus pacem tua laurea Cæsar,
 Pontica finitimo terra sub hoste iacet.
 Tempus in agrorum cultu consumere dulce est,
 Non patitur verti barbarus hostis humum.
 Temperie cæli corpusq; animusq; iuuatur,
 Frigore perpetuo Sarmatis ora riget.
 Est in aqua dulci non inuidiosa voluptas,
 Equoreo bibitur cum sale mista palus.
 Omnia deficiunt. animus tamen omnia vincit.
 Ille etiam vires corpus habere facit.
 Sustineas vt onus nitendum est vertice recto,
 At flecti nervos si patiare, cades.
 Spes quoq; posse mora mitescere principis iram,
 Vinere ne nolim, deficiamq; facit.
 Nec vos parua datis pauci solatia nobis,
 Quorum spectata est per mala nostra fides.
 Cæpta tene quæso, nec in æquore desere nauem,
 Mæq; simul serua, iudiciūq; tuum.

DE PONTO
ELEGIA VIII.

Ad Cottam.

r Edditus est nobis Cæsar Cum Cæsare nuper,
Quos mihi misisti maxime Cotta duos.
Utq; tuum munus numerum, quem debet, haberet,
Est tibi Cæsaribus Linia iuncta suis.
Argentum felix, omniq; beatius auro,
Quod fuerit pretium cum rude numen habet.
Non mihi diuitias dando maiora dedisses,
Cælitibus missis nostra sub ora tribus.
Est aliquid spectare deos, & adesse putare,
Et quasi cum vero numine posse loqui.
Quantum ad me redij, nec me tenet vltima tellus,
Utq; prius media sospes in vrbe moror.
Cæsareos video vultus, velut antè videbam.
Vix huius voti spes fuit vlla mihi.
Utq; salutabam, numen cæleste saluto.
Quod reduci tribuas nil puto maius habes.
Quid nostris oculis nisi sola palatia desunt?
Qui locus ablato Cæsare vilis erit.
Hunc ego cum spectem, videor mihi cernere Romam,
Nam faciem patriæ sustinet ille suæ.
Fallor? an irati mihi sunt in imagine vultus,
Tornaq; nescio quid forma minantis habet?
Parce vir immenso maior virtutibus orbe,
Instaq; vindictæ suppressa frena tuæ.
Parce puer seculi decus admirabile nostri,
Terrarum dominum quem tua cura facit.

Per patriæ numen, quod te tibi charius ipso est,
Per nunquam surdos in tua vota deos.
Perq; tori sociam, quæ par tibi sola reperta est,
Et cui maiestas non onerosa tua est,
Perq; tibi similem virtutis imagine natum,
Moribus agnosci qui tuus esse potest,
Perq; tuos vel ano dignos vel patre nepotes,
Qui veniunt magno per tua iussa gradu,
Parte leua minima, nostras & contrahe pœnas,
Dâq; locum scythico qui sit ab hoste procul.
Et tua (si fas est) à Cæsare proxima Cæsar
Numina sint precibus non inimica meis.
Sic fera quàm primum pauido Germania vultu
Ante triumphantes serua feratur equos.
Sic pater in pylios, cum æos mater in annos
Vinant, & possis filius esse diu.
Tu quoq; conueniens ingenti nupta marito,
Accipe non dura supplicis aure preces.
Sic tibi vir sospes, sic sint cum prole nepotes,
Cumq; bonis nuribus quas peperere nurus.
Sic, quem dira tibi rapuit Germania, Drusus
Pars fuerit partus sola caduca tui:
Sic tibi mature fraterni funeris ultor
Purpureus niveis filius instet equis.
Annuite ò timidis mitissima numina votis,
Præsentes aliquid prosit habere deos.
Cæsaris aduentu tutus gladiator arena
Exit, & auxilium non leue vulnus habet.
Nos quoq; vestra inuict quòd quàm licet ora videmus,

DE PONTO

Facta quod est superis iam domus una tribus.
 Felices illi, qui non simulachra, sed ipsos,
 Quique deum coram corpora vera vident.
 Quod quoniam nobis inuidit inutile fatum,
 Quos dedit ars vultus, effigiemque colo:
 Sic homines nouere deos, quos arduus aether
 Occulit, & colitur pro Ioue forma Iouis.
 Denique quae mecum est, & erit sine fine, caute
 Ne sit in inuiso vestra figura loco.
 Nam caput est nostra citius cervice recedet,
 Et patiar fossis lumen abire genis,
 Quam caream vobis o publica numina raptis,
 Vos eritis nostrae portus & aura fugae.
 Vos ego complectar Geticis si cingar ab armis,
 Utque meas aquilas, vestra ego signa sequar.
 Aut ego me fallo, nimiaque cupidine ludor,
 Aut spes exilij commodioris adest.
 Nam minus & minus est facies in imagine tristis,
 Visaque sunt dictis annuere ora meis.
 Vera precor, fiant timidae praesagia mentis,
 Instaque quannus est, sit minor ira dei.

ELEGIA IX.

Ad Cotim.

Elegia progenies cui nobilitatis origo
 Nomen in Eumolphi peruenit usque Coti.
 Fama loquax vestras si iam peruenit ad aures
 Me tibi finitimi parte iacere soli,
 Supplicis exaudi iuuenum mitissime vocem,

Quàmque potes profugo (nam potes) affer opem.
 Me fortuna tibi, de qua quòd non queror hoc est,
 Tradidit, hoc vno non inimica mihi.
 Accipe naufragium non duro littore nostrum,
 Ne fuerit terra tutior vnda tua.
 Regia (crede mihi) res est succurrere lapsis.
 Conuenit & tanto, quantus es ipse, viro.
 Fortunam decet hoc istam, quæ maxima cum sit,
 Esse potest animo vix tamen æquâ tuo.
 Conspicitur nunquam meliore potentia causa,
 Quàm quoties vanas non sinit esse preces.
 Hoc nitor iste tui generis desyderat, hoc est
 A superis ortæ nobilitatis opus.
 Hoc tecum commune deis, quòd vtrinque rogati
 Supplicibus vestris ferre soletis opem.
 Hoc tibi & Eumolphus generis clarissimus author,
 Et prior Eumolpho suadet Erichthonius.
 Nam quid erit quare solito dignemur honore
 Numina, si demas velle iuuare deos?
 Iuppiter oranti surdas si præbeat aures,
 Victimæ pro templo cur cadet icta Iouis?
 Si pacem nullam Pontus mihi præstet eunti,
 Irrita Neptuno cur ego thura feram?
 Vana laborantis si fiant vota coloni,
 Accipiet grandidæ cur suis exta Ceres?
 Nec dabit intonso iugulum caper hostia Baccho,
 Musta sub inducto si pede nulla fluant.
 Cæsar vt imperij moderetur frena precamur
 Tam bene, quàm patriæ consulit ipse suæ.

DE PONTO

Utilitas igitur magnos hominēsq; deōsq;
 Efficit auxilijs quoq; fauente suis.
 Tu quoq; fac proſis intra tua caſtra iacenti,
 O Coti progenies digna parente tuo.
 Conueniens hominū eſt, hominem ſeruare, voluptas,
 Et melius nulla queritur arte fauor.
 Quis non Antiphaten læſtrygona deuouet? aut quis
 Munifici mores improbat Alcinoi?
 Non tibi Caſſandrus pater eſt durūſve Caphareus,
 Quiſve repertorem torruit arte ſua.
 Sed quàm Marte ferox & vinci neſcius armis
 Tam nunquam facta pace cruoris amans.
 Adde quòd ingenuas didiciſſe fideliter artes
 Emollit mores, nec ſinit eſſe feros.
 Nec regum quiſquam magis eſt inſtructus in illis,
 Mitibus aut ſtudijs tempora plura dedit.
 Carmina teſtantur, quæ, ſi tua nomina demas,
 Threïcium iuuenem composuiſſe negem.
 Nè ve ſub hoc tractu vates foret vnicus Orpheus,
 Biſtonis ingenio eſt terra ſuperba tuo.
 Utq; tibi eſt animus, cum res ita poſtulat, arma
 Sumere, & hoſtili tingere cæde manum,
 Atq; vt es excuſſo iaculum torquere lacerto,
 Collaq; velocis flectere doctus equi:
 Tempora ſic ſtudijs data ſunt vbi iuſta paternis,
 Atq; tuis humeris forte quieuit opus.
 Ne tua marceſcant per inertes otia ſomnos,
 Lucida pieria tendis in aſtra via.
 Hæc quoq; res aliquid tecum mihi fœderis affert.

Eiusdem sacri cultor vterq; sumus.
 Ad vatem vates orantia brachia tendo,
 Terra sit exilijs vt tua fida meis.
 Non ego cæde nocens in Ponti littora veni,
 Mistæve sunt nostra dira venena manu.
 Nec mea conuicta est subiecta gemma tabella
 Mendacem ceris imposuisse notam.
 Nec quidquam quod lege veter committere, feci,
 Est tamen his grauior noxa fatenda mihi.
 Nèue roges, quæ sit, stultam quam scripsimus artẽ,
 Innocuas nobis hæc vetat esse manus.
 Et quid præterea peccarim, quærere noli,
 Ut pateat sola culpa sub arte mea.
 Quidquid id est, habuit moderatam principis iram,
 Qui nisi natalem nil mihi dempsit humum.
 Hac quoniam careo, tua nunc vicinia præstet,
 Inuiso possim tutus vt esse loco.

ELEGIA X.

Ad Macrum.

e Cquid ab impressæ cognoscis imagine ceræ
 Hæc tibi Nasonem scribere verba Macer?
 Authorisq; sui si non est annulus index
 Cognitane est nostra littera facta manu?
 An tibi notitiam mora temporis eripit horum?
 Nec repetunt oculi signa vetusta tui?
 Sis licet oblitus gemmæ pariterq; manûsq;
 Exciderit tantum ne tibi cura mei.
 Quam tu vel longi debes conuictibus æui,

DE PONTO

Vel mea quòd coniux non aliena tibi est.
 Vel studijs, quibus es quàm nos sapientius usus,
 Utq; decet nulla factus es arte nocens.
 Tu canis æterno quidquid restabat Homero.
 Ne careant summa troica bella manu.
 Naso parum prudens artem dum tractat amandi,
 Doctrinæ pretium triste magister habet.
 Sunt tamen inter se communia sacra poëtis,
 Diversum quannuis quisq; sequamur iter.
 Quorū te memorem (quanquam procul absumus) esse
 Suspikor, & casus velle lenare meos.
 Te duce magnificas Asiæ perspeximus vrbes.
 Trinacris est oculis te duce visa meis,
 Vidimus ætnæa cælum splendescere flamma,
 Suppositus monti quam vomit ore Gigas.
 & tneōsq; lacus, & olentia stagna Palisci,
 Quāmq; suis Cyanen miscet Anapus aquis.
 Nec procul hinc Nymphæ, quæ dū fugit Elidis amnē
 Tecta sub æquorea nunc quoq; currit aqua.
 Hic mihi labentis pars anni magna peracta est.
 Ehen quàm dispar est locus ille Getis.
 Et quota pars hæc sunt rerum quas vidimus ambo,
 Te mihi incundas efficiente vias.
 Sen rate cœruleas picta sulcavimus vndas,
 Effeda nos agili sine tulere rota.
 Sæpe brevis nobis vicibus via visa loquendi est,
 Plurāq; si numeres, verba fuere gradu.
 Sæpe dies sermone minor fuit, inq; loquendo
 Tarda per æstinos defuit hora dies.

Est aliquid casus pariter timuisse marinos,
 Iunctaq; ad equoreos vota tulisse deos.
 Et modo res egisse simul, modo rursus ab illis,
 Quorum non pudeat posse referre iocos.
 Hæc tibi si subeant, hic sim licet omnibus annis,
 Ante tuos oculos ut modo visus ero.
 Ipse quidem certe cum sim sub cardine mundi.
 Qui semper liquidis altior extat aquis,
 Te tamen intueor, quo solo pectore possum,
 Et tecum gelido sæpe sub axe loquor.
 Hic es, & ignoras, sed ades celeberrimus absens,
 Inq; Getas media missus ab vrbe venis.
 Redde vicem, & quoniam regio felicior ista est,
 Istic me memori pectore semper habe.

ELEGIA XI.

Ad Rufum.

Hæc tibi Rufe breui properatū tempore mittit
 Naso parum faustæ conditor artis opus.
 Ut quanquam longe toto sumus orbe remoti,
 Scire tamen possis nos meminisse tui.
 Nominis ante mei venient obliuia nobis,
 Pectore quàm pietas sit tua pulsa meo.
 Et prius hanc animam vacuas reddemus in auras,
 Quàm fiat meriti gratia vana tui.
 Grande voco meritum lachrymas, quibus ora rigabas
 Cum mea concreto sicca dolore forent.
 Grande voco meritum, mœstæ solatia mentis,
 Cum pariter nobis illa tibiq; dares.

DE PONTO

S ponte quidem per seq̃ meis est laudibus vxor.
Admonitu melior fit tamen illa tuo.
N anq̃ quòd Hermione Castor fuit, Hec̃tor Inlo,
Hoc ego te lator coniugis esse meæ.
Quæ ne dissimilis tibi sit probitate, laborat,
Seq̃ tui vita sanguinis esse probat.
Ergo quod fuerat stimulis factura sine vllis,
Plenius anthorem te quoq̃ naçta facit.
A cer & ad palmæ per se cursurus honores,
Si tamen horteris, fortius ibit equus.
A dde quòd absentis cura mandata fideli
Perficis, & nullum ferre grauaris onus.
O re ferant grates, quoniam non possumus ipsi,
Di tibi, qui referent, si pia facta vident.
Sufficiatq̃ diu corpus quoq̃ moribus istis
Maxima fundani gloria Ruse soli.

PVB. OVIDII NASONIS DE PONTO, LIBER TERTIVS.

ELEGIA I.

Ad coniugem.

Quor Iasonio pulsatum remige primum,
& Quæq̃ nec hoste fero, nec niue terra cares.
Ecquod erit tēpus, quo vos ego Naso reliquā,
In minus hostili iussus abesse loco?
A n mihi barbaria viuendum est semper in ista?
Inq̃ tomitana condar oportet humo?

Pace tua. si pax vlla est tua pontica tellus,
 Finitimus rapido quam terit hostis equo.
 Pace tua dixisse velim, tu pessima duro
 Pars est in exilio, tu mala nostra grauas.
 Tu neq; ver sentis cinctum florente corona,
 Tu neq; messorum corpora nuda vides,
 Nec tibi pampineas autumnus porrigit vuas.
 Cuncta sed immodicum tempora frigus habent,
 Tu glacie freta iuncta tenes, & in equore piscis
 Inclusus tecta sepe natant aqua.
 Non tibi sunt fontes, laticis nisi penè marini,
 Qui potus dubium est, sistat, alátne sitim.
 Rara, nec hic felix in apertis eminet aruis
 Arbor, & in terra est altera forma maris.
 Non anis obloquitur, syluis nisi siqua remotis
 Equoreas ranco gutture potet aquas.
 Tristia per vacuos horrent absynthia campos.
 Conueniensq; suo messis amara loco est.
 Adde metus, & quòd murus pulsatur ab hoste.
 Tinctaq; mortifera tabe sagitta madet.
 Quàm procul hæc regio est & ab omni deuia cursu,
 Nec pede quo quisquam nec rate tutus eat.
 Non igitur mirum finem quærentibus horum
 Altera si nobis vsq; rogatur humus.
 Te magis est mirum non hæc euincere coniux,
 Inq; meis lachrymas posse tenere malis.
 Quid facias, quæris. quæras hoc scilicet ipsum
 Inuenies, vere si reperire voles.
 Velle parum est, cupias vt re potiarius oportet,

Et faciat somnos hæc tibi cura breues.

Uelle reor multos, quis enim mihi tam sit iniquus,
Optet ut exilium pace carere meum?

Pectore te toto, cunctisq; incumbere nervis,
Et niti pro me nocte, dieq; decet.

Utq; inuent alij, tu debes vincere amicos

Uxor, & ad partes prima venire tuas.

Magna tibi imposita est nostris persona libellis.

Coningis exemplum diceris esse bonæ.

Hanc ne degeneres, & sint præconia nostra

Vera, vide famæ quò tuearis opus.

Ut nihil ipse querar, tacito me fama queretur,

Quæ debet, fuerit ni tibi cura mei.

Exposuit memet populo fortuna videndum.

Et plus notitiæ quàm fuit ante, dedit.

Notior est factus Capaneus fulminis ictu.

Notus humo mersis Amphiaras equis.

Si minus errasset, notus minus esset Vlysses.

Magna Philoctetæ vulnere fama suo est.

Si locus est aliquis magna inter nomina parvis,

Nos quoq; conspicuos nostra ruina facit.

Nec te nesciri patitur mea pagina, quæ non

Inferius choa Batthide nomen habet.

Quicquid ages igitur, scena spectabere magna,

Et pia non paucis testibus uxor eris.

Crede mihi quoties laudaris carmine nostro,

Qui legit has laudes, an mereare, rogat.

Utq; fanere reor plures virtutibus istis,

Sic tua non pauca carpere facta volent,

Quarum tu præsta, ne liuor dicere possit,
 Hæc est pro miseri lenta salute viri.
 Cùmque ego deficiam, nec possim ducere currum,
 Fac tu sustineas debile sola iugum.
 Ad medicum specto venis fugientibus æger.
 Vltima pars animæ dum mihi restat, ades,
 Quodque ego præstarem, si te magis ipse valerem,
 Id mihi cum valeas fortius ipsa refer,
 Exigit hoc socialis amor, fœdusque maritum.
 Moribus hoc coniux exigis ipsa tuis.
 Hoc domui debes, de qua censeris, ut illam
 Non magis officijs, quàm probitate colas.
 Cuncta licet facias, nisi eris laudabilis vxor,
 Non poterit credi Martia culta tibi.
 Nec sumus indigni, nec si vis vera fateri,
 Debetur meritis gratia nulla meis.
 Reditur illa quidem grandi cum fœnore nobis.
 Nec te, si cupiat lædere rumor habet.
 Sed tamen hoc factis adiunge prioribus vnum,
 Pro nostris ut sis ambitiosa malis.
 Ut minus infesta iaceam tellure, labora,
 Clausa nec officij pars erit vlla tui.
 Magna peto, sed non tamen inuidiosa roganti.
 Utque ea non teneas tuta repulsa tua est.
 Nec mihi succense, toties si carmine nostro
 Quod facis ut facias, teque imitere rogo.
 Fortibus assuevit tubicem prodesse, suoque
 Dux bene pugnantes incitat ore viros.
 Nota tua est probitas, testataque tempus in omne,

DE PONTO

Sit virtus etiam non probitate minor.
 Nec tibi amazonia est pro me sumenda securis,
 Aut excussa leui pelta gerenda manu.
 Numen adorandum est, non vt mihi fiat amicum
 Sed sit vt iratum, quàm fuit ante minus.
 Gratia si nulla est, lachrymæ tibi gratia fiant.
 Hac potes aut nulla parte mouere deos.
 Quæ tibi ne desint bene per mala nostra cauetur
 Dèq; viro flendi copia dines adest.
 Vtq; meæ res sunt, omni puto tempore flebis.
 Has fortuna tibi nostra ministrat opes.
 Si mea mors redimenda tua, quod abominor, esset,
 Admeti coniux, quam sequereris erat.
 Emula Penelopes fieres, si fraude pudica
 Instantes velles fallere nupta procos.
 Si comes extincti manes sequerere mariti,
 Esset dux facti Laodameia tui.
 Hyphias ante oculos tibi erit ponenda volenti
 Corpus in accensos mittere forte rogos.
 Morte nihil opus est, nihil icariotide tela.
 Cæsaris at coniux ore precanda tuo.
 Quæ præstat virtute sua, ne prisca vetustas
 Lande pudicitie secula nostra premat.
 Quæ Veneris formam, mores Iunonis habendo,
 Sola est caelesti digna reperta toro.
 Quid trepidas? & adire times? non impia Progne
 Filiæve Cete voce mouenda tua est,
 Nec nurus Egysthi, nec seua Agamemnonis vxor,
 Scyllaq; quæ siculas inguine terret aquas.

Telegoni' ve parens vertendis nata figuris,
Nexaq; nodosas angue Medusa comas.
Fœmina sed princeps, in qua fortuna videre
Se probat, & cæcæ crimina falsa tulit.
Qua nihil in terris ad finem solis ab ortu
Clarius excepto Cæsare mundus habet.
Eligito tempus captatum sæpe roganti,
Exeat aduersa ne tua nanis aqua.
Non semper sacras reddunt oracula sortes,
Ipsaq; non omni tempore fana patent.
Cum status vrbis erit, qualem nunc auguror esse,
Et nullus populi contrahet ora dolor,
Cum domus Augusti capitolii more colenda
Læta quod est, & sit plenâq; pacis erit,
Tunc tibi di faciant adeundi copia fiat.
Profectura aliquid tunc tua verba putes.
Siquid aget maius, differ tua cœpta, cauêq;
Spem festinando præcipitare meam.
Nec rursus inbeo, dum sit vacuissima quæras,
Corporis ad cultum vix vacat illa sui.
Curia cum patribus fuerit stipata verendis,
Per patrum turbam te quoq; oportet eas.
Cum tibi contigerit formam Iunonis adire,
Fac sis personæ quam tueare memor.
Nec factum defende meum, mala causa silenda est,
Nec nisi sollicitæ sint tua verba preces.
Tunc lachrymis demenda mora est, summissaq; terræ
Ad non mortales brachia tende pedes.
Tu pete nil aliud, sæno nisi ab hoste recedam.

DE P O N T O

Hostem fortunam sit satis esse mihi.
 Plura quidem subeunt, sed tu turbata timore
 Hæc quoq; vix poteris ore tremente loqui.
 Suspicio hæc damno fore non tibi, sentiet illa
 Te maiestatem pertimuisse suam.
 Nec tua si fletu scindentur verba, nocebit.
 Interdum lachrymæ pondera vocis habent.
 Lux etiam cœptis facito bona talibus adsit.
 Horâq; conveniens, hospitiumq; fauens.
 Sed prius imposito sanctis altaribus igne,
 Thura fer ad magnos, vinâq; pura deos.
 E quibus ante omnes Augusti numen adora,
 Progeniêmq; piam, participêmq; tori.
 Sint utinam mites solito tibi more, tuâsq;
 Non duris lachrymas vultibus aspiciant.

E L E G I A I I .

Ad Cottam.

Quam legis à nobis missam tibi Cotta salutem,
 Missa sit ut vere, perveniâtq; precor.
 Nanq; meis sospes multum cruciatibus aufers,
 Atq; sit ut nobis pars bona salva, facis.
 Cùmq; labent alij, iactatâq; vela relinquunt,
 Tu lacera remanes anchora sola rati.
 Grata tua est igitur pietas. ignoscimus illis,
 Qui cum fortuna terga dedere fugæ.
 Cum feriant unum, non unum fulmina terrent.
 Iunctâq; percusso turba pavere solet.
 Cùmq; dedit paries venturæ signa ruine,

Sollicito vacuus fit locus ille metu.
Quis non è timidis ægri contagia vitat,
Vicinum metuens ne trahat inde malum?
Me quoq; amicorum nimio terrore metuq;
Non odio quidam destituere mei.
Non illis pietas, non officiosa voluntas
Defuit. aduersos extimere deos.
Utq; magis cauti possunt timidiq; vocari,
Sic appellari non mernere mali.
At meus excusat charos ita candor amicos,
Utq; habeant de me crimina nulla, facit.
Sint hi contenti venia, signentq; licebit,
Purgari factum me quoq; teste suum.
Pars estis pauci melior, qui rebus in arctis
Ferre mihi nullam turpe putatis opem.
Tunc igitur meriti morietur gloria vestri,
Cum cinis absumpto corpore factus ero.
Fallor, & illa meæ superabit tempora vitæ,
Si tamen à memori posteritate legar.
Corpora debentur mæstis exanguia bustis,
Effugiunt structos nomen honosq; rogos.
Occidit & Theseus, & qui comitavit Orestem.
Sed tamen in laudes viuit vterq; suas.
Vos etiam seri laudabunt sæpe nepotes.
Clarâq; erit scriptis gloria vestra meis.
Hic quoq; Sauromatæ iam vos nouere, Getæq;
Et tales animos barbara turba probat.
Cumq; ego de vestra nuper probitate referrem,
Nam didici Getice, Sarmaticæq; loqui,

DE PONTO

Forte senex quidam, cœtu cum staret in illo,
 Reddidit ad nostros talia verba sonos.
Nos quoq; amicitie nomen bene novimus hospes,
 Quos procul à vobis alter & orbis habet.
Est locus in Scythia, tauros dixere priores,
 Qui Getica longe non ita distat humo.
Hac ego sum terra, patriæ nec pœnitet, ortus.
 Consortem Phœbi gens colit illa deam.
Templa manent hodie vastis innixa columnis.
 Pérq; quaterdenos itur in illa gradus.
Fama refert illic signum cæleste fuisse.
 Quóq; minus dubites, stat basis orba dea.
Araq; quæ fuerat natura candida saxi,
 Decolor à fuso tinctâ cruore rubet.
Fœmina sacra facit tæda non nota ingali,
 Quæ superat Scythicas nobilitate nurus.
Sacrifici genus est (sic instituere priores)
 Aduena virgineo cæsus vt ense cadat.
Regna Thoas habuit mæotide clarus in ora,
 Nec fuit enxinis notior alter aquis.
Sceptra tenente illo, liquidas fecisse per auras
 Nescio quam dicunt Iphigeneian iter,
 Quam senibus ventis sub nube per æquora vectam
 Creditur his Phœbe deposuisse locis.
Præfuerat templo multos ea rite per annos
 Inuita peragens tristia sacra manu,
 Cum duo velifera iuvenes venere carina,
 Presseruntq; suo littora nostra pede.
Par fuit his ætas, & amor, quorum alter Orestes,

Alter erat Pylades, nomina fama tenet.
Protinus inमितem triniæ ducuntur ad aram,
Euneli geminas ad sua terga manus,
Sparsit aqua captos lustrali graia sacerdos,
Ambiat ut fuluas infusa longa comas.
Dumq; parat sacrum, dum velat tempora vittis,
Dum tardæ causas inuenit illa moræ,
Non ego crudelis, iuvenes ignoscite, dixit,
Sacra suo facio barbariora loco,
Ritus is est gentis, qua vos tamen vrbe venitis?
Quodve parum fausta puppe petistis iter?
Dixit, & audito patriæ pia nomine virgo,
Consortes vrbis repperit esse suæ.
Alter ut è vobis dixit cadat hostia sacris,
Ad patrias sedes nuntius alter eat.
Ire iubet Pylades charum periturus Orestem.
Hic negat, inq; vicem pugnat vterq; mori.
Extitit hoc vnum, quod non conuenerat illis,
Cætera pars concors, & sine lite fuit.
Dum peragunt iuvenes pulchri certamen amoris,
Ad fratrem scriptas exarat illa notas.
Ad fratrem mandata dabat, cuiq; illa dabantur,
(Humanos casus aspice) frater erat.
Nec mora, de templo rapiunt simulachra Diane,
Clamq; per immensas puppe feruntur aquas.
Mirus amor iuuenum, quannus abiere tot anni
In Scythia magnum nunc quoq; nomen habet.
Fabula narrata est postquam vulgaris ab illo,
Laudarunt omnes facta piâq; fidem.

DE PONTO

Scilicet hic etiam, qua nulla ferocior ora est,
 Nomen amicitiae barbara corda mouet.
 Quid facere ansonia geniti debetis in vrbe,
 Cum turgent diros talia facta Getas?
 Adde quod est animus semper tibi mitis, & altae
 Indiciū mores nobilitatis habent.
 Quos Volesus patrij cognoscat nominis author,
 Quos Numa maternus non neget esse suos.
 Adiectiq; probent genitina agnomina Cotta
 Si tu non esses, interitura domus.
 Digne vir hac serie lapsō succurrere amico
 Conueniens istis moribus esse puta.

ELEGIA III.

Ad Maximum.

Si vacat exiguum profugo dare tempus amico
 O sydus fabiae Maxime gentis ades.
 Dum tibi quæ vidi refero, seu corporis vmbra est,
 Seu veri species, seu fuit ille sopor.
 Nox erat, & bifores intrabat luna fenestras,
 Mense ferè medio quanta nitere solet.
 Publica me requies curarum somnus habebat,
 Fusaq; erant toto languida membra toro,
 Cum subito pennis agitatus inhorruit aër,
 Et sonuit paruo mota fenestra sono.
 Territus in cubitum releso mea membra sinistram,
 Pulsus & è trepido pectore somnus abit.
 Stabat Amor vultu, non quo prius esse solebat,
 Sceptra tenens læua tristis acerna manu.

Nec torquem collo, nec habens crinale capillis,
Nec bene compositas comptus, ut antè, comas.
Horrida pendebant molles super ora capilli,
Et visa est oculis horrida penna meis,
Qualis in aëriæ tergo solet esse columbæ,
Tractatam multæ quam tetigere manus.
Hunc simul agnoui (neq; enim mihi notior alter)
Talibus affata est libera lingua sonis.
O puer exilij decepto causa magistro,
Quem fuit utilius non docuisse mihi.
Huc quoq; venisti, pax est ubi tempore nullo,
Et coit astrictis barbarus Ister aquis?
Quæ tibi causa viæ? nisi uti mala nostra videres?
Quæ sunt, si nescis, inuidiosa tibi.
Tu mihi dictasti iuuenilia carmina primum.
Apposui senis te duce quinque pedes.
Nec me mæonio consurgere carmine, nec me
Dicere magnorum passus es acta ducum.
Forsitan exiguas, aliquas tamen, arcus & ignes
Ingenij vires comminuere mei.
Nanq; ego dum canto tua regna, tuæq; parentis,
In nullum mea mens grande vacavit opus.
Nec satis hoc fuerat, stultus quoq; carmina feci,
Artibus ut posses non rudis esse meis.
Pro quibus exilium durum mihi reddita merces,
Id quoq; in extremis, & sine pace locis.
At non chionides Eumolpus in Orphea talis,
In phryga nec Satyrum talis olympus erat.
Præmia nec Chiron ab Achille talia capit,

DE PONTO

Pythagoræq; ferunt non nocuisse Numam.
 Nomina neu referam longum collecta per ævum,
 Discipulo perij solus ab ipse meo.
 Dum damus arma tibi, dum te lascivie docemus,
 Hæc de discipulo dona magister habet.
 Scis tamen, & liquido iuratus dicere posses
 Non me legitimos sollicitasse toros.
 Scripsimus hæc illis, quarum nec vitta pudicos
 Attingit crines, nec stola longa pedes.
 Dic precor hoc, quando didicisti fallere nuptas,
 Et facere incertum per mea iussa genus?
 An sit ab his omnis rigide summotæ libellis?
 Quam lex furtivos arcet habere viros?
 Quid tamen hoc prodest, vetiti si lege severa
 Credor adulterij composuisse notas?
 At tu sic habeas ferientes cuncta sagittas,
 Sic nunquam rapido lampades igne vacent.
 Sic regat imperium, terrâsq; coërceat omnes
 Cæsar, ab Ænea qui tibi fratre nepos.
 Effice sit nobis non implacabilis ira,
 Mæq; loco plecti commodiore velit.
 Hæc ego visus eram puero dixisse volucris,
 Hos visus nobis ille dedisse sonos.
 Per mea tela faces, & per mea tela sagittas,
 Per matrem iuro, cæsareūq; caput,
 Nil nisi concessum nos te didicisse magistro,
 Artibus & nullum crimen inesse tuis.
 Utq; hæc, sic utinam defendere cætera posses,
 Scis aliud quod te læserit esse magis.

Quidquid id est (neque enim debet dolor ipse referri)

Non potes à culpa dicere abesse tua.

Tu licet erroris sub imagine crimen obumbres,

Non grauior meritis iudicis ira fuit.

Ut tamen aspicerem, consolarerque iacentem,

Lapsa per immensas est mea penna vias.

Hæc loca tum primum vidi, cum matre rogante

Phasias est telis fixa puella meis.

Quæ nunc cur iterum post secula longa reuisam,

Tu facis ò castris miles amice meis.

Pone metus igitur, mitescet Cæsaris ira,

Et veniet votis mollior aura tuis.

Nè ve moram timeas, tempus quod quærimus instat,

Cunctaque lætitiæ plena triumphus habet.

Dum domus & nati, dum mater Linia gaudet,

Dum gaudes patrie magne ducisque pater,

Dum tibi gratatur populus, totamque per urbem

Omnis odoratis ignibus ara calet.

Dum præbet faciles aditus venerabile tempus,

Sperandum est nostras posse valere preces.

Dixit, & aut ille est tennes dilapsus in auras,

Cœperunt sensus aut vigilare mei.

Si dubitem, faueas quin his ò Maxime dictis

Memnonio cycnos esse colore putem.

Sed neque mutatur nigra pice lacteus humor,

Nec quod erat candens fit Terebynthus ebur.

Conueniens animo genus est tibi, nobile namque

Pectus, & Herculeæ simplicitatis habes.

Liior, iners vitium, mores non exit in altos,

DE P O N T O

Vtq̃ latens ima vipera serpit humo.
 M ens tua sublimis supra genus eminet ipsum,
 Grandius ingenio nec tibi nomen inest.
 E rgo alij noceant miseris, optentq̃ timeri,
 Tinctaq̃ mordaci spicula felle gerant.
 A t tua supplicibus domus est assueta iuandis,
 In quorum numero me precor esse velis.

E L E G I A I I I I .

Ad Rufinum.

h Ec tibi non vanam portantia verba salutem
 Naso tomitana mittit ab vrbe tuus
 V tq̃ suo faneas mandat Rufine libello,
 In vestras venit si tamen ille manus.
 E st opus exiguum, vestrisq̃ paratibus impar,
 Quale tamen cunq̃ est, vt tueare, rogo.
 F irma valent per se, nullumq̃ Machaona quærunt,
 Ad medicam dubius confugit eger opem.
 N on opus est magnis placido lectore poetis,
 Quemlibet inuitum, difficilémq̃ tenent.
 N os quibus ingenium longi minuere labores,
 Aut etiam nullum forsitan ante fuit,
 V iribus infirmi vestro candore valemus,
 Quem mihi si demas, omnia rapta putem.
 Cunctaq̃ cum mea sint propenso nixa favore,
 Præcipuum veniæ ius habet ille liber.
 S pectatum vates alij scripsere triumphum,
 Est aliquid memori visa notare manu.
 N os ea vix anidam vulgi captata per aurem

Vidimus, atq; oculi fama fuere mei.
Scilicet affectus similes, aut impetus idem
Rebus ab auditis conspicuisq; venit?
Nec nitor argenti quem vos vidistis, & auri
Quod mihi defuerit, purpurâq; illa queror,
Sed loca, vel gentes formatae mille figuris
Nutrissent carmen præliâq; ipsa meum.
Et regum vultus, certissima pignora gentis
Inuissent aliquâ forsitan illud opus.
Pausibus ex ipsis populi, lætâq; favore
Ingenium quoduis incaluisse potest.
Tâmq; ego sumpsissem tali clamore vigorem,
Quâm rudis audita miles ad arma tuba.
Pectora sint nobis nimibus glaciêq; licebit,
Atq; hoc, quem patior, frigidiora loco,
Illa ducis facies in curru stantis eburno
Excuteret frigus sensibus omne meis.
His ego defectus, dubiisq; authoribus vsus,
Ad vestri venio iure fauoris opem.
Nec mihi nota ducum, nec sunt mihi nota locorum
Nomina, materiam non habuere manus.
Pars quota de tantis rebus, quam fama referre,
Aut aliquis nobis scribere posset, erat.
Quo magis ô lector debes ignoscere, siquid
Erratum est illic, præteritum ve mihi.
Adde quod assiduas domini mediata querelas
Ad lætum carmen vix mea versa lyra est.
Vix bona post tanto querenti verba subibant,
Et gaudere aliquid res mihi visa noua est.

DE PONTO

U tq̃ reformidant insuetum lumina solem,
 Sic ad lætitiā mens mea segnis erat.
 Est quoq̃ cunctarum novitas gratissima rerum,
 Gratiāq̃ officio, quod mora tardat, abest.
 C ætera certatim de magno scripta triumpho
 Iam pridem populi suspicor ore legi.
 I lla bibit lector sitiens mea pocula plenus,
 Illa recens pota est, nostra tepebit aqua.
 N on ego cessavi, nec fecit inertia serum,
 Vltima me vasti sustinet ora freti.
 D um venit huc rumor, properatāq̃ carmina fiunt,
 Factāq̃ eunt ad vos, annus abisse potest.
 N ec minimum refert, intacta rosaria primus,
 An sera carpas penè relicta manu.
 Quid mirum lectis exhausto floribus horto,
 Si duce non facta est digna corona suo?
 D eprecor hæc vatum contra sua carmina, ne quis
 Dicta putet, pro se musa locuta mea est.
 S unt mihi vobiscum communia sacra poëtae,
 In vestro miseris si licet esse choro.
 M agnāq̃ pars animi mecum vixistis amici,
 Hac ego vos absens nunc quoq̃ parte colo.
 S int igitur vestro mea commendata favore
 Carmina, non possum pro quibus ipse loqui.
 S cripta placet à morte ferè. quia lædere viros
 Lior, & inuiso carpere dente solet.
 S i genus est mortis male vivere, terra moratur,
 Et desunt fatis sola sepulchra meis.
 D eniq̃ opus nostræ culpetur ut vndiq̃ curæ,

Officium nemo qui reprehendat, erit.
Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.
Hac ego contentos auguror esse deos.
Hæc facit ut veniat pauper quoque gratus ad aras,
Et placeat cæso non minus agna boue.
Res quoque tanta fuit, quantæ subsistere summo
Æneidos vati grande fuisset onus.
Ferre etenim molles elegi tam vasta triumph
Pondera disparibus non potuere rotis.
Quo pede nunc utar, dubia est sententia nobis,
Alter enim de te Rhene triumphus adest.
Irrita votorum non sunt præagia vatum,
Danda Ioui laurus, dum prior illa viret.
Nec mea verba legis, qui sum summotus ad Istrum,
Non bene pacatis flumina pota Getis.
Ista dei vox est. deus est in pectore nostro.
Hoc duce prædico, vaticinorque deo.
Quid cessas currum, pompamque parare triumphis
Linia? dant nullas iam tibi bella moras.
Perfida damnatas Germania proijcit hastas.
Iam pondus dices omen habere meum.
Crede, breuique fides aderit, geminabit honorem,
Filius, & iunctis, ut prius, ibit equis.
Prome, quod iniicias humeris victoribus, ostrum.
Ipsa potest solitum nosse corona caput.
Scuta sed & galeæ, gemmis radiantur & auro,
Stentque super victos trunca trophæa viros,
Oppida turritis cingantur eburnea muris,
Fictaque res vero more putetur agi.

DE PONTO

Squallidus immittat fracta sub arundine crines
 Rhenus, & infectas sanguine potet aquas.
Barbara iam capti poscant insignia reges,
 Textaq; fortuna diuitiora sua.
Et quæ præterea virtus inuicta tuorum
 Sæpe parata tibi, sæpe paranda facit.
Dum quorum monitu sumus hæc ventura locuti
 Verba, precor celeri nostra probate fide.

ELEGIA V.

Ad Cottam.

Quam legis, vnde tibi mittatur epistola, queris
 Hinc vbi cœruleis iungitur Ister aquis.
Ut regio dicta est, succurrere debet & author
 Læsus ab ingenio Naso poëta suo.
Qui tibi, quam mallet præsens afferre salutem,
 Mittit ab hirsutis maxime Cotta Getis.
Legimus ò iuuenis patrij non degener oris
 Dicta tibi pleno verba diserta foro.
Quæ quanquã lingua mihi sunt properante per horas
 Lecta satis multas, pauca fuisse queror.
Plura sed hæc feci relegendo sæpe, nec vnquam
 Hæc mihi, quàm primo, grata fuere minus.
Cumq; sua toties nihil è dulcedine perdant,
 Viribus illa suis non nouitate placent.
Felices quibus hæc ipso cognoscere in actû,
 Et tam facundo contigit ore frui.
Nam, quanquam sapor est ablata dulcis in vnda,
 Gratius ex ipso fonte bibuntur aquæ.

Et magis adducto pomum decerpere ramo,
Quam de calata sumere lance iuuat.
At nisi peccassem, nisi me mea musa fugasset,
Quod legi, tua vox exhibuisset opus:
Ut tunc fui solitus, sedissem forsitan vnus
De centum index in tua verba viris.
Maior & impleisset praeordia nostra voluptas,
Dum traherer dictis, annueremque tuis.
Quem, quoniam fatum patria vobisque relictis,
Inter inhumanos maluit esse Getas,
Quod licet, ut videar tecum magis esse legendo,
Saepe precor studij pignora mitte tui.
Exemploque meo, nisi dedignaris ad ipsum
Vtere, quod nobis rectius ipse dares.
Namque ego qui perij iam pridem Maxime vobis,
Ingenio nitor non perijsse meo.
Redde vicem, nec rata tui monimenta laboris
Accipiant nostrae grata futura manus.
Dic tamen o iuuenis studiorum plene meorum,
Ecquid ab his ipsis admoneare mei.
Equibus aut recitas factum modo carmen amicis,
Aut quod saepe soles exigis ut recitent?
Interdum queritur tua mens oblita quid absit,
Nescio quid certe sensit abesse tui.
Ut tunc loqui multum de me praesente solebas,
Nunc quoque Nasonis nomen in ore tuo est.
Ipse quidem Getico peream violatus ab arcu,
Et sit periuri quam prope poena vides,
Te nisi momentis video penè omnibus absens,

DE P O N T O

Gratia sit menti, quolibet ire licet.
 H ac ubi perveni nulli cernendus in urbem,
 Sæpe loquor tecum, tēq; loquente fruor.
 T unc mihi difficile est, quàm sit bene dicere, quàmq;
 Candida iudicijs illa sit hora meis.
 T unc me, si qua fides, cælesti sede receptum
 Cum fortunatis suspicor esse deis.
 R ursor ubi huc redij, cælum superosq; relinquo.
 A styge non longe pontica distat humus.
 U nde ego si fato nitor prohibente reuerti,
 Spem sine profectu Maxime tolle mihi.

E L E G I A V I .

Ad sodalem quendam.

n A so suo, posuit nomen cui penè, sodali
 Mittit ab Euxinis hoc breue carmen aquis.
 A t si cauta parum scripsisset dextra quis esses,
 Forsitan officio parta querela foret.
 C ur tamen hoc alijs tutum credentibus vnus
 Appellent ne te carmina nostra rogas?
 Q uanta sit in media clementia Cæsaris ira
 Si nescis, ex me certior esse potes.
 H uic ego quam patior nil possem demere pœnæ,
 Si index meriti cogerer esse mei.
 N on vetat ille sui quenquam meminisse sodalis,
 Nec prohibet tibi me scribere, tēq; mihi.
 N ec scelus admittas, si consoleris amicum,
 Mollibus & verbis aspera fata lenes.

Cur dum tuta times, facis vt reuerentia talis
Fiat in Augustos inuidiosa deos?

Fulminis afflatos interdum viuere telis.

Vidimus, & refici non prohibente Ioue.

Nec quia Neptunus nauem lacerauit Vlyffis,
Leucothoë nanti ferre negauit opem.

Crede mihi, miseris caelestia numina parcunt,
Nec semper laesos & sine fine premunt.

Principe nec nostro Deus est moderatior vllus.
Iustitia vires temperat ille suas.

Nuper eam Cæsar factò de marmore templo,
Iampridem posuit mentis in æde suæ.

Iuppiter in multos temeraria fulmina torquet,
Qui pœnam culpa non meruere pati.

Obruerit cum tot sæuis Deus æquoris vndis,
Ex illis mergi pars quota digna fuit.

Cum pereant acie fortissima quæq;, vel ipso
Iudice delectus Martis iniquus erit.

At si forte velis in nos inquirere, nemo est
Qui se quod patitur commernisse neget.

Adde quòd extinctos vel aqua, vel Marte, vel igne
Nulla potest iterum restituisse dies.

Restituit multos, aut pœnæ parte lenauit
Cæsar, & in multis me precor esse velit.

At tu, cum tali populus sub principe simus,
Alloquio profugi credis inesse metum.

Forsitan hæc domino Busiride iura timeres,
Aut solito clausos vrere in ære viros.

Desine mitem animum vano infamare timore.

DE P O N T O

Sæua quid in placidis saxa vereris aquis?
I pse ego quod primo scripsi sine nomine vobis,
Vix excusari posse mihi videor.
Sed pavor attonito rationis demerat vsum.
Cesserat omne meis consiliūmq; malis.
Fortunāmq; meam metuens, non vindicis iram,
Terrebar titulo nominis ipse mei.
Hactenus admonitus memori concede poëtæ,
Ponat vt in chartis nomina chara suis.
Turpe erit ambobus, longo mihi proximus vsu
Si nulla in libri parte legere mei.
Ne tamen iste metus possit tibi rumpere somnos,
Non vltra, quàm vis, officiosus ero.
Tēq; tegam, qui sis. nisi cum permiseris ipse.
Cogetur nemo munus habere meum.
Tu quoq; quem poteras vel aperte tutus amare,
Si res est anceps illa, latenter ama.

E L E G I A V I I .

Ad amicos.

V Erba mihi defunt eadem tam sæpe roganti,
Iāmque pudet vanas fine carere preces.
Tædia consimili fieri de carmine vobis,
Quidque petam, cunctos edidicisse reor.
Nostraq; quid portet iam nostis epistola, quannuis
Charta sit à vinclis non labefacta suis.
Ergo mutetur scripti sententia nostri,
Ne toties contrà, quàm rapit annis, eam.
Quòd bene de vobis speravi, ignoscite amici.

Talia peccandi iam mihi finis erit.
Ne gravis uxori dicar, quæ scilicet in me
Quàm proba, tam timida est, experiensq; parum.
Hoc quoq; Naso feres, etenim peiora tulisti.
Iam tibi sentiri sarcina nulla potest.
Ductus ab armento taurus detrectat aratrum.
Subtrahit & duro colla novella ingo.
Nos quibus assuevit fatum crudeliter uti,
Ad mala iam pridem non sumus vlla rudes.
Venimus in Geticos fines, moriamur in illis.
Parcâq; ad extremum, quò mea cœpit, eat.
Sperem iuvat amplecti, quæ non iuvat irrita semper,
Et fieri cupias, siqua futura putas.
Proximus huic gradus est, bene desperare salutem,
Sêq; semel vera scisse perisse fide.
Curando fieri quædam maiora videmus
Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.
Mitius ille perit, subita qui mergitur vnda,
Quàm sua qui liquidis brachia lassat aquis.
Cur ego concepi Scythicis me posse carere
Finibus? & terra prosperiore frui?
Cur aliquid de me speravi lenius unquam?
An fortuna mihi sic mea nota fuit?
Torqueor en gravius, repetitâq; forma locorum
Exilium renouat triste, recensq; facit.
Est tamen utilius studium cessare meorum,
Quàm quas ad morim non valuisse preces.
Magna quidem res est, quam non audetis amici.
Sed si quis peteret, qui dare vellet, erat.

DE PONTO

Dum modo non nobis hoc Caesaris ira negabit,
Fortiter euxinis immoriemur aquis.

ELEGIA VIII.

Ad Maximum.

q Væ tibi querebam memorem testantia curam
Dona tomitanus mittere posset ager.
Dignus es argento, fuluo quoq; dignior auro,
Sed te cum donas, ista iuuare solent.
Nec tamen hæc loca sunt vlllo preciosa metallo.
Hostis ab agricola vix sinit illa fodi.
Purpura sæpe tuos fulgens protexit amictus,
Sed non Sarmatico tingitur illa mari.
Vellera dura ferunt pecudes, & Palladis vti
Arte tomitanæ non didicere nurus.
Fœmina pro lana cerealia munera frangit,
Suppositóq; grauem vertice portat aquam.
Non hic pampineis amicitur vitibus vlmus.
Nulla premunt ramos pondere poma suo.
Tristia deformes pariunt absynthia campi,
Terráq; de fructu quàm sit amara docet.
Nil igitur tota Ponti regione sinistri,
Quod mea sedulitas mittere posset, erat.
Clausula tamen misi scythica tibi tela pharetra.
Hoste precor fiant illa cruenta tuo.
Hos habet hæc calamos, hos hæc habet ora libellos,
Hæc viget in nostris Maxime musa locis.
Quæ quanquam misisse pudet, quia parua videntur,
Tu tamen hæc quæso consule missa boni.

ELEGIA IX.

Ad Brutum.

q Vòd sit in his eadem sententia Brute libellis,
Carmina nescio quem carpere nostra refers.
N il, nisi me terra fruar vt propiore, rogare,
Et quàm sim denso cinctus ab hoste loqui.
O quàm de multis vitium reprehenderis vnum.
Hoc peccat solum si mea musa, bene est.
I pse ego librorum video delicta meorum,
Cum sua plus iusto carmina quisq; probet.
A uthor opus laudat, sic forsitan Accius olim
Thersiten facie, dixerit esse bona.
I udicium tamen hoc nostrum non decipit error.
Nec quicquid genui, protinus illud amo.
Cur igitur si me videam delinquere, peccem?
Et patiar scripto crimen inesse, rogas?
N on eadem ratio est sentire, & demere morbos.
Sensus inest cunctis. tollitur arte malum.
S æpe aliquod verbum cupiens mutare relinquo,
Iudicium vires destituuntq; meum.
S æpe piget (quid enim dubitem tibi vera fateri ?)
Corrigere, & longi ferre laboris onus.
S cribentem iuuat ipse fauor, minuitq; laborem,
Cùmq; suo crescens pectore fernet opus.
Corrigere at res est tanto magis ardua, quanto
Magnus Aristarcho maior Homerus erat.
S ic animum lento curarum frigore lædit.
Vt cupidi cursus frena retentat equi.
A tq; ita di mites minuant mihi Cæsaris iram,
Bb.j.

DE PONTO LIB. III.

Ossaq; pacata nostra tegantur humo.
 Ut mihi conanti nonnunquam intendere curas
 Fortunæ species obstat acerba meæ.
 Vixq; mihi videor, faciam quod carmina, sanus,
 Inq; feris curem corrigere ipsa Getis.
 Nil tamen est scriptis magis excusabile nostris,
 Quàm sensus cunctis penè quod vnus inest.
 Læta ferè lætus cecini, cano tristia tristis.
 Conueniens operi tempus vtrunq; suo est.
 Quid, nisi de vitio scribam regionis amaræ?
 Utq; loco moriar commodiore precer?
 Cum toties eadem dicam, vix audior vlli,
 Verbâq; profectu dissimulata carent.
 Et tamen hæc eadem cum sint, non scribimus iisdem.
 Vnâq; per plures ars mea tentat opem.
 An'ne his vt sensum lector reperiret eundem,
 Vnus amicorum Brute rogandus erat?
 Non fuit hoc tanti, confesso ignoscite docti.
 Vilior est operis fama salute mea.
 Deniq; materia, quam quis sibi finxerit, ipse
 Arbitrio variat multa poëta suo.
 Musa mea est index nimium quoq; vera malorum,
 Atq; incorrupti pondera testis habet.
 Non liber vt fieret, sed vti sua cuiq; daretur
 Littera, propositum, curâq; nostra fuit.
 Postmodo collectas vtcunq; sine ordine iunxi,
 Hoc opus electum ne mihi forte putes.
 Da veniam scriptis, quorum non gloria nobis
 Causa, sed utilitas, officiūq; fuit.

PVB. OVIDII NASONIS DE
PONTO, LIBER QVARTVS.

ELEGIA I.

Ad Sextum Pompeium.

Ccipe Pompei deductum carmen ab illo,
 a Debitor est vitæ qui tibi Sexte suæ,
 Qui seu nō prohibes à me tua nomina poni,
 Accedet meritis hæc quoq; summa tuis,
 Sine trahis vultus, equidem peccasse fatebor,
 Delicti tamen est causa probanda mei.
 Non potuit mea mens, esset quid grata, teneri,
 Sis precor officio non gravis ipse pio.
 O quoties ego sum libris mihi visus in istis
 Impius, in nullo quod legerere loco.
 O quoties, alijs vellem cum scribere, nomen
 Rettulit in ceras inscia dextra tuum.
 Ipse quidem placuit mendis in talibus error,
 Et vix inuita est facta litura manu.
 Viderit ad summam dixi licet ipse queratur.
 Ah pudet offensam non mernisse prius.
 Da mihi, siquid ea est hebetantem pectora lethæ,
 Oblitus potero non tamen esse tui.
 Idq; sinas oro, nec fastidita repellas
 Verba, nec officio crimen inesse putes.
 Et levis hæc meritis referatur gratia tantis,
 Si minus, inuito te quoq; gratus ero.
 Nunquam pigra fuit nostris tua gratia rebus,

DE PONTO

Nec mihi munificas arca negavit opes.
 Nunc quoque nil subitis clementia territa fatis
 Auxilium vitæ fertque, refertque meæ.
 Unde rogas forsā fiducia tanta futuri
 Sit mihi, quod fixit quisque tuetur opus.
 Ut Venus artificis labor est & gloria Cōi,
 Equoreo madidas quæ premit imbre comas.
 Arcis ut ætææ vel eburna, vel ærea custos
 Bellica phidiaca stat dea facta manu.
 Vendicat ut calamis laudem, quos fecit, equorum,
 Ut similis veræ vacca Myronis opus,
 Sic ego sum rerum non vltima Sexte tuarum.
 Tutelæque feror munus opusque tuæ.

ELEGIA II.

Ad Senerum.

quod
 Vides legis o Vates magnorum maxime Vatum
 Venit ab intonsis usque Senere Getis,
 Cuius adhuc nomen nostros tacuisse libellos,
 Si modo permittis dicere vera, pudet.
 Orba tamen numeris cessavit epistola nunquam
 Ire per alternas officiosa vices.
 Carmina sola tibi memorem testantia curam
 Non data sunt. quid enim, quæ facis ipse, darem?
 Quis mel Aristæo, quis Baccho vina phalerna,
 Triptolemo fruges, poma dat Alcinoos?
 Fertile pectus habes, interque Heliconæ colentes
 Vberius nulli provenit ista seges.

Mittere ad hūc carmen, frondes erat addere syluis,
Hæc mihi cunctanti causa Severe fuit.
Nec tamen ingenium nobis respondet, vt ante,
Sed siccum sterili vomere littus aro.
Scilicet vt limus venas excecat in vndis,
Læsâq; suppresso fonte resistit aqua.
Pectora sic mea sunt limo vitiata malorum,
Et carmen vena pauperiore fluit.
Siquis in hac ipsum terra posuisset Homerum,
Esset, crede mihi, factus & ille Getes.
Da veniam fasso, studijs quoq; frena remisi.
Ducitur & digitis littera rara meis.
Impetus ille sacer, qui vatum pectora nutrit,
Qui prius in nobis esse solebat, abest.
Vix venit in partes, vix sumptæ musa tabellæ
Imponit pigras penè coacta manus.
Paruâq; ne dicam scribendi nulla voluntas
Est mihi, nec numerisnectere verba iuuat.
Sine quod hinc fructus adeo non capimus vllus,
Principium nostri res fuit ista mali.
Sine quod in tenebris numerosos ponere gestus,
Quodq; legas nulli, scribere carmen obest.
Excitat auditor studium, laudatâq; virtus
Crescit, & immensum gloria calcar habet.
Hic mea cui recitem, nisi flauis scripta Corallis,
Quâsq; alias gentes barbarus Ister habet?
Sed quid solus agam? quâq; infelicia perdam
Ocia materia, surripiâmq; diem?
Nam neq; me vinum, nec me tenet alea fallax,

DE P O N T O

Per quæ clam tacitum tempus abire solet.
 Nec me, quod cuperem, si per fera bella liceret,
 Oblectat cultu terra nouata suo.
 Quid, nisi Pierides solatia frigida restant,
 Non bene de nobis quæ mernere deæ?
 At tu cui bibitur felicius Aonius fons,
 Vtiliter studium quod tibi cedit, ama.
 Sacràq; musarum merito cole, quòdq; legamus
 Huc aliquid curæ mitte recentis opus.

E L E G I A I I I .

In amicitiam dissimulantem.

Conquerar? an taceā? ponā sine nomine crimē?
 An notum quis sis omnibus esse velim?
 Nomine non vtar, ne commendere querela,
 Queratúrq; tibi nomine fama meo.
 Dum mea puppis erat valida fundata carina,
 Qui mecum velles currere primus eras.
 Nunc, quia contraxit vultum fortuna, recedis,
 Auxilio postquam scis opus esse tuo.
 Dissimulas etiam, nec me vis nosse videri,
 Quisq; sit audito nomine Naso rogas.
 Ille ego sum, quanquam non vis audire, vetusta
 Penè puer puero iunctus amicitia.
 Ille ego, qui primus tua seria nosse solebam,
 Qui tibi incundis primus adesse iocis.
 Ille ego conuictor, densq; domesticus usu,
 Ille ego iudicijs vnica musa tuis.

Ille ego sum, qui nunc an viam, perfide nescis,
Cura tibi de quo querere nulla fuit.

Sine fui nunquam charus, simulasse fateris,
Sen non fingeas, inueniere lenis.

Aut age dic aliquam, quæ te mutauerit, iram.

Nam nisi iusta tua est, iusta querela mea est.

Quod te nunc crimen similem vetat esse priori?

An crimen, cepi quod miser esse, vocas?

Si mihi rebus opem nullam, factisq; ferebas,
Venisset verbis charta notata tribus.

Vix equidem credo, sed & insultare iacenti

Te mihi, nec verbis parcere, fama refert.

Quid facis ah demens? cur si fortuna recedat,

Naufragio lachrymas eripis ipse tuo?

Hæc dea non stabili quàm sit lenis orbe fatetur,

Quæ summum dubio sub pede semper habet.

Quolibet est folio, & quavis incertior aura,

Par illi lenitas improbe facta tua est.

Omnia sunt hominum tenui pendentia filo,

Et subito casu, quæ valere, ruunt.

Divitis audita est cui non opulentia Cræsi?

Nempe tamen vitam captus ab hoste tulit.

Ille Syracusia modo formidatus in vrbe,

Vix humili duram reppulit arte famem.

Quid fuerat Magno maius? tamen ipse roganit

Summissa fugiens voce clientis opem.

Cuiq; viro totus terrarum paruit orbis

Indignus effectus omnibus ipse magis.

Ille Ingurthino clarus, Cymbróq; triumpho,

DE PONTO

Quo victrix toties consule Roma fuit,
 In cœno Marius iacuit, cannâq; palustri,
 Pertulit & tanto multa pudenda viro.
 Ludit in humanis diuina potentia rebus.
 Et certam præsens vix habet hora fidem.
 Littus ad euxinum, si quis mihi diceret, ibis,
 Et metues arcu ne feriare Getæ,
 I, bibe dixissem purgantes pectora succos,
 Quidquid & in tota nascitur Anticyra.
 Sum tamen hæc passus, nec si mortalia possem,
 Et summi poteram tela cauere dei.
 Tu quoq; fac timeas, & quæ tibi læta videntur,
 Dum loqueris fieri tristia posse puta.

ELEGIA IIII.

Ad Sextum Pompeium.

n Vlla dies adeo est Australibus humida nimbis,
 Non intermissis vt fluat imber aquis,
 Nec sterilis locus vllus ita est, vt non sit in illo
 Mista ferè duris utilis herba rubis.
 Nil adeo fortuna grauis miserabile fecit,
 Vt minuant nulla gaudia parte malum.
 Ecce domo, patriâq; carens, oculisq; meorum
 Naufragus in getici littoris ætus aquis.
 Qua tamen inueni vultum diffundere causa
 Possim, & fortunæ nec meminisse meæ.
 Nam mihi cum fulua tristis spatiarer arena.
 Visa est à tergo penna dedisse sonum.
 Respicio, nec corpus erat, quod cernere possem.

Verba tamen sunt hæc aure recepta mea.
E n ego letarum venio tibi nuncia rerum
Fama, per immensas aëre lapsa vias.
Consule Pompeio, quo non tibi charior alter,
Candidus & felix proximus annus erit.
Dixit, & vt lato pontum rumore repleuit,
Ad gentes alias hinc dea vertit iter.
A t mihi dilapsis inter noua gaudia curis,
Excidit asperitas huius iniqua loci.
Ergo vbi Iane biceps longum reſeraueris annum,
Pulsus & à ſacro menſe December erit,
Purpura Pompeium ſummi velabit honoris,
Ne titulis quidquam debeat ille ſuis.
Cernere iam videor rumpi penè atria turba,
Et populum ſædi deficiente loco.
T emplâq; Tarpeia primum tibi ſedis adiri,
Et fieri faciles in tua vota deos.
Colla boues niueos certæ præbere ſecuri,
Quos aluit campis herba phaliſca ſuis.
C ūmq; deos omnes, tum quos impenſius equos
Eſſe tibi cupias, cum Ioue Cæſar erit.
C uria te excipiet, patrēſq; ex more vocati
Intendent aures ad tua verba ſuas.
H os vbi facundo tua vox hilarauerit ore,
Vtq; ſolet, tulerit proſpera verba dies,
E geris & meritas ſuperis cum Cæſare grates,
Qui cauſam, facias cur ita ſæpe, dabit.
I nde domum repetes toto comitante ſenatu,
Officium populi vix capiente domo.

M e miserum, turba quòd non ego cernor in illa,
 Nec possunt istis lumina nostra frui.
 Qua licet absentem, qua possum mente videbo.
 Aspiciet vultus consulis illa sui.
 D i faciant aliquo subeat tibi tempore nostrum
 Nomen & heu dicas quid miser ille facit?
 H æc tua protulerit siquis mihi verba, fatebor
 Protinus exilium mitius esse meum.

E L E G I A V.

Ad Pompeium consulem.

i Te leues elegi doctas ad consulis aures,
 Verbaq; honorato ferte legenda viro.
 L onga via est, ne vos pedibus proceditis equis,
 Teclaq; brumali sub niue terra latet.
 C um gelidam Thracen, & opertum nubibus Emon,
 Et maris Ionij transieritis aquas,
 L uce minus decima dominam venietis in urbem,
 Vt festinatum non faciatis iter.
 P rotinus inde domus vobis Pompeia petatur,
 Non est angusto iunctior vlla foro.
 S i quis, vt in populo, qui sitis, & vnde requirat,
 Nomina decepta quælibet aure ferat.
 V t sit enim tutum, sicut reor esse, fateri,
 Verba minus certe ficta timoris habent.
 C opia nec vobis vllò prohibente videndi
 Consulis, vt limen contigeritis, erit.
 A ut reget ille suos dicendo iura Quirites,

Conspicuum signis cum premet altus ebur.
 A ut populi reditus positam componet ad hastam,
 Et minui magnæ non sinet urbis opes.
 A ut ut erunt patres in Iulia templa vocati,
 De tanto dignis consule rebus aget.
 A ut feret Augusto solitam, natôq; salutem,
 Déq; parum noto consulet officio.
 T empus ab his vacuum Cæsar Germanicus omne
 Auferet, à magnis hunc colit ille deis.
 C um tamen à turba rerum requieverit harum,
 Ad vos mansuetas porriget ille manus,
 Quidq; parens ego vester agam fortasse requiret,
 Talia vos illi reddere verba velim.
 V iuit adhuc, vitâq; tibi debere fatetur,
 Quod prius à miti Cæsare munus habet.
 T e sibi, cum fugeret, memori solet ore referre,
 Barbariæ tutas exhibuisse vias.
 S anguine bistonium quod non tepefecerit ensen,
 Effectum cura pectoris esse sui.
 A ddita præterea vitæ quoq; multa tuendæ
 Munera, ne proprias attenuaret opes.
 P ro quibus ut meritis referatur gratia, iurat
 Se fore mancipium tempus in omne tuum.
 N am prius umbrosa carituros arbore montes
 Et freta velinolas non habitura rates,
 F luminâq; in fontes cursu reditura supino,
 Gratia quàm meriti possit abire tui.
 H æc ubi dixeritis, sernet sua dona, rogate,
 Sic fuerit vestræ causa peracta viæ.

DE PONTO

ELEGIA VI.

Ad Brutum.

q Vam legis ex illis tibi venit epistola Brute,
 Nasonem nolles in quibus esse locis.
 Sed quod tu nolles, voluit miserabile fatum.
 Hei mihi plus illud, quàm tua vota, valet.
 In Scythia nobis quinquennis olympias acta est.
 Iam tempus lustri transit in alterius.
 Perstat enim fortuna tenax, vetusq; malignum
 Opponit votis inuidiosa pedem.
 Certus eras pro me Fabie laus Maxime gentis
 Numen ad Augustum supplice voce loqui,
 Occidis ante preces, causamq; ego Maxime mortis,
 Non fueram tanti, me reor esse tuæ.
 Iam timeo nostram cuiquam mandare salutem.
 Ipsum morte tua concidit auxilium.
 Ceperat Augustus deceptæ ignoscere culpæ.
 Spem nostram terras deseruitq; simul.
 Quale tamen potui de cælite Brute recenti
 Vestra procul positus carmen in ora dedi.
 Quæ prosit pietas utinam mihi, sitq; malorum
 Iam modus, & sacræ mitior ira domus.
 Te quoq; idem liquido possum iurare precari
 O mihi non dubia cognite Brute nota.
 Nam cum præstiteris verum mihi semper amorem,
 Hic tamen aduerso tempore creuit amor.
 Quiq; tuas pariter lachrymas nostrasq; videret,
 Passuros pœnam crederet esse duos.

Lenem te miseris genuit natura, nec ulli
 Mitius ingenium, quàm tibi Brute, dedit.
 Ut quicquid valeas ignoret Marte forensi,
 Posse tuo peragi vix putet ore reos.
 Scilicet eiusdem est, quanuis pugnare videtur,
 Supplicibus facilem, fontibus esse trucem.
 Cum tibi suscepta est legis vindicta severæ
 Verba velut tinctum singula virus habent.
 Hostibus eueniat quàm sis violentus in armis
 Sentire, & linguæ tela subire tuæ,
 Quæ tibi tam tenui cura limantur, ut omnes
 Istius ingenium corporis esse negent.
 At si quem lædi fortuna cernis iniqua,
 Mollior est animo femina nulla tuo.
 Hoc ego præcipue sensi, cum magna meorum
 Notitiam pars est inficiata mei.
 Immemor illorum, vestri non immemor unquam,
 Qui mala sollicitè nostra lenatis, ero.
 Et prius hinc nobis nimium conterminus Ister
 In caput euxino de mare vertet iter,
 Utq; Thyæstæ redeant si tempora mensæ,
 Solis ad Eoas currus agetur aquas,
 Quàm quisquam vestrum, qui me doluistis ademptū,
 Arguat ingratum non meminisse sui.

ELEGIA VII.

Ad Vestalem.

m Issus es euxinas quoniam Vestalis ad oras,
 Ut positis reddas iura sub axe locis,

DE P O N T O

A spicis en præsens quali iaceamus in aruo,
 Nec me testis eris falsa solere queri.
A ccedet voci nostræ non irrita per te
 Alpinis iuuenis regibus orte fides.
I pse vides certe glacie concreescere pontum.
 Ipse vides gelido stantia vina gelu.
I pse vides onerata ferox vt ducat Iacis
 Per medias Istri plaustra bubulcus aquas.
A spicis & mitti sub adunco toxica ferro,
 Et telum causas mortis habere duas.
A tqz vtinam pars hæc tantum spectata fuisset,
 Non etiam proprio cognita Marte tibi.
T enditis ad primum per densa pericula pilum,
 Contigit ex merito qui tibi nuper honor.
S it licet hic titulus plenis tibi fructibus ingens,
 Ipsa tamen virtus ordine maior erit.
N on negat hoc Ister, cuius tua dextera quondam
 Puniceam getico sanguine fecit aquam.
N on negat & gypsos, quæ te subeunte recepta
 Sensit in ingenio nil opus esse loci.
N am dubium est, positu melius defensa, manûve.
 Vrbs erat in summo nubibus æqua ingo.
S ithonio regi ferus interceperat illam
 Hostis, & ereptas victor habebat opes,
D onec fluminea deuecta Vitellius vnda
 Intulit exposito milite signa Getis.
A t tibi progenies alti fortissima Domni,
 Venit in aduersos impetus ire viros.
N ec mora, conspicuus longe fulgentibus armis

Fortia ne possint facta latere, canes.
 Ingentiq; gradu contra ferrumq; locumq;
 Saxaq; brumali grandine plura subis.
 Nec te missa super iaculorum turba moratur,
 Nec quæ vipereo tela cruore madent.
 Spicula cum pictis hærent in casside pennis,
 Parsq; ferè scuti vulnere nulla vacat.
 Nec corpus cunctos feliciter effugit ictus.
 Sed minor est acri laudis amore dolor.
 Talis apud Troiam Danais pro nauibus Ajax
 Dicitur Hectoreas sustinuisse faces.
 Ut propius ventum est, admotaq; dextera dextræ,
 Resq; fero potuit comminus ense geri,
 Dicere difficile est quid Mars tuus egerit illic,
 Quotq; neci dederis, quosq; quibuscq; modis.
 Ense tuo factos calcabas victor acernos.
 Impositaq; Getes sub pede multus erat.
 Pugnare ad exemplum primi minor ordine pili.
 Multaq; fert miles vulnera, multa facit.
 Sed tantum virtus alios tua præterit omnes,
 Ante citos quantum Pegasus ibat equos.
 Vincitur Egypsos, testataq; tempus in omne
 Sunt tua Vestalis carmine facta meo.

ELEGIA VIII.

Ad Suillium.

Itera sera quidem studiis exculte Suilli
 Huc tua peruenit, sed mihi grata tamen.
 Qua pia si posset superos lenire rogando

DE P O N T O

Gratia, laturum te mihi dicis opem.
 Ut iam nil præstes animi sum factus amici
 Debitor, & meritum velle iuuare voco.
 Impetus iste tuus longum modo duret in ævum,
 Nève malis pietas sit tua lassæ meis.
 Ins aliquod faciunt affinia vincula nobis,
 Quæ semper maneant illabefacta precor.
 Nam tibi quæ coniux, eadem mihi filia penè est.
 Et quæ te generum, me vocat illa virum.
 Hei mihi, si lectis vultum tu versibus istis
 Ducis, & affinem te pudet esse meum.
 At nihil hic dignum poteris reperire pudore,
 Præter fortunam, quæ mihi cæca fuit.
 Seu genus excutias, equites ab origine prima
 Vsq; per innumeros inueniemur annos.
 Sine velis, mores qui sint inquirere nostri,
 Errorem misero detrahe, labe carent.
 Tu modo, siquid agi sperabis posse precando,
 Quos colis exora supplice voce deos.
 Di tibi sunt, Cæsar iuuenis, tua numina placa.
 Hac certe non est notior ara tibi.
 Non sinit illa sui vanas antistitis unquam
 Esse preces, nostris hinc pete rebus opem.
 Quamlibet exigua si nos ea iuuerit aura,
 Obruta de medijs cymba resurget aquis.
 Tunc ego thura feram rapidis solennia flammis.
 Et quantum valeant numina, testis ero.
 Nec tibi de pario statuam Germanice templum
 Marmore, carpsit opes illa ruina meas.

Templa domus facient vobis urbēsq; beatæ,
Naso suis opibus carmine gratus erit.
Parua quidem fateor pro magnis munera reddi,
Cum pro concessa verba salute damus.
Sed qui, quā potuit, dat maxima, gratus abūde est,
Et finem pietas contigit illa suum.
Nec, quæ de parua pauper dijs libat acerra,
Thura minus, grandi quā data lance, valent.
Agnāq; tam lactens, quā gramine pasta phalisco
Victima Tarpeios inficit icta focos.
Nec tamen officio Vatum per carmina factō
Principibus res est aptior vlla viris.
Carmina vestrarum peragunt præconia laudum.
Nēve sit aëtorum fama caduca cauent.
Carmine fit vinax virtus, expersq; sepulchri
Notitiam seræ posteritatis habet.
Tabida consumit ferrum lapidēq; vetustas.
Nullāq; res maius tempore robur habet.
Scripta ferunt annos, scriptis Agamemnona nosti,
Et quisquis contrā, vel simul arma tulit.
Quis Thebas septēq; duces sine carmine nosset?
Et quicquid post hæc, quicquid & ante fuit?
Di quoq; carminibus, si fas est dicere, fiunt.
Tantāq; maiestas ore canentis eget.
Sic Chaos ex illa naturæ mole prioris
Digestum partes scimus habere suas.
Sic affectantes celestia regna Gigantes
Ad styga nubifero vindicis igne datos.
Sic victor laudem superatis Liber ab Indis,

PONTO

Alcides capta traxit ab Oechalia.
 Et modo Cæsar auum, quem virtus addidit astris,
 Sacrarunt aliqua carmina parte tuum.
 Siquid adhuc igitur vini Germanice nostro
 Restat in ingenio, seruiet omne tibi.
 Non potes officium Vatis contemnere Vates.
 Indicio pretium res habet ista tuo.
 Quod nisi te nomen tantum ad maiora vocasset,
 Gloria Pieridum summa futurus eras.
 Sed dare materiam nobis, quàm carmina, manis.
 Nec tamen ex toto deferere illa potes.
 Nam modo bella geris, numeris modo bella coërces,
 Quodq; alijs opus est, hoc tibi lusus erit.
 Utq; nec ad citharam, nec ad arcum segnis Apollo,
 Sed venit ad sacras nernus vterq; manus,
 Sic tibi nec docti desunt, nec principis artes,
 Mista sed est animo cum Ioue Musa tuo.
 Quæ quoniam nec vos vnda submonit ab illa
 Vngula Gorgonei quam caua fecit equi.
 Prosit, opemq; ferat communia sacra tueri.
 Atq; iisdem studijs imposuisse manum.
 Littora pellitis nimium subiecta Corallis,
 Ut tandem senos effugiamq; Getas.
 Clausaq; si misero patria est, ut ponar in illo
 Qui minus Ansonia distat ab vrbe loco,
 Unde tuas possim laudes celebrare recentes.
 Magnaq; quàm minima facta referre mora,
 Tangat ut hoc votum cælestia chare Suilli
 Numina pro socero penè precare tuo.

ELEGIA IX.

Ad Græcinum.

Vnde licet, non vnde iuvat, Græcine salutem
 Mittit ab Euxinis hanc tibi Naso vadis.
 Missaq; di faciant auroram occurrat ad illam,
 Bissenos fasces quæ tibi prima dabit.
 Et quoniam sine me tanges capitolia consul,
 Et fiam turbæ pars ego nulla tuæ,
 In domini subeat partes, & præstet amici
 Officium inisso littera nostra die.
 Atq; ego si fatis essem melioribus ortus,
 Et mea syncero curreret axe rota,
 Quo nunc nostra manus per scriptum fungitur, esset
 Lingua salutandi munere functa tui.
 Gratatúsq; darem cum dulcibus oscula verbis.
 Nec minus ille meus, quàm tuus esset honor.
 Illa (confiteor) sic essem luce superbus,
 Ut caperet fastus vix domus vlla meos.
 Dúmque latus sancti cinget tibi turba senatus,
 Consul is ante pedes ire inberer equos.
 Et quanquam cuperem semper tibi proximus esse,
 Gauderem lateri non habuisse locum.
 Nec querulus, turba quannus eliderer, essem,
 Sed foret à populo tum mihi dulce premi.
 Prospicerem gaudens, quantus foret agminis ordo,
 Densaq; quàm longum turba teneret iter.
 Quóque magis noscas, quàm me vulgaria tangunt,
 Spectarem, qualis purpura te tegeret.
 Signa quoque in sella nossem formata curuli,

DE PONTO

Et totum numidæ sculptile dentis opus.
 At cum Tarpeias esses deductus in arces,
 Dum caderet iussu victima sacra tuo,
 Me quoq; secreto grates sibi magnus agentem
 Audisset, media qui sedet æde Deus.
 Thuraq; mente magis plena quàm lance dedissem,
 Ter quater imperij latus honore tui.
 Hic ego præsentem inter numerarer amicos,
 Mitia ius verbis si modo fata darent.
 Quæq; mihi sola capitur nunc mente voluptas,
 Tunc oculis etiam percipienda foret.
 Non ita cælitibus visum est, & forsitan æquis.
 Nam quid me pœnæ causa negata iunet?
 Mente tamen quæ sola loco non exulat utar.
 Prætextam, fasces aspiciamq; tuos.
 Hæc modo te populo reddentem iura videbit.
 Et se secretis finget adesse tuis.
 Nunc longi reditus hæstæ supponere lustris
 Credet, & exacta cuncta locare fide.
 Nunc facere in medio facundum verba senatu,
 Publica querentem quid petat utilitas.
 Nunc pro Cæsaribus superis decernere grates,
 Albæve opimorum colla ferire bonum.
 Atq; utinam, cum iam fueris potiora precatus,
 Ut mihi placetur principis ira, roges.
 Surgat ad hanc vocem plena pius ignis ab ara.
 ¶ Dêtq; bonum voto lucidus omen apex.
 Interea qua parte licet, ne cuncta queramur,
 Hic quoq; te festum consule tempus agam.

A ltera letitia est, nec cedens causa priori.
Successor tanti frater honoris erit.
N am tibi finitum summo Græcine Decembri,
Imperium Iani suscipit ille die,
Quæq; est in vobis pietas, alterna feretis
Gaudia, tu fratris fascibus ille tuis.
S ic tu bis fuerit consul, bis consul & iste,
Inq; domo binus conspicietur honor.
Qui quanquam est ingens, & nullum martia summo
Altius imperium consule Roma videt,
M ultiplicat tamen hunc gravitas authoris honorẽ,
Et maiestatem res data dantis habet.
I udicijs igitur liceat Flaccôq; tibiq;
Talibus Augusti tempus in omne frui.
C um tamen à rerum cura propiore vacabit,
Vota precor votis addite vestra meis.
E t siqua dabit aura sinum, iactate rudentes,
Exeat à stygijs vt mea navis aquis.
P ræfuit his Græcine locis modo Flaccus, & illo
Ripa ferox Istri sub duce tuta fuit.
H ic tenuit missas gentes in pace fideli.
Hic arcu fisos terruit ense Getas.
H ic raptam Træxen celeri virtute recepit,
Infectumq; fero sanguine Danubium.
Q uere loci faciem, scythiciq; incommoda cæli,
Et quàm vicino terrear hoste, roga.
S int'ne litæ tennes serpentis felle sagittæ,
Fiat an humanum victima dira caput,
M entiar, an coëat duratus frigore pontus,
Cc. iij.

DE P O N T O

Et teneat glacies ingera multa freti.

Hic ubi narrarit, quæ sit mea fama, require,

Quoque modo peragam tempora dura, roga.

Nec sumus hic odio, nec scilicet esse meremur.

Nec cum fortuna mens quoque versa mea est.

Illa quies animi est, quam tu laudare solebas,

Ille vetus solito perstat in ore pudor.

Sic ego sum longe, sic hic, ubi barbarus hostis,

Vt fera plus valeant legibus arma facit.

Rem queat ut nullam tot iam Græcine per annos

Fœmina de nobis, virve, puerve queri.

Hæc facit, ut misero faneant, adsintque Tomitæ,

Hæc quoniam tellus testificanda mihi est.

Illi qui me velle vident discedere malunt,

Respectu cupiunt hic tamen esse sui.

Nec mihi credideris, extant decreta, quibus nos

Laudat, & immunes publica cera facit.

Conueniens miseris & quanquam gloria non est

Proxima dant nobis oppida munus idem.

Nec pietas ignota mea est, videt hospita terra

In nostra sacrum Cæsaris esse domo.

Stant pariter natique pius, coniuxque sacerdos,

Numina iam facto non leniora deo.

Nen desit pars vlla domus, stat uterque nepotum

Hic avia lateri proximus, ille patris.

Hic ego do toties cum thure precantia verba

Eoo quoties surgit ab orbe dies.

Tota, licet quæras, hoc me non fingere dices,

Officij testis pontica terra mei.

Pontica me tellus quantis hac possumus ora
Natalem ludis scit celebrare dei.
Nec minus hospitibus pietas est cognita talis.
Misit in has siquos longa propontis aquas.
Is quoqz, quo fuerat lenior sub præsede pontus,
Audierat frater forsitan ista tuus.
Fortuna est impar animo, taliqz libenter
Exiguas carpo munere pauper opes.
Nec vestris damus hæc oculis, procul vrbe remoti,
Contenti tacita sed pietate sumus.
Et tamen hæc tangent aliquando Cæsaris aures,
Nil illum toto quod fit in orbe latet.
Tu certe scis hæc superis ascite, vidēsqz
Cæsar, vt est oculis subdita terra tuis.
Tu nostras audis inter conuexa locatus
Sydera, sollicito quas damus ore, preces.
Peruenient illuc & carmina forsitan illa,
Quæ de te misicælite facta nouo.
Auguror his igitur flecti tua numina, nec tu
Immerito nomen mite parentis babes.

ELEGIA X.

Ad Albinouanum.

h Ic mihi in Euxino bis tertia ducitur æstas
Littore pellitos inter agenda Getas.
Et quos tu silices, & quod charissime ferrum
Duritæ confers Albinouane mee?
Gutta canat lapidem, consumitur annulus usu,
Et teritur pressa vomer aduncus humo.

Cc. iiij.

DE PONTO

Tempus edax igitur, præter nos, omnia perdet,
 Cessat duritia mors quoque victa mea.
 Exemplum est animi nimium patientis Ulysses
 Iactatus dubio per duo lustra mari.
 Tempora solliciti sed quæ tamen omnia fati
 Pertulit, & placida sæpe fuere moræ.
 An græue sex annis pulchram fouisse Calypson?
 & quoreaque fuit concubuisse deæ?
 Excipit Hippotades, qui dat pro munere ventos,
 Curruet ut impulsos utilis aura sinus.
 Non bene cantantes labor est audire puellas,
 Nec degustanti lotos amara fuit.
 Hos ego qui patriæ faciant oblinia succos
 Parte meæ vitæ, si modo dentur, emam.
 Nec tu contuleris vrbes lestrygonis unquam
 Gentibus, obliqua quas obit Ister aqua.
 Nec vincet Cyclops sæuim feritate Phycem,
 Qui quota terroris pars solet esse mei.
 Scylla ferox trunco cum latret ab inguine monstribus,
 Endochiæ nobis plus nocuere rates.
 Nec potes infestis conferre charybdis Achæis,
 Ter licet epotet, ter vomat illa fretum.
 Qui quanquam dextra regione licentius errent,
 Securus latus hoc non tamen esse sinunt.
 Hic agri in frondes, hic spicula tincta venenis,
 Hic freta vel pediti peruia reddit hyems.
 Et qua remus iter pulsus modo fecerat undis,
 Siccus contempta naue viator eat.
 Qui veniunt istinc vix vos ea credere dicunt,

Quàm miser est, qui fert asperiora fide.
 Crede tamen, nec te causam nescire sinemus,
 Horrida Sarmaticum cur mare duret hyems.
 Proxima sunt nobis plaustrum præbentia formam,
 Et quæ præcipuum sydera frigus habent.
 Hic oritur Boreas, oræq; domesticus huic est,
 Et sumit vires à propiore loco.
 At Notus, aduerso tepidus qui spirat ab axe,
 Est procul, & rarus, languidiórq; venit.
 Adde, quòd hic clauso miscentur flumina ponto,
 Vimq; fretum multo perdit ab amne suam.
 Huc Lycus, huc Sagaris, Peniúsq; Hipanísq; Cra-
 Influit, & crebro vortice tortus Halys. [téq;
 Partheniúsq; rapax, & voluens saxa Cynapes
 Labitur, & nullo tardior amne Tyras,
 Et tu fœmineæ Thermodon cognite turbæ,
 Et quondam Graijs Phasi petite viris,
 Cúmque Borysthenio liquidissimus amne Dyraşpes,
 Et tacite peragens lene Melanthus iter.
 Quiq; duas terras Asiam, Cadmiq; sororem
 Separat, & cursus inter vtranq; facit.
 Innumeriq; alij, quos inter maximus omnes
 Cedere Danubius se tibi Nile negat.
 Cópia tot laticum, quas anget, adulterat vndas,
 Nec patitur vires æquor habere suas.
 Quinetiam stagno similis, pigræq; paludi
 Cœruleus vix est, diluitúrque color.
 Innatat vnda freto dulcis, leuiórque marina est,
 Quæ proprium misto de sale pondus habet.

Si roget hoc aliquis, cur sint narrata Pedoni,
 Quidve loqui certis inuerit ista modis,
 Detinui dicam curas, tempusq; fefelli,
 Hunc fructum præsens attulit hora mihi.
 Absuimus, solito dum scripsimus ista dolore,
 In medijs nec nos sensimus esse Getis.
 At tu non dubito cum Thesea carmine laudes,
 Materia titulos quin tueare tuæ.
 Quémq; refers, imitare virum, vetat ille profecto
 Tranquilli comitem temporis esse fidem.
 Qui quanquam est factis ingens, & conditur à te
 Vix tanto, quantus debuit ore cani.
 Est tamen ex illo nobis imitabile quiddam,
 Inq; fide Theseus quilibet esse potest.
 Non tibi sunt hostes ferro, clauaq; domandi,
 Per quos vix ulli peruius Isthmos erat.
 Sed præstandus amor, res non onerosa volenti,
 Quis labor est puram non temerasse fidem?
 Hec tibi qui præstas indeclinatus amico,
 Non est quod lingua dicta tremante putes.

ELEGIA XI.

Ad Gallionem.

Allio crimen erit vix excusabile nobis
 Carmine te nomen non habuisse meo.
 Tu quoq; enim, memini, cælesti cuspide facta
 Fonisti lachrymis vulnera nostra tuis.
 Atq; utinam rapti iactura læsus amici
 Sensisses ultra, quod quererere, nihil.

Non ita dis placuit, qui te spoliare pudica
 Coniuge crudeles non habuere nefas.
 Nuntia nam luctus mihi nuper epistola venit,
 Lectaq; cum lachrymis sunt tua damna meis,
 Sed neq; solari prudentem stultior ausim,
 Verbaq; doctorum nota referre tibi.
 Finitumq; tuum si non ratione dolorem,
 Ipsa iam pridem suspicor esse mora.
 Dum tua peruenit, dum littera nostra recurrens
 Tot maria, & terras permeat, annus abit.
 Temporis officium solatia dicere certi est,
 Dum dolor in cursu est, dum petit æger opem.
 At cum longa dies sedauit vulnera mentis,
 Intempestine, qui mouet illa, nouat.
 Adde quod, atq; utinam verum tibi venerit omen,
 Coniugio felix iam potes esse nouo.

ELEGIA XII.

Ad Tuticanum.

Vo minus in nostris ponaris amice libellis,
 q Nominis efficitur conditione tui.
 Ast ego non alium prius hoc dignarer honore,
 Est aliquis nostrum si modo carmen honor.
 Lex pedis officio, fortunâq; nominis obstat,
 Quâq; meos adeas, est via nulla modos.
 Nam pudet in geminos ita nomen scindere versus,
 Desinat ut prior hoc, incipiâtq; minor.
 Et pudeat, si te qua syllaba parte moretur,
 Arctius appellem, Tuticanumq; vocem.

Cc.vj.

Et potes in versum Tuticani more venire,
 Fiat ut è longa syllaba prima brevis.
 Aut ut ducatur quæ nunc correptius exit,
 Et sit porrecta longa secunda mora.
 His ego si vitij ausim corrumpere nomen,
 Ridear, & merito pectus habere neger.
 Hæc mihi causa fuit dilati muneris huius,
 Quod meus adiecto fœnore reddet ager.
 Tæq; canam quacunq; nota, tibi carmina mittam
 Penè mihi puero cognite penè puer.
 Përq; tot annorum seriem, quot habemus uterq;
 Non mihi quàm fratri frater amate minus.
 Tu bonus hortator, tu duxq;, comèsq; fuisti,
 Cum regerem tenera frena nouella manu.
 Sæpe ego correxi sub te censore libellos,
 Sæpe tibi admonitu facta litura meo est.
 Dignum Mæonijs Phæacida condere chartis
 Cum te Pierides perdocuere deæ,
 Hic tenor, hæc viridi concordia cœpta iuuenta
 Venit ad albentes illabefacta comas.
 Quæ nisi te moneant, duro tibi pectora ferro,
 Esse vel inuictò clausa adamante putem.
 Sed prius huic desint & bellum & frigora terræ,
 Inuisus nobis quæ duo Pontus habet.
 Et tepidus Boreas, & sit præfrigidus Auster,
 Et possit fatum mollius esse meum,
 Quàm tua sint lapsò præcordia dura sodali,
 Hic cumulus nostris absit, abestq; malis.
 Tu modo per superos, quorum certissimus ille est,

Quo tuus assidue principe crevit honor,
 Effice constanti profugum pietate tuendo.
 Ne sperata meam deserat aura ratem.
 Quid mandem quæris, peream, nisi dicere vix est,
 Si modo qui perijt, ille perire potest.
 Nec quid agam inuenio, nec quid nolimve, velimve,
 Nec satis utilitas est mea nota mihi.
 Crede mihi, miseros prudentia prima relinquit,
 Et sensus cum re, consiliūmq; fugit.
 Ipse precor quæras, qua sim tibi parte iuuandus,
 Quove viam facias ad mea vota vado.

ELEGIA XIII.

Ad Carum.

Mihi non dubios inter memorande sodales,
 Qui quod es, id vere Care vocaris, aue.
 Unde salutaris, color hic tibi proximus index,
 Et structura mei carminis esse potest.
 Non quia mirifica est, sed quod non publica certe,
 Qualis enim cunq; est, non latet esse meam.
 Ipse quoq; ut chartæ titulum de fronte reuellas,
 Quod sit opus videor dicere posse tuum.
 Quamlibet in multis positus noscere libellis,
 Perq; observatas inueniere notas.
 Produnt authorem vires, quas Hercule dignas
 Nonimus, atq; illi, quem canis, esse pares.
 Et mea musa potest proprio deprensa colore
 Insignis vitij forsitan esse suis.
 Tam mala Thersiten prohibebat forma latere,

DE PONTO

Quàm pulchra Nereus conspiciendus erat.
 Nec te mirari, si sunt vitiosa. decebit
 Carmina, quæ faciam penè poëta Getes.
 Ah pudet, & scripsi Getico sermone libellum,
 Structaq; sunt nostris barbara verba modis.
 Et placui, gratare mihi, cæpiq; poëtæ
 Inter inhumanos nomen habere Getas.
 Materiam quæris, laudes de Cesare dixi.
 Adiuta est nouitas numine nostra dei.
 Nam patris Augusti docui mortale fuisse
 Corpus, in ætherias numen abisse domos.
 Esse parem virtute patri, qui frena rogatus
 Sæpe recusati cæperit imperij.
 Esse pudicarum Vestam te Liua matrum,
 Ambiguum est nato dignior ànne viro.
 Esse duos iuuenes firma adiumenta parentis,
 Cui dederint animi pignora certa sui.
 Hæc ubi non patria perlegi scripta camœna
 Venit & ad digitos vltima charta meos,
 Et caput & plenas omnes mouere pharetras,
 Et longum Getico murmur in ore fuit.
 Atq; aliquis scribas hæc cum de Cesare dixit,
 Cesaris imperio restituendus eris.
 Ille quidem dixit, sed me iam chære nivali
 Sexta relegatum bruma sub axe videt.
 Carmina nil prosunt, nocuerunt carmina quondam,
 Primaq; tam miseræ causa fuere fuge.
 At tu per studij communia fœdera sacri,
 Per non vile tibi nomen amicitie.

Sic capto latijs Germanicus hoste catenis

Materia vestris præbeat ingenijs.

Sic valeant pueri votum commune duorum.

Quæis laus formandis est tibi magna datis.

Quanta potes præbe nostra monimenta saluti,

Quæ nisi mutato nulla futura loco est.

ELEGIA XIII.

Ad Tuticanum.

h Ec tibi mittuntur, quæ sũ modo carmine questus

Non aptum numeris nomen habere meis.

I n quibus, excepto quod adhuc vtcunq; valemus,

Nil me præterea, quod inuet, inuenies.

I psa quoq; est inuisa salus, suntq; vltima vota

Quolibet ex istis scilicet ire locis.

N ulla mihi cura est, terra quo muter ab ista.

Hac quoq;, quam video, gratior omnis erit.

I n media Syrtes, mediam mea vela Charybdim

Mittite, presenti dum careamus humo.

S tyx quoq;, siquid ea est, bene commutabimur Istro,

Si quid & inferius, quàm styga, mundus habet.

G ramina cultus ager, frigus minus odit hirundo,

Proxima marticolis quàm loca Naso Getis.

T alia succensent propter mihi verba Tomitæ,

Irâq; carminibus publica mota meis.

E rgo ego cessabo nunquam per carmina lædi?

Plectar & incanto semper ab ingenio?

E rgo ego ne scribam, digitos incidere cunctor?

Telâq; adhuc demens, quæ nocuere, sequor?

DE PONTO

Ad veteres scopulos iterum diuertor, & illas
 In quibus offendit naufraga puppis, aquas.
 Sed nihil admisi. nulla est mea culpa Tomitæ,
 Quos ego, cum loca sim vestra perosus, amo.
 Quilibet excutiat nostri monimenta laboris,
 Littera de vobis est mea quæstæ nihil.
 Frigus, & incursus omni de parte timendos,
 Et quod pulsetur murus ab hoste queror.
 In loca, non homines, verissima crimina dixi.
 Culpatis vestrum vos quoque sæpe solum.
 Esset perpetuo sua quàm vitabilis Ascra
 Ausa est agricolæ Musa docere senis.
 At fuerat terra genitus, qui scripsit, in illa.
 Intumuit vati non tamen Ascra suo.
 Quis patriam solerte magis dilexit Vlyssæ?
 Hoc tamen asperitas indice dicta loci est.
 Non loca, sed mores scriptis vexavit amaris
 Septius ansonios, actaque Roma rea est.
 Falsa tamen passa est æqua conuitia mente,
 Obfuit authori nec fera lingua suo.
 At malus interpres populi mihi concitat iram,
 Inque nouum crimen carmina nostra vocat.
 Tam felix vtinam, quàm pectore candidus, essem,
 Extat adhuc nemo saucius ore meo.
 Adde, quod illyrica si iam pice nigrior essem,
 Non mordenda mihi turba fidelis erat.
 Molliter à vobis mea sors excepta Tomitæ
 Tam mites gratos indicat esse viros.
 Gens mea Peligni, regioque domestica Sulmo

Non potuit nostris lenior esse malis.
Quem vix incolumi cuiquam saluòq; daretis,
Is datus à vobis est mihi nuper honor.
S olus adhuc ego sum vestris immunis in oris,
Exceptis, siqui munera legis habent.
T empora sacrata mea sunt velata corona,
Publicus invito quam fauor imposuit.
Quàm grata est igitur Latonæ delia tellus,
Erranti tutum quæ dedit vna locum,
T am mihi chara Tomus, patria quæ sede fugatis
Tempus ad hoc nobis hospita fida manet.
D i modo fecissent, placidæ spem posset habere
Pacis, & à gelido longius axe foret.

ELEGIA XV.

Ad Sextum Pompeium.

S I quis adhuc vsquam nostri nō immemor extat,
Quidve relegatus Naso requirat, agam,
C æsaribus vitam, Sexto debere salutem
Me sciat, à superis hic mihi primus erit.
T empora nam miseræ complectar vt omnia vitæ,
A meritis eius pars mihi nulla vacat.
Quæ numero tot sunt, quot in horto fertilis arui
Punica sub lento cortice grana rubent,
A frica quot segetes, quot tmolia terra racemos.
Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla fanos.
Confiteor, testere licet, signate Quirites.
Nil opus est legum viribus, ipse loquor.
I nter opes & me rem parnam pone paternas.

DE P O N T O

Pars ego sum census quantulacunq; tui.
 Quàm tua Trinacria est, regnatq; terra Philippo,
 Quàm domus Augusto continuata foro,
 Quàm tua rus oculis domini Campania gratum,
 Quæq; relicta tibi Sexte vel emptâ tenes,
 Tam tuus en ego sum, cuius te munere tristi
 Non potes in Ponto dicere habere nihil.
 Atq; utinam possis, & detur amicus aruum,
 Remq; tuam ponas in meliore loco.
 Quod quoniam in dis est, tenta lenire precando,
 Numina perpetua quæ pietate colis.
 Erroris nam tu vix est discernere nostri
 Sis argumentum maius, an auxilium.
 Nec dubitas oro, sed flumine sæpe secundo
 Augetur remis cursus euntis aquæ.
 Et pudet, & metuo semperq; eadẽq; precari,
 Ne subeant animo tædia iusta tuo.
 Verum quid faciam? res immoderata Cupido est.
 Da veniam vitio mitis amice meo.
 Scribere sæpe aliud cupiens de labor eodem.
 Ipsa locum per se littera nostra rogat.
 Seu tamen effectus habitura est gratia, seu me
 Dura iubet gelido Parca sub axe mori,
 Semper inoblita repetam tua munera mente,
 Et mea me tellus audiet esse tuum.
 Audiet & cælo posita est quæcunq; sub vlllo,
 Transit nostra feros si modo Musa Getas.
 Tẽq; meæ causam servatorẽq; salutis,
 Mẽq; tuum libra norit & ære minus.

ELEGIA XVI.

Ad inuidum.

i Nuide, quid laceras Nasonis carmina rapti?
Non solet ingenijs summa nocere dies.
F amâq; post cineres maior venit, & mihi nomen
Tunc quoq; cum vinis annumerarer, erat.
Cum foret & Marsus, magniq; Rabirius oris,
Iliacûsq; Macer, sydereûsq; Pedo,
E t, qui Innonem læsisset in Hercule, Carus,
Innonis si iam non gener ille foret.
Quiq; dedit Latio carmen regale Senerus,
Et cum subtili Priscus vterq; Numa,
Quiq; vel imparibus numeris Montane vel equis
Sufficis, & gemino carmine nomen habes,
E t qui Penelopæ rescribere iussit Vlysssem
Errantem sæuo per duo lustra mari,
Quiq; suam Træzen, imperfectûmq; dierum
Deservit celeri morte Sabinus opus,
I ngenijq; sui dictus cognomine Largus,
Gallica qui Phrygium duxit in arua senem,
Quiq; canit domito Camerinus ab Hectore Troiam,
Quiq; sua nomen Phyllide Thuscus habet,
U elinoliq; maris Vates, cui credere posses
Carmina cœruleos composuisse deos,
Quiq; acies Libycas, Romanâq; prælia dixit,
Et Marius scripti dexter in omne genus,
T rinacriûsq; suæ Perseidos author & actor,
Tantalidæ reducis Tyndaridûsq; Lupus,

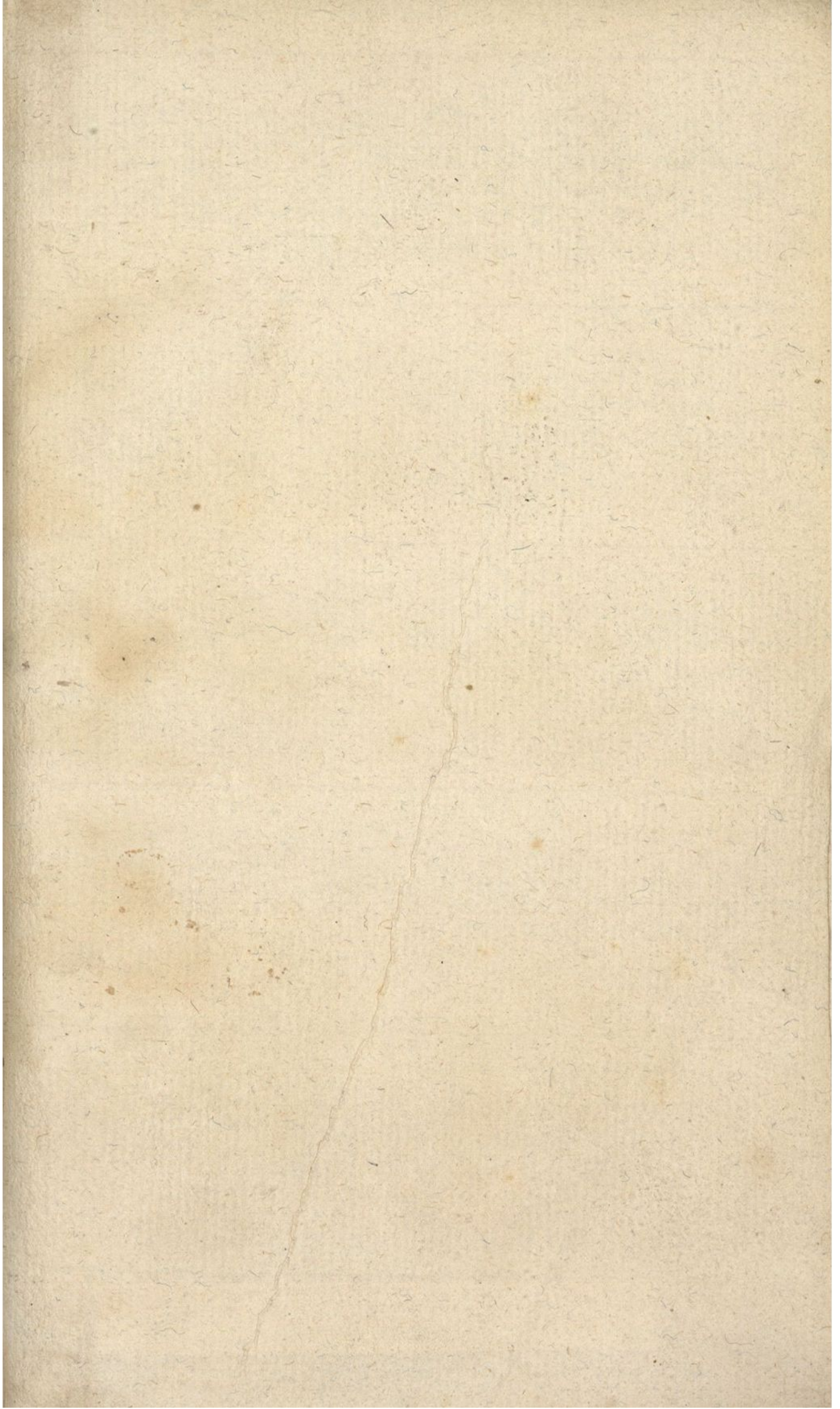
DE PON. LIB. IIII.

Et qui Mæoniden Phæacida vertit, & vnâ
 Pindaricæ fidicen tu quoq; Ruse lyra.
 Musâq; Turani Tragicis innixa cothurnis,
 Et tua cum socco Musa Melisse lenis,
 Cum Varius Grachusq; darent fera dicta tyranni,
 Callimachi Proculus molle teneret iter,
 Tityrus antiquas & erat qui pasceret herbas,
 Aptâq; venanti gratius arma daret,
 Naidas à Satyris caneret Fontanus amatas,
 Clauderet imparibus verba Capella modis.
 Cùmq; forent alij quorum mihi cuncta referre
 Nomina longa mora est, carmina vulgus habet,
 Essent & iuuenes, quorum quòd inedita causa est,
 Appellandorum nil mihi iuris adest.
 Te tamen in turba non ausim Cotta silere,
 Pieridum lumen, præsidiumq; fori,
 Maternos Cottas cui Messalâsq; paternos,
 Maxima nobilitas ingeminata dedit.
 Dicere si fas est, claro mea nomine Musa,
 Atq; inter tantos, quæ legeretur, erat.
 Ergo summotum patria proscindere lior
 Desine, neu cineres sparge cruenta meos.
 Omnia perdidimus, tantummodo vita relicta est,
 Præbeat vt sensum, materiâq; malis.
 Quid iuuat extinctos ferrum demittere in artus?
 Non habet in nobis iam noua plaga locum.

FINIS. LIBER QUAR-

TVS

RRA 6-1320

1158083302

(RA/15)

14

824